MEDITACIJE

O LUKINU EVANĐELJU

II.

RICHARD GUTZWILLER

MEDITACIJE
O
LUKINU EVANĐELJU
II.

PREVEO
DR. NIKOLA KOLAREK

ZAGREB 1960

Original glasi;

Richard Gutzwiller
Meditationnen uber Lukas
II.
Benziger Verlag Einsiedeln Zürich Köln

Dopuštenjem Nadb. Duh. Stola u
zagrebu

Izdao; Nadb. Duh. Stol, Zagreb, Kaptol 31
Umnoženo ciklostilom Nadb. Bogoslovskog
Sjemeništa u 500 primjeraka za
upotrebu klera.
Odgovara; Dr. Nikola Kolarek, Zagreb,
Kaptol 23
ZAGREB 1960.

NA PUTU PREMA JERUZALEMU

Nad prvim je dijelom evandjelja lebdio radosni sjaj djetinjstva. Drugi dio s djelovanjem medju jednostavnim Galilejskim pukom, imao je nešto proljetno, neslomljivo. I tu se je, doduše, već čuo glas protivljenja, i sam je Gospodin već dosta jasno govorio o križu i muci. No, uglavnom je ipak prevladavalo veselje osvjalačkog napredovanja i bezbrižnog sijanja sjemena. Treći dio postaje ozbiljnjiji, Sjene postaju tamnije. Oblaci se gomilaju. Približuje se zid vremena. U prikazu se pojavljuje nešto nemirno, prigodice, i mučno. Isus je na putu, i to na neposrednom putu k svršetku. Konture postaju jasnije. Čuje se mukla grmljavina i tutnjava. Približava se čas odluke.

POKRET NA PUT
9,51 - 56

"Kad se navršiše dani, da on uzidje na nebo, on čvrsto namjeri da ide u Jerusalem. I posla glasnike pred sobom. I oni otišavši udjoše u selo Samarjansko, da mu priprave. Ali ne primiše ga, jer je namjerio da ide u Jerusalem. Kad vidješe učenici njegovi Jakob i Ivan, rekoše; Gospodine! hoćeš li da kažemo, da oganj sidje s neba, i da ih uništi? A on okrenuvši se zaprijeti im. govoreći; Ne znate, čijega ste duha. Sin čovječji nije došao da pogubi duše nego da ih spase . I otidjoše u drugo mjesto.

1. V e l i č i n a B o ž j a

"K a d s e n a v r š i š e d a n i, d a O n u z i d j e n a n e b o." Nad Isusovim životom stoji Božji plan. Izvršenje toga plana približuje se stvarno i vremenski i prostorno.

S t v a r n o. Posljednje u tome planu nije ni djelovanje, niti smrt, ni uskrsnuće Gospodinovo, nego Njegov uzlazak na nebo. Uzašašćem je zapravo izvršeno i zaokruženo njegovo djelo. S neba je sišao i tako će ponovo na nebo uzaći. Od Oca je izašao i vraća se natrag k Ocu. Djelo je izvršeno, kad se izvrši tijek dogadjaja. Tako je već ovdje, u prvoj rečenici trećega dijela pogled usmjeren na pravi završetak, na posljednje. To je eshatološki stav u pravom smislu riječi; pogled na posljednje stvari. Dakle na ono posljednje u Isusovu životu, što će imati značaj trajnoga; bivstvovanje u slavi nakon uzlaska na nebo. Ovdje iza sve tame svijetli svijetlo, koje ne će više poznavati tame. Iza svega nemira, koji se sada podiže, već je na pomolu vječni mir. Iza sve buke raspravljanja Božja tišina.

V r e m e n s k i. Gospodinov se život odvija gotovo matematičkom sigurnošću. Djelovanje u Galileji po sebi je tek pravo započelo. No, već otkucava čas konačnoga oproštaja, čas, koga je Otac odredio. Sve je čvrsto povezano. Poredak dogadjaja je odozgo odredjen. Pri tome je neugodno vrijeme muke već na neki način svladano, jer je ono samo prolazni stadij, predposljednja faza prema konačnom stadiju uzeća u slavu. Krist poznaje taj utvrdjeni slijed vremena, ali

zbog toga nipošto nepada u napetost, nervozu ili paniku. Njegovo je držanje samo po sebi razumljivo usvajanje vremena, što ga je Otac odredio.

P r o s t o r n o. Svršetak, kao ugrabljenje od zemlje i uzeće na nebo, zbit će se u Jeruzalemu. Tamo, gdje je Luka započeo navještenje preteče, označiti će ulaz velikoga kralja u palaču svoje nebeske slave. Grad hrama i proroka i grad svećenika, zakonoznanaca, sveti grad kao središte Izraela, bit će mjesto, gdje će biti dovršeno ovo veliko djelo. Time je u malo riječi nagovješten Božji plan.

"O n č v r s t o n a u m i d a i d e u J e r u z a l e m. I p o s l a g l a s n i k e p r e d s o b o m."

Isusov je stav jasan. To je po sebi razumljivo usmjerivanje samoga sebe prema volji Očevoj. To je uklapanje u red stvari, što ih je Bog odredio. Tako Isus upravlja svoje korake prema Jeruzalemu. U tome leži nešto smjelo i hrabro. On zna, da Jeruzalem znači ponajprije Njegovu propast, a istom tada Njegov uspon. Najprije Njegovu muku, a tada istom Njegovu pobjedu. Tako stupa uzdignute glave ususret svojoj sudbini. Jeruzalem je tvrdjava Njegovih neprijatelja. Isus ulazi u njegovu sredinu. To je središte opozicije. On prelazi u napad. Od sada Njegov je život nezbunjeno i nezadrživo napredovanje. Sve povezuje unutarnja pripravnost Njegove poslušnosti. Nije moguće opaziti ni najmanjega znaka osobnoga raspoloženja, unutarnjeg protivljenja, bilo koje vrsti. Predomišljanja, prigovora, odgajanja ili nešto slično. U ovom pogledu i pokretu

prema Jeruzalemu leže jednostavna razumljivost i veličina, koja se ne može naslijedovati. Nema tu nikakve sentimentalne oproštajne scene, Nikakva bolnog ogledavanja unatrag, Nikakva teška otkidanja, Nikakve nasilne odluke. Stupanje ravnom linijom kod Njega je samo posebi razumljivo.

Isus šalje glasnike pred sobom, jer će Njegov dolazak imati nešto kraljevsko. On će na svoj način ući u posjed glavnoga grada. Isus se sprema da slavi krvavu pobjedu. Glasnici treba da ispred Njega nose vijest o Njegovom dolasku. Unutarnja i vanjska veličina ovoga pokreta postaje očita.

L j u d s k a s i t n i č a v o s t

Nasuprot ovomu Božjemu planu ljudi sitničavo podbacuju.

Stanovnici nekoga sela uskraćuju glasnicima i Njemu samomu primitak, jer On ide u Jeruzalem. Njegov put počinje otporom. Njegov prodor otklonom. Na Njegov "da" za volju Očevu, odgovara se s "ne" protiv Njega. Razlog je ljudska uskogrudnost. Samarićani hoće, da se upotrebljava njihovo narodno svetište na Garizimu, a ne njima tudji hram u Jeruzalemu. Nagon za isticanjem narodne vrijednosti, kolektivni egoizam, i vjerska uskogrudnost ovdje se ujedinjuju, da otklone Isusa. Narodni će momenat kasnije još u daleko većem razmjeru sudjelovati u otklonu kršćanstva. Pitanje prestiža i želja za dobitkom uvijek će se ponovo miješati u religiozno. "Ne" ljudske sitničavosti uvijek će se iznova susretati s Božjom veličinom. No, učinak je samo ovaj, koji je već ovdje označen. "I otidoše u drugo mjesto". Isusov se prolaz ne može zaustaviti,

kao ni prolaz kršćanstva kroz svijet. Ako su vrata zatvorena, Isus stupa preko drugoga praga. Ako jedna zemlja zatvori svoje granice, nauka Gospodinova ide ka drugim narodima. Oni koji je otklanjaju, trpe štetu. Božji se planovi usprkos toga izvršuju.

Pače, i sami učenici Gospodinovi, iako na drugi način, nisu dorasli Njegovoj veličini. Oni hoće sazvati vatru s neba na Samaričane. Očekuju samo pobjednički pohod, koji slavi vanjske pobjede. Nadaju se, da će se moć Gospodinova sada očitovati prema vani. Prema njihovu uvjerenju, otpori treba da budu svladani ne žrtvom križa, već sudom razorne vatre. Oni ništa ne znaju o duhu Božje dugotrpljivosti i o Gospodinovu znanju čekanja. Oni zamjenjuju svoju vlastitu srdžbu s Božjom srdžbom. Svoju osobnu uvrijedjenost s uvredom Božjom. Oni hoće podići kraljevstvo Božje vatrom i mačem, Gospodin ga donosi krvlju svoga Srca i svojom mukom. Oni su daleko od duha Isusova. Zato se kaže: "Zaprijeti im". To su braća Ivan i Jakov, To su sinovi Zebedejevi, koji su poradi Isusa ostavili svoga oca i sve, da podju za Njim. Oni su prvi, koji su sada spomenuti, kada opet idu s Njim. Ali ovaj puta na odlučnom putu prema Jeruzalemu. Nisu slučajno spomenuti upravo ovi, koji u času ovoga pokreta ne kreću pravim duhom. Sada, kad s Njime uzlaze, trebali bi postepeno da imaju i Njegov duh.

Tako je pokret vrlo značajan, kako za veličinu Isusovu, tako i za ljudsku sitničavost. Oboje će neprekidno sve jasnije izbijati sve do pobjede Isusove i sve do podbacivanja učenika na Golgoti.

S NJIME

9, 57-62

"Kad su išli putem, reče mu netko: Gospodine, idem za tobom, kud god podješ. Reče mu Isus: Lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda, a Sin čovječji nema gdje da nasloni glavu. Drugomu reče: Ajde za mnom. On reče: Gospodine, dopusti mi da idem najprije da ukopam svoga oca. Isus mu reče: Pusti neka mrtvi ukopavaju mrtve svoje, a ti podji te navješćuj kraljevstvo Božje. A drugi reče: Ja idem za tobom, Gospodine, ali dopusti mi najprije da se oprostim sa domaćima svojim. Isus mu odgovori: Nitko koji stavi svoju ruku na plug pa se obzire natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje."

Kad je Isus krenuo na put, htjedošę više mladih ljudi da s Njime podju kao Njegovi pravi učenici. Dakle kao posebni sljedbenici. Oni su oduševljeni Njegovom duhovnom veličinom. Jasnoćom Njegove nauke. Snagom Njegovih riječi i smjelošću Njegove odluke. Brzo oduševljeni, stavljaju Mu se na raspolaganje.

P r v i izgleda, da zna, o čemu se radi. Njegova pripravnost zvuči bezuvjetno. "Idem za tobom, kud god podješ". Dakle pripravnost slijediti sve do u nesigurno. Predanost za svaku situaciju, "Da" bez ikakva odbitka. Sljedbeništvo bez klauzula. Pa ipak, on se očito predaje iluzijama. Isusov odgovor glasi svakako vrlo trijezno. "Lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda, a Sin čovječji nema gdje da nasloni glavu". Svaki čovjek traži zavjetrinu u svom domu.

Želi prostor, u kome se dobro osjeća. Koga može urediti prema vlastitim željama i potrebama. Gdje je doista kod kuće. Gdje se ne treba obazirati na sve strane. Gdje se mora prilagodjivati, nego može biti sam potptpuno smiren i slobodan. Želi biti sam za sebe i udobno se osjećati, ma gdje to bilo pa bio to mali ogradjeni krug ili stara kolibica. Ali, baš ta zavjetrina ne postoji u nasljedovanju Krista. Krist je stalno na putu. Ne samo izvana, danas ovdje, sutra ondje. On je i unutarnje na putu. Tko Njemu služi i Njega slijedi, ne ostaje nigdje stalno. I nikada se ne može udobno smjestiti. Nenadano opet dodje poziv, i mora vanjski ili unutarnje, ili vanjski i unutarnje dalje na put. Njegov je dom na drugom svijetu. Njegova je zavjetrina isključivo u Bogu. Njegov odmor samo u budućnosti. On se ne može poput lisice sakriti u jamu povučenosti, gdje neprijatelj čovjek ne može na Njega vrebati. Niti, gdje ne može prodrijeti hladnoća ravnodušnosti. Ne može se poput kakve ptice smjestiti u bilo kojem pahuljastom, toplom gnijezdu. Jer uvijek duvaju nove bure kroz granje Njegova života i nemirno razdiru mladice, koje je savio za sebe, umjesto za druge. Nasljedovanje Krista znači biti izručen, i živjeti u nesigurnosti.

D r u g i se ne odlučuje sam, već ga Gospodin zove: "Ajde za mnom". Njegov odgovor glasi: "Gospodine dopusti mi, da idem najprije da ukopam svoga oca". Ovdje se ne radi samo o ukopu, već ovaj smatra da je za neko vrijeme potreban svome ocu. Stoga mora za volju obitelji ostati sve do smrti svoga oca. Tada je on pripravan. To izgleda ne samo prirodno, nego potpuno kršćanski. Ipak

se ne može jednostavno roditelje napustiti. Treba imati obzira na braću. Čovjek je dužan obitelji pomoći. Ne može se jednostavno pobjeći, nakon što smo godinama živjeli u obitelji, a ona je nas hranila. Postoji dužnost pieteta i zahvalnosti. Brak je ipak sakramenat, a obitelj je u skladu s Božjom voljom. Zar nije Krist trideset godina živio u Nazaretu i posvetio obitelj?

Sve je to vrlo točno. Pa ipak, Isusov odgovor glasi: "Pusti neka mrtvi ukopavaju mrtve, a ti podji i navještaj kraljevstvo Božje." Bog je apsolutni gospodar. Ako On zove, svi moraju zamuknuti. O Božjem pravu lomi se svako ljudsko pravo. Njegov poziv zahtijeva bezuvjetnu pripravnost. Isus je sam na prigovor svoje majke: "Zašto si nam to učinio?", dao oštar odgovor: "Zar niste znali, da mi treba biti u onome, što je Oca mojega?" On ne pripada malom svijetu Nazareta, nego velikom kraljevstvu svoga Oca. Tko hoće navješćati Božje kraljevstvo, mora se odreći braka i obitelji. Mora imati slobodno srce i slobodne ruke. Ne smije biti vezan ljudskim vezama. Mora žrtvovati lijepi, ali mali svijet obitelji, jer se mora boriti za veliki svijet Božjega kraljevstva. Poziv Krista je nastup, mobilizacija. Tko stupa u isključivu službu živoga Boga, ne smije dopustiti, da ga zadrže ljudi, zapisani smrti.

T r e ć i je oprezniji. On odmah u početku nadovezuje jedan uvjet: na izjavu svoje pripravnosti: "Ja idem za Tobom, Gospodine, ali dopusti mi najprije, da se oprostim s domaćima svojim." On je pripravan, ali ne još sada. Nešto odgadja odlučan korak. Prije ima da još nešto posvršava. Želi još jed nom obići mjesta svoga djetinstva. Osvježiti uspomene. Oprostiti se od znanaca i rodjaka. U tome leži nešto sanjivo - nešto sentimentalno. No, Isusov je odgovor nešto oštar i neumoljiv: "Nitko, tko stavi svoju ruku na plug, pa se obazire natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje." Tko se obazire natrag, uvažuje krive obzire. Nasljedovanje Krista ne znači obaziranje natrag. Ono je pogled usmjeren na Onoga, koji je pozvao, kao i na put, koga još treba proći. Sentimentalnost koči. Ljepivost nije sposobna za nasljedovanje Krista. Žalostan rastanak nije dostojan Gospodina. Blagdanski raspoloženo obaziranje unatrag nije stav, kojim susrećemo Krista. Gospodin traži potpuno, neslomljivo predanje, veselu pripravnost. Tko želi s Njime poći, mora biti sposoban za pokret, i voljeti napredovanje. Tko zaostaje kod svakoga zaokreta , da utisne u svoje sjećanje krajeve, koje je prošao živi više od prošlosti nego od budućnosti. Njemu nedostaje hrabrost stupanja. Tko na nekom zakretu naidje na klupu za počinak, sigurno će na nju sjesti. A time je nasljedovanje Krista završeno.

Značajno je, da sva tri Gospodinova zahtjeva rade o boravku u obitelji. Prvomu je rečeno, da ne smije imati miran dom u obitelji. Drugi ne smije ostati u obitelji, dok se od nje može odijeliti bez sablazni. A treći ne smije imati nikakva obzira prema obitelji. Nije puki slučaj, da je u svim trim odgovorima dodirnut isti predmet. Jer, rodjaci uvijek smatraju, da moraju ostvariti svoja prava. Uvjek se spotiču o to, ako Božji poziv uzimlje iz obitelji kojega člana. Roditelji i braća često ne će razumjeti, ako sin ili kćerka bezuvjetno slijedi Božji poziv. A sin i kćerka moraju s tim računati

i to podnositi. Bog je veći. Ako Bog stavi ruku na čovjeka, taj čovjek sasvim pripada Bogu. Tu preostaje samo: ili ili. Nema podjele. Nema kompromisa! I upravo zato, jer je odricanje često teško, a rastanak bolan, Gospodinova je formulacija ostra. Postoji samo ili- ili. Tko želi ići s Njime, mora upravo s Njime ići. A Isus je bitno sam. Zato mora i učenik dijeliti Njegovu samoću.

ZA NJEGA
10, 1-12

"Potom odredi Gospodin i drugih sedamdeset i dva, i posla ih po dva i dva pred sobom u svaki grad i mjesto, kuda je imao sam doći. I govorio im je: Žetva je velika, ali poslanika je malo. Molite se dakle gospodaru žetve, da pošalje poslanike u žetvu svoju. Idite, eto, ja vas šaljem kao jaganjce medju vukove. Ne nosite kese ni torbe ni obuće, i nikoga ne pozdravljajte na putu. U koju god kuću udjete, najprije kažite: Mir ovoj kući! I ako bude ondje tko dostojan mira, ostat će na njemu mir vaš, ako li ne bude, vratit će se k vama. U onoj kući ostanite, pa jedite i pijte što u njih ima, jer je poslanik dostojan plaće svoje. Ne prelazite iz kuće u kuću! I u koji god grad dodjete, i prime vas, jedite što se donese pred vas. I liječite bolesnike, koji su u njemu, i kažite im: Približi se vama kraljevstvo Božje. A u koji grad dodjete, i ne prime vas, recite izišavši na ulice njegove: I prah, koji se uhvatio od vašega grada naših nogu, otresamo na vas; ali ovo znajte, da se približi kraljevstvo Božje. Kažem vam, da će Sodomi biti lakše onaj dan, nego li gradu onomu."

Jedni, krivo ili nedovoljno pripravni žele da se Isusu stave na raspoloženje. I dok ih Isus upozoruje na ozbiljnost njihove odluke, kao i na uvjete da Ga slijede, sad izašilje učenike, sedamdeset na broj kao glasnike.

1. N a l o g

Glasnici treba da Mu priprave put. Isus izričito naglasuje, da će sam doći tamo, kamo oni idu. Oni su samo glasnici On je Kralj. Oni utiru put, a On će ići ovim putem. Oni prekapaju zemlju, a On sije sjeme. Oni grade skele, a On zida zidove. Oni otvaraju vrata, a On ulazi kroz vrata. To je zadatak svakoga dušobrižnika i laičkog apostola u Božjemu kraljevstvu. Čovjek uopće ne može dati Božje. On može vršiti samo pomoćnu službu. Božje kraljevstvo nije ljudsko djelo. A Božja riječ nije zaključak ljudskog razmišljanja.

No, Bog upotrebljava ljude za ove pomoćne službe. On treba mnogo njih: "Žetva je velika, ali je poslenika malo." Ljudska je funkcija na Božjem djelu našto tako važno, da moramo Boga moliti, da ih što više pozove: "Molite se dakle Gospodaru žetve, da pošalje poslenike u žetvu svoju." Nestašica je svećenstva, gledana s Božje strane, po sebi nemoguća. Ona može nastupiti, ako mnogi pozvani ne slijede poziv. Gdjegod se, dakle, pokazuje nestašica svećenstva, to je slab znak za duševnu pripravnost mladih ljudi. Molitva za svećenička zvanja je bitna i odgovara izričitom Isusovom zahtjevu.

Po svom sadržaju, Isusov nalog učenicima znači dvoje: navještajte Božje kraljev-

stvostvo i liječite bolesnike. To je briga za dušu i tijelo. Dušobrižništvo i skrb. Poslanstvo zdravima i bolesnima. Briga za duševno i tjelesno blagostanje. Radi se o čitavu čovjeku i o čitavu čovječanstvu.

2. O p r e m a

" Ja vas šaljem kao ovce medju vukove". Dakle, ne kao vuka protiv vuka. Ili kao vuka medju vukove. Već kao janje medju vukove. Mi se ne borimo istim oružjem kao protivnici. Mi se ne borimo silom protiv sile. Lukavošću protiv lukavosti. Većim financijama ili jačim organizacijama. Mi se borimo oružjem mira ,trpnje i žrtve. No, stoga je takodjer jasno, da je svećenik u svijetu tudje tijelo. On je kao janje medju vukovima. On je drugačiji nego ostali, stranac, upadan. Crkva će uvijek biti medju državama nemoćna, beznadno izručena, s ljudskog gledišta likvidirana. Nju podržaje jedino i samo Božja Moć.

"Ne nosite kese ni torbe ni obuće". Ne radi se o ljudskom osiguranju i o uskladištenju zaliha. O što boljoj opremi i o predvidjanju za sve eventualnosti. Dušobrižnički uspjeh ne ovisi o vanskoj opremi i o pomoćnim sredstvima. Čovjek treba da ide k ljudima priprosto i jednostavno, onakav kakav jest. Bez okolišanja. Bez posebne pažnje i opreme. On je sasvim jednostavno orudje Božje. Kao takvo on i djeluje.

3. S u d b i n a

Isus govori o prihvaćanju i o odbijanju. Bit će,dakle, ljudi pripravnih da Božje kraljevstvo prihvate vjerom. A bit će i ljudi otvrdlih, koji odgovaraju s "ne". Činjenica odbijanja tako je važna, da Isus osobito snažno govori o tome. Apostol se mora tada povući. Paše, mora otresti prah ovakve kuće ili mjesta sa svoje obuće. Dakle, ne smije više ništa na tome raditi nego ići dalje. Kazna i sud ne će izostati. "Sodomi bit će lakše u onaj dane nego li onome gradu", kada se iznenada Božje kraljevstvo pojavi u svojoj slavi na posljedni dan. Tako, kao što se učenik prepušta Bogu u svom radu, tako su i oni, kojima su poslani, u Božjoj ruci. Njih će Bog nagraditi ili kazniti.

Dušobrižnici i laički pomoćnici, svi, koji su u službi Božjega kraljevstva, moraju, dakle, računati s uspjehom i neuspjehom. Neuspjeh ih ne smije snužditi i učiniti nesigurnima. Zato je Isus sve to prorekao svom jasnoćom i velikom ozbiljnošću. Tko radi u Božjem kraljevstvu razočaran, nije shvatio evandjelja. Mi ne možemo pojedincu iščupati iz njega odluku. Naprotiv, moramo ga staviti pred odluku. A ta je odluka značajna za vječnost.

P R O T I V N J E G A
10, 13-16

"Jao tebi. Korozaine! Jao tebi, Betsaido! Jer da se u Tiru i Sidonu dogodila čudesa, što se dogodila u vama davno bi u vreći i pepelu sjedeći činili pokoru. Ali Tiru i Sidonu bit će lakše na sudu nego vama. I ti,

Kafarnaume, zar ćeš se dići do nebesa? , do pakla će te oboriti . Tko vas sluša mene sluša, i tko vas prezire, mene prezire, mene prezire. A tko mene prezire, vas prezire, prezire Onoga, koji je mene poslao".

Otklon Isusova poslanstva nije nipošto nešto, što se samo sobom razumije. Zato se Isus navraća, da o tome opširnije govori.

1. U z r o k

Odbijanje vjerovanja može imati različite uzroke: Vjersku ravnodušnost sve do duhovne okorjelosti, opojenost sjetila, koje se ne će odreći materijalistički mentalitet, kome je duhovno sporedna stvar. Učenu oholost, koja hoće na sve odgovoriti vlastitom inteligencijom. Uobraženost, koja se ne može složiti s poslušnošću vjere. Kult vlastitoga ja, koji ne trpi nikakvih tudjih bogova kraj sebe. Udobnost, koja izbjegava odluku o vjeri. Želju za vlašću, kojoj je omrzla poniznost podvrgavanja. Sasvim ovozemski mentalitet, koji osjeća kao tudje tijelo sve nadzemaljsko i prekogrobno i t. d. Konačno, to je uvijek vlastiti ja, koji se nedolično postavlja u središte. I ne će ustupiti mjesto onomu, koji jedini spada u središte: Bogu, jedinom stvarnom Gospodaru.

2. B i t

"Tko vas sluša, mene sluša i tko vas prezire mene prezire" "Ne" izvanjski se odnosi samo na učenike Isusove. Ali iza njih stoji autoritet Krista, Bogočovjeka. A iza Krista sveti, neizmjerni Bog. Tako je i danas. Odbijanje izvanjski pogadja Crkvu.

Time ima "ne" prividno opravdanje. Jer, nevjernik može upozoriti na ljudske manjkavosti vjerovjesnika. Na nepristupačnost njihova duha i život. Na čovječje i previše čovječje metoda naviještanja. Na povijesne hipoteke, koji opterećuju Crkvu. I na mnogošta drugo. No, "ne" ipak pogadja Gospodina Krista. On živi i djeluje u svojoj Crkvi. On je nevidljiva tajna vidljive Crkve. Božanski sadržaj njezinoga čovječjeg lika. Crkva, koja naviješta vjeru, nije samo ustanova, duhovni pokret, zakonodavna vlast. U njoj se, kao njezina prava bit, sakriva uzvišeni, preobraženi Krist. Zato "ne" pogadja Njega samoga, a jer je On Bogočovjek, odbijanje vjere znači odbacivanje Boga. Tko pak Boga odbacuje, bit će od Boga odbačen. "Ne", koji se izriče Bogu, past će kao jeka na onoga samoga, koji ga izriče.

3. U č i n a k

Jao, koji Krist izriče nad Korozaimom i Betsaidom, a prije svega, nad Kafarnaumom, vrijedi za svaku nevjeru. Tir i Sidon su neprijateljski gradovi. Od njihova stanovništva se ne može dobro očekivati. Pa ipak, njihovi bi stanovnici davno činili pokoru u prahu i pepelu, kad bi njima bio upravio svoje riječi Gospodin. I kad bi se njima dogodila čudesa Gospodnja. Ako, dakle, Izrael ostaje okorio, to je njegova neshvatljiva i nepopravljiva krivica. S njime će se dogoditi kao sa Sodomom i Gomorom. Oba ova grada biblijske starine bila su žrtva nenadane prirodne katastrofe. Po tome su za biblijskog čovjeka znaci opomene Božjega suda.

Isus govori o Božjem sudu, kad opominje nevjernike. Kafarnaum se u evandjelju naziv1je "Njegov grad". Tu je Gospodin najviše govorio i djelovao. On se time "digao do neba". Jer Isus,koji je s neba sišao, izabrao je ovaj grad kao posebno boravište. Time ga je uzdigao do neba. A, jer Kafarnaum, uprkos toga, ostaje nevjeran, njegov će pad biti to veći. Izabranje znači odgovornost. Posebno uzdizanje po milosti krije opasnost, koja leži u svakoj posebnosti. Osobito uzdizanje je opasnost za osobiti pad. Visina i dubina se izjednačuju. Osobiti poziv postaje po otklanjanju osobitim preziranjem Boga. Posebno vodstvo ima po odbacivanju onoga koji treba da sudjeluje i posebni učinak. Biti svet, znači živjeti opasno. No poziv Božji je poziv u ovu opasnost, koja dobiva po samomu Bogu, dakle, po milosti potrebnu sigurnost.

Tako je "jao" kojim Isus završava poslanstvo, opomena za sve ljude iza sva vremena.

UČENICI I UČITELJ

10, 17-24

" Vratiše se sedamdeset i dvojica s radošću govoreći: Gospodine, i djavli nam se pokoravaju u ime tvoje. I reče im: Vidio sam sotonu, gdje spade s neba kao munja. Eto vam dadoh vlast, da gazite zmije i škorpijone i svaku neprijateljsku silu, i ništa vam se ne će nauditi. Ali se ne radujte tomu, što vam se dusi pokoravaju, nego se radujte, što su imena vaša zabilježena na nebesima.

U taj čas obradova se Duhu Svetomu i reče: Slavim te, Oče, Gospodine neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i razum-

nih, a objavio malenima. Da, Oče, jer je tako bila volja tvoja. Sve je meni predao Otac moj. I nitko ne zna, tko je Sin do Oca, ni tko je Otac do Sina, i komu Sin hoće da objavi. I okrenuvši se napose učenicima reče im: Blago očima, koje vide, što vi vidite! Jer kažem, da mnogi proroci i kraljevi htjedoše vidjeti, što vi vidite, i ne vidješe, i čuti, što vi čujete, i ne čuše."

1. U č e n i c i

Njihova je veličina dvostruka. Ponajprije poradi v l a s t i, koja je dana njihovoj službi. "Gospodine, i djavli nam se pokoravaju u ime tvoje". Krist to potvrdjuje: "Vidio sam sotonu, gdje pada s neba kao munja. Evo vam vlast, da gazite zmije i škorpione, i svaku neprijateljsku vlast, i ništa vam ne će nauditi". Bog podržaje učenika Gospodinova u njegovoj službi. Ako Bog ne će, nikakvo zlo mu ne može nauditi. Zato ima pravo i obavezu, da bude neustrašiv u svojoj službenoj dužnosti. Ali ne radi se samo o njemu. Već se, prije svega, radi o ljudima, kojima on poradi Krista služi. On ih može otrgnuti ispod vlasti zlih duhova, jer ima vlast nad zlim duhovima. Demonstvo je nešto nevidljivo. Sotona je duhovna vlast. Zato nije ni vlast učenika nešto, što udara u oči. Zato ne stvara osobiti utisak prema vani. No, sudbonosne stvari zbivaju se iza zastora vidljivoga. Ispod površine onoga, što ljudi vide. Tko vjeruje samo u snagu mišiča, u moć novca, u utjecajnu sferu politike, vojske, društvenog položaja, ostaje visjeti na površini pojava. Djelovanje Crkve ide u visinu

i dubinu. Istom u vječnosti će se očitovati ljudima čudesnost i divota ove Bogu odane vlasti.

Vlasti službe pridolazi v e l i č i n a o d a b r a n j a. "Nego radujete se, što su imena vaša zabilježena na nebesima". Ono, što treba Gospodinova učenika napuniti zadovoljstvom, opravdanim ponosom, i unutarnjom radošću, nije veličina i moć njegova djelovanja. To je tajna njegova odabranja. Čovjek ne može, u konačnoj liniji, samoodredjivati svoj život. On je odredjen. On ne može birati, već je izabran. Njemu je dana Božja slobodno darovana milost. Odluke padaju izmedju tamnoga sotonina kraljevstva i svjetloga Božjega kraljevstva. Odabrani je sin svjetla. Zato ne samo njegovo djelovanje, već i njegov život nadmašuje uske granice zemaljskoga. Njegovo "ime je zapisano na nebesima". Tako je učeništvo po službi i po biti čudnovate veličine.

2. P o s r e d n i k

Krist stoji kao Bogočovjek izmedju Boga i čovjeka. Tako je Njegov pogled uperen gore prema Ocu i dolje prema Očevim odabranicima.

P r e m a O c u. Misao na Oca ispunja Ga unutarnjim klicanjem od veselja. "U taj čas obradova se u Duhu Svetome i reče: Slavim te Oče, Gospodine neba i zemlje." Svu vlast, što je učenici imaju, dobili su od svemogućega Oca. Sva imena, koja su u nebu zabilježena, zabilježila je darežljiv Očeva ljubav. Tako se u učeništvu, u širenju Božjega kraljevstva, u pobijanju sotone i njegové vlasti, u neuzaustavljivom napredovanju evandjelja očituje veličina Boga Oca. Razvija se djelo, što ga je Otac povjerio Sinu.

Ljubav obasjava zrakama. Slava se Božja objavljuje ljudima. Radosno klicanje Magnifikata, koje je ispunjavalo Mariju, kad je nosila svoju poruku Elizabeti, nastaje i u Srcu Gospodinovu, kad gleda, da njegovi učenici dalje raznose Njegovo poslanstvo. Pogled prema Ocu i pomisao na Oca ispunjava Isusa unutarnjom radošću. Oduševljava Njegov duh. Pretvara Njegov govor u radosno klicanje. Posebni razlog Njegove divne hvale je pogled u zakon odabranja Očeva. Bog ga je sakrio mudrima i razboritima, a objavio malenima. Ljudska mudrost napunja umišljenošću. Samoudivljenje onih, koji se smatraju velikim, onemogućuje zadivljeno začudjenje religijoznog stava. Velikani ovoga svijeta vjeruju, da dostaju sebi samima. Zato će biti prepušteni vlastitom zadovoljstvu. Maleni i slabi poznaju svoje granice. Zato i laganije gledaju preko njih u bezgraničnu Božju veličinu. Veliki je nepristupačan, jer vjeruje, da je pun. Maleni spoznaje svoju unutarnju prazninu. Zato stoji pred Bogom otvoren i pristupačan. Objava je moguća samo onomu, koji zna, da iza zatvorenih vratiju leže tajne. Ako pak čovjek sebi uobražava, da može sam odgovoriti i riješiti sve životne zagonetke, ništa ne zna o zatvorenim vratima. On niječe egzistenciju tajni, koje bi mu samo s druge strane mogle postati pristupačne. Ako, diveći se samomu sebi, zatvara oči, zaključava se pred čitavim svijetom, koji mu Bog hoće otvoriti. A tko se prepušta s djetinjim udivljenjem Božjoj ruci, toga će ona uvesti u čudesni svijet objave.

P r e m a u č e n i c i m a. "Blago onima, koji vide, što vi vidite". Učenike treba hvaliti, ne radi toga, što im je dana vlast i što su odabrani. Treba ih hvaliti i, prije svega, zato, što su Isusovi učenici. Oni su u čitavoj povijesti svijeta i čovječanstva jedini koji su posebnim načinom u Njegovoj osobnoj blizini. Gledaju Njegov lik. Svjedoci su Njegova djelovanja. Slušaju Njegove riječi neobičnoga, vlastitog zvuka, koji je samo jednom odjekivao. Jer, kršćanstvo nije samo idejni sustav i zakon. Njega bitno nosi živa osoba Isusova. Upravo zato je osobni odnos prema Njemu ono jedinstveno i posebno, što je Njegovim učenicima poklonjeno. "Proroci i kraljevi htjedoše vidjeti, što vi vidite, i ne vidješe". Učenicima mogu zavidjeti svi kršćani. Milijuni ljudi bi sve žrtvovali, kad bi Isusa, koji je čežnja tisućljeća mogli vidjeti, slušati, razgovarati s Njime.

O n s a m. I tako Isus stoji sam izmedju Boga i učenika kao jedinstven i jedin. "Sve je meni predao Otac moj. I nitko ne zna, tko je Sin Otac, ni tko je Otac, do Sina, i komu Sin hoće objaviti. "U ovim riječima leži jedinstvenost Njegova položaja. Jedini On poznaje Oca. A jedini Otac poznaje Njega, Sina. Ova obostrana isključivost pokazuje Isusa kao onoga, koji stoji uz Boga. On je daleko uzdignut nad sve čovječanstvo. Nalazi se u području iste spoznaje, kojom Otac spoznaje Njega i kojom On spoznaje Oca. Uzajamnost Oca i Sina kreće se na istoj razini. Zato smjela izreka: "Sve je meni dao Otac". Sve. On je istobitan s Ocem i u vječnom duhovnom radjanju stalno, od vijeka i neprekinuto, prima bit samoga Oca i vraća je u spoznavajućoj ljubavi i ljubavnoj spoznaji. Tako je On kod Oca Jedinstven i Jedini

medju svima, koji nose ljudski lik.

Kao Jedinstveni i Jedini stoji i prema ljudima. Jer spoznaja Oca je pristupačna samo onim ljudima, kojima to Sin hoće objaviti. Sve novo, što nadilazi ljudsku spoznaju, dolazi isključivo od Njega. On je Jedini, koji je izvana razbio zatvoreni krug, zatvorenu kuglu konačnosti ljudske spoznaje i ljudske egzistencije. On je omogućio novo kretanje spoznaje i ljubavi u Božju beskonačnost. Tako je On i prema gore i prema dolje Jedinstven, Jedin, Bogočovjek. Pravi Bog i pravi čovjek i stvarna veza izmedju obojice.

Time završava ova scena pokreta. Ona je pokazala, kakve zahtjeve Isus stavlja na one, koji žele ići s Njime. Isus je izaslao ljude, da priprave putove za Njegov dolazak. Protumačio je, što znači pristajati uz Njega, ili biti protiv Njega. I, konačno, dopustio je, da odbljesne veličina Njegova položaja izmedju Boga i ljudi. Njegov pokret prema Jeruzalemu nije mogao biti snažnije i svečanije opisan.

Z A P O V I J E D L J U B A V I

10, 25-37

"I gle, neki zakonik ustade, da ga kuša te reče: Učitelju, što mi valja činiti, da dobijem život vječni. On mu reče: Što je pisano u zakonu? Kako čitaš? On odgovori: "Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim i svom dušom svojom, svom snagom svojom i svom misli svojom, i bližnjega svoga kao samoga sebe". I reče mu: Pravo si odgovorio, to čini pa ćeš živjeti. A on hoteći da se opravda, reče Isusu: A

tko je moj bližnji? Isus prozbori i reče: Neki je čovjek silazio iz Jerusalema u Jerikon i pade medju razbojnike, koji svukoše i izraniše, pa otidoše ostavši ga pola mrtva. Slučajno je onim putem silazio svećenik, i vidjevši ga prodje mimo. Tako i Levit, kad dodje na mjesto te ga pogleda, prodje mimo. A neki Samarjanin putujući dodje do njega, i vidjevši ga, sažali mu se. I pristupivši zavi mu rane zalivši ih uljem i vinom. I posadi ga na svoju magaricu, dovede ga u gostionicu i pobrinu se za njega. Sutradan izvadi dva dinara, dade krčmaru i reče: Pobrini se za njega, i ako što više potrošiš, ja ću ti platiti, kad se vratim. Što misliš, koji je od ove trojice bio bližnji onomu, koji pade medju razbojnike? A on reče: Koji mu učini milosrdje. Kaže mu Isus: Idi, i ti čini tako!"

1. Z a p o v i j e d

Kao što je Isus na putu u Jeruzalem, tako je čovjek na putu u nebeski Jeruzalem. Time se nameće pitanje, koji put vodi onamo? Što je najvažnije, da se taj cilj postigne? Pitanje zakonoznanca: "Učitelju, što mi valja činiti, da dobijem život vječni?", potpuno se uklapa u situaciju o putu i cilju.

Odgovor je jasan. Isus ga prepušta zakonoznancu, da on sam daje odgovor iz Zakona. To je dvostruka zapovijed ljubavi Boga i bližnjega.

L j u b a v B o g a. Bog je cilj. Ljubiti Boga je put. U ovim centralama su složni Stari i Novi Zavjet, Zakon i Evandjelje. K tome poganstvo i kršćanstvo po svojim najboljim zastupnicima. Ljubav je najunutarnija tajna prirodne etike i natprirodno

utemeljenoga morala. Jer, deset zapovijedi nisu ništa drugo, nego različita polja djelovanja jedne ljubavi. Kreposti su ogranci iz jenoga debla ljubavi. Molitva izvire iz ljubavi i zahtijeva, s druge strane, ljubav. Liturgija je klanjanje Bogu, koja struji iz ljubavnog predanja unutarnjega žrtvenog raspoloženja. Ona je predanje Boga čovjeku u ljubavi ujedinjenja, comunnio. Pače, i samo crkveno pravo je u bitnom odnosu s ljubavlju. Jer, pravo je red ljubavi. Tijelo koga oživljava ljubav.

Tako je ljubav formalni princip, stvaralačka snaga, po jednostavljujući i pojednostavljeni momenat pobožnosti.

L j u b a v b l i ž n j e g a. No, čovjek nije samotni putnik na putu k Bogu. Dakle nije sam na putu. Život i čitava svjetovna povijest je po Božjem planu putovanje čovječanstva k Bogu. Procesija u Božju kuću. Zato se religiozni čovjek ne može izolirati. On je po biti u zajednici. Prava se ljubav Boga zato mora odraziti u ljubavi prema bližnjemu.

Iz vertikale ispravnoga raspoloženja prema Bogu dobiva se horizontala ispravnoga stava prema ljudima. Religija je po svojoj biti socijalna. I nipošto nije prepušteno pojedincu, da li će se brinuti za druge ljude, ili ne. I monah u samostanskoj ćeliji, i pustinjak u pustinji u svojoj su molitvi i pokori bitno socijalni. Nijedan se ne smije kloniti zajednice. Kao što iz ljubavi Boga nužno izlazi ljubav bližnjega, tako je ljubav prema bližnjemu nemoguća bez ljubavi prema Bogu. Ona je, doduše, misaono moguća i stvarno postoji kao drugarstvo, kao humanitet. Ali, ljudima ne pomaže upravo u naj-

važnijemu, naime, da napreduju na zajedničkom putu prema Bogu. A o tom napredovanju se i radi.

Pošto je prikazao dvostruku ljubav, koja je u svojoj dubini samo jedna, zaključujući Isus odgovara: "To čini, pa ćeš živjeti". Drugim riječima, ti si na pravome putu prema cilju života u Bogu.

2. Ilustracija

Zakonoznanac se želi opravdati. Zapravo, on nije postavio svoje pitanje radi ozbiljnoga unutarnjeg traženja, već" da Isusa kuša". No to mu nije uspjelo. Zato pokušava izbjeći zahtjevu, koji se nameće. Još jednom nastoji načiniti neke vrsti ispita s Isusom, da drugim pitanjem prikrije prvi poraz, I da, po mogućnosti, Isusa dovede u nepriliku. I, dok je govor o ljubavi, taj je čovjek bez ljubavi. Usprkos toga Isus ulazi u pitanje. Njegovo je tumačenje preko prispodobe značajno kao primjer o putu. Neki čovjek putuje iz Jeruzalema u Jerihon. Drumski razbojnici ga napadnu i opljačkaju, te ga puste napola mrtva da leži. Tako se može takodjer dogoditi i ljudima na putu prema Bogu. I to se doista dogodilo čovječanstvu na njegovu tisućljetnom putu. Sotona je opljačkao čovječanstvo. Jer mu je oteo nadprirodne darove, koje je posjedovalo u zemaljskom raju. Pustio ga je napola mrtva ležati. Snaga njegove vjerske spoznaje i ćudorednoga djelovanja nije ubijena, ali je izranjena.

Ljudi odatle putuju. Oni su dakle takodjer na putu. To su ljudi osvjedočeni, da imaju ljubav prema Bogu. Jer svećenici i levite baš stoje u službi Božjoj. Oni se vraćaju iz hrama i još su sasvim puni ljepote i veličine kulta. Oni prolaze mimo polumrtvoga. A za ovo se mimoilaženje unutarnji pozivlju još i na

svoju ljubav prema Bogu. Svećenik kaže, da je on zato tu, da vrši bogoslužje, a ne za službu ljudima. Levita se unutarnje ispričava time, da mora iz ljubavi prema Bogu sačuvati levitsku čistoću. Ne smije je izgubiti dodirom čovjeka, koji možda u njegovim rukama umire. Obadvojica, dakle, žele ljubav prema Bogu, bez ljubavi prema bližnjemu. Gdjegod se religije, obredi, kulti razvijaju, a da nisu socijalno djelotvorni, dakle, potpuno odjeljuju religiozno od profanoga, gdje gaje obred bez ethosa; tu svećenik i levita mimoilaze ranjeno čovječanstvo.

Tada prodje mimo treći čovjek, koji takodjer putuje. To je stranac iz Samarije, koji putuje dalje od ostalih. I on je vjerojatno trgovac, koji putuje po službenom poslu. Jer i govori o svome povratku. Ovaj je čovjek prividno najdalje ranjeniku. On je druge narodnosti, ima drugu religiju. On mu je, dakle, na unutarnji i vanjski način, pa gradjanski i religiozno stran. Ali, on spoznaje, da je ovaj polumrtvac u nevolji, i zato mu se približi. I on, koji mu je po sebi najdalji, postaje mu po iskazanoj pomoći najbliži. Odnese ranjenoga u gostionicu, i za vrijeme koje traži da ode, ostavlja potreban novac. Ujedno jamči, da će ostatak nadoplatiti, kad se povrati. On će se i dalje brinuti za bolesnika. Time mu ostaje po usrdnosti najbliži i ponovno će mu se vanjski približiti. Najdalji je postao bližnji, jer najdalji, koji, ako gleda drugoga u nevolji, mora mu postati bližnji. I to nije samo ljubav bližnjega iz simpatije ili osjećaja. Već je to djelotvorna pomoć. Ovo je djelovanje opisano do u potankosti. " I pristupivši zavi mu rane,

zalivši ih uljem i vinom. I posadi ga na svoju magaricu, dovede ga u gostionicu, i pobrinu se za njega. Sutradan izvadi dva dinara, dade krčmaru, i reče; "Pobrini se za njega, i ako što više potrošiš, ja ću ti platiti kad se vratim".

Iza uzorna Samarićanina stoji sam Isus. On nije pustio polumrtvo čovječanstvo da leži, nego se dao na put, s neba na zemlju. Prignuo se ranjenom čovječanstvu. Na rane grijeha je izlio ulje i vino sakramenata. Čovječanstvo je odnio u crkvu, kao gostionicu na putu tisućljeća. Njoj je povjerio brigu za ozdravljenje čovječanstva. Platio je kao cijenu svoju krv. Obećao je, da će kod ponovnoga dolaska na sudnji dan, u paruziji, za sve nas nadoplatiti, da bi čovječanstvo potpuno ozdravljeno došlo do cilja.

Prispodoba završava opomenom; Idi, i ti čini tako". Idi. Opet je govor o putu. Čovjek sada zna, o kome se putu radi. U kome duhu treba putovati. Što će ga na putu sresti i koja mu se zadaća nameće kao putniku. Tako je ova scena uistinu putokaz.

M A R I J A   I   M A R T A

10, 38-42

"Kad su oni putovali, i on udje u jedno selo, neka žena, po imenu Marta, primi ga u svoju kuću. I u nje je bila sestra, po imenu Marija, koja je sjela do nogu Gospodnjih i slušala njegov govor. A Marta je nastojala, kako će ga što ljepše podvoriti. I pristupivši reče; Gospodine, zar ti ne mariš, što me sestra moja ostavi samu da služim? reci joj dakle, da mi pomogne. I odgovori joj Gospodin; Marta, Marta, brineš se i uznemiruješ za mnogo. A samo je jedno potrebno. Marija

je najbolji dio izabrala, koji se ne će oduzeti od nje."

Isusove se riječi Marti skladno uklapaju u odlomak o putovanju, Biti na putu ne znači ravnodušnost prema stvarima. Ali jednako tako ne znači ni uznemirenost.

Ovdje se ne radi o suočenju izmedju kontemplativnoga i aktivnoga života, već o akcentima i o pravoj vezi. Čovjek se ne smije izgubiti u aktivizmu. On mora imati vremena za sabranost, tišinu i isključivu povezanost s Bogom. Ne zato, da u njoj trajno ostaje, nego da odavle dobiva novu snagu za službu ljudima. Upravo zato, jer ovaj život znači; "Biti na putu", čovjek treba imati časove odmora, predaha, kontroliranja smjera, pregleda putova, da može nanovo sigurnije i poletnije napredovati. Akciju treba da prekida kontemplacija. A kontemplacija treba pravilnim načinom utjecati na život i odražavati se u djelovanju. Sveti Toma s pravom naglasuje u svojoj Summi, da je poučavanje važnije od samoga unutarnjega znanja, a prosvjetljivati druge više je nego biti sam prosvijetljen. Čovjek crpi svoje znanje i svoje svijetlo iz kontemplacije. No ne zato, da je u sebi čuva i za sebe pridržaje, nego da je dalje predaje. Samo s Bogom povezano djelovanje i samo aktivizirana povezanost s Bogom jest cjelina i, po tome, savršenost. Isusove riječi Marti jesu opomena pred krivom, pretjeranom, naglom aktivnošću, koja ne poznaje, ili skraćuje vrijeme molitve. Aktivnosti, koja prečuje Gospodinov poziv u tišini i time Mu se trajno otudjuje. Pohvala Marije nije poticaj na čistu kontemplaciju, jer bi ta protuslovila Isusovu primjeru. To je pohvala duševnoj

pripravnosti i budnosti, da pripada sasvim i isključivo Gospodinu u času, kad On hoće. Biti na putu, posebnim načinom govoriti duši. Biti na putu, znači biti na putu k Bogu. Zato uvijek i neprekidno gledati na Boga i slušati glas Božji. Ne, da se tu zaustavljamo i nalazimo mir u kontemplaciji, već da u pravoj vezi dalje napredujemo. Contemplativus in actione, dakle povezanost s Bogom u djelovanju, služba ljudima kao pravo bogoslužje, samo je onomu moguće, koji zna u časovima molitve sasvim Bogu pripadati, da zatim toliko više sasvim pripada ljudima. To je Isusov stav. Nasljedovanje Isusa ulaže napore za takav stav.

OČE NAŠ

11, 1-4

"Kad se on molio na nekom mjestu, čim prestа, reče mu jedan od njegovih učenika: Gospodine, uči nas moliti, kao što je i Ivan naučio učenike svoje. I reče im: Kad se molite, govorite: Oče, sveti se ime tvoje! Dođi kraljevstvo tvoje! Kruh naš svagdanji daj nam svaki dan! I otpusti nam grijehe naše, jer i mi otpuštamo svakomu dužniku svomu. I ne uvedi nas u napast!"

Suprotno od Marte Marija zna, da postoji vrijeme, u kome čovjek mora isključivo Boga slušati i s Njime razgovarati. Da postoji vrijeme molitve. I tako se ovdje stvarno nadovezuje Isusova pouka o molitvi. Kod Mateja ona stoji u vezi s govorom na gori. Kada je Gospodin stvarno dao ovu pouku, toga mi ne znamo. A to je i sporedno. Glavno je sadržaj.

Očenaš je kod Luke bitno jednostavniji nego kod Mateja. Treća, a jednako i sedma prošnja, otpada. Luka je očito mišljenja,

da su ove dvije prošnje, koje završavaju dotični odlomak, već stvarno sadržane u prethodnim prošnjama. On želi formule po mogućnosti što kraće izraziti. U toliko više treba paziti na misaonu koncentraciju, koja je sadržana u punini prošnja.

"S v e t i s e i m e t v o j e". To nije ni zahtjev a niti odluka, već molba. Bog treba svetiti svoje ime, t. j. treba ljudima sve jasnije pokazivati svetost svoga bića. Sve sjajnije ga obasjavati. Bog treba da sjaji nad svim zemaljskim i čovječjim. Nad vremenitim Vječni. Nad prolaznim Neprolazni. Nad promjenljivim Nepromjenljivi. Nad zemaljskim Nebeski. Nad vremenskim Apsolutni. Nad vezanim Slobodni. Nad griješnim Sveti. Nad nečistim, umazanim Čisti. Nad krivim Milostivi. Nad stvorenim Nestvoreni. Nad kolebljivim - nesigurnim Stalni-Sigurni. Nad nemirnim u sebi Mirni. Nad svim konačnim beskonačni Bog.

Njegovo je ime, a time njegovo biće, prije svega, postalo vidljivo u Isusu Kristu. Sin je objava Očeva. Ime Isusa znači: Bog je spas. I tako je Isus dar objave Imena Božjega kao Boga, koji spasava i posvećuje. Bog je Gospodin. Isus Ga je u čitavom svom životnom stavu poslušnosti priznao naprosto kao Gospodina. I po tome Ga buntovnim ljudima objavio kao Gospodina. Isus je živio u ljubavi prema Ocu. Svima je pokazao, da je Bog ljubav. Tako ima u njegovim ustima prošnja, da se sveti Ime Božje, osobiti zvuk.

"D o đ i k r a l j e v s t v o T v o j e". U tome je prema Luki sadržana i treća prošnja, da bude volja Božja. Kraljevstvo je, prema Luki, kraljevstvo Božje gospodstvo. Njegova volja treba da se svagdje ostvaruje. Božja volja je mudrost i ljubav.

Ako se njegova volja vrši, sve je mudrost i sve zrači ljubav. Tako je to kraljevstvo mira, jer mir je rad u spokojnom posjedu. I to je kraljevstvo ljubavi. Jer vlast i gospodstvo nije silom iznudjeno, već je radosno priznato. Svaka služba, koja je po tome služba Bogu, dana je u kraljevskoj slobodi. I tako su svi, koji pripadaju Božjemu kraljevstvu, po riječima Apokalipse, svećenički kraljevi i kraljevski svećenici. Božje kraljevstvo je veliki san čovječanstva. Ispunjenje sviju idela. Nadmašenje svih političkih, socijalnih i gospodarskih nastojanja. No, potpuno posvećenje imena Božjega, i konačni dolazak Božjega kraljevstva su eshatološke veličine. One će biti istom tada ostvárene, kad Gospodin ponovno dodje. Kad se objavi u slavi Božjega bića. Kad bude kraljevstvo Božje savršeno.

"K r u h n a š s v a g d a n j i d a j n a m d a n a s" Izmedju dviju prošnja, koje govore o onomu, što je nadčovječje u Božjem biću i Božjem kraljevstvu te izmedju prošnja, koje govore o onomu, što je ispod čovječjega, o grijehu i napasti, stoji čovječanska prošnja za kruh. Kruh je u prvom redu zamišljen kao zemaljska hrana. Čovjek, kao dijete Božje, ne smije ni gladovati, niti živjeti u izobilju. Zato jednostavna prošnja za svagdanju potrebnu hranu. Ako se čovjek mora boriti protiv gladi, nema ni snage niti volje, da misli na više stvari. On se izlaže pogibli, da padne u očaj. Da se odbije od Boga. A ako postane raspikuća, utrnjuje više "Ja" u materiji. Čovjek propada u zemaljskomu. Ne može se više duhovno osloboditi iz obilja. Samo, ako izmedju obih ekstrema, gladi i luksuza, stoji na jednom od mnogih mjesta u sredini skale, može voditi religiozni život. Zato prošnja za osiguranje ovoga okvira i prostora, ovoga tla i atmosfere.

Osim toga, prošnja se može uzeti u duhovnom smislu. Božja riječ je hljeb duše, hrana duha. Čovjek moli Gospodina za Njegovu riječ. To je prošnja, da bi Bog govorio čovjeku. Da i čovjek razumije i živi od onoga, što Bog unutarnjim načinom govori, a što je sadržano u Svetom Pismu. Jer, "Ne živi čovjek samo o kruhu, nego i o svakoj riječi, što izlazi iz ustiju Božjih" / Mat. 4,4 /

Nadalje, kruh znači tajnu Euharistije "Kruh, koga ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta" / Iv. 6, 51 / Čovjeku je potreban ovaj sakramentalni kruh da se ne uguši u gospodarskomu.

I, konačno, kruh je sam Isus: "Ja sam života" /Iv 6,35 / Tako prošnja vodi od tjelesnoga preko duševnoga do natprirodnoga i, konačno, do samoga Gospodina. Prošnja sadrži teologiju kruha. Za kršćanina je sve religiozno blagoslovljeno i posvećeno.

" I o t p u s t i n a m g r i j e h e n a š e, j e r i m i o t p u š t a m o s v a k o m u d u ž n i k u s v o m u". Čovjek stoji pred Bogom kao dužnik. Grijeh je ono, što najviše tišti religioznog čovjeka. On ga vodi u udaljenost od Boga. Razdjelni je zid izmedju Boga i njega. Razara cvatuće vrtove iznakažen do karikature. Slika je Božja okaljana, a svetište oskvrnjeno; "Što koristi čovjeku, ako čitav svijet zadobije, a na duši trpi štetu? " Grijeh je nešto više, nego samo oštećenje duše. On znači uništenje božanskoga života, što ga je Bog dao čovjeku. Dakle, uništenje sudioništva u samomu Bogu. On je uništenje nada u vječnost. On zakrčuje sve puteve u budućnost. Tako je prošnja za oproštenje uistinu nešto prešno.

No, čovjek, komu je oprošteno, mora i drugima oprostiti. On je upućen na Božje

milosrdje. Ne smije, dakle, biti tvrda srca prema drugima. Dužnik, kome vjerovnik sve oprašta, ne smije kao vjerovnik dužnika stavljati pod pritisak. Ovdje prošnja postaje zahtjev.

"I ne uvedi nas u napast". Kod Luke prošnja sadrži oslobodjenje od zla i od sotone. Napast je put u provaliju. Cesta u pakao. Sfera demonskoga. Siktanje podzemlja. Paklene sjene, koje kruže oko čovjeka. Neka Bog sačuva čovjeka od svoga toga tamnoga, što se može prolomiti u nutrini čovjeka. Ili, što mu izvana može krivudajući da pridje. Ili, što odozdo vabi i zove. Milost je zaštita i obrana. Svjetlo odozgo rastjerava tamu odozdo. I što snažnije zvuči glas iz visine, to snažnije nadvladava glas podzemlja. Samo Božja ruka može čovjeka držati nad ponorom. Opasan život ima sigurnost samo u Bogu.

Tako i kod Luke pet prošnja čine zaokruženu cjelinu. U njoj čovjek stoji izmedju gore i dolje. Izmedju svjetla i tame. Izmedju života i smrti.

To je Isusov odgovor na molbu učenika: "Gospodine, uči nas moliti". Molitva nije čovjeku lagana. On je mora naučiti. I Ivan Krstitelj je učio svoje učenike moliti. Ali, kako je sasvim drugačija ova pouka, što je Isus daje svojim učenicima! Ovdje je u malo riječi sve kazano. U pet je prošnja nagomilana punina bogatstva, koja oblikuje čitav život, i sve podredjuje Jednomu, koji je Otac sviju.

D O B R A   M O L I T V A
11, 5-13

"I reče im: Koji od vas da ima prijatelja, i otide mu u ponoći i reče mu: Prijatelju, uzajmi mi tri hljeba, jer mi dodje prijatelj moj s puta, i nemam mu što postaviti. A on iznutra da odgovori: Ne uznemiruj me! već su vrata zatvorena, djeca, moja i ja počivamo, ne mogu ustati i dati ti. Kažem vam, ako i ne ustane, da mu dade zato što mu je prijatelj, ali poradi navaljivanja njegova ustat će i dat će mu, kolikogod treba. I ja vam kažem: Molite, i dat će vam se; tražite, i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se. Jer svaki, koji moli, prima; i koji nalazi; i koji kuca, otvara mu se. Koji će otac medju vama sinu svomu, ako zamoli kruha, dati kamen? ili ribu, zar će mu mjesto ribe dati zmiju? Ili ako zamoli jaje, zar će mu dati škorpiona? Kad, dakle, vi, koji ste zli, znate dobre dare darovati djeci svojoj, koliko će više Otac vaš nebeski dati Duha svetoga onima, koji mole u njega."

U pouci o molitvi, nakon sadržaja Očenaša, Isus naglasuje najvažnija svojstva molitve. To su, prije svega, dva:

1. U s t r a j n o s t

Nju objašnjuje prispodoba. Odlučna točka prispodobe je u tome, da čovjek, koji ni najmanje nije voljan pomoći, konačno ipak pomaže, jer molitelj ne popušta. Ustrajnost u molitvi je, dakle, odlučna točka. Prema tome je i ocrtana situacija. Neki otac spava u noći. Vrata su zakračunata. Balvan je zasunut. U predsoblju leži razbacano mnoštvo raznih predmeta. U stražnjem dijelu prostora spava obitelj, muž, žena, djeca ispružena na rogožini i zamotana u pokrivače. Ako se hoće otvoriti onome, koji kuca na vratima, muž mora ustati, naporno izvući uljenu svijetiljku ispod vagana i staviti je

na svijećnjak. Pretapkati treba preko djece. Potražiti spečeni kruh. Natrag porinuti gredu. Otvoriti škripajuća vrata. Jednom riječju, svi će se probuditi i bit će sve isprevrtano. Stoga je razumljivo odbijanje. Ali će sve zapreke biti svladane. Sve se neugodnosti moraju podnijeti samo zato, jer molitelj ne popušta. Primjena je jasna. Molitelj ne smije prestati moliti. Tada će mu se dati. Bit će mu otvoreno. On će naći i primiti.

Ali, nameće se pitanje; Zašto Bog pušta čovjeka da čeka? Kad Bog uslišava, ne treba svladavati nikakve zapreke. Ne treba računati s neugodnostima. Odgovor glasi; Ne čeka se radi Boga, kao u prispodobi, u kojoj otac radi sebe pušta molitelja da čeka, već se čeka radi čovjeka. Njega treba privesti intenzivnoj molitvi. Dugotrajna molitva, neprekinuto molenje jače veže čovjeka uz Boga. U čovjeku produbljuje svijest vlastite bespomoćnosti i potpune ovisnosti o Bogu. Prema tome, nakon uslišenja produbljuje i osjećaj zahvalnosti Bogu. U čekanju na uslišenje leži pedagogika molitve. Morati čekati za čovjeka je gotovo milost. Religija nije nikakvi "Stoliću prostri se" iz priče. Prosna molitva nije jednostavno pritiskivanje na električno dugme, već molitva je religiozni čin. Ona je produbljivanje i oživotvorenje stajanja pred Bogom. Upiranje je pogleda prema Bogu. Razgovor s Bogom i kretanje prema Bogu. Tako ima molitva, i to dugotrajna molitva, duboki religiozni smisao.

2. P o u z d a n j e

Redosljed misli polazi a minore ad maius, od maloga na veliko. Ljudi su maleni i sitničavi. Isus vrlo trijezno utvrdjuje ovu činjenicu; "Vi, koji ste zli". Ali, čak

i sitničavi, samoživi, na vlastitu korist usmjereni često tako nemilosrdni čovjek, ne uskraćuju molitelju uslišanja, jer je molitelj njegovo dijete, koje moli kruh, ili ribicu, ili jaje. Nigdje ne postoji otac gavran ni majka zmajica, koji bi gladnomu djetetu dali kamen, ili zmiju, ili bodljikavog škorpiona. Pače, ni kod zlobnih ljudi ne možemo na to pomišljati. Koliko to više vrijedi za Boga. Bog nije zao. On je dobar. Nije samoživ, nego milosrdan. Dakle, baš će Bog čovjeka uslišati.

I ovdje se nameće pitanje; Zar iskustvo ne govori protivno? Koliko puta čovjek nije uslišan u svojim molitvama? Pa ni u dugotrajnim i pouzdanim molitvama? I to definitivno nije uslišan. Jer, u medjuvremenu je nestala mogućnost uslišanja. Čovjek, za čiji se život molilo, je umro. Uspjeh, koga se htjelo izmoliti, je izostao. Isus odgovara rečenicom, koju često olako i prebrzo prelazimo; "Koliko će više Otac vaš nebeski dati Duha Svetoga onima, koji mole u njega". I ovdje vrijedi zaključak a minore ad maius, od maloga na veliko. Mi često molimo za malene stvari, za tjelesno zdravlje, za uslišenje u materijalnim brigama, za prolazna dobra. Pače, često molimo za stvari, koje bi nam stvarno škodile. No Bog daje veće. Daje nam Duha Svetoga. Dakle, Duha unutarnjeg posvećenja. Tako nije nijedna prosna molitva izrečena u prazno. Nijedna ne ostaje neuslišana. Uslišanje je često nevidljivo, jer Duh posvećenja nije vidljiv. Ali je stvarno postignuće mnogo većega bogatstva, ako čovjek primi Duha Božjega umjesto materijalna dobra ove zemlje. I što je molitva čovjeka ustrajnija i pouzdanija, to će više iznutra ispuniti Duh Gospodnji.

Tako se medjusobno isprepliću oba elementa pouke. Zahtjev za ustrajnost u molitvi s pouzdanjem u molitvi. Obadva djeluju u pravcu, da čovjek bude što dublje i više pun Boga. To je najveće, što mu se može dati. I upravo to se daje molitelju. Mi ne smijemo nikada prestati tražiti, moliti i kucati. I mi ne ćemo nikada prestati, kad smo iz Isusovih ustiju čuli o čemu se kao najdubljem i posljednjem radi; O samomu Bogu.

S O T O N A

11, 14-26

"I izgonio je djavla, koji je bio nijem, I kad je izišao djavao, nijemi progovori, i divio se svijet. Ali neki od njih rekoše; Po Beelzebulu, poglavici djavolskom, izgoni djavle. Drugi su kušajući tražili od njega znak s neba. A on znajući njihove misli, reče im; Svako će kraljevstvo, koje se razdijeli samo po sebi, opustjeti, i kuća će na kuću pasti. Ako je dakle i sotona razdijeljen sam po sebi, kako će stajati kraljevstvo njegovo? jer kažete, da ja po Beelzebu izgonim djavle. Ako li ja po Beelzebulu izgonim djavle, sinovi vaši po kome ih izgone? Zato će vam oni biti suci. Ali ako ja prstom Božjim izgonim djavle, zacijelo je došlo k vama kraljevstvo Božje. Kad jaki naoružan čuva svoj dvor, u miru je sve, što ima. A kad dodje jači od njega te ga nadvlada, uzme sve oružje njegovo, u koje se uzdao, i razdijeli njegov plijen. Koji nije sa mnom, protiv mene je, i koji sa mnom ne sabira, prosipa. Kad nečisti duh izidje iz čovjeka, ide kroz bezvodna mjesta tražeći pokoja, i ne našavši reče; Vratit ću se u kuću svoju, otkuda sam izišao. I kad dodje, nadje je pometenu i ukrašenu.

Tada otide i uzme sa sobom sedam drugih duhova, gorih od sebe, i ušavši stanuju ondje, i na koncu je ovomu čovjeku gore nego li s početka."

Poslije pogleda prema gore, prema Bogu i Božjemu kraljevstvu, slijedi pogled prema dolje. Govor je o sotoni i sotoninu kraljevstvu. Dvije su misli osobito naglašene.

1. M o ć s o t o n e

Krist izgoni djavla, iz nijemoga, da ovaj može govoriti. Masa se naroda divi. Postavlja se pitanje, čijom vlašću On to čini? Neprijatelji tvrde, da ima vlast od djavolskoga poglavice. Ali, Isus ih opovrgava dvjema mislima. Ponajprije, tada bi sotona pobijao samoga sebe. A time bi morao razoriti svoje vlastito kraljevstvo. To se ne može povjerovati o opreznom duhu. Nadalje, i farizeji vrše zakljinjanja. Oni nikada ne dolaze na misao, da to čine u službi djavla, jer i oni tvrde, da se bore protiv djavla.

Zatim Isus pozitivno naglasuje, da On prstom Božjim izgoni djavla. Time je, s jedne strane rečeno, da Bog nipošto ne treba čitavu svoju moć, da bi protjerao djavla. Pače, ne treba ni moć svoje ruke. Već Mu, nekim načinom, dostaje mali prst. S druge strane, u tome se krije još dublja misao. Prst Božji je Duh Sveti. Presveto Trojstvo se često prikazuje kao ruka, šaka i prst. Prst ne djeluje bez šake, šaka ne bez ruke. Ruka sa svoje strane ne radi osim preko šake i prstiju. Ako Duh Božji, djeluje u Isusu tada je ustvari u Njemu i po Njemu došlo Božje kraljevstvo.

Gospodin tumači ovu svoju vlast nad sotonom prispodobom: Ako naoružani brani dvor, prodor u dvor je samo onomu moguć, koji je jači i koji nadvlada i razoruža jakoga. Sotona je jaki, koji čuva čitav svijet. Krist je Jači, koji ga je nadvladao. Sada svijet pripada Njemu. Ljudi su u nekom smislu njegov plijen. Jer, On je silom i vlašću Božjom osvojitelj svijeta, u kraljevstvu duha. Tako se pokazala Isusova vlast nad sotonom.

2. O p o m e n a

A sada dolazi neobično: Isus je, doduše, nadvladao sotonu. No, ipak ga pušta da nadaleko postoji. Apokalipsa upotrebljava za to sliku, da je sotona okovan, ali još može po svojim pomoćnicima djelovati. Čovjek dakle, nije nipošto osiguran. Pa ni tada, ako Krist u njemu djeluje. Isus govori ovdje neobičnim govorom. On govori o zlu duhu, koji je izišao. Luta pustinjom. Vraća se u dušu, iz koje je bio protjeran. Pri tome uzimlje sa sobom još sedam drugih duhova.

Tako je oslobodjeni istom sada zaposjednut. "I na koncu ovomu je čovjeku gore negoli na početku". Krštenik, nije, dakle osiguran. On može ponovno iz kraljevstva svjetla kliznuti u kraljevstvo tame. Može izgubiti život i umrijeti. Može izgubiti milost, i mjesto Božjoj vlasti ponovno podvrgnut vlasti sotoninoj. Pomilovanje ujedno je ugrožavanje. Izabranje znači biti eksponiran. Kršćanin nije nipošto izbjegao zoni opasnosti. Što je na više pozvan, to je često više izvrgnut zahvatu sotone. Napastovanja svetaca nisu protumačiva psihologijom - jedno odviše jeftino rješenje. Niti ih se mogu olako skinuti s dnevnog reda kao pretjeravanje svetaca. A još manje imaju karakter legenda. Napasti sv Antuna u pustinji, ili

arskoga župnika zbilja su i stvarnost, ma kako mnogi izvještaji u pojedinostima zvučili neobično. Postoji djavolsko djelovanje. I što je čovjek bliži Bogu, što neuzastavljivije korača prema Bogu. Što je veća njegova snaga izžarivanja u Božjem kraljevstvu; to će više biti djavlovi napadaji upravljeni protiv njega. Sveci znaju za to. To objašnjava njihovu životnu ozbiljnost. Objašnjavaju to njihove molitve, kojima se utječu Bogu. Njihova pokora, kojom rastjeravaju vlast podzemlja. Jer, ako napadaji sotone postignu protivno od onoga što sotona smjera, oni sasvim sigurno prestaju.

Ali, ako napadaj uspije i odabrani padne, takav pad podiže veliku prašinu. Skandali palih svećenika, uteklih redovnika i redovnica, propaganda odmetniką putem štampe, ponovno dokazuju ovu činjenicu.

Zato Kristova opomena, da se čovjek jasno i čisto odluči. "Tko nije sa mnom, taj je protiv mene, tko samnom ne sabire, taj rasipa."

Izmedju Boga i djavla. Izmedju Krista i Antikrista. Izmedju neba i zemlje. Izmedju blaženstva i odbačenosti; nema trećega mjesta neutralnosti. Nema neborbene, ničije zemlje. Nema promatranja po strani. Nezainteresiranost je već odluka. Svatko je pozvan, da se odluči za Krista. Ne brinuti se za Krista, već znači odbijati Krista. Tako je ovaj odlomak o sotonstvu, koji se svojim sjenama neposredno nadovezuje na pune svjetla izvode o molitvi, osobito uvjerljiv.

† †

M A R I J A

11, 27-28

" Kad je on to govorio, podiže glas neka žena iz naroda i reče mu; Blago utrobi, koja te je nosila, i grudima, koje su te dojile. A on reče; Blaženiji su oni, koji slušaju riječ Božju i drže je."

Grupu govora o Božjem kraljevstvu i o svijetu sotone, završava kratku, značajna riječ. Žena iz naroda kaže Isusu; " Blago utrobi, koja te je nosila i grudima, koje su te dojile", Isusov odgovor glasi; "Blaženi, koji slušaju Božju riječ i drže je."

1. B o ž j a   r i j e č

Riječi, što ih je Isus govorio, Božje su riječi. Tko ih unutarnjim sluhom srca sluša. Tko ih slijedi s uvjerenjem i djelom, našao je put do blaženstva. Da, on već posjeduje unutarnje blaženstvo. Jer, ništa ne može čovjeka toliko usrećiti, kao bogatstvo Božje riječi, koja ispunja srce i duh. Ona donosi jasnoću i probudjuje ljubav. Ovo životno prihvatanje Božje riječi, tako je nešto veliko, da kraj nje, pače, stupa u pozadinu i zemaljska veličina Marije. Sigurno, nešto je veliko biti Majka takvog zakonoznanca, propovjednika i usrećitelja ljudi. Da, biti, pače, Majka Utjelovljenoga Boga. Ali, to je vanjski odnos. Veće je prihvatanje Božje riječi. Nije moguće smjelije formulirati veličinu vjere.

2. M a r i j a

Da li je Isus time osudio štovanje Marije? Nipošto. Ponajprije. Isus je potvrdio

riječ žene iz naroda. Doista, treba veličati tijelo, koje Ga je nosilo. Opravdana je riječ Magnifikata; Odsada će me blaženom zvati svi naraštaji". Jedinstveni položaj Marije kao majke Isusove opravdava slavu i štovanje kao one Majke, koja je Isusa rodila. A k tome pridolazi i drugo; Isusovo nazivanje blaženom ne vrijedi ni za koga drugoga toliko, koliko za Mariju. Jer, tko je bistrijim duhom i pripravnijim srcem slušao Riječ Božju? Ona je Utjelovljenju Riječ nosila u svom krilu. Godinama i desetljećima imala ju Je u svojoj blizini. I ona je ne samo prihvatila ovu Riječ već je riječi poslušala kao nitko drugi. Predanost službenice Božje " Neka mi bude po riječi tvojoj" oblikovalo je Marijin život sve do predanosti pod križem. I sve do predanosti vlastitoga uznesenja na nebo, gdje je sada potpuno i zauvijek s Njime sjedinjena. Tako slavljenje žene iz naroda i slavlje samoga Isusa pripada posebnim načinom Mariji. Isus je upravo ovdje odobrio pravo **štovanje** Marijino. Pokazao ga je u njegovoj dvostrukoj, vanjskoj i unutarnjoj prirodnoj i nadprirodnoj veličini.

O B O Ž J O J   R I J E Č I

11, 29-36

" Kad se mnoštvo naroda sakupljalo, stade govoriti; Ovaj naraštaj je zao naraštaj. **Traži znak**, i ne će mu se dati, osim znaka Jone. Jer kao što Jona bi znak Niniviljanima, tako će i Sin čovječji biti ovomu naraštaju. Kraljica juga ustat će na sudu s ljudima ovog naraštaja i osudit će ih, jer dodje s kraja zemlje, da sluša mudrost Salamonovu, a gle, ovdje je više

od Salamona! Ljudi Ninivljani ustat će na sudu s ovim naraštajem i osuditi ga, jer pokoru činiše na propovijedanje Jonino, a, gle, ovdje je više od Jone! Nitko ne meće upaljene svjetiljke na sakriveno mjesto niti pod vagan, nego na svjećnjak, da vide svjetlost, koji ulaze. Svjetiljka je tijelu tvome oko tvoje. Ako je oko tvoje zdravo, sve je tijelo tvoje svijetlo, ako li je bolesno, i tijelo je tvoje tamno. Gledaj, dakle, da svjetlost, koja je u tebi, ne bude tama. Ako je dakle sve tijelo tvoje rasvijetljeno, te nema ništa tamno, sve će biti svijetlo, kao što kad te svjetiljka obasjava svojim sjajem."

Isus je slavio one, koji slušaju Božju riječ i koji se je drže. On produbljuje slavljenje dvostrukim upozorenjem na pravilno prihvatanje Božje riječi.

1. S t a v p r e m a B o ž j o j r i j e č i

Židovi imaju krivi stav. Njima nije dosta riječ. Oni traže čudesa. Na mjesto vjere, koja je jedini dostojni odgovor na Božju riječ, oni traže rukopipateljne znakove. Oni će primiti jedan znak. Ali tada je već za većinu prekasno. Jer, taj je znak Njegovo uskrsnuće. To je znak, koji dokazuje, da Njegova riječ uprkos njihova otpora uspijeva. Oni će htjeti, da ovu riječ ušutkaju i silom će je ugnjetavati. Ali, Božja je snaga veća. Ova će riječ s one strane smrti i groba biti i te kako razumljiva.

Pravilan stav prema Božjoj riječi je imala kraljica od Sabe. Ona je čula o Salomonovoj Božjoj mudrosti i uvjerena je, da Božji Duh iz njega govori. Da može čuti

ovu riječ, poduzimlje opasan put. Stavlja se u pokret. Donosi sa sobom dragocjene darove. I radosna je što može slušati riječi mudrosti. No, Krist je veći od Salomona. Kolikom bi revnošću i ozbiljnošću trebali ljudi da se k Njemu tiskaju, da Ga mogu slušati. Umjesto da Mu pružaju otpor, trebali bi ukloniti svaki otpor. Njihova ravnodušnost, njihov negativni stav ili, pače i mržnja, neoprostivi su. Poganska kraljica od Sabe, postidjet će njih, pripadnike izabranoga Božjega naroda. Na sudu, ova će svjedočiti protiv njih.

Pravi stav prema Božjoj riječi imaju takodjer i stanovnici Ninive. Oni su prihvatili Božju riječ po proroku Joni i obratili su se. Riječ je u njima postala djelotvorna. Promijenili su svoje mišljenje i preobrazili svoj život. No, Krist je veći od Jone. Tako bi baš Izrael morao ući u sebe, činiti pokoru i obratiti se. Ako to ne učine oni, pripadnici Božjega naroda, njih će postidjeti i osuditi poganski stanovnici Ninive. Tako su, dakle, pogani bolji od Židova. Više nastoje da razumiju Božju riječ. I bolje je slijede.

Treba se probiti kroz čitavu bujicu ljudskoga brbljanja i ne smiriti se prije, no što čujemo Božju riječ. Ali, i tada nije dosta, da tu riječ izvana čujemo, ili čitamo. Treba je iznutra primiti i dozvoliti, da se odrazi u djelima.

2. D j e l o v a n j e B o ž j e r i j e č i

Ako se na ovaj način trudimo i pravo je prihvaćamo, Božja riječ postaje svjetlo. Ta,

ona je objava i, po tome, prodor Božjega svijetla u ljudsku tamu. Kao što je tama na početku stvaranja ležala nad bezdanom, a Bog je stvorio svjetlo, tako tama leži nad čovječanstvom i nad svakom dušom, dok ne dodje Krist kao svijetlo svijeta. I dok On ne nadvlada tamu. Čovjek uči pravo spoznavati stvari po Božjoj riječi. On je izliječeni slijepac. A slijepac naokolo tapka i opipava po tami. Istom, kad mu oči prime svjetlo, može sigurno koracati. Ljudi bez Božje riječi su slijepci. Ali, ako imaju unutarnje svjetlo vjere, sigurno prolaze kroz sav darmar života. Oni poznaju put. Njihova je cesta osvijetljena. U tisuću noći ljudskih poteškoća i tama života oni imaju svijetlo, pokome uvijek nalaze put. Kod Kristova rodjenja svijetlo je obasjalo noć nad betlehemskim poljanama. A na uskrsno je jutro razbuktilo svijetlo novoga dana čovječanstva. U tome svijetlu treba sada da narodi i čovječanstvo putuju. To je, dakako, samo onda moguće, ako ovo svijetlo ne stave pod vagan ljudskoga straha ili umorne skepse. Naprotiv to je moguće, ako ga stave na svijećnjak, da prožimlje njihovu kuću i svijet.

V A N J S K O I U N U T A R N J E

11, 37 -44

"Dok je govorio, zamoli ga neki farizej, da objeduje u njega. On ušavši sjede za stol. Kad se farizej začudi, opazivši, da se Isus nije oprao prije objeda, reče mu Gospodin: Sad vi farizeji spolja čistite čašu i zdjelu, ali iznutra ste puni grabeža i zlobe. Bezumni, nije li onaj, koji je načinio ono, što je spolja, načinio i ono, što je iznutra? Ali od onoga, što je unutra, dajte milostinju, i, gle, sve vam je čisto. Ali teško vama farizejima, što dajete desetinu od metvice i od rute i od svakoga povrća, a zanemarujete pravdu i ljubav Božju. Ovo je trebalo činiti, a ono ne ostavljati. Teško vama farizejima, što volite začelja po zbornicama i da vas pozdravljaju na trgovima. Teško vama, što ste kao grobovi, koji se ne vidite, i po kojima ljudi idu, a da ne znadu."

Dosadanja Isusova tumačenja bila su više pozitivna. Glavni sadržaj tvorila su Njegova tumačenja o razgovoru s Bogom u molitvi i o govoru Božjem u riječi. Sada slijede neka više negativna izlaganja. To su osude krivog stava farizeja i pismoznanaca. Gospodin počinje s farizejima.

1. K r i v i s t a v

Farizeji odviše cijene izvanjsko, a zanemaruju unutarnje. Naglasuju važnost obrednog pranja, a zanemaruju unutarnju čistoću srca. Krajnje su savjesni u plaćanju desetine. No njihova savjesnost igrajući prelazi preko unutarnjih pravnih obaveza. Izvana hoće da imaju najbolja mjesta i da ih pozdravljaju. Iznutra nisu ni najmanje uzorni. Njihova je unutarnja nečistoća učinjena prema vani nevidljivom i sakrivena, kao kod grobova, izvana nije upadljiva, ali su iznutra puni truleža.

Ovo djelovanje "kao da". Ova prividnost, kojoj ne odgovara zbilja. Ova maska pobožnosti, iza koje se skriva lice sebičnosti, Isusu je u dubini duše mrska. Zato neumoljivo zove stvari svojim imenom. Ravnodušnost i, pače, vanjsko prestupanje zapovijedi kod onih, koji su svjesni svoje ravnodušnosti i

svoga neispravnoga djelovanja, manje je zla i opasna od izvanjskog vršenja religioznih propisa srcem, koje se zapravo ne brine za volju Božju i ne traži Božju, nego vlastitu čast. Kod onih, koji ne traže Božje kraljevstvo već vlastitu slavu. Kod onih, koji ne traže Božju volju, već vlastitu.

2. I s p r a v a n   s t a v

To nipošto ne znači, da se Isus ne brine za vanjske stvari i za vanjske propise. Njegov zahtjev glasi jasno i razgovijetno: "Jedno treba činiti, a drugo ne prepustiti." Treba oboje; U prvom redu unutarnje. Isus postavlja ovaj akcenat jasno i razgovijetno. Tko zapušta unutarnje i ne brine se, prije svega, za etos i uvjerenje, ima posudu bez sadržaja. Ljusku bez jezgre. Odijelo bez tijela. I tijelo bez duše. To je izdubljena i ispražnjena pobožnost. To je usahnula religioznost-mumija.

S druge strane, samoprijevara je i preuzetnost, ako čovjek vjeruje, da se može spasiti samo s unutarnjim, a sve izvanjsko da zanemaruje. Čovjek sastoji od duše i tijela. Zato su i izvanjske stvari važne za njegovu unutrašnjost. Osim toga, čitav čovjek s čitavim djelovanjem pripada Bogu. Ako mi, dakle, upotrebljavamo blagoslovljenu vodu, to ovaj vanjski simbol unutrašnjeg čišćenja ima svoje značenje. Ako obdržavamo zakon nemrsa, kao i propise posta, razumljivo je da je, samo po sebi, Bogu sasvim svejedno, da li mi jedemo i što jedemo. Ali, za unutarnji stav nije svejedno, da li držimo unutarnju disciplinu, ili je ne držimo. Ako nam Crkva propisuje, da kod molitve zauzmemo odredjeno držanje, kao na pr. da kod Pretvorbe pokleknemo, to je opet jasno, da čovjek može pod okolnostima jednako dobro moliti stojeći i hodajući, kao i kada kleči. Ali, vanjsko

je držanje pomoć za unutarnji stav. A obzir na okolinu je pitanje zapta, koje nije svejedno. Ili, ako se u odredjena vremena i na pojedinim mjestima traži šutnja, ova šutnja ima svoju važnost za unutarnji muk. Čovjek, koji gazi sve vanjske propise i običaje, živi u samoobmani, nedisciplini i neposlušnosti prema Bogu. Tako treba oboje, vanjsko i unutarnje ujediniti prema Gospodinovu zahtjevu. Vanjska čistoća treba da bude pomoć za unutarnju čistoću. U isti mah ima da bude i izraz unutarnje čistoće. Jednako tako treba da bude pomoć za vanjski red i vanjski stav. Težište mora biti na uvjerenju duše. Ali vanjsko se ne smije jednostavno zanemariti. Jedno činiti, a to prije svega činiti, ali drugo ne pustiti. Samo onaj, koji zauzme ovaj stav, odgovara duhu i riječi Gospodinovoj.

K R I V O   P O Z N A V A N J E
B I B L I J E
11, 45-54

"A neki književnik prozbori i reče mu: Učitelju, takim govorom i nas vrijedjaš. On reče: Teško i vama književnicima, što tovarite na ljude bremena, kojih ne mogu nositi, a vi sami ni jednim prstom svojim ne ćete da se (tih) bremena dotaknete. Teško vama, što gradite nadgrobne spomenike prorocima, a vaši ih oci ubiše. Vi dakle svjedočite i odobravate djela otaca svojih, jer ih oni ubiše, a vi im gradite (spomenike). Zato i reče mudrost Božja: Poslat ću vam proroke i apostole, i od njih će jedne ubiti, druge prognati, da se potraži od ovog naraštaja krv svih proro-

ka, koja je prolivena od postanka svijeta, od krvi Abelove do krvi Zakarijine, koji pogibe medju oltarom i hramom. Da, kažem vam, tražit će se od ovog naraštaja. Teško vama književnicima, što uzeste ključ od znanja. Sami ne udjoste, a onima, koji su ulazili, zapriječiste. I kad je on odatle odlazio, stadoše književnici i farizeji oštro mu prijetiti, i stavljati mu mnoga lukava pitanja, vrebajući na njega, ne bi li što ulovili iz usta njegovih (da ga optuže)."

Nakon opomene farizejima slijedi jednako jasna opomena na naslov pismoznanca. Oni su uvjereni, da temeljito poznaju Pismo. Uslijed toga točno su upućeni o Bogu i Božjim stvarima. No, Krist ih oštro osudjuje.

1. Sveto Pismo kao zakon

Sveto Pismo je bez dvojbe takodjer i zakon. Ali ne samo zakon. Pismoznanci gledaju u njemu samo zakon. Pače, i ovi zakonski propisi njima su premalo. Oni dodavaju daljne zahtjeve. Time postaje Božja riječ po ljudskim dodacima nepodnosivim teretom. No, i to bi još išlo, kad bi ti zakonodavci i paragrafske duše sami nosili teret. Ili barem ga pomogli nositi. Medjutim oni postavljaju taj teret samo na ramena drugih, a sebe smatraju oproštenima ili znaju zaobići propise.

Ovaj je stav često moguće naći. Svećenici, propovijednici, učitelji, odgajatelji, državnici, govornici, pisci moraju postavljati zahtjeve. Ako nisu licemjeri, moraju iste zahtjeve, ili još i veće, postaviti i sebi samima. No, ako tko u svojim govorima

ili spisima daje dojam, kao daje ono, što traži, sam izvršio, prikazuje se boljim nego što jest. On redovno pobudjuje krivi dojam. Prema tome je licemjer. Ne kaže se, da se moramo odreći zahtjeva, ili u odredjenoj mjeri smanjiti te zahtijeve. Mi se moramo sasvim i otvoreno uvrstiti i sebe uračunati u redove obvezanih. Pače, i u samoj formi naših govora i pisanja mora biti vidljivo, da smo u tome uključeni. Osim toga, mi ćemo i priznati, da često ne zadovoljavamo zahtjevima. Ali, načelno ih priznajemo opravdanima. Ako na ovaj način sami ispadamo kao oni, koji se bore i koji posrću, no uvijek kao oni, koji se iskreno trse, tada imamo pravo da postavljamo zahtjeve. Imamo i izgled, da ćemo i druge predobiti za te zahtjeve. Pismoznaci zahtijevaju od drugih više nego od sebe. Kršćanin zahtijeva više od sebe nego od drugih.

2. Proroci

Zakonodavci grade prorocima spomenike. Time daju na znanje, da priznaju proroke kao prave Božje ljude. No, oni točno znaju, da njihovi vlastiti očevi nisu tada priznavali proroke. Obratno, da su ih progonili i poubijali. Oni to vrlo svjesno prešućuju. Sada stoji pred njima On, koji je najveći od proroka. On je i ispunjenje sviju proročanstava. Dok oni uzdižu proroke, ne brinu se za Njega, koji je ispunjenje sviju proroka. Da, oni Mu pružaju otpor i hoće Ga ubiti. Prema vani stoje na strani proroka, a u svojoj nutrini i zbilji, oni stoje na strani prorokoubojica. Tako je tu opet djelovanja "kao - da", neiskreno licemjerstvo.

Tko riječju i perom slavi velike borce prošlosti i koji su samotno prolazili putem potpune predanosti. I tko zatim i sam pada u osrednjost i protivi se onima, koji žele ići putem svetaca, čini isto, što su činili pismoznanci. A njih je Isus osudio. Alibi za sadašnjost ne smijemo osigurati slavljenjem prošlosti. Bijeg u prošlost je prejeftino rješenje, da izbjegnemo odgovornosti pred sadašnjošću.

3. K n j i g e M u d r o s t i

Pismoznaci su uvjereni, da su s mudrošću Svetoga Pisma našli ključ spoznaje. Uistinu je Sveto Pismo kao Božja riječ, ključ koji otvara zatvorena vrata i otvara pristupe, koji su inače ljudima zatvoreni. Pismoznaci, doista imaju ključ. Ali, zlo je u tome, da oni sami ne ulaze. Pače, sprečavaju ulaz onima, koji žele ući. Jer, oni krivo tumače Pismo. Drže se vanjštine i vanjskih odredaba, a ne govore o najvažnijem, o unutarnjem osjećaju ljubavi. A prije svega, ne govore o Onome, koji je kao Utjelovljena Riječ Božja ključ svih riječi; Kristu, Pomazaniku Gospodnjem. Mjesto da vrata otvore, oni ih drže zatvorenima. Mjesto da druge uvedu u Gospodnje svetište, oni zakrčuju put na ulazu. Kako često to vrijedi za tumače Svetog Pisma.! Narod se na njih oslanja, jer sam nemože izučavati Sveto Pismo. Ali, on ne prima od njih pravu Božju mudrost, nego, ili filozofsku spoznaju ili teološko cjepidlačarenje. Ili, ovi poznavaoci Pisma oduzimlju Pismu njegov vlastiti sadržaj, jer niječu Utjelovljenje Božje i time Kristovo božanstvo. To čine tako, što poriču pravu inspiraciju, ili što važne događaje prikazuju kao puke legende, dotično mit. Ili što počovječuju Božju riječ

Ili što obešćašćuje Sveto Pismo.

Poznavanje Biblije ni izdaleka nije dovoljno. Postoje mnogi poznavaoci Biblije, koji nisu ni najmanje sveci. A ima svetaca, koji o Bibliji ne znaju mnogo. Poznavanjem Biblije još nije ništa postignuto. Svetopisamska učenost još nije dokaz prave pobožnosti.

P R I Z N A V A N J E V J E R E

12, 1-12

"Kad se skupiše tisuće naroda tako, te stadoše gaziti jedan drugoga, poče govoriti najprije svojim učenicima: Čuvajte se kvasca farizejskoga, a to je licemjerje. Ništa nije sakriveno, što se ne će otkriti, ni tajno, što se ne će doznati. Jer što u tmini rekoste, čut će se na svjetlosti, i što na uho šaptaste u sobama, propovijedat će se na krovovima. Ali kažem vama, prijateljima svojim: Ne bojte se onih, koji ubijaju tijelo, i potom ne mogu ništa više učiniti. Nego ja ću vas poučiti, koga da se bojite: Bojte se onoga, koji, pošto ubije, ima vlast baciti u pakao. Da, kažem vam: ovoga se bojte. Ne prodaje li se pet vrabaca za nekoliko para? I ni jedan od njih nije zaboravljen pred Bogom. A i vlasi na vašoj glavi svi su izbrojeni. Ne bojte se; vi ste vrjedniji od mnogo vrabaca. Kažem vam: Koji god prizna mene pred ljudima, priznat će i Sin čovječji njega pred andjelima Božjim. Ali koji se odreče mene pred ljudima, njega će se odreći pred andjelima Božjim. I koji reče riječ na Sina čovječjega, oprostit će mu se, a koji pogrdi Duha Svetoga, ne će mu se oprostiti. Kad

vas dovedu u zbornice i pred poglavarstva i vlasti, ne brinite se, kako ćete se braniti ili što ćete reći, jer će vas Duh sveti naučiti u onaj čas, što treba da kažete."

Farizeji griješe, što pobožnost iznose na javu. Ali ne smijemo upasti u protivnost i sve sakrivati. Gospodinovi učenici moraju neustrašivo priznavati. U tome je mnogo toga sadržano.

1. Moraju se kloniti krivog priznavanja

"Čuvajte se kvasca farizejskoga" t. j. od licemjerja. Nije moguće dovoljno snažno izraziti nakaznost ove riječi. Isus time odvraća od religijoznog kruga u Izraelu. Farizeji su poznati kao pobožni ljudi. Oni su zvanični asketi, koji tjeskobno izbjegavaju svaki dodir s nepobožnima, da ne bi od toga pretrpjeli štete. Oni se i savjesno u javnosti pridržavaju svake odredbe Zakona. Zapravo žive od Zakona. Ovaj sačinjava njihovu znanost, njihovu pobožnost. Pravilo njihova djelovanja, njihova govora, njihova čitava života. Isus odvraća upravo od tih ljudi. Oni su kao loš kvasac, koji ukiseljuje čitav narod. Ova Gospodinova riječ djeluje kao udarac i za sve, koji se zvanično bave religijom i imaju posla s bogoslužjem. Stalna je opomena na ispit savjesti. Ono, što je zvanično, lagano postaje rutinom, mehanizmom. Nigdje drugdje nije trka u prazno tako opasna kao u bogoslužju. Jer, ako prividnost više ne odgovara zbilji, ostaje samo prividna svetost.

2. Isusovi učenici moraju otvoreno priznavati

Propovijedati treba sa svih krovova. To ne smije biti šaputanje u tami, već govor na jasnom svijetlu javnosti. Učenici se ne smiju samo od straha pred moćnim krugovima u Izraelu sakriti u kut. Ne smiju samo bojažljivo izražavati svoje vjersko osvjedočenje. Oni treba da jasno priznavaju Isusa kao Mesiju. I moraju navještati evandjelje bez obzira na mišljenje drugih. Često treba biti hrabar, da se u borbama otvoreno izjasnimo za Krista pred protivnicima i izrugivačima. No, kod toga Gospodin pomaže.

3. Nema razloga za strah,

jer **Bog Otac štiti** priznavaoce. Neprijatelji, dakako mogu ubiti tijelo. Ali što to znači? Jedini Bog može dati čovjeku poslije smrti vječnu smrt. Zato se treba samo Boga bojati. Bog već u ovom životu štiti svoje. On, koji se brine za bezvrijedne vrapce, i čak broji vlasi na glavi, najprije se brine za svoje. Upravo čovjek, koji ima pravi strah pred Bogom, ima i pravo pouzdanje u Boga. Postoji samo jedan bijeg pred Bogom, koji ima smisao: bijeg u Božje milosrdje. Sve drugo je skok u bezdan.

Učenici moraju biti neustrašivi, jer se Sin Božji za njih zauzimlje. Ne odlučuje presudu ljudski sudac. Naprotiv, odlučuje presuda na Božjem sudu. A tko je u životu dao svjedočanstvo za Sina Čovječjega, tomu će i Sin Čovječji dati svjedočanstvo na sudu.

Pored Oca i Sina Isus spominje kao trećega i D u h a S v e t o g a. Tko govori protiv Duha Svetoga, ne će mu se oprostiti, doklegod ustraje pri tome stavu. A tko za Njega govori, ne mora se nikoga bojati. Neprijatelji mogu, dašto, Gospodinove učenike staviti pred sud mogućnika i vlasti i pozvati ih na odgovornost. Ali, u takvim će im časovima Duh Sveti staviti u usta pravu riječ.

Trojedini Bog je, dakle, nje osigurao. Isus, koji to kaže, najbolji je dokaz za ispravnost svojih riječi. On se nije bojao licemjerstva farizeja. Otvoreno je govorio pred čitavim svijetom. Oni će ubiti Njegovo tijelo. Uprkos toga, On se osjeća zaštićen u brizi nebeskoga Oca, koja je puna ljubavi. On se osjeća zaštićen u brizi nebeskoga Oca, koja je puna ljubavi. On će biti proslavljen pred Božjim andjelima. Riječi, koje je govorio pred zemaljskim sucima, pred Židovima i poganima, uistinu Mu je Duh Gospodnji stavio u usta. Njegov život, muka i pobjeda komentar su ovom zahtjevu neustrašivoga priznavanja. Kršćanin, koji nasljeduje Krista, nije nipošto tjelesno osiguran. Naprotiv, njegovi će neprijatelji najčešće triumfirati. No, samo za čas. Kršćanin je osiguran dugoročno, u perspektivi vječnosti. Njegovo osiguranje leži u pouzdanju u beskonačnoga Boga, koji odlučuje o vječnoj sudbini.

L A K O M O S T
12, 13-21

"Kad mu reče neki iz naroda: Učitelju! reci bratu momu, da podijeli sa mnom baštinu, on mu reče: Čovječe, tko je mene postavio sucem ili djeliteljem nad vama? I reče im: Gledajte i čuvajte se od svake lakomo-

sti, jer ako netko i obiluje, njegov život ne stoji u imanju. Tada im kaza priču: U nekoga bogatoga čovjeka urodi njiva veoma. I razmišljao je u sebi: Što da učinim, kad nemam, u što da saberem svoje ljetine? I reče: Ovo ću učiniti: Srušit ću svoje žitnice i sagradit ću veće, i ondje ću sabrati svu ljetinu i dobra svoja. I kazat ću duši svojoj: Dušo, imaš mnogo imanja na mnogo godina: počivaj, jedi, pij, veseli se! Ali Bog mu reče: Ludjače! ovu će noć tražiti dušu tvoju od tebe, a što si pripravio, čije će biti? Tako se dogadja onomu, koji sebi teče blago, a nije bogat u Boga."

Odvraćanje od farizeja utoliko je lagano, što se kod toga radi o drugima. Teže je odvraćanje, koje sada slijedi. Ono zapravo pogadja svakoga čovjeka. Težnja za blagom prožimlje više ili manje svaki život.

1. P o l a z n a t o č k a

Neki čovjek moli Isusa za pomoć kod podjele baštine. Njegov je brat, vjerojatno, prvorodjenac, glavni baštinik tako, da je ovaj neprvorodjeni oštećen. Molba nije neopravdana. Zašto da on, koji je jednako tako dobro dijete svoga oca, slabije prodje nego drugi? Pa ipak, Isus odbija zahtjev. Ne zato, jer je u sebi nepravedan, već zato, jer je ovaj mladić odviše time zaokupljen. Kod njega ima ono, što je materijalno, odviše veliko značenje. On jedva čuje snažne riječi, koje Isus govori o Božjem kraljevstvu. O duhovnom Božjem svijetu i o Božjoj ljubavi. Briga za zemaljsko nadvladava u njemu sve drugo i čini ga nesposobnim za uzvišenim.

Ova je situacija vrlo česta. Mnogi potpuno prihvataju religiju, ali istom kao nešto drugotno. Oni imaju smisao za religiju, ukoliko im preostaje vremena i snage. Ali nakon što je osigurana materijalna egzistencija. Najprije dolazi posao, dobitak, jelo i pilo, sport i razonoda. A tek tada još i religija. A, jer sve drugo zahtijeva ne samo najveći dio vremena, nego i snage i pažnje, religiozno se odgadja najčešće sve do pod stare dane. Ako ne i na posljednje časove. K tome pridolaze i moderna strujanja. Ona postavljaju gospodarske brige kao prve i, zapravo, glavne uzroke razvoja, tako da sve duhovno, a osobito religiozno, ispada kao sporedno i drugorazredno.

2. Isusova nauka

Odgovor glasi vrlo jasno: "Ako netko i obiluje, njegov život ne stoji u imanju". Rečenica zvuči kao oštro formulirana teza i sadrži dvije misli.

Prvo: Materijalno ne pruža životno osiguranje. To se može danas pipati rukama. Gospodarski je razvoj pojedincu sasvim oduzeo iz ruku raspolaganje vlastitom sudbinom. On je ovisan o svome kruhodavcu. Ovaj je, sa svoje strane, ovisan o ekonomskim odnosima u svojoj struci. A čitava je struka ovisna o konjukturi. Ova prelazi preko granica zemlje, da, i preko kontinenata. Tako sudbina leži u stranim rukama i kod anonimnih snaga. Gospodarskoj se nesigurnosti pridružuje politička nesigurnost. Svaki se rat danas odmah rasplamsava i dovodi do katastrofa i razaranja, u kojima su smrvljene i uništene sudbine milijuna ljudi. Sigurnost ne postoji. Jer, osiguranje putem ugovora, sporazuma, uvjeravanja, putem odgovornosti i savjesnosti su duhovne stvari. Danas se cijeni samo

vlast i materijalna korist. Gdje se ova može postići, sa smjehom se gura na stranu krzmanje savjesti, moral i pravo.

Drugo: Pače, i čovjek, koji je materijalno osiguran, nije siguran za svoj vlastiti život. Krist plastično ističe ovu misao u svojoj prispodobi. Prikazuje čovjeka, koji je materijalno osiguran. Njegove oranice odbacuju dobre prihode. Novogradnja žitnice uspijeva. Žitnica je sasvim puna. Ne pojavljuju se nikakvi nepredvidjeni gubici i štete. Ovaj čovjek može slobodno raspolagati svojim imanjem. On je, dakle, u rijetko povoljnom položaju stvarnoga, materijalnog osiguranja. Pa ipak, i ta njegova sigurnost je varava. Smrt je moć, za koju ne postoji osiguranje. Tako ovaj čovjek mora, upravo u času, u kome je postigao ciljeve svoga osiguranja, napustiti prividnu sigurnost. U smrti od sviju napušten i svega lišen mora stupiti pred Boga. A Božja presuda glasi: "Ludjače!" Ovaj čovjek vjeruje, da ima sve. A baš tada mora posvema doći do toga, da ustanovi, kako nema ništa. Ono što ima, nije ništa, a ono što bi zapravo morao imati, toga nema. Tako njegova egzistencija svršava u materijalnom i moralnom ništavilu. Sigurnost, to pokazuje posljednja Gospodinova riječ, postoji samo u Bogu. Krist govori o obogaćenju pred Bogom. Postoje duhovna bogatstva milosti i ljudskih djela. Jedino ova daju sigurnu egzistenciju. Smrt je neprevarljivi znak raspoznavanja pravoga i krivoga, prividne sigurnosti i pravoga osiguranja. Gdje sve čovječje pada, tu preostaje samo Božje. Samo onaj dobiva igru, koji sve stavlja na Božju kartu. Ludjak je svaki, koji propada u ludosti čisto zemaljskoga. Mudar je onaj, koji iznad prolaznoga misli na neprolazno. Samo onaj ima stvarne zalihe, koji sabi-

re u Božje žitnice. Jer, samo ove osiguravaju trajnu egzistenciju.

PROFINJENA SKLONOST PREMA MATERIJI

12, 22-34

"Zatim reče svojim učenicima: Zato vam kažem: Ne brinite se tjeskobno za život svoj, šta ćete jesti, ni za tjelo, u što ćete se obući. Život je vrjedniji od jela, i tijelo od odijela. Pogledajte gavrane, kako ne siju niti žanju, kako nemaju podruma ni žitnice, i Bog ih hrani. Koliko ste vrjedniji od ptica. A tko od vas brinući se može produljiti život svoj i za jedan samo lakat? Ako dakle ni najmanje što ne možete, zašto se brinete za ostalo? Pogledajte ljiljane, kako rastu, ne trude se niti predu; a ja vam kažem: Ni Salamon se u svoj slavi svojoj ne obuče kao jedan od njih. A kad travu, koja je danas na polju, a sutra se u peć baca, Bog tako odijeva, koliko će više vas, malovjerni! I vi ne tražite, što ćete jesti i što ćete piti, i ne brinete se odviše. Jer sve to žele neznabošci ovoga svijeta, a Otac vaš zna, da vam ovo treba. Nego tražite kraljevstvo njegovo, i ovo će vam se (sve) dodati. Ne boj se, malo stado! jer je bila volja Oca vašega, da vam dade kraljevstvo. Prodajte, što imate, i dajte milostinju. Načinite sebi kese, koje se ne će istrošiti, blago, kojega ne će nestati na nebesima, kuda se tat ne približuje niti moljac razjeda, jer gdje je blago vaše, ondje će biti i srce vaše."

Postoji mentalitet, koji smatra materijalni posjed kao najvažnije, da, često kao jedino važno. Prema tome ocjenjuje čitav život. Ali, uz to postoji i profinjena sklonost prama materiji. Krist jednako odvraća i od nje. Ovakvi ljudi smatraju duh i, prije svega, religiozne vrednote bitno najvažnijim. Uvjereni su u primat duhovnoga. Načelno i stvarno priznaju Božju veličinu. Ali, pored toga, materijalno zauzimlje još previše prostora. Pitanje jela, pila, odijela zadaje im mnogo brige. A da i nisu toga pravo svijesni, veći dio svoga vremena troše u ove brige.

Krist sigurno ne želi svoje odvratiti, da se brinu za svagdanji kruh i da sebi priprave životne potrepštine. Krist nije sanjar, koji ne poznaje svijeta, niti je karizmatik, daleko od stvarnosti. On želi za svoje sačuvati slobodu duha i srca. Zato treba da sva briga oko zemaljskoga bude sporedna, i podredjena brizi za kraljevstvo Božje. Ono, što kršćanina u dubini duše zaokuplja, jeste Bog, čast Božja, Božja volja, i Božje kraljevstvo. Čovječje i, osobito, materijalno ima toliku važnost, ukoliko odgovara Božjoj volji, i ukoliko omogućuje čovjeku, da je tu i da radi za Božje kraljevstvo. Zato Gospodinov zahtjev: "Tražite kraljevstvo Božje"

2. Motivi

Krist se ne zadovoljava zahtjevom. On ga opravdava. Prvi motiv dobiva čovjek pogledom na prirodu. I ptice idu sigurno tražiti hranu, a i cvijeće čini svoje, da raste. Ali, ni životinje ni biljke ne misle tjeskobno i zabrinuto na budućnost. Nešto bez-

brižno, lako, poletno, mirno u svom rastu, sunčano radosno leži nad prirodom. Čovjek, kao kršćanin, treba da ima nešto te bezbrižne slobode od zemaljskoga. Jer, on zna, da je zaštićen brigom nebeskoga Oca, koji ga ljubi. Time nije dana riječ nemarnosti, a ni lakomislenost nije pohvaljena kao krepost. Osudjena je bojažljivost za egzistenciju kao nedostojna. I zatraženo je vjerno pouzdanje u Boga.

Drugi je motiv prolaznost zemaljsko-materijalnoga. Zemaljsko zastaruje. I zemaljsko blago može biti ukradjeno. Dragocjena odijela izjedaju moljci. Sve materijalno je konačno odredjeno da propadne. Zato čovjek ne smije visjeti na tome. Naprotiv, on treba da radosno dijeli milostinju od svoga posjeda. On ne smije biti pohlepan za blagom, već svojim blagom drugima činiti dobro. "Sakupljajte neprolazno blago" Njegovo srce pripada Bogu.

Treći je motiv pobjednička svijest, da je Božje kraljevstvo došlo, i da smo pozvani u Njegovo kraljevstvo. "Bila je volja Oca vašega, da vam dade kraljestvo Božje. Božje je kraljevstvo iznad svakoga zemaljskoga kraljevstva. A Božje je vlast iznad svake zemaljsko vlasti. Ako je čovjek shvatio, što je Božje kraljevstvo, ni sva zemaljska kraljevstva sa svim svojim sjajem ne mogu više da ga zablješte. Bogatstvo milosti i veličina unutarnjega poziva njega je toliko ispunila i tako nadvladala, da sve drugo gubi svoju privlačnu moć i odmiče u daljinu. Gotovo je eksperimentalno moguće ustanoviti, da obilje materijalnih dobara čini srce praznim. I obratno, da praznina od zemaljštine pripravlja dušu, te bude puna Boga. Bogatstvo osiromašuje, siromaštvo obogaćuje. Pohlepa za blagom unesrećuje, odricanje usrećuje. Zato je profinjena sklonost prema materiji opasna, jer je ne uočavamo. Ili je, pače, smatramo potre-

bnom. U toliko više čovjek treba da sluša glas opomene Spasiteljeve.

P R I P R A V N O S T

12, 35 - 48

"Neka budu vaši bokovi opasani i svjetiljke zapaljene (u vašim rukama); i vi kao ljudi, koji čekaju gospodara svogá, kad će se vratiti sa svadbe, da mu odmah otvore, kad dodje i pokuca. Blago onima slugama, koje gospodar nadje budne, kad dodje. Zaista vam kažem, da će se opasati i posadit će ih za stol i pristupivši služit će im. I ako dodje o drugoj ili o trećoj straži, i nadje ih tako, blago njima. A ovo znajte: Kad bi znao domaćin, u koju će uru doći tat, bdio bi i ne bi dopustio potkopati kuće svoje. I vi budite spremni, jer u koji čas ne mislite, doći će Sin čovječji. Tada reče Petar: Gospodine, govoriš li nama ovu priču ili svima? Gospodin odgovori: Tko je dakle vjerni i razboriti upravitelj, koga postavlja gospodar nad družinom svojom, da im na vrijeme daje hranu, koja im pripada. Blago onomu sluzi, koga došavši gospodar nadje, da tako radi. Zaista vam kažem, da će ga postaviti nad svim svojim imanjem. Ako li reče onaj sluga u srcu svome: Ne će doći još zadugo moj gospodar, i stane tući sluge i sluškinje, i jesti i piti i opijati se, doći će gospodar onoga sluge u dan, kad ga ne očekuje, i u čas, koji ne zna, i sasjeći će ga, i postupat će s njime kao s nevjernicima. A onaj sluga, koji je znao volju svoga gospodara i nije se pripravio niti učinio po volji njegovoj, bit će vrlo bijen. A koji nije znao, pa je učinio, što

zaslužuje batine, bit će malo bijen. Komu je god mnogo dano, mnogo će se tražiti od njega, i komu mnogo povjeriše, više će se iskati od njega."

Nije dosta izbjegavati pogibelji. Osim toga traži se osjećaj budne pripravnosti. Ona vrijedi za sve, a osobito za ovlaštene Gospodinove učenike.

1. Z a s v e

Smisao Isusove prispodobe je odmah razumljiva. Neki je gospodar otišao na svadbu. Njegovi sluge, koji ostaju kod kuće, ne znaju, da li će se on povratiti još ove noći, ili tek prema jutru. Ali, ostaju na nogama. Drže pripravne i zapaljene svijeće, u radnom su odijelu potpuno na raspolaganje. U prispodobi se jasno osjeća, da je gospodar na povratku ugodno iznenadjen. Što dulje moraju sluge čekati, to je veće veselje gospodarevo, kad ih pri povratku nadje budne. Veselje je tako veliko, da gospodar čini nešto, što je sasvim neobično u odnosu gospodara prema sluzi. Odnosi su postavljeni gotovo naglavce. Jer, sada mogu sluge zauzeti mjesta za stolom, a gospodar obilazi naokolo, da ih dvori.

Druga prispodoba naglasuje istu misao pripravnosti. Domaćin, koji zna, da će tat provaliti, ali ne zna vrijeme provale, ostaje budan i pripravan, da ga tat ne iznenadi nepripravna.

Čovjek ne poznaje čas svoje smrti. Čovječanstvo ne zna, kad će usljediti čas paruzije, ponovni dolazak Gospodinov. Zato se zahtjeva stav unutarnje pripravnosti i duhovne budnosti. Osim toga, Gospodin za života prilazi čovjeku često potpuno neočekivano

i bez priprave s pozivom svoje milosti. Prilazi s unutarnjim prigovorima, sa zahtjevima i usrećenjima. No čovjek, koji vodi pospan religiozni život, čovjek, koji svoju pažnju poklanja zemaljštini, ne pazi na dolazak Gospodinov. Radi manjkave pripravnosti i nedostatne budnosti gubi bogatstva milosti, koje bi mu Gospodin darovao. Postoji pripravnost srca i budnost duha, koja može biti potpuno spojiva s ozbiljnim zalaganjem u zvaničnom radu. Ova pripravnost nije planDovanje. Ona je rad s pogledom na Boga.

2. Z a G o s p o d i n o v e o p u n o m o ć e n i k e

Petar postavlja pitanje, dali se ova prispodoba odnosi i na učenike? Isusov odgovor je jasan. Jer, u drugoj prispodobi govori samo o slugama, kojima je gospodar dao posebni nalog i opremio s punomoćima. Jedan iskorištava otsutnost gospodara, da bi lakoumnim životom mučio druge. I misli samo na svoje vlastito dobro. Naprotiv, drugi upotrebljavaju vrijeme, da bi razumno i savjesno vršili svoju službu. Tome odgovara i rezultat kod povratka gospodara. Lakoumni su, prema tadanjem običaju, izbičevani, ili, pače, rasječeni na komade. Naprotiv vjerni i pouzdani su pohvaljeni, i dobivaju još više povjerenja i punomoći nego prije.

Tko u Božjem kraljevstvu, po Božjoj volji primi kao svećenik ili na kome drugom položaju, nalog i odgovornost, da se brine i za druge, treba, dakle da bude dvostruko **pripravan**. Gospodinov zahtjev vrijedi za njega, ne manje, nego više. Veća čast povećaje odgovornost. A služba znači obvezu. Tko se u službi Crkve postepeno uzdiže dobiva

svaki put ne laganiji već teži život. S veličinom odgovornosti raste zahtjev stalnoga pogleda na Boga. Ako za svakoga kršćanina vrijedi zahtjev pripravnosti, tada on vrijedi dvostruko za onoga, koji se ima u službi Kristovoj brinuti za druge. Čovjek kršćanin gleda u budućnost, kad će Gospodin ponovo doći. On zna, da je uzet u službu. Da je obvezan i prisiljen na obračun. To daje njegovu djelovanju posebnu ozbiljnost. "Jer, kome je mnogo dano, mnogo će se od njega i tražiti." Crkvena čast je duhovni teret.

O D L U K A

12, 49-59

"Ali treba mi se krstiti krštenjem, i kolika mi je muka, dok se ne svrši. Mislite li, da sam došao da mir dam na zemlju? Ne, kažem vam, nego razdor. Jer će odsada pet u jednoj kući biti razdijeljeni; tri na dva, i dva na tri. Ustat će otac na sina, i sin na oca, mati na kćer, i kći na mater; svekrva na snahu svoju, i snaha na svekrvu svoju.

I govorio: Kad vidite oblak gdje se diže od zapada, odmah kažete: Bit će kiša, i jest tako. I kad jug puše, kažete: Bit će vrućina. I jest tako. Licemjeri! Vi znadete prosuditi, kako izgleda nebo i zemlja, a kako to da ne znate ovo vrijeme prosuditi? A zašto i sami od sebe ne sudite, što je pravedno?

A kad ideš sa svojim suparnikom k poglavaru, na putu gledaj, da ga se oslobodiš, da te ne odvuče k sucu, a sudac da te ne preda sudbenom podvorniku da te ne baci u tamnicu. Kažem ti; Ne ćeš odanle izići, dok ne platiš i posljednje pare."

Budnost i pripravnost nisu pasivno plandovanje još manje spokojno čekanje. Daljne Gospodinove riječi temeljito razaraju ovo mišljenje. Krist traži odluku. On postavlja zahtjev potresnom ozbiljnošću.

1. N j e g o v o e v a n d j e l j e j e r a s p l a m s a l i o g a n j

"Dodjoh, da bacim oganj na zemlju." Noć postaje sada svjetla kao dan. Zapaljeni plamenovi se uzdižu. Sve ravnodušno i tromo bit će poplašeno. Ova vatra ne smije se više ugasiti. Svi su pozvani, da rasplamsali oganj dalje prenose. Pripravnost znači pomoć, suradnju i zajednički rad iz snage unutarnjega žara. Kršćanstvo koje ne dolazi iz užarenoga srca navještanje, koje nije iznutra vatreno i rasplamsalo; protuslovi Gospodinovu zahtjevu. Sveci su ljudi velikoga žara i usplamtjele ljubavi. Ognjevi čovječanstva.

2. K r i s t i d e k r o z v a t r u i s m r t

Tko je u pripravnosti, mora biti pripravan da ide ovim putem s Njime. "Treba mi se krstiti krštenjem i koliko mi je muka, dok se ne svrši" To je zaronjavanje u val smrti, krvno krštenje Njegova umiranja. I, jer je On muž velika žara, nosi u sebi uništavajuću želju za takvim krštenjem. Njegova pripravnost nije jednostavno čekanje, već unutarnje gonjenje prema njemu. Gotovo nasilno približavanje i prelaženje kroz valove crvenoga mora Njegove krvi i kroz Jordan smrti,

koja Ga dijeli od obećane zemlje Njegova nebeskoga Oca. Tko je, dakle, pravo pripravan, mora u sebi osjećati nešto od ovoga izgaranja. To je protivno od udobnosti i osuda svake spokojnosti. Ova unutarnja nezaustavljiva težnja nije, u prvom redu, želja za djelovanjem, nagon za aktivizmom. Već to je volja slijediti Gospodina kroz smrt. Držati s Njime korak u Njegovom smjelom koracanju kroz sve zapreke tamo prijeko k Ocu.

2. Pripravnost u borbi

"Mislite li, da sam došao da dam mir na zemlju? Ne, kažem vam, nego razdor." Zauzimanje stava prema Kristu znači zauzeti stav prema svima, koji ne će ništa da o Kristu znaju." Da " za Krista je "Ne" za druge. Odluka znači dioba. A ova dioba ide i kroz najuži krug obitelji. Isus govori o neprijateljstvu, koje će nastati izmedju oca i sina, kćeri i majke. Obitelji će biti rastrgane. Razmirice i razilaženja u mišljenju, nerazumijevanja dolaze u obitelji. Jer, ako se sin ili kćerka sasvim odluči za Krista, često to ne će drugi razumjeti. Oni će osuditi ovu odluku, i prikazati je kao nepravilnu, ili, pače, protivnu Božjoj volji. Udobnost vrtne kućice je dokrajčena. Tiha je samozadovoljnost obiteljske zajednice probijena. Kristov oganj prodire u nju. I Križ se podiže. Tako će često sinovi morati prekoračiti prag obitelji, da sve to žrtvuju i da izadju u Kristov svijet, neshvaćeni i osudjeni od svojih ukućana.

4. Treba se odlučiti

Isus predbacuje Židovima, da poznaju vanjske znakove vremena. Da po jutarnjem i večernjem rumenilu prosudjuje nadolazak vremena. No, nemaju pogleda za unutarnje znakove vremena. Jer, s Njegovim je dolaskom nastupilo novo doba. On je znak novoga doba. Tko Njega vidi, trebao bi da mogne prosuditi novo doba. I morao bi prema tomu zauzeti stav. Isus je zora novoga dana. Završilo je vrijeme spavanja. Pripravnost znači ustati i ući u novi dan. Treba odbaciti svaku pospanost. Njegov dan bit će buran dan. Bure, koje Isus dovodi, ne će više prestati do svršetka svijeta. Zato odluka znači biti pripravan prolaziti kroz buru, i radi Njega sa svim računati.

Vrijeme sili na odluku. Čovjek je prema Gospodinovoj prispodobi onaj, koga odvode, da ga izvedu pred sud, da ga osude. Na putu još ima vremena, da se nagodi s protivnicima i da se spase. Ali, već je na putu k sudu. To vrijedi za pojedinca kao i za čitavo čovječanstvo. Kao grešno, čovječanstvo je pozvano na Božji sud. Život je put na sud, a svjetovna povijest cesta prema sudu svijeta. Tako dugo, dok su ljudi na putu, imaju mogućnosti, da se spasu, ukoliko se odvrate od svijeta i priklone Kristu.

U ovim riječima leži nemir, koji goni i nametljiva ozbiljnost. Čovjek joj se ne smije ukloniti. On mora osjetiti neprijatnost ovih riječi i odlučiti se.

POKORA
13, 1-9

"Dodjoše neki u isto vrijeme i javiše mu za Galilejce, kojih krv pomiješa Pilat sa njihovim žrtvama. Tada im reče: Mislite li, da su ovi Galilejci bili veći grješnici od svih Galilejaca, jer tako postradaše? Ne, kažem vam, nego ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti.

Ili mislite li, da su oni osamnaest, na koje pade kula u Siloji i ubi ih, bili veći krivci od svih ljudi, što stanuju u Jerusalemu? Ne, kažem vam, nego ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti.

Govorio je i ovu priču: Neki čovjek imao smokvu zasadjenu u svom vinogradu. I dodje da traži roda na njoj, i ne nadje. Tada reče vinogradaru: Evo, tri su godine, kako dolazim tražeći roda na ovoj smokvi i ne nalazim; posijeci je, zašto da još zemlju čini neplodnom? A on mu odgovori: Gospodaru, ostavi je i za ovu godinu, dok okopam oko nje i obaspem gnojem, pa možda da urodi buduće godine; a ako li ne, posjeći ćeš je."

Prethodne se Isusove riječi silno nameću i potresno su ozbiljne. Isti se ugodjaj i prešni zahtjev nastavlja i postaje konkretan u zahtjevu za unutarnjim preokretom. Za pravom biti istinske pokore. Krist razvija ovaj zahtjev u vezi nekih dogadjaja i tumači ga prispodobom.

1. Pouka dogadjaja

Pilat je dao za vrijeme žrtve u hramu poubijati grupu Galilejaca, jer mu je javljeno, da su spremali ustanak. Ta u Galileji

su se često razbuktali ustanci. Osim toga, kod jezera Siloe srušila se kula i pokopala pod sobom osamnaest mrtvih. Narod tumači ove dogadjaje kao kaznu Božju za grijehe nastradalih. Isus otklanja ovo tumačenje. Unesrećeni nisu bili gori od živih. Nesretni slučajevi nisu kazne već opomene. "Ako ne budete činili pokore, svi ćete tako propasti". Ova je ozbiljna rečenica dvaput izrečena. Vrijedi o svršetku Jerusalema, koji je prijetio tadanjoj generaciji. Vrijedi o svršetku svijeta, s kojim mora računati svaka generacija. I, prije svega, vrijedi o konačnoj sudbini svakoga pojedinoga čovjeka. Nesretni se slučajevi uvijek dogadjaju. No, oni su prema Isusovim riječima i opširnoj nauci Apokalipse znaci Božje opomene. Čovjek se na ovom putu ne smije osjećati odviše sigurnim i ne smije bezbrižno živjeti iz dana u dan. On mora znati, da mu prijeti pogibao i da ne zna, kad dolazi svršetak. Zato mora upotrijebiti vrijeme, koje mu stoji na raspolaganje, da udje u sebe i da čini pokoru. Čovjek mora uvidjeti i priznati svoju grešnost. Jer, spasiti će se samo onda, ako zna, da je kao grešnik upućen na Božju milost i milosrdje. I ako zazivlje tu milost. Molitva za milost je SOS, poziv ugroženoga čovjeka. Ako ljudi stalno čuju i čitaju o nesretnim slučajevima, malo po malo im otupljuje osjećaj za ozbiljnost signala upozorenja. A ipak, pojedinac nikada ne zna, kad će njega pogoditi. Isusov komentar govori jezikom, koji se ne smije prečuti.

2. Prispodoba

Isus je osvijetlio prešnost zahtjeva za pokoru prispodobom o neplodnoj smokvi. Drvu je dana posljednja mogućnost. Ako i ovu ne iskoristi, bit će isječeno. To vrijedi za Izrael. Bog se je za njega brinuo i odgajao ga kao nijedan drugi narod. Dobio je zakon, proroke, zavjet. Sada je dana posljednja i odlučna mogućnost. Sin Božji je osobno došao k tomu narodu. Ako se sada ne obrati, njegova je sudbina zapečaćena.

To vrijedi i za nas. Mi imamo Crkvu sakramente, Novi Zavjet, evanjelje. I prije svega, imamo stalnu Gospodinovu nazočnost. Tako se nitko ne može potužiti, da se za njega nije obilato pobrinulo. Ali, on mora i svoje učiniti. Ne smije se jednostavno osloniti na Crkvu i sakramente. A još manje na veliko mnoštvo drugih, da živi, kao oni. Već mora sam početi razmišljati, ući u sebe, i pravom pokorom mijenjati svoje mišljenje. Samo tada će mu biti pomoženo. Kršćanstvo nije životno osiguranje. I nije jamstvo spokojne egzistencije. Naprotiv, ono je upozorenje pred krivom sigurnošću i prešna opomena na pokoru. Svako je odgadjanje opasno.

OPTIMIZAM
13, 10-21

"Kad je učio u jednoj zbornici u subotu, gle, ondje je bila žena, koju je duh učinio bolesnom već osamnaest godina, sva se zgrčila i nije se mogla nikako ispraviti. Kad je vidje Isus, dozva je k sebi i reče joj: Ženo, izliječila

si se od svoje bolesti. I stavi na nju ruke, i odmah se ispravi i slavljaše Boga. A predstojnik zbornice ljuteći se, što je Isus liječio u subotu, reče narodu: Šest je dana, u koje treba raditi, u te dakle dane dolazite te se liječite, a ne u dan subotnji. Gospodin mu odgovori: Licemjeri, ne odveže li svaki od vas u subotu svoga vola ili magarca od jasala i ne vodi ga, da ga napoji? A ovu kćer Abrahamovu, koju sveza sotona evo osamnaest godina, nije li trebalo odriješiti od ove veze u dan subotnji? I kad je on ovo govorio, stidjeli se svi protivnici njegovi, a sav se narod radovao za sva njegova slavna djela.

Tada je govorio: Komu je slično kraljevstvo Božje i s čim ću ga isporediti? Ono je kao zrno gorušičino, koje uze čovjek i posija u svom vrtu, i uzraste i posta veliko drvo, i ptice su nebeske počivale na njegovim granama.

I opet reče: S kim ću isporediti kraljevstvo Božje? Ono je kao kvasac, koji uze žena i pomiješa mjere brašna, dok sve ne uskisnu."

Uprkos ozbiljnih Gospodinovih riječi i opomena na pokoru, koje se ne mogu prečuti, prvi dio Lukinog izvještaja o putu završava radosnim tonom. Božje kraljevstvo uspijeva usprkos svega. Isus pokazuje to na jednom čudu i na dvije prispodobe.

1. Čudo

Isus ozdravlja ženu, koja je osamnaest godina bila zgrčena. "I ispravi se i slavljaše Boga." A narod, koji je vidio ovo čudo, "radovao se za sva Njegova djela". Predstoj-

nik se zbornice, pun farizejskoga duha, razljutio. Gospodin ne bi smio liječiti u subotu. No, Isusov odgovor je poraz. Ovi licemjeri odvezuju i subotom vola i magarca od jasala i vode ih na vodu. Koliko više treba u subotu osloboditi čovjeka, koji je privezan uz sotonu. Ova je žena simbol Izraela. Gospodin oslobadja svoj narod, koji se pod jarmom zgrčio i prignuo. On ga oslobadja od bremena zakona i bezbrojnih dodataka pismoznanaca. Oslobadja ga od straha, zbog koga se ne usudjuje da radosna srca podigne pogled. Oslobadja ga i od čisto vanjskoga obreda žrtvene svečanosti i od samo čisto izvanjskoga, pukog zakonskoga posvećenja. Zato Izrael slavi Gospodina, u koliko ga farizeji nisu nahuškali na otpor.

Ova je žena simbol i pretkršćanskoga i izvankršćanskoga čovječanstva. Ono može spoznati Boga, ali samo mukotrpno kao što i zgrčena žena samo mukom podižu svoj pogled prema gore. Ovo čovječanstvo može činiti dobro, ali samo po svladavanju mnogih poteškoća. I ono je vezano na grijeh, pod kojim uzdišući trpi. Treba pomisliti na sve obrede čišćenja poganskih naroda, da uvidimo pognuti stav neotkupljenoga čovječanstva. Pače, i tamo, gdje ljudi nisu toga svjesni, ipak ih je sotona svezao. Okovani, koji se tako privikao na okove, da mu okovana egzistencija izgleda prirodnom, kao i onaj, koji se s time sporazumio; još je u težem položaju od onoga, koji trese s okovima. Krist donosi slobodu. Jer, Njegova objava donosi jasnu spoznaju Boga. Njegova milost lakoću da činimo dobro. Njegova ljubav raskida okove grijeha. Zato je Njegova nauka blagovijest, evandjelje. A čovjek, koji je razumije, slavi Boga, kao

uspravljena žena, koju je Isus ozdravio.

2. P r i s p o d o b e

Kraljevstvo Božje uspijeva usprkos Izraela. Kao što neznatno zrno gorušično postaje velik grm, na čijim granama mogu ptice sjediti, tako će Božje kraljevstvo rasti uza sav otpor. Počinje kao maleno, s malo vjernika, ali će postati Crkvom cijelog svijeta, koja usprkos otpora u svim zemljama i kontinentima sakuplja svoje vjernike. Dvanaestorica sa Simonom na čelu postat će moćna organizacija s papom na čelu. Malena scena u sakrivenoj dvorani posljednje večere, postat će velikom liturgijskom svečanošću, koja u svim katoličkim crkvama svijeta okuplja tisuće i tisuće. A žena, koja je ovdje ozdravljena, naći će milijune nasljednica, koje su putem Karitasa od Crkve primile pomoć i olakšanje. Zrno će gorušično rasti.

Kao što kvasac uskisava čitavo tijesto, tako će Isusova nauka preoblikovati svijet i čovječanstvo. Sebičnost će postati nesebična ljubav. Vlastita korist predanost, oholost poniznost, a putenost čistoća. Milijunima će ljudi preoblikovati mišljenje duha i osjećaje srca. Ovaj će kvasac evandjelja djelovati kroz sva stoljeća. Nailazit će na otpor, kao što mu ga sada pruža sinagoga. Ali Božje kraljevstvo raste usprkos sviju otpora. S ovim optimizmom završava prvi dio čitavoga izvještaja.

D R U G A   P O L O V I C A :
N A   P U T U

13, 22-35

"I prolazio je po gradovima i selima učeći i putujući u Jerusalem. Kad ga netko upita: Gospodine, je li malo onih, koji se spasavaju. On im reče: Trudite se, da udjete na tijesna vrata, jer vam kažem, da će mnogi tražiti da udju i ne će moći. Kad ustane domaćin i zatvori vrata, i stanete napolju stajati i kucati na vrata govoreći: Gospodine, otvori nam, on će vam na to odgovoriti: Ne znam vas, otkuda ste. Tada ćete stati govoriti: Mi smo jeli pred tobom i pili, i učio si po našim ulicama. I reći će, kažem vam: Ne znam, otkuda ste. Odstupite od mene svi, koji činite nepravdu. Ondje će biti plač i škrgut zuba, kad vidite Abrahama, Izaka i Jakoba i sve proroke u kraljevstvu Božjem, a sebe izbačene napolje. I doći će od istoka i zapada i sjevera i juga, i sjest će za stol u kraljevstvu Božjem. I gle, ima posljednjih, koji će biti prvi, i ima prvih, koji će biti posljednji.

U taj dan pristupiše neki od farizeja govoreći mu: Izidji i idi odavle, jer Herod hoće da te ubije. I reče im: Idite te kažite onoj lisici: Evo, izgonim djavle i liječim danas i sutra, a treći dan ću svršiti djelo svoje. Ali danas i sutra, i prekosutra treba mi ići, jer ne ide, da pogine prorok izvan Jeruzalema.

Jerusaleme, Jerusaleme, koji ubijaš proroke i kamenuješ one, koji su k tebi poslani, koliko puta htjedoh da skupim djecu tvoju kao kvočka piliće svoje pod krila, i ne htjedoste. Eto će vam se ostaviti kuća vaša pusta! A ja vam kažem: Ne ćete me vidjeti, dok ne dodje čas, da rečete: Blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje!"

Prva uvodna rečenica zvuči mirno i stvarno. Još jednom naglasuje, da je Isus na putu. "I prolazio je gradovima i selima učeći i putujući u Jeruzalem." Ali, to nipošto nije mirno, radosno putovanje, nego nezaustavljivo uspinjanje prema Jeruzalemu. Treba privesti do odluke. Kocke padaju. Zato je u uvodu u čitav drugi dio izvještaja o putu osobito naglašen upravo ovaj elemenat odluke.

1. I z a z i v a n j e   o d l u k e

Već pitanje od koga Isus polazi: "Je li malo onih, koji se spasavaju," pitanje o posljednjoj, završnoj odluci. O sreći i nesreći, o spasenju ili propasti. Odgovor, što ga Isus daje, jest zahtjev za odlukom: "Trudite se da udjete na tijesna vrata." Vrata su još otvorena. Još se mogu svi, koji su dobre volje, Njemu priključiti, i tako stupiti u Božje kraljevstvo. Ali, vrijeme goni. Jer, ako se kaže, NE, vrata će biti zatvorena. Ništa im ne će koristiti, što će se tada pozivati, da su Ga osobno poznavali. Da su Ga u životu susreli. Da su s Njime razgovarali. Da su s Njime ručali. Naprotiv, to

samo povećaje njihovu odgovornost. Zato će i presuda glasiti: "Otstupite od mene svi, koji činite nepravdu". I za njih, sinove izabranoga naroda, bit će najpotresnije, što će pogani sa sjevera i juga, sa zapada i istoka naći put na Gospodnju gozbu. A oni, prvozvani, su isključeni. Prvozvani će radi vlastite krivnje biti na posljednjem mjestu. A posljednji pozvani imat će po Božjoj milosti prva mjesta. Izrael se uljujava u krivu sigurnost. Oslanja se na vlastita prava. Krati se da prihvati vjeru i da izvrši obraćenje na pokoru. Zato će biti odbačeni u tamu. Narodi, koji sjede u tami poganstva, vidjet će svjetlo i slijedit će mu, te naći kraljevstvo svjetla. To je veliki preokret, velika revolucija unutar povijesti spasenja. Ona neposredno predstoji . Isusovo uzlaženje prema Jeruzalemu će izvesti ovaj veliki obrat. A to nije samo od povijesne zanimivosti. Uvijek su kršćani postavljeni u ovu situaciju. Postoji krivo pozivanje na pripadnost Crkvi i krivi osjećaj sigurnosti. On ima za posljedicu, da nismo otvoreni za Božji poziv. Da nismo više pripravni za stalnu unutarnju pokoru. Sveci imaju svijest, da su grešnici. Ljudi posebnih milosti imaju i osobiti smisao za pokoru. Ovu unutarnju živahnost, ovu duševnu tankoćutnost prema Bogu, pripravnost srca da sluša ne smiju oslabiti ni, pače, otupiti vanjska pripravnost Crkvi, niti vanjski obredi, ni primanje sakramenata. Bit će veliko iznenadjenje u vječnosti, kad budemo vidjeli, tko je u zbilji bio kršćanin, a tko ne. Tko je stvarno bio duševno pripravan, a tko je samo kao takav izgledao. Sve su druge životne odluke sporedna stvar. Glavna je stvar odluka za Krista ili protiv Krista.

Jer, ona donosi konačnu odluku o spasu ili o propasti.

2. Isusova odluka

Isusu javljaju, da Mu Herod radi o glavi. Potiču Ga, da bježi i da se sakrije. Ali, Isus ne iskorišćuje upozorenje. Vrijeme uzmicanja je prošlo. On sasvim jasno poručuje Herodu, "onoj lisici", da istjeruje djavle i da liječi. Da se, dakle, u borbi protiv sotone neda ni od koga zaustaviti, pa ni od Heroda. I da djeluje. Da dakle odgovara volji Očevoj. On, dakako, zna, da to ne će više dugo trajati: "Sjutra i prekosjutra treba mi ići". No istom će trećega dana, u dan, koji je Otac odredio, prestati djelovati. Ne zato, jer se boji Heroda, nego jer ljubi Oca. Njega ne zaustavlja strah pred ljudima. Njega goni ljubav prema Ocu. Herod Ga hoće ubiti. Isus zna, da ide ususret smrti. No, On ne će umrijeti na području Herodovu, nego u Jeruzalemu. Tamo je grad proroka. Tamo mora naći svoju smrt. On, koji je pravi prorok, koji uistinu govori u ime Božje i po nalogu Božjem, jer je Utjelovljena Riječ. U ovim riječima, u ovom stavu, u ovom usiljenom napredovanju leži nešto nečuveno smjelo. Uspravan i u punoj svijesti ide u smrt. Bez kolebanja, bez uzmicanja, bez odlaganja. Od toga Ga ne može zaustaviti nikakva ljudska prijetnja. Nikakvo zastrašivanje. Gospodinova se duševna veličina očituje upravo u ovoj odluci. On, koji od drugih traži odluku, sam se je odlučio.

3. U č i n a k   o d l u k e

Odluka će značiti za Jeruzalem katastrofu a proslavu za Krista.

Jeruzalem je ubojica proroka. Zbog toga sam zapečaćuje svoju sudbinu. Ne može se potužiti na pomanjkanje milosti. Gospodin ga je uvijek pozivao kao što kvočka hoće sakriti piliće pod svoja krila. Ali, on se je opirao. On samoga sebe osudjuje vlastitom presudom. Zato će njegova kuća ostati napuštena. Ova kuća Izraelova, koja je bila Božja kuća, po odlasku Gospodinovu ostat će pusta i prazna. Izrael bez Krista je prazna posuda, isušeno korito rijeke, ugaslo ognjište. On može izvana i dalje živjeti u povijesti. Ali, promašio je svoje unutarnje poslanje. On može, pače, jednoga dana ponovno izgraditi Jeruzalem. No, to nije više BOžji grad. U njemu fali Božji hram s valjanom boguugodnom žrtvom. Izrael je sada još samo fasada i kulisa. Mjed, koji zveči i praporac, koji zvoni.

A Isus, koga će odbaciti, naprotiv, ponovno će doći. I Njegov će ponovni dolazak biti triumf. Kao što će sada imati Njegov ulazak u Jeruzalem značaj triumfa, tako će još više biti triumf Njegov ponovni dolazak u novi, duhovni Izrael. To će biti samo jedan jedini pobjednički poklik: Blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje". Tako, pače, ova ozbiljnost odluke, upravo ovdje u uvodu u drugu polovicu Njegova puta u Jeruzalem, odzvanja u akord pobjedničke pjesme. U radosno klicanje izabranih. U himan Njegove slave.

K O D   G O Z B E
14, 1-6

"Kad Isus dodje u subotu u kuću nekoga poglavice farizejskoga, da jede, oni su ga promatrali. I, gle, pred njim je bio neki čovjek, koji je imao vodenu bolest. Tada prozbori Isus i reče književnicima i farizejima: Da li je slobodno u subotu liječiti ili ne? Oni su šutjeli. A on ga se dohvati, izliječi ga i otpusti. Zatim reče im: Koji od vas ne bi svoga sina ili vola, da mu padne u zdenac, odmah izvadio u dan subotnji? I ne mogoše mu na to odgovoriti."

Naredni su odlomci kod Luke, od vremena, sabrani kojom izvanjskom prostornom ili unutarnjom stvarnom okolnošću u jedinstvenu cjelinu. Prvi odlomak obuhvaća nauke, koje je Isus dao kod gozbe. Da li je to kod iste gozbe, ili kod različitih gozbi, sasvim je svejedno. Odlučuje sadržaj.

D v o s t r u k a   m j e r a. Za vrijeme nekoga ručka Isus izliječi čovjeka, koji je imao vodenu bolest. Ovoga puta nisu Ga Židovi za to pozvali na odgovornost, kao kod izliječenja zgrčene žene. Isus, sa svoje strane, postavlja zakonoznacima pitanje: "Da li je slobodno u subotu liječiti, ili ne?" Kad su ovi u neprilici šutjeli, Isus odgovara s upozorenjem na to, da svaki od njih krši subotnji počinak, ako mu pade vlastito dijete ili magarac u zdenac. Svaki od njih će ih bez promišljanja izvaditi. Naprotiv, oni ne će dozvoljavati, da On u subotu liječi bolesnike. Njihovo mjerilo nije prosla-

va Božja, ni Božja volja, već njihova vlastita korist. Ako oni obično obdržavaju subotu, to čine zato, da sami vrijede kao religiozni. Dakle, zbog duhovnog egoizma. Ako krše subotnji počinak, jer bi inače pretrpjeli štetu, tada to čine baš radi materijalnoga egoizma. Tako iza njihova djelovanja uvijek stoji vlastita korist. Zakon vlastitoga Ja njima je mjerilo prema vani. Ova dvostruka mjera daje njihovu djelovanju značaj lažljivosti i neiskrenosti. Vanjska maska pobožnosti samo prikriva unutarnji osjećaj nepobožnosti. Ako je tada u pitanju nesreća bližnjega, oni za nju ne mare. Vanjski legalizam nema ništa zajedničkog s pravim uvjerenjem.

Kako je ljudima ipak teško da u pravom duhu izvršavaju vjerske zakone i propise! Ako ih se upozoruje, da ne odlučuje stav, koji ubija, ili vanjski propis, nego živi duh unutarnjega uvjerenja, to odviše lagano iskorišćuju sasvim ispravnu nauku, da opravdaju svoju lakomislenost. I da dotičnu odluku čine ovisnom samo o raspoloženju i o ćudljivosti. Samo se po sebi razumije, da u nedjelju vrijedi zakon nedjeljnog počinka i polaska sv. mise. Samo se po sebi razumije, da se ovaj zakon može prekršiti, ako je bližnji u nevolji. Time nije pomoženo, što se u sitničavoj pojedinačnoj kazuistici ustanovljuje, kad je prekršaj zakona opravdan, a kad nije. Ako čovjek ima ispravan unutarnji stav, tada će se odlučivati sad ovako, sad onako. A taj stav glasi: Božja volja mora odlučivati. Ja moram u svakoj situaciji iskreno tražiti Božju volju, i prema Njoj odlučivati. Pa i u slučaju, da bi takva odluka bila objektivno neispravna, ona je osobno, subjektivno ispravnog mišljenja. I, dosljedno, nije bila nemoralna. Ako čovjek ima ovo pravo raspoloženje prema Bogu, odlučivat sad ovako, sad drugačije, dok je ispravno mjerilo samo Božja volja. Evanđelje nije ni zakonitost ni bezakonitost. Ono daje pravo raspoloženje, koje poštuje Božju volju. Bog je zakon. Ali, ne odlučuje slovo zakona, već ono, što Bog hoće preko zakona. Naime, očitovanje svoje volje. I po tome, svoju proslavu po ljudima. Gdje je čovjek tako usmjeren, svaka njegova odnosna odluka bit će dobra.

P O N I Z N O S T

14, 7-11

"Pozvanima kaza priču kad opazi, kako su izbirali začelje: Kad te tko pozove na svadbu, ne sjedaj u začelje, da ne bude medju onima, koje je on pozvao, poštovaniji od tebe; i da ne bi došao onaj, koji je pozvao tebe i njega i rekao ti: Podaj mjesto ovomu! I tada bi sa stidom morao sjesti na posljednje mjesto. Nego kad te tko pozove, podji i sjedni na posljednje mjesto, da ti reče, kad dodje onaj, koji te je pozvao: Prijatelju, pomakni se više! Tada će ti biti čast pred svima, koji su s tobom za stolom. Jer svaki koji se podiže, ponizit će se, a koji se ponizuje, povisit će se."

Druga opomena, koju Isus daje za vrijeme gozbe, u najvećoj je mjeri neobična. Prividno se radi samo o zahtjevu pristojnosti. Isus, dakle, tu ostaje na čisto prirodnom području. Isus promatra, kako uzvanici izabiru najbolja mjesta, i prema tome daje

dvije opomene. Kad te tko pozove na svadbu, ne sjedaj na začelje, nego sjedni na posljednje mjesto. Tada može onaj, koji te je pozvao da ti kaže "Prijatelju, pomakni se više!" Naravna pristojnost traži, da se ne guramo naprijed, nego, da se jednostavno skromno povučemo. Razdioba mjesta je stvar domaćine, a ne gostiju. Što Isus naglasuje ovu društvenu pristojnost, ispada iz okvira Njegova ostalog načina. Da, moglo bi se, pače, Njegovu nauku osjećati kao farizeizam. Jer, On savjetuje uzvanicima, da potraže posljednjo mjesto, kako bi im tada bilo što laganije pomaknuti se na prva mjesta: "Da ti onaj, koji te je pozvao reče: "Prijatelju, pomakni se više". Tada će ti biti čast pred onima koji su za stolom. Ako pak tražimo posljednje mjesto u nadi, da ćemo dobiti prvo mjesto, to je prividna poniznost i, upravo, rafinirana čednost. Poniznost kao prikrivena oholost najmanje je nešto kršćansko.

U stvari, Isus je stalo do nečega sasvim drugoga. On, doduše, daje farizejima posve naravnu opomenu, da ne teže za prvim mjestima. Ali, On iza svega toga misli na nešto dublje. Svadba je za Njega slika Božjega kraljevstva. Upravo je o tome govor u prethodnoj glavi kod Luke. Tamo se kaže: "I doći će od istoka i zapada i sjevera i juga, sjest će za stol u kraljevstvu Božjem." Tamo je takodjer govor o tome, da će prvi biti posljednji, a posljednji prvi. U toj vezi treba shvatiti Isusovu riječ. Zato vrijedi Njegova riječ: "Jer svaki, koji se podiže, ponizit će se, a svaki koji se ponizuje, povisit će se." Poniznost od čovjeka prema čovjeku često je, ili osjećaj manjevrijednosti ili prirodna slabost, ili samoprijevara i krivo shvaćanje stvarnosti. Nismo, odmah, manje vrijedni od našega bližonjega. Mi možemo drugoga objektivno sasvim nadvisivati tjelesnom snagom, inteligencijom, sposobnošću, kulturnim osobinama i moralnim vrlinama. Usprkos tomu, moramo ga susretati s osjećajem poniznosti. To ima uistinu stvarni smisao samo tada, ako ne usporedjujemo čovjeka s čovjekom. Već, ako stojimo pred Bogom, i odatle uzimljemo mjerilo. Tada je poniznost istina. I nešto samo po sebi razumljivo. Čovjek stoji pred Bogom, kao stvor pred Stvoriteljem. Kao vremeniti pred Vječnim. Relativan pred Absolutnim. Kao slučajan pred Nužnim. Kao konačan pred Beskonačnim, u svakom pogledu kao malen pred Velikim. Ali, to još ne kazuje sve. Dakle, prekoračuje se i granica ispod ništice. Jer, po grijehu čovjek stoji kao dužnik prema Vjerovniku. Kao tuženi pred Tužiteljteljem. Kao okaljani pred Čistim. Kao grješnik pred Svetim. Tako gledano, - a to je ispravno gledanje poniznost je jedini mogući stav. I čista je milost, ako je, usprkos tomu, čovjek pozvan na svadbenu gozbu Božjega kraljevstva. I on će zahvalna srca biti sretan na posljednjem mjestu. Ako ga tada Bog pozove bliže, u svoju blizinu, još više k sebi, to je pomilovanj, kome se čovjek ne može dovoljno načuditi. To je čast, koju potpuno nezasluženo Gospodin nekomu poklanja. Samo, ako se sam ponizuje, u svijesti svoga ništavila, ima pravilan stav. Ima svijest, da je poziv milost. Samo on je, uslijed toga, u stanju, u kome je uzdignuće upravo krbz ovu milost moguće. Tko, naprotiv, samoga sebe uzvisuje, bilo kakvim uobražavanjem, pripisuje samomu sebi nešto, što Bogu pripada. Ne spoznaje ispravno milosni karakter

izabranja. Uslijed toga i nema ispravan stav i raspoloženje, da primi slobodno darovanu milost. Tako je poniznost osnovna pretpostavka u Božjem kraljevstvu. Zato je poniznost prava kršćanska krepost koja proizlazi iz najunutarnijega kršćanskog stava. Time Kristova riječ dovodi od samo vanjskoga ponašanja i zahtjeva pristojnosti društvenih običaja u najdublje dubine čovječanske poniznosti, kao i u najviše visine božanske milosti.

NESEBIČNOST
14, 12-14

"A i onomu, što ga je pozvao, reče; Kad daješ objed ili večeru, ne zovi svojih prijatelja ni svoje braće ni svojih rodjaka ni bogatih susjeda, da ne bi i oni tebe kad pozvali i vratili ti. Nego kad daješ gozbu, zovi siromahe, sakate, hrome i slijepe. I blago tebi, što ti ne mogu vratiti, jer će ti se vratiti o uskrsnuću pravednih."

Isus zahtijeva od domaćine nesebičnost kod poziva. Domaćina ne smije pozivati prijatelje ili bogate susjede, da ga oni sa svoje strane jednom pozovu. Ili, da kod njih postigne povoljno raspoloženje u vlastitu korist. Već on treba da pozove u goste one, od kojih nema ništa očekivati. One, koji mu uopće ne mogu uzvratiti prijaznosti, prosjake, sakate, hrome i slijepe. Pri tome Isus upozoruje na prekogrobni život. "Jer će ti se vratiti o uskrsnuću pravednih." Ovdje su jasne dvije stvari.

Prvo, Isusova prekogrobna usmjerenost.

On za vrijeme zemaljske gozbe misli na gozbu u savršenom Božjem kraljevstvu slave. Njegov je put u Jeruzalem za Njega ujedno stupanje u nebeski Jeruzalem. Zemaljsko je dovršenje za Njega već početak nadzemaljskoga savršenstva. Tako je Njegov pogled sasvim uperen na svršetak. Odatle se objašnjava i pozadina ovih riječi, koje su u vezi s gozbom. Riječ o ozdravljenju u subotu i o subotnjem počinku nagoviješta vječnu subotu. U njoj će svi biti izliječeni i naći počinak u Gospodinu. Zemaljska je subota predujam. Kratki je odbljesak vječne subote. Zato je dozvoljeno liječenje u subotu. Da, ono, pače, odgovara duhu subote. Riječ o prvim i posljednjim mjestima zapravo vrijedi o potpunom obratu vrednota i položaja u vječnosti. Maleni će tada biti uzvišeni, a visoki poniženi. Bogati će tada biti siromašni, a siromašni bogati. Zemaljska će se moć tada očitovati ko slabost. A zemaljsku slaboću će Božja moć pretvoriti u svoju protivnost. To vrijedi i za Kristovu riječ o hromima i slijepima kao svadbenim gostima. Čovjek može biti izvana sakat, prosjak, hrom i slijepac. Ali iznutra duševno, pred Bogom, može biti bogat. Po milosti Božjoj može biti jak, i na putu k Bogu hrabro stupati. A po svijetlu vjere može biti i istinski vidilac. On je doista izabrani i pozvani gost na svadbenu gozbu gospodara. I obratno, bogati susjed, vanjski prijatelj i rodjak, može biti Bogu dalek. Mnogo s njime saobraćati religiozno je bez vrijednosti.

Drugo. Može se pitati, da li, možda, u upozorenju; "Jer će ti se vratiti o uskrsnuću pravednosti." Ne leži baš nesebičnost, nego religiozna sebičnost. Što je nagrada u vječnosti? Ona nije ništa drugo, nego pos-

jedovanje Boga. No, čovjek smije i, pače, mora imati želju, da dodje što bliže Bogu. Da ga Bog u ovom životu što snažnije zahvati, te bi mogao u drugom životu što više o Bogu spoznati. Čovjek je za Boga stvoren. On želi i teži za Bogom. Jer je Bog radost i blaženstvo, zato u ljudskom srcu stanuje težnja za radošću i nezasitljiva želja za srećom. Stoluje glad i žedja za blaženstvom bez kraja. O tome govori Isus: Nju je sam Bog usadio u čovječju narav, a Krist ju je ojačao i produbio. Božja proslava i čovječje blaženstvo zajedno zvone u vječnosti i postaju jedno. Zato je ova želja kod čovjeka opravdana. Kod svadbene gozbe vječnosti vlada samo radost. Tako čovjek može i smije imati želju, da bude pozvan na gozbu, i da tamo primi nagradu, o kojoj Krist uvijek govori. Nagradu, koja je opravdana kao motiv našega djelovanja.

P O Z I V I I Z A B R A N J E
14, 15-24

"Kad to ču neki od onih što su bili s njime za stolom, reče mu: Blago onome, koji bude jeo u kraljevstvu Božjem.

A on mu reče: Neki čovjek priredi veliku večeru i pozva mnoge. Kad bi čas večeri, posla slugu svoga kazati pozvanima: Dodjite, jer je već sve gotovo. I počeše se svi jednodušno izgovarati. Prvi mu reče: Kupio sam polje, i valja mi ići da ga vidim; molim te, ispričaj me! I drugi reče: Kupio sam pet jarama volova i idem da ih ogledam: molim te, ispričaj me! Drugi reče: Oženio sam se, i zato ne mogu doći. I vrativši se sluga javi ovo gospodaru svomu.

Tada se rasrdi domaćin i reče sluzi svomu: Idi brzo na trgove i ulice gradske i dovedi ovamo siromahe i sakate, slijepe i hrome. I reče sluga: Gospodaru, učinjeno je, kako si zapovijedio, i još ima mjesta. I reče gospodar sluzi: Izidji na putove i medju ograde te primoraj, neka dodju, da mi se napuni kuća. A kažem vam, da ni jedan od onih ljudi, koji su bili pozvani, ne će okusiti moje večere."

Posljednja riječ o gozbi vrijedi sasvim jasno opet o vječnosti. To pokazuje rečenica jednoga od uzvanika: "Blago onome, koji bude jeo u kraljevstvu Božjem." Isus tumači pitanje o učesnicima savršenoga Božjega kraljevstva prispodobom o učesnicima zemaljske gozbe.

1. P o z i v

Izrael je narod, koji je u prvom redu pozvan na svadbenu gozbu. Riječ "Dodjite, sve je pripravno," sadrži poziv Gospodina kod Njegova dolaska u Utjelovljenju. Sve dosadašnje je bilo samo priprava. Ova je sada završena. Gozba je pripravljena. Priprava je bio put iz Egipta u Kanaan, zavjet na Sinaju. Priprava je bio čitav Zakon, velike riječi proroka, služba u hramu. Priprava su bile ličnosti velikih kraljeva. Ali, jednako tako i poniženje u progonstvu. Posljednja priprava je bio nastup Preteče. I konačno, riječi i čudesa samoga Isusa. Sada je sve pripravno. Gospodin ulazi u Jeruzalem, da uzme u posjed svoj grad. Sada je pitanje, da li se Njegov narod ovom pripravom odista pripremio, ili nije.

I crkva i njezino djelovanje je priprava. To je, doduše, već ispunjenje Staroga Zavjeta, ali je priprava za savršenost. Krst kao preporod je priprava za rodjenje novoga života kod uskrsnuća. Euharistijska gozba je priprava za vječnu gozbu u nebu. Zato je svetkujemo, "dok Gospodin ne dodje". Ženidba je priprava za veliku životnu i ljubavnu vezu u posjedu Boga u vječnosti. Pokora je priprava za dolazak gospodina. A smrt je priprava za pravi život. Čitava crkva je pripremanje Božjega kraljevstva. Ili točnije, pripravno stanje vječnoga kraljevstva.

2. I s p r i k e

Uzvanici u prispodobi nisu pripravni. Oni imaju prividno nešto važnije da rade. Pri tome zaboravljaju najvažnije. Oni se bave sporednim stvarima i, zbog toga, gube glavnu stvar. Isprika prvoga je materijalizam života. Komad zemlje, što ga je kupio, njemu je važniji od časnoga poziva. Izrael želi Mesiju, koji donosi zemaljsko blagostanje. Puku je uvijek miliji kruh i igre od religije. U Crkvi postoje tisuće, kojima je zemaljski posjed miliji od posjeda Božjega kraljevstva. Zemlja im je vrednija od neba. Novac važniji od duha. Vrijeme važnije od vječnosti.

Isprika drugoga je rad. On mora iskušati magarca, kojeg je kupio. Po sebi, on je sasvim zainteresiran za poziv na gozbu. No, to drugom zgodom. Sada mu je vremenski nemoguće. I ovakve je ljude uvijek i svagdje moguće naći. Oni su robovi rada. Njihova duša nije više slobodna. Zahvaćeni vrtlozima i bujicama nemirnoga djelovanja ne

nalaze vremena ni dokolice da bi se pozabavili vječnim stvarima i da misle na svoj cilj. Oni propadaju zbog svoje neizlječive zaposlenosti.

Treća je isprika spolnost i ljubav. Kod takvih je spolnost uvijek jača od religioznih zahtjeva. Nagonsko zarobljuje mnoge ljude. Oni se potpunoma gube u putenosti, i ništa im ne preostaje za duhovno. Religija je za njih strani glas i nepoznata stvarnost.

3. I z a b r a n i

Usprkos tomu, kraljevstvo Božje uspijeva. Isus sada sam izvršuje što je preporučio domaćinu u prethodnom tekstu. Na gozbu su pozvani "siromasi, sakati, slijepi i hromi". Narod, koga su pismoznanci prezreli, nalazi put u Božje kraljevstvo. Oni, koje su farizeji smatrali odbačenima, u stvari su izabrani. Po drugi puta poziv ide na putove i medju ograde, da pozove strance i udaljene i koji stoje vani. Pad Izraela uzrokuje poziv poganskim narodima. Oni dolaze u svijetlim četama. Pavao se je pozabavio ovom tajnom u poslanici na Rimljane. Prema slici, koju tamo upotrebljava, Izraelove su grane otrgane od Kristove masline. Ali, drvo ne ostaje prazno. Grane poganskih naroda bit će nakvašene. I tako drvo donosi cvat i plodove, kakve nije bilo očekivati. Ovdje se očituje tajna Božjega milosnoga izbora.

A to je opomena i kršćanima. Kod gozbe savršenoga Božjega kraljevstva ne će se naći ljudi, kojih prisutnost bi morali očekivati: pape, biskupe, svećenike, monahe, redovnice, članove predsjedništva katoličkih društava, vodeće crkvene ljudo i žene iz dobrotvornih

društava, djelomično ćemo uzalud tražiti u savršenom Božjem kraljevstvu. S druge strane, naći će se ljudi, koje nismo tamo očekivali. Ljude, koji nisu pripadali vidljivoj Crkvi. A ipak su usrdno bili s Kristom povezani, a da o Crkvi nisu ništa znali. I unutar Crkve bit će ljudi, kojih religioznost je izgledala ljudskim očima manjkava. Ali, oni su bili svijesni svoje grešnosti, te su pokajanjem i pokorom našli put k Bogu. Priprosti, jednostavni ljudi, koji su neopaženi išli svojim putem. Križonoše skrovitosti. Ljudi svagdanjega, samo po sebi razumljivoga, ispunjavanja dužnosti. Izabrani bit će drugi, no što su oni koje smo najčešće smatrali izabranima. I kuća će Gospodnja biti puna.

Dok Gospodin ide prema Jeruzalemu i osjeća otpor naroda, Njegove su riječi, s jedne strane ozbiljna opomena i upozorenje . Na drugoj strani, ujedno su pune optimizma. Jer, kuća Božja, koju je On došao izgraditi, bit će po Njemu napunjena ljudima, koji znaju, da sve zahvaljuju Njegovoj Ljubavi.

O S T A V I T I
14, 25-35

"Kad je išlo s njim mnoštvo naroda obazrevši se reče im: Ako tko dodje k meni, a ne mrzi na oca svoga i na mater i na ženu i na djecu i na braću i na sestre, a i na sam život svoj, ne može biti moj učenik. I tko ne nosi križa svoga i ne ide za mnom, ne može biti moj učenik. Jer koji od vas, kad hoće da gradi kulu, ne sjedne najprije i ne proračuna troškove, ima li da dovrši, da mu se ne bi, kad postavi temelj i ne uzmože dovršiti, svi koji gledaju, stali

rugati govoreći: Ovaj čovjek poče graditi, i ne može dovršiti. Ili koji kralj, kad podje da se zarati s drugim kraljem, ne sjedne najprije i ne promisli, može li s deset tisuća ići u susret onomu, koji ide na njega s dvadeset tisuća? Ako li ne može, poslat će poslanike, dok je onaj još onaj još daleko, i zamolit će, da se pomire. Tako dakle svaki od vas, koji se ne odreče svega, što ima, ne može biti moj učenik. Dobra je sol. Ali ako sol obljutavi, čim će se začiniti? Niti je dobra za zemlju niti za gnoj, baca se napolje. Tko ima uši da čuje, neka čuje.

Ako je dosadanji odlomak gotovo jedinstven po vanjskoj okolnosti gozbe, to su naredne riječi Gospodinove jedinstvene po misli na ostavljanje i gubitak.

Veliko mnoštvo naroda slijedi Gospodina. Oni uzimlju nasljedovanje odviše na laku ruku. U časovitim oduševljenju čini im se sve samo po sebi razumljivim. Zato Krist, otreznujući sa svom ozbiljnošću, postavlja teški zahtjev za svoje sljedbenike.

1. Z a h t j e v

Čovjek, koji želi Njega slijediti, mora ostaviti ono što ga najviše veže. Mora raskinuti veze obitelji. Dakle veze krvi: "oca i majku, ženu i djecu, braću i sestre." Krvna veza leži u čovječjoj naravi. Učvršćena je i dugotrajnim zajedničkim boravkom. Ali, Bog je važniji. Pred Njegovim zahtjevom mora uzmaknuti svako ljudsko pravo. On može čovjeka tako uza se povezati, da moraju biti raskinute sve druge veze. Bog je, prema

neobičnoj riječi Biblije, ljubomoran Bog. Ljubav treba da Njemu pripada isključivo i sasvim, da On uzmogne sa svoje strane izabranoga i pomilovanoga ispuniti čitavom svojom ljubavlju. U ovu ozbiljnu tajnu, u ovo svetište može samo onaj ući, koji se otkine od ljudi, da sam stupi u bračnu sobu Gospodinovu.

Još više: čovjek mora "ostaviti samoga sebe." Svoje naravno čovještvo sa svim željama i težnjama. Svoj nagon za afirmacijom. Svoju naravnu glad za životom. Svoj položaj u svijetu i medju ljudima treba konačno napustiti. Leptir mora izaći iz ličinke. Novi čovjek mora ostaviti majčinsko krilo svoje egzistencije.

Još više: Čovjek mora druge i samoga sebe "mrziti". To nije samo udaljivanje, pomirenje s gubitkom. Polagano, gotovo, ne svijesno kidanje od samoga sebe. Već je to svijesno tvrdo "Ne" svagdje i uvijek, gdje se može nazrijeti protivnost, ili samo razlika prema Bogu i Božjim zahtjevima. Čovjek mora tada birati i odlučiti se u oštrom neumoljivom: ili - ili.

Još više: "Tko ne nosi križa svoga, ne može biti moj učenik." Križ znači biti osudjen kao štetočinac ljudskoga društva. Znači biti smatran zločincem. Križ znači nasilno uništenje i pogubljenje, izgon, smrt, propast u sramoti, u nasilju i krvavom svršetku.

Kod svega ovoga odricanja sa stupnjevanjem, koje zaustavlja dah, stoji jedna riječ koja sve tumači i sve opravdava: Tko i d e z a m n o m", tko želi biti m o j u č e n i k " Radi se, dakle, o Kristu. Radi se o tome, da idemo Njegovim putem. Da stupimo medju Njegove učenike. Da nasljedujemo

Njega samoga . On je tako velik, a Njegova ljubav tako je snažna . Njegov zahtjev tako je opravdan, Njegova veličina tako neodoljiva: da sve drugo ima uzmaknuti. U posvemašnjoj predanosti Njemu, Gospodinu, nema onoga jeftinoga "ne samo - nego i", ne postoji nikakva ugodna uzajamnost već samo isključivost , koju Bog traži . I ljubav, koja više ništa drugo ne poznaje.

2. O b j a š n j e n j e

Nauka je tako važna, da je Isus objašnjava trima slikama. Prva je slika gradnja kule. Kao što je nemoguće graditi kulu bez novaca, tako je nemoguće bez potpunoga odricanja sagraditi moćnu zgradu života u nasljedovanju Krista. Što je novac za gradnju, to je odricanje za nasljedovanje Krista. To je conditio sine qua non. Ne otkloniva pretpostavka. Druga je slika uzeta iz rata. Kao što kralj treba vojnika za vodjenje rata, tako je učeniku potrebno odricanje, da može voditi borbu s Božjim neprijateljem. Vojska je bitna pretpostavka za vanjsku borbu. A odricanje je isto tako bitna pretpostavka za unutarnju borbu, koju čovjek ima voditi u nasljedovanju Krista."Tako svaki, koji se ne odreče svega, što ima, ne može biti moj učenik." Kod obje slike nalazimo svojevrsni obrat. Novac je nešto pozitivno za gradnju, a jednako i vojnici za rat. Moglo bi se očekivati, kao predpostavku, da i čovjek mora takodjer nešto pozitivno pridonijeti za službu Kristu. No, obje slike obraćaju se upravo u protivno. Jer, kao što je u svijetu posjedovanje bitno, tako je u nasljedovanju Krista,bitno neposjedovanje,

odricanje. Tko još nešto pored Njega ima, ili hoće ili treba, taj sam nije razumio potpune predanosti ka kristu. Posljednja slika je slika soli. Sol, koja obljutavi, više ne može začinjati i baca se napolje. Tako je i učenik, koji se ne odriče, bljutava sol, nesposoban za nasljedovanje Krista i za službu Gospodnju.

Zahtjev je tako velik, a trostruko slikovito objašnjavanje tako je silno, da čovjek ne može uzmaći. Krist iza svega stavlja neke vrsti usklićnik, rečenicom: "Tko ima uši, neka čuje."

I Z G U B L J E N

15, 1-7

"Kad se približili k njemu svi carinici i griješnici, da ga čuju, mrmljali su farizeji i književnici govoreći: Ovaj prima griješnike i jede s njima. Tada im reče ovu priču: Koji od vas imajući sto ovaca i izgubivši jednu od njih ne ostavi devedeset i devet u pustinji te ide za izgubljenom, dok je ne nadje? I našavši digne je na ramena svoja radujući se. I kad dodje kući, sazove prijatelje i susjede govoreći im: Radujte se sa mnom, jer nadjoh svoju ovcu izgubljenu. Kažem vam, da će tako biti veća radost na nebu za jednoga grješnika, koji čini pokoru, nego li za devedeset i devet pravednika, kojima ne treba pokore."

Medju mnoštvom naroda, koje slijedi Gospodina, ima napadno mnogo carinika i grešnika. Farizeji i pismoznanci to zamjeravaju. Njihovo je čudjenje i negodovanje shvatljivo,

a opravdano je njihovo pitanje, zašto to čini?

1. P i t a n j e

Carinici su ljudi, koji svoje životno uzdržavanje zaslužuju sumnjivom poslovnom praksom. Zbog toga se ni načelno niti praktički ne brinu za Božji zakon. Zato uživaju slab ugled u krugovima religioznih ljudi.

Grešnici su ljudi, koji su samo onda mirni, ako na Boga ne misle. Za to najbolje, da izbjegnu svakoj religioznoj misli.

Zašto se ipak nalaze uz Isusa u napadno velikom broju? Ta, On nema simpatija prema materijalističkom mentalitetu i životu od Boga udaljenom, i ne nastoji, da po mogućnosti i religiju učini udobnom. Zašto usprkos tome, upravo ovi ljudi dolaze k Njemu? A obratno: Farizeji su ljudi religiozno radikalni. Askete po zvanju, pobožni, koji dozvoljavaju, da se to i osjeti, integralci najčišće vode, moralni izabranici. Pismoznanci su stručnjaci božanskoga zakona, stručnjaci za Bogu vjerni stav, specijalisti u religiji, proročišta teologije. Zašto upravo ovi ljudi ne prilaze Kristu, pa bilo to i kao protivnici, da Ga izvrgnu sramoti i da Ga se riješe? Tako je mislio narod, a tako je valjda morao misliti i Bog. Zašto je bilo drugačije?

2. O d g o v o r

Ali, Bog je mislio i misli drugačije. Djelovanje je carinika i grešnika bilo naopako. Djelovanje farizeja i pismoznanaca u

mnogome je bilo ispravno. Ali, unutarnje raspoloženje, iz kojega struji djelovanje, bilo je sasvim drugačije.

Carinici i grešnici smatrali su se izgubljenima, dalekima od Boga, najmanje religioznima i pobožnima, upravo grešnicima. Zato su bili uvjereni, da ne mogu sebi samima pomoći, da je Božja milost i milosrdje jedina pomoć.

Farizeji i pismoznanci držali su sebe pravednima, sigurnima kod kojih je bilo sve u redu, kojima ne bi trebalo Božje milosti. Ljudima samoposvećenja ne treba, da ih posveti jedino sveti Bog.

No, Bog misli drugačije. On ne gleda na vanjsko djelovanje, nego na unutarnje raspoloženje. Ako je to unutarnje raspoloženje povezano s osjećajem vlastite neznatnosti, ograničenja, slabosti, grešnosti, tada su to ljudi, koji u dubini svoje duše traže Boga, za njim teže, i pristupačni su Njegovoj milosti. Ovakav čovjek ima za milost polaznu točku. Doduše, njegova je njiva puna kamenja, ali ipak izorana i prokrčena i zato pripravna za sjetvu. On je bolestan. No, baš radi toga traži liječnika. On je prazan. A upravo ova praznina zove za puninom, koju samo Bog može dati. On stoji na kraju čor-sokaka svoga života, upravo je zato i pripravan na obraćenje. On se zapleo u grmlje, upravo zbog toga i rado dozvojava, da ga ruka pomoćnica oslobodi.

Ako je pak to raspoloženje svijest vlastite veličine i snage moralne besprikornosti i gradjanskoga poštenja, ili, ako je čovjek uvjeren, da je u religioznom pogledu kod njega sve u redu, takav čovjek ne će tražiti Boga, jer on miruje sam u sebi. Njegovo samopouzdanje nadomješta mu pouzdanje u Boga, Njegovo sebeljublje sprečava ga, da ljubi Boga. Njegovo sebično kruženje oko samoga sebe onemogućuje mu težnju za Bogom. Počivanje u samomu sebi protivno je nemiru za Bogom.

Carinici i grešnici mogu se obratiti, ako spoznaju, da žive kao carinici, da su grešnici. Farizeji i pismoznanci se ne mogu obratiti, ako sebe drže pravednima. Nebo se veseli svakome obraćenju, jer se netko, tko se od Boga odvratio, ponovno k Bogu povratio. Opaki se okrenuo, izgubljeni je spašen. Dosljedno, nebo se veseli nad svakim "grešnikom", koji se obratio, ali se ne može veseliti nad svakim "pravednikom", koji po svom uvjerenju ne treba obraćenja. Nebo se veseli nad bivšim pravim grešnikom, koga Krist, koji traga za grešnikom , spasava . No, nebo se ne veseli nad čovjekom, pa makar ih bilo 99% , koji ne mogu biti spaseni, jer ne će htjeti da se spasu. S jednostavnog razloga, jer oni po svome vlastitom uvjerenju ne trebaju spasenja.

Božje misli nisu naše misli. Božji putevi nisu naši putevi. Zato Krist prosudjuje drugačije Božji put nego ljudi onih kao i današnjih dana: On traži pravoga "grešnika", a napušta "prividno pravedne".

T R A Ž E N J E
15, 8-10

"Ili koja žena imajući deset drama, ako izgubi jedan dram, ne zapali svjetiljke, i ne pomete kuće i ne traži brižljivo, dok ga ne nadje? I našavši sazove prijateljice i susjede govoreći: Radujte se sa mnom, jer

nadjoh izgubljeni dram. Tako, kažem vam, bit će radost pred andjelima Božjim za jednoga grješnika, koji čini pokoru."

Gubitku radi Krista i propasti bez Krista pridolazi pronalaženje po Kristu i traženje poput Krista.

1. K r i s t t r a ž i n a s

Kao što žena traži novac i ne prestaje tražiti dotle, dok ga ne nadje, tako se može i mora, prema riječima samoga Krista, govoriti o Božjem traženju Bog ne dijeli milost sitničarskom štedljivošću. I Bog ne prebrojava čovjeku školnički, koliko je već za njega učinio . Bog traži čovjeka u nutrinji njegovoj prigovorima, opomenama, upozorenjima, i izvana putem Crkve, svećenika, ljudi, knjiga, dogadjaja. Mnoge stvari, koje su čovjeku neugodne, u zbilji su čujni korači Božji iza ljudi. Bolesti treba da uznemirenoga zamisle. Gubici posjeda treba da ga odriješe od zemaljskoga. Razočaranja mu mogu pokazati nepouzdanost ljudi. Neuspjesi oslabiti njegov krivi ponos. Bolna kritika može ga osloboditi od egoizma. Ako čovjek i luta, Bog ide za njim. Čovjek nije nigdje sam. Nikada ne smije misliti, da ga je Bog napustio. Bog je lovac, koji neumorno zasjeda divljači. On je ribar ljudi, koji strpljivo čeka, da mu ribica udje u mrežu milosti. Ili, dok Božja udica konačno ne izvuče iz jezera nemirnu ljudsku ribicu, koja se pračaka. Čovjek će istom u vječnosti začudjen i zadivljen spoznati, da je Bog bio stalno iza njega. Da ga je tražio. I da je ljubav toga velikoga Iskatelja domišljato pronalazila uvijek sredstva i metode , da povrati izgubljenoga kući. Svi mi živimo u atmosferi Božje ljubavi, a da toga ne znamo. Mi za Boga, neshvatljivim načinom, značimo bogatstvo. Otuda i radost nebesa, kad se izgubljeni nadje.

2. T r a ž i t i p o p u t K r i s t a

Prispodoba nalazi primjenu i na traženje izgubljenoga čovjeka. I dušobrižnik ne smije nikada biti zadovoljan vjernicima, koji vrše vjerske dužnosti. On mora misliti na one, koji stoje daleko. Na otpale, ugrožene i izgubljene. Slab je znak, što je u modernim svećeničkim romanima tako često župnik prikazan kao zasićeni gradjanin. Načelo tromosti i linije najmanjega otpora, očito, zauzima veliko mjesto u svećeničkom životu. Velik dio današnjih župnika sudjelovao je u drugom svjetskom ratu, pa se usprkos tomu to malo osjeća. Izgleda, kao da preuzimanje čvrsto ukalupljene crkvene službe prebrzo umiruje duhove i slabi smjeli, osvajalački duh. U stvari, Crkva stalno gubi ljude, za koje snosi odgovornost. Ako dobri pastir ostavlja 99 i traži izgubljenoga. I ako žena napušta rad, da bi tražila izgubljeni novac, mora i dušobrižnik naći puteve i sredstva, da ponovno zadobije izgubljene ovce. Da li je to metoda kućne misije. Ili nova podjela velikih župa na manje župe. Ili, da apostolat laika razvija veći osvajalački duh. U svakom slučaju, ne smijemo se umiriti stanjem posjeda i moramo misliti na izgubljeno. Dobro je dobre činiti boljima, ali, to nije dosta, jer u stvari, često dobri nisu nipošto najbolji. Često je veće veselje raditi s konvertitima

i povratnicima, koji znaju da su bili izgubljeni i da su nadjeni. I znaju, da su sami našli izgubljeno. Zato više cijene nadjeno nego oni, koji su od mladosti bili religiozno učvršćeni i nikada nisu pretrpjeli gubitak.

OPET NADJEN
15, 11-32

"I nastavi: Neki je čovjek imao dva sina. I mladji od njih reče ocu: Oče, daj mi dio od imanja, što pripada meni. I podijeli im imanje. I iza nekoliko dana pokupivši sve mladji sin otide u daljnu zemlju i ondje prosu imanje svoje živeći raspušteno. A kad sve potroši, postade veliki glad u onoj zemlji, i on stade oskudijevati. I otide i pribi se kod jednog gradjanina one zemlje. I on ga posla u svoja polja, da pase svinje. I želio je da napuni svoj trbuh mahunama, što su svinje jele, i nitko mu ih nije davao. A došavši k sebi reče: Koliko najamnika oca moga imaju hljeba i suviše, a ja ovdje umirem od gladi! Ustat ću i poći ću k ocu svomu i reći ću mu: Oče, sagriješio sam protiv neba i protiv tebe. Više nisam vrijedan nazvati se sin tvoj, primi me kao jednoga od svojih najamnika. I ustavši otide k ocu svomu. Kad je on još podaleko bio, ugleda ga otac njegov, i sažali mu se, i potrčavši pade mu oko vrata i poljubi ga. Tada mu sin reče: Oče, sagriješio sam protiv neba i protiv tebe. Više nisam vrijedan da da se zovem sin tvoj. A otac reče slugama svojim: Brzo iznesite najljepšu haljinu i obucite ga, i podajte mu prsten na ruku i obuću na noge. I dovedite ugojeno tele te

zakoljite, da jedemo i da se veselimo, jer ovaj sin moj bio je mrtav i oživio je, bio je izgubljen i našao se. I stadoše se veseliti. A sin je njegov stariji bio u polju. Kad dodje te se približi kući, ču glazbu i igru. I dozvavši jednoga od slugu zapita, što je to? On mu reče: Tvoj je brat došao, i tvoj je otac zaklao ugojeno tele, što ga je opet našao zdrava. A on se rasrdi i ne htjede da udje. Tada izidje njegov otac i stade ga moliti. Ali on odgovori svomu ocu: Gle, toliko ti godina služim, i nikad nisam prestupio tvoje zapovijedi, pa mi nikad nisi dao ni jareta, da bih se razveselio sa svojim prijateljima. A kad je došao taj sin tvoj, koji je razasuo svoje imanje s bludnicama, zaklao si mu ugojeno tele. A on mu odgovori: Sine, ti si svagda sa mnom, i sve je moje tvoje. Ali se trebalo proveseliti i obradovati, jer ovaj brat tvoj bio je mrtav i oživio je, bio je izgubljen i našao se."

Prispodoba o izgubljenom sinu psihološki je majstorski naslikana. No, akcenat prispodobe ne leži na izgubljenu sinu, ni na njegovu gubitku, ni na njegovu povratku, već leži na njegovu ocu. Tako Luka s puno smisla završava svoje odlomke, koji su ujedinjeni mišlju na izgubljeno, upozorenjem na Boga, koji spasava izgubljeno, a gubitak obilno izravnava.

1. Otac dopušta, da se čovjek izgubi

U prispodobi otac je mogao sinu, ili da uskrati dati njegov dio, ili je mogao

odgovoriti da ne čini gluposti. No, o tome nema ni slova ni govora. Otac daje sinu dio baštine i pušta ga da ode. Sina ne tjera na odlazak zlobna opozicija, niti bila kakva unutarnja zloća. Njega tjera uzavrela volja za životom, veselje za pustolovinama, težnja za dalekim svijetom, za nesigurnim, odvažnost i nagon za doživljavanjem.

Tako i Bog pušta čovjeka da radi. On bi ga mogao svojim Promislom ili prisilnom snagom milosti sačuvati od grijeha. No, Bog ostavlja čovjeku slobodu. To je začuno teško je shvatljivo. Ali, budući da je Bog po svojoj volji stvorio čovjeka slobodna i za slobodu, On ostavlja čovjeku istinski slobodnu odluku on mu, štoviše, stavlja na raspolaganje svoje naravno sudjelovanje. Jer, za sve, što čovjek čini, dakle i za samu odluku na zlo, čovjek treba sudjelovanja Božjeg, bez kojega ništa ne biva.

U prispodobi izgubljeni sin pada od stepenice do stepenice. Najprije je to jednostavno lakomisleno trošenje novca i život na veliku nogu. Zatim rasipa svoj imetak sa ženama. Konačno sjedi u nevolji i gladuje kao svinjar. Pri tome još valja i na to pomisliti, što znači svinja za Židova.

I Bog pušta čovjeka da ide putem, koji sebi izabere. I pušta ga, da se oklizne po svojim željama i svojoj volji. Bog prepušta čovjeka, koji je uvjeren, da sam može izabirati stvari, njegovu samoodredjenju, dok ne iskusi, da je njegova volja za usponom bezvoljno opadanje. I Bog često dozvoljava, da čovjek zastane kod svinja, i da ogladni. Značajno je samo, da ljudi ne misle na Boga, dok im sve uspjeva. Oni u toj situaciji hoće sve sami da odlučuju i čine. No, kad im zbog

toga podje po zlu, krive za to Boga.

2. Otac prima izgubljenoga sina

U prispodobi sin dolazi k sebi. Kad je dospio do najniže točke, moli svoj De profundis, spoznaje svoju vlastitu krivnju i pripravan je na priznanje.: "Oče sagriješio sam nebu i tebi." On postaje svijestan, da više nema nikakva prava da što traži. On može samo moliti, da bude iz milosti primljen, kao posljednji najamnik.

Ako je čovjek iskusio, da je sam podbacio, bit će svijestan što vrijedi milost. Jer, on sada zna, da od sebe ništa ne može i da je, usljed toga, potpuno upućen na Božju milost. Po grijehu je ispao iz Božjega posinaštva, i sada zna, da je već i najamnička služba Bogu izabranje. Sada više nije kao onaj, koji samosvijesno zahtijeva od oca. Već je kao svjestan krivac i molitelj pred Gospodinom. A Bog ga prima . Otac je u prispodobi čekao, a sada preuzimlje inicijativu i ide ususret izgubljenomu. Smiluje mu se i ne dozvoljava ni da potpuno izreče priznanje krivnje. On prireduje gozbu radosti i slavi slavlje. Takav je Božji postupak s raskajanim grešnikom. Bog mu ide ususret. Jer već je unutarnja spoznaja i preokret, milost Božja. Isto tako je milost, da izgubljeni sin povlači posljedice iz spoznaje i da može krenuti na put k Bogu. A da ga Bog ponovno prima, to je milosrdje Gospodinovo. Neshvatljiva je milost, da Bog raskajanog povratnika formalno zasipava svojom ljubavlju, da sve prošlo oprašta, da mu sitničavo ne izbraja, da mu ne podnosi obveznice za grijehe, već da su mu

posljednje stvari bolje od prvih. Radosna gozba pokazuje, da je Bog ljubav. Upravo za razliku i u protivnosti prema uvredjenom bratu, koji odviše ljudski misli i osjeća i koji je svojom čestitošću do sada prikrivao sitničavost svoga mišljenja i svoju uskogrudnost, velikodušnost oca omogućuje, da u prispodobi upoznamo Božju bit. Naime, neizmjernost ljubavi, talas je srca Božjega i opojnost muzike Božanske ljubavi. Sada više nema govora o izgubljenju. Sjene su raspršene. Sva je tama prožeta svijetlom. Stvari su ljepše nego prije toga, grijeh je postao felix culpa, i omogućuje pravu spoznaju Božje veličine tako, da i grijesi čovjeku pomažu u spasenju, i vode k proslavi Božjoj; Etiam peccata.

P R I S P O D O B A O U P R A V I T E L J U
16, 1-12

"I nastavi svojim učenicima; Bio je neki bogati čovjek, koji je imao upravitelja. Ovaj bi optužen kod njega, da prosipa dobra njegova. I dozvavši ga reče mu; Šta to čujem za tebe? daj račun, kako si upravljao, jer više ne možeš biti upravitelj. Tada upravitelj pomisli u sebi; Što ću činiti, jer mi gospodar moj oduzima upravljanje? Kopati ne mogu, prosjačiti se stidim. Znam, šta ću činiti, da bi me primili u svoje kuće, kad mi se oduzme upravljanje. Dozvavši redom sve dužnike svoga gospodara reče prvome; Koliko si dužan gospodaru momu? On reče; Sto bata ulja. I reče mu; Uzmi svoju zadužnicu i sjedni brzo te napiši pedeset. Zatim reče drugomu; A ti, koliko si dužan ? On reče; Sto korova pšenice.

Reče mu; Uzmi svoju zadužnicu i napiši osamdeset. I pohvali gospodar nepravednoga upravitelja, da je razborito radio; jer su sinovi ovoga svijeta mudriji prema svomu naraštaju od sinova svjetlosti. I ja vama kažem; Načinite sebi prijatelje nepravednim bogatstvom, da vas, kad nestade, prime u vječne stanove. Tko je vjeran u najmanjoj stvari, i u velikoj je vjeran; a tko je nevjeran u najmanjoj stvari, i u velikoj je nevjeran. Ako dakle niste bili vjerni u nepravednom bogatstvu, istinito tko će vam povjeriti? I ako niste bili vjerni u tudjem, vaše tko će vam dati?"

Naredna se grupa Gospodinovih govora bavi materijalnim posjedom.

1. R a z b o r i t i u p r a v i t e l j

Nad prispodobom o razboritom upravitelju često su se sablaznili. Pokušali su neprilike ukloniti na taj način, da su prikazali postupak upravitelja kao dozvoljen. I to s razloga, što je zakupnik, prema tadašnjem pravu, mogao raditi po slobodnoj volji. U stvari, radi se o nečemu sasvim drugome. Pravi naglasak prispodobe leži u tome, da djeca svjetla moraju na svom području jednako spretno raditi, kako djeca svijeta rade na svome. Upravitelj nipošto ne radi po gospodarevoj volji. Ne radi njemu u korist, nego na njegovu štetu. No, njegov je postupak s egoističkog stanovništva razborit. On radi lukavo. A oštećeni gospodar mora, uza svu srdžbu, priznati njegovu razboritost. Upravitelj, koji gubi svoj položaj s jedne strane, ne

želi raditi naporni ručni posao. S druge strane, ne želi da bude prosjak. I tako nalazi izlaz, da je, oštetivši svoga gospodara, učinio njegove dužnike svojim prijateljima. Tako će mu ovi morati barem privremeno pomoći, dok on ne nadje novo mjesto upravitelja. Proračunana je razboritost zapravo ona, koja odlučuje.

Čovjek je od Boga primio materijalni posjed na upravu. On ga mora tako upotrijebiti, da u času, kad dodje u nepriliku i izgubi dosadašnju egzistenciju, ima prijatelja, koji će mu tada pomoći. Taj čas je čas smrti. Jer, tada čovjek mora napustiti svoju dosadašnju egzistenciju. On će tada naći prijatelje, ako je svojom materijalnom egzistencijom pomogao drugima, koji će tada uložiti svoju riječ za njega kod Boga tako, da ga "uzmu u vječne stanove." Razborita upotreba posjeda, u stanovitoj mjeri lukavost, stoji u tome, da ovaj ne nastojimo po mogućnosti umnožiti . Da posjed ne cilja na primisti. Da nismo lakomi za novcem. Već obratno, tak. Da nismo lakomi za novcem. Već obratno, da radije dajemo nego primamo. Radije da pomažemo, nego da nama pomažu. Što posjedom činimo više dobra, to više dobra možemo primiti jednoga dana u drugom životu.

Dijeljenje milostinje danas zlo zvuči. Djelomično i s pravom. Radnik ne očekuje milostinju, već pravo. Socijalni je osjećaj probudjen. Socijalna je savjest zaoštrena. Za rad se traži odgovarajuća plaća, a ne milostinja iz milosti i milosrdja.

Usprkos tomu milostinja je opravdana u tom smislu, da čovjek, koji nešto posjeduje, mora činiti dobro na razne strane. Pa i tamo, gdje nije obvezan. I tamo, gdje od toga nema nikakve koristi. Davanje i pomaganje je

najbolja upotreba.

No, Krist pridodaje i drugu primjenu; On naglasuje da onaj, koji je vjeran u malome i veliko vjerno upravlja.

2. V j e r n o u p r a v l j a n j e

Da se ne bi iz prispodobe, možda, povukao zaključak, čovjek smije upravljati imetkom protiv volje gospodara, Krist izričito naglasuje protivno. Čovjek mora s onim, što je od Boga primio, upravljati po volji Božjoj. Ako je toga i malo, vjernost u upravljanju malenim imat će za posljedicu, da će mu se mnogo dati.

Maleno i neznatno, što čovjek ima upravljati, je zemaljsko-čovječje, izvanjsko. To je upravljanje imetkom, tjelesnom snagom, zdravljem i snagom, duševnim talentima i duhovnim darovima. Pri tome se čovjek ne smije pitati; što me privlači? Za čime imam želju? Kamo me nagoni voljica i raspoloženje? Što ljudi očekuju? Što drugi rade? Naprotiv, jedino pitanje treba da bude; Što odgovara volji Gospodinovoj, koji mi je to povjerio na upravu. Ako čovjek tako radi, bit će mu dano i veće. Bogatstvo milosti, posjed Duha Svetoga.

Ali, kako su rijetki ljudi, koji kod uredjenja svoga života i kod upotrebe svojih prirodnih darova i sposobnosti pitaju za volju Božju? Najmanje ih je uopće svijesno, da su upravitelji. Oni drže, da su vlasnici. Prema tome upotrebljavaju dobra po svojoj volji. Njihovo djelovanje je samovolja. Naprotiv, religiozni stav znači, da ne odlučuje samovolja, nego volja Božja.

Molitva Očenaša; "neka bude volja Tvoja", mora biti norma za ljudsko djelovanje. Samo tada život je služba Bogu.

N E U M O L J I V O
16, 13-18

"Ni jedan sluga ne može služiti dva gospodara; jer ili će na jednoga mrziti, a drugoga ljubiti, ili će uz jednoga prianjati, a drugoga prezirati. Ne može služiti Bogu i bogatstvu.

Sve ovo slušali su farizeji, koji su bili srebroljupci, i rugali mu se. Tada im reče: Vi ste, koji se gradite pravedni pred ljudima, ali Bog zna srca vaša, jer što je u ljudi visoko, mrzost je pred Bogom. Zakon su i proroci do Ivana, odsada se propovijeda kraljevstvo Božje, i svaki upotrebljava nasilje protiv njega. Ali lakše je da nebo i zemlja prodju, nego li da jedna točka od zakona propadne. Svaki koji otpusti svoju ženu i oženi se s drugom, čini preljub, i koji se oženi s otpuštenom, čini preljubu."

Novac je jedna od velikih napasti za čovječanstvo. Najveća je napast, uz napast za moći i za putenošću. Zato Krist postavlja neumoljiv zahtjev i ne trpi nikakva uzmicanja.

1. I l i - i l i

Isusova riječ je neumoljiva. "Nijedan sluga ne može služiti dva gospodara; jer ili će na jednoga mrziti, a drugoga ljubiti, ili

će uz jednoga prianjati, a drugoga prezirati. Ne možete služiti Bogu i bogatstvu." To je dakle, jasni, oštri ili-ili. Čovjek se mora odlučiti: Bog ili Mamon. Dakle Bog ili kumir, požuda za blagom ili težnja za Bogom. Bog je jedan i jedini. Uz njega ne smije biti nikakva druga najviša vrednota. Život je, ili klanjanje Bogu, ili plesanje oko zlatnoga teleta. Ili čovjek posjeduje gospodina Boga, ili je opsjednut od novca. Njegov je život, ili služba Bogu, ili robovanje novcu. Time nisu nipošto mišljeni samo bogati. Jer, ima mnogo siromaha, kojih se mišljenja i želje više kreću oko novca nego u bogataša. To je pitanje unutarnjeg stava.

2. N e s a m o - n e g o i

Farizeji su drugoga mišljenja. "Rugali su mu se". Po njihovu je uvjerenju ovaj zahtjev ili-ili naivni fanatizam. Ovako može govoriti samo onaj, koji ne pozna svijeta ni ljudi. Novac sada vlada svijetom i pribavlja čovjeku utjecaj i vrijednost. Odreći se bogatstva radi Boga, to je ideal naivnih sanjara. Oni, farizeji, vide iza kulisa života. Oni su se odlučili: "ne samo-nego i". Oni žele udoban život, zato im treba novaca. Oni hoće u isti mah vrijediti kao pobožni i religiozni ljudi. Njihov "ne samo-nego i" ide, pače, tako daleko, da dozvoljavaju, te im za njihovu pobožnost naplaćuju. Time sebi pribavljaju novac iz službe Božje. Oni zloupotrebljavaju Boga za službu Mamoni. Prema njihovu je uvjerenju to savršena razboritost. Tako mora raditi onaj, koji je sposoban za život. Tada igra na obje karte te ima ne samo nebo nego i zemlju, ne samo Boga nego i

ljude.

3. N e u m o l j i v o s t

No, Isus se u to ne upušta. Odluku ne donosi čovjek već Bog. A njegov je sud neprevarljiv: Vi ste koji se gradite pravednim pred ljudima, "Ali Bog zna srca vaša". Svojim lukavim metodama oni mogu pred ljudima izgledati veliki. No, "što je kod ljudi veliko, mrsko je pred Bogom". Oni sebi umišljaju zbog svoga poznavanja Zakona i vjernosti prema Zakonu. A onda ga moraju i obdržavati, i to na području, koga, pored pohlepe za novcem, jednako zaobilaze, naime na području putenosti. Tu vrijedi odredba: "Svaki, koji otpusti svoju ženu, i oženi se s drugom čini preljub, i koji se oženi s otpuštenom čini preljub". Tako je Isus neumoljiv na svim područjima. Odlučuje Božje gospodstvo i Božja volja. Za čovjeka tu nema drugoga, nego čisti "da" ili "ne". On ne može robovati vlastitim strastima, i u isti mah sebi umišljati, da služi Bogu. I obratno. Čovjek ne može služiti Bogu i htjeti da ima zadovoljenje svoje lakomosti i putenosti. Krivo prosudjuju Isusa, ako u Njemu gledaju uvijek samo kao hladnoga, ponižnoga, dobroćudnog, gotovo, mekanog čovjeka. Kad se radi o Bogu, Njegove su riječi tvrde poput čelika i kristalno jasne. Neumoljivo zahtijevaju i neizbježivo prisiljavaju čovjeka na odluku. Ne postoji provlačenje kroz sredinu, ni uzmicanje, niti zaobilaženje zapreka. Postoji samo jasna, čista odluka: Ili-ili.

S I R O M A Š T V O I B O G A T S T V O
16, 19-31

"Čovjek je neki bio bogat, i oblačio se u grimiz i u bez, i gostio se sjajno svaki dan. A bio je jedan prosjak po imenu Lazar, koji je ležao pred njegovim vratima pun čirova. I želio je da se nasiti mrvicama, koje su padale sa stola bogataša, ali i psi su dolazili i lizali čirove njegove. Umrije prosjak i odnesoše ga andjeli u krilo Abrahamovo. Ali umrije i bogataš i zakopaše ga. I u paklu, kad je bio u mukama, podiže svoje oči i ugleda izdaleka Abrahama i Lazara u krilu njegovu. I povika: Oče Abrahame, smiluj se meni, i pošalji Lazara, neka umoči u vodu vrh od svoga prsta, da mi rashladi jezik, jer se silno mučim u ovom plamenu. Abraham mu odgovori: Sinko, sjeti se, da si ti primio dobra svoja u svom životu, a Lazar jednako zlo; sad se on ovdje tješi, a ti se silno mučiš. I povrh svega toga velika je ta vječna propast medju nama i vama, da oni, koji bi htjeli odavle prijeći k vama, ne mogu, niti oni odanle k nama prelaziti. Tada reče: Molim te dakle, oče, da ga pošalješ kući moga oca ; jer imam petero braće, neka ih opomene, da ne bi i oni došli u ovo mjesto od muka. Reče mu Abraham: Imaju Mojsija i proroke, neka njih slušaju. Ali on odgovori: Ne, oče Abrahame, nego, ako im tko od mrtvih dodje, činit će pokoru. Tada mu reče: Ako ne slušaju Mojsija i proroka, da tko i od mrtvih ustane, ne će vjerovati."

Grupa govora o pojmu"izgubljen" našla je kod Luke veličanstveni završetak u poredbi o izgubljenom sinu. Isto se sada dogadja s grupom o posjedu s njezinim završetkom u prispodobi o bogatom rasipniku i siromahu Lazaru.

U ovoj se paraboli ne radi o socijalnom pitanju, premda su suprotnosti izmedju siromah-bogat ocrtane oštrim potezima, i naslikane upravo plamenim bojama. Ne radi se ni o mentalitetu nemilosrdnosti i milosrdja. Doduše, prispodobu su često ovako protumačili. Da, postoji dodatak, koga nema u prvotnom tekstu, a kasnije je u tom smislu nadodan. Naime, tamo, gdje se kaže, da je "Lazar želio nasititi se mrvicama, koje su padale sa stola", dodali su; "ali mu nitko nije dao." Stvarno, ove rečenice nema u prvom tekstu. Osim toga, u odgovarajućem tekstu Abrahamova govora ne nalazi se ni najlakše upozorenje na ovu manu. U ovoj se prispodobi, naprotiv, govori o krivom shvaćanju farizeja. Da je, naime, zemaljsko blagostanje znak Božjega blagoslova, a zemaljsko siromaštvo dokaz odbačenja. Farizejima je prekogrobni život sporedna stvar. Saduceji uopće ne vjeruju u nj. Religiozni stav, kao naglašavanje prava i pravednosti u odnosu izmedju Boga i čovjeka, usljed toga, traži, da svaki čovjek, koji nastoji da radi ispravno, da izvršava opomenu Gospodnju, mora ovdje u ovom životu i na ovoj zemlji primiti plaću, na koju ima pravni naslov. Dobrima, dakle mora biti dobro, zlima zlo. Ako je nekome čovjeku na zemlji zlo; to je znak , da je u duši zao. Ako mu je dobro, on je, očito, religiozno dobar. Zato farizeji ismjehuju Isusa, koji traži od ljudi, da se odreknu zemaljskoga blagostanja. Ovaj je Gospodinov zahtjev u direktnoj i oštroj opreci s njihovim vjerskim uvjerenjem. A Krist neumoljivo izlaže suprotnost baš ovom prispodobom. Uspoređjeni su bogataš, koji živi u raskoši, i kome ništa ne manjka, te siromah, koji u najvećoj nevolji provodi bijedan život do smrti. Tada se jednim udarcem situacija mijenja, jer u prekogrobnom životu suprotnost je jednako oštra. Ali, sada u obratnom smislu. Prosjak leži blažen u krilu Abrahamovu, bogataš trpi bol i muku. Prividno od Boga blagoslovljenomu, je zlo. Prividno od Boga napuštenomu je dobro. Zemaljsko blagostanje, dakle, nije dokaz za religioznu veličinu i božansku blagonaklonost. Zemaljsko siromaštvo nije dokaz, da nas je Bog napustio, niti je dokaz naše moralne zloće . Mišljenje farizeja je krivo. Božji sud je sasvim drugačiji. To je smisao prispodobe. Uslijed toga ne mogu se iz pojedinosti oslikanja i obojenja povlačiti konačni zaključci. Dakle, na pr. nije moguće iz muke rasipnika u prekogrobnom životu zaključiti na prikaz paklenih muka u pojedinostima. Ne može se, odmah, moralno primijeniti na milosrdje ili na predanost u volju Božju, jer, o rasipniku se ne kaže, da je bio nemilosrdan, a o Lazaru se nijednom riječju ne naglasuje, da je svoju sudbinu odano primio. Nego treba ostati kod prvoga usmjerenja cilja ove prispodobe, upravo, da zemaljsko i vanjsko ništa ne kazuje o unutarnjemu. O tome se radi.

Ovaj smisao prispodobe nije bio samo tada od važnosti, jer osudjuje krivo mišljenje farizeja te zahtjeva promjenu mišljenja. On je i danas vrlo važan. Ljudi uvije pro-

sudjuju vlastiti život i egzistenciju drugih prema vanjskome imetku. Tko zaslužuje novac i feudalno stanuje. Tko posjeduje dotjerana kola i elegantno se odijeva, vrijeđi kao onaj, koji dobro razumije, kako se život dobro uredjuje. Siromaha, bez imetka, čovjeka ovisna, koji ne može ispuniti zemaljskih želja, se žali. A ipak, sud je Božji drugačiji. Drugi čin, koji istom tada počinje, kad se provjetri zastor vječnosti, pokazat će sasvim drugu sliku. Mi se klanjamo moći, jakomu, uspješnomu, koji nešto postigne. Sažaljujemo slaboga, koji ne uspijeva u životu i ne dolazi na zelenu granu. Pa ipak, i ovdje je sud Božji drugačiji. Ne smijemo povlačiti nikakve zaključke o unutarnjemu na temelju izvanjskoga suda. To je jedna od temeljnih nauka kršćanstva.

Čovjek samo teško shvaća tu nauku. Otuda Kristove riječi na svršetku prispodobe, da su već Mojsije i proroci tako učili, ali bez uspjeha. Ljudi se ni tada ne daju odvratiti od ovoga krivog shvaćanja, ako mrtvi ponovno uskrsne i javi, da je Božje mjerilo drugačije. U vječnosti će biti prvi posljednji, posljednji prvi. Siromasi će biti bogati, a bogati siromasi. Moćni će biti napušteni, a napušteni moćni. Veliki će biti zbačeni s prijestolja, a maleni podignuti iz praha. "Siti će izlaziti prazni, a gladni će biti napunjeni dobrima." Krist je došao iz drugoga svijeta na ovaj svijet, i to je uvijek s punom jasnoćom ponavljao. Ali, ljudi to ne vjeruju i ne će da to vjeruju. Njima je zemaljsko važnije od nadzemaljskoga i vremenito važnije od vječnoga. Oni pretpostavljaju život rasipnika životu Lazara i tada, kad znaju, da je tamo gore i drugačije. Kako je čovjeku teško, da promijeni mišljenje i da iznova uči!

S A B L A Z A N
17, 1-2

"I reče svojim učenicima: Nije moguće, da ne dodju sablazni, ali teško onomu, kroz koga dolaze. Bolje bi mu bilo, da mu se mlinski kamen objesi za vrat i da ga bace u more, nego da sablazni jednoga od ovih malenih."

Posljednja grupa izvještaja o putu kod Luke nije jedinstveno oblikovana. Evandjelista je jednostavno vanjski sabrao u cjelini niz Gospodinovih opomena učenicima. Dosljedno tome, nije moguće pokazati unutarnju liniju, koja sve povezuje.

Prva se opomena odnosi na sablazan.

1. O p a s n o s t

Život kršćanina u svijetu je opasan. Čovjek je snabdjeven slobodom. A to je sloboda stvora u stadiju odluka. Samoodredjenje, koje u opreci prema odredjenju izvana, tvori bit slobode, može prema tome, kod čovjeka biti i samoodredjenje na zlo. No, to zlo najčešće ne leži u samom čovjeku, već mu ono pristupa izvana. Ne, doduše, da ga opredjeljuje, nego ga mami. Utječe na njega. Tako je čovjek okružen tisućama opasnosti. Uvijek mora zauzimati stav i mora se odlučivati. K tome je čovjek opterećen istočnim grijehom, dakle, pali čovjek s unutarnjom slaboćom, koja mu, doduše, često dopušta da spozna dobro, ali i dozvoljava da čini zlo.

Ono, što je više, nanovo podliježe nižemu, duhovno putenomu. Ljubav sebičnosti. Poniznost oholosti.

Bog je sigurno mogao stvoriti čovjeka bez slobode. Mogao je spriječiti i istočni grijeh sa njegovim posljedicama. No tada bi čovjek bio lišen svoga pravog dostojanstva osobnog odlučivanja i odgovornosti. Ili bi bio Bog konačno ovisan o čovjeku, kad određjuje mjeru svojih milosti. Jer, čovjek bi odlučivao, da mu Bog mora dati plus milosti. Prema tome, biti izvrgnut opasnosti leži u biti čovječjega položaja. Upravo zato opažamo u evandjelju tolike signale upozorenja. Čovjek nije unaprijed spašen ili osudjen, osiguran ili propao. Nego čovjek stoji pred odlukom. I zato je opominjan i upozoravan na važnost i opasnost svoje situacije.

2. Ugroženi

Isusova slika čini izvanredni utisak. On govori o čovjeku, kome provlače glavu kroz rupu velikoga mlinskoga kamena i, u tom stanju, bacaju u more. On je beznadno propao i smjesta pada s teškim kamenom u dubinu. Isus prijeti ovom kaznom svakomu, koji je drugima vjerska ili moralna pogibao. On promatra zavodjenje čovjeka po čovjeku kao nešto tako zlo, da bi bilo bolje, da zavodnik bude na svoj način prije usmrćen, no što može zavoditi. Zavodjenje je, prema tome, poslije jasnih riječi Gospodinovih gubitak, koji se ne može odmjeriti. Šteta je, koja se ne može procijeniti. Tko drugomu, osobito jednomu od malenih ili slabih, dakle, jednomu osobito ugroženom uzrokuje ovu štetu,

najveći je štetočinac, što postoji. Krist opominje pred tim štetočincem, a njemu prijeti potresnom ozbiljnom riječju. Ima mnogo malenih i slabih. Ovamo spadaju djeca, koja su osobito izvrgnuta i pristupačna napasti, dalje, neuki koji lako potpadaju pod utjecaj. Karakterno slabi, koji brzo popuštaju. Nesamostalni, koji dozvoljavaju, da ih vode i zavode. Ljudi osjećaja, kod kojih je osjećaj jači od jasnoga suda. Ljudi nagona, kojih je mirno htijenje preplavljeno strašću. Puteni, kod kojih je seksualnost jača od duha. Svi su oni posebnim načinom ugroženi. Tko njih zavodi, izazivlje na sebe veću odgovornost od onoga, tko se prihvaća jakih, samostalnih, sposobnih za prosudjivanje.

Postoje zavodnici u malome, od čovjeka do čovjeka. Ali postoje zavodnici i u velikome; novinari, autori vašarskih romana. Umjetnici, koji upotrebljavaju umjetnost za propagandu zla. Pali svećenici, koji svoju službu okreću u protivno. Bogati i poglavari, koji novac i vlast koriste, da bi za sebe od ljudi tražili ono, što je nedolično. Kristova riječ o mlinskom kamenu oko vrata morala bi mnogome biti opomena. Upravo zato, jer ima mnogo takvih, Kristova je riječ ovako plastično formulirana.

OPROSTITI
17, 3-6

"Čuvajte se! Ako brat tvoj sagriješi, pokaraj ga, pa ako se pokaje, oprosti mu I ako ti sedam puta na dan sagriješi i sedam se puta vrati k tebi i reče; Kajem se, oprosti mu! Kad rekoše apostoli Gospodinu; Umnoži nam vjeru! Gospodin reče: Kad biste imali vjere koliko zrno gorušičino, rekli biste

murvi: Iskorijeni se i presadi se u more i poslušat će vas."

1. Z a h t j e v

Nije lagana stvar moliti oproštenje, jer to zahtjeva ponizno priznanje vlastite nepravde i njezin opoziv. To je priznanje pred samim sobom i pred drugima. Zahtijeva samoodricanje, da susretnemo onoga, čije smo negodovanje s pravom izazvali.

No, oprostiti često je teže. To zahtjeva velikodušnost, da predjemo preko pretrpljene nepravde. Tu nepravdu oprostiti ne samo za trenutak, nego je doista više ne nositi. Ne zadržavati žalac u duši. Potpuno pokopati pritajenu mržnju, I nipošto se kasnije, kod prve prigode, ne osvetiti.

Ovakvo oproštenje može od vremena do vremena uspjeti. Ali, ako me netko više puta jedno za drugim uvrijedi, prestaje dobroćudnost. Pa ipak Krist zahtijeva, da mu moram oprostiti, ako je isti već sedam puta zadobio oproštenje. Zar ovaj zahtjev ne ide predaleko? To treba jednom sebi konkretno predočiti. Ne radi se, prirodno, o lakomišljenosti, koja ništa ozbiljno ne uzimlje. Ni o dobroćudnosti, koju drugi mogu dobro ismijavati. Niti o bezazlenosti, koja ne važe težinu stvari. Ni o površnosti, koja poput leptira nigdje trajno ne zastaje. Niti o beskarakternoj promjenljivosti raspoloženja. Ni o slabosti, koja je sa svime sporazumna i, dosljedno ne dovršava ni jedne stvari. Već se radi o čovjeku, koji jasno spoznaje nepravdu i osjeća je. I usprkos tome, iskreno oprašta.

2. O b r a z l o ž e n j e

To može samo religiozni čovjek. Jer, ovakav čovjek po nutrinji svojoj stoji pred Bogom i zna, da on kao čovjek, a osobito kao grešnik, nipošto u prvom redu ne oprašta, već da će se njemu oprostiti. On sam ponovno i ponovno vrijedja Boga. I za njega leži jedini spas u tome, da smije ponovno prizivati Božju milost, koja oprašta. Čovjek, koji ne će opetovano kazivati "Gospodine, smiluj se meni bijednom grešniku" ne spoznaje pravo svoju vlastitu bit, ni Božju veličinu. No, upravo religiozni čovjek zna, da Božja dobrota nema ograda i da je Božje opraštanje bezgranično. Zato on uči kod Boga ovu velikodušnost i širokogrudnost. Ovu stalnu spremnost da oprašta. Ako čovjek nju na sebi pasivno iskusi, pripravan je, da je i drugima aktivno daje. Tako je religiozni čovjek na višoj razini. On živi od vjere.

3. S n a g a

Zato Krist i ovaj zahtjev za opraštanjem zaključuje pozivom za duhom vjere. "Kad biste imali vjeru, koliko je zrno gorušično, rekli biste murvi: Iskorijeni se, i presadi se u more i poslušat će vas."

Snaga da oprostimo, dolazi iz vjere. Ova mora biti puna snage. Slika, koju Krist upotrebljava, izvanredno je dramatična. Da se drvo, jednostavno na zapovijed iskorijeni, i da se presadi ne u zemlju, nego u more, to oboje je nevjerojatno. Ali, baš nevjerojatno postaje po vjeri vjernim. To Krist hoće kazati. Kod Boga nije ništa nemoguće. Za-

to po vjeri u Boga i nevjerojatno postaje vjernim. Tako mogu i sebični uskogrudni ljudi po vjeri postati nesebični i velikodušni, i imati snagu, da otpuštaju i opraštaju. Nemilosrdan čovjek postaje po vjeri ljubezan. To je veće čudo, nego što je presadjivanje drveta po zapovijedi.

NEKORISNI SLUGE

17, 7-10

"A koji od vas, kad ima slugu, koji ore ili pase stoku , kad se vrati iz polja, reče mu: Dodji odmah, sjedni za stol! Nego, ne kaže li mu: Pripravi, što ću večerati, i opaši se te mi služi, dok jedem i pijem, pa onda ti jedi i pij. Da li će zahvaliti sluzi, kad učini, što mu je zapovjedio? (Ne mislim.) Tako i vi, kad sve učinite, što vam je zapovjedjeno, recite: Sluge smo nekorisni; učinismo, što smo bili dužni učiniti."

Uobražavanje je uvijek znak sitničavoga čovjeka. Jer, takav sebe mjeri s onim, što je ispod njega i, prema tome, ispada sam sebi veći. Kad bi gledao prema gore, morao bi bolno otkriti, koliko mu još manjka. Uobraženost uopće ne bi došla do izražaja.

Uobraženost je i znak kratkovidnoga čovjeka. Kad bi on još nekoliko desetljeća gledao unaprijed, tada bi našao svoje tijelo istrunulo, a svoju dušu negdje u vječnosti. Ovdje na zemlji njegov imetak bi bio razdijeljen. Njegova pisma odavno spaljena. Njegove knjige, koje je sam napisao, najviše bi se kupovale još u kome antikvariju po

cijeni običnog papira. On sam i njegovo ime bili bi već davno zaboravljeni. Tko si uobražava zbog svoje egzistencije, čini sebe smiješnim.

Uobražavavanje je znak glupa čovjeka. Jer, u stvari, čovjek nema ništa od sebe, nego od Boga: i snagu i ljepotu tijela, inteligenciju, temperamenat, energiju. On nema ništa, što je sam stvorio i na što bi se smio, uslijed toga, kao na svoje djelo nešto uobražavati.

Ali, najgluplje je uobražavanje na religioznom području. Religiozan znači biti povezan s Bogom. No, s Bogom povezan čovjek zna, da njegova povezanost s Bogom dolazi do Boga, a ne od čovjeka. Religija je silaženje odozgo, a nije uspinjanje odozdo prema gore. Sve je milost, dakle primanje. I samo djelovanje je milost. Krist kaže: "Bez mene ne možete ništa činiti. "Jer, da čovjek može nešto učiniti, to zahvaljuje Bogu. Da je to djelovanje od Boga primio, jednako je milost. Da čovjek u svom djelovanju vrši Božju volju, treba mu to, kao stvoru, da bude samo po sebi razumljivo. Zato Krist kaže: "Vi ste sluge". On još pridodaje "nekorisni"sluge. Mi nikada i nigdje ne izvršujemo pravo ni savršeno volju Božju. Mi uvijek zaostajemo iza naloga. Uvijek nedovoljno izvršujemo poslanstvo. Moramo uvijek registrirati čitavu sumu podbacivača. Bilanca je uvijek negativna. Tako je jednostavno konstatiranje činjenice, ako usvojimo Kristovu riječ: "Sluge smo nekorisni". Tko sebe zamišlja, da je koristan za Boga. I tko, dakle, sebi kao religiozan čovjek nešto uobrazuje, nije osjetio ni daha religioznosti. Obje komponente: Božje djelovanje i ljudsko sudjelovanje se nipošto ne mogu usporedjivati. Razlika izmedju

Božje veličine i vlastite neznatnosti, između Božje svetosti i vlastite grešnosti, i između Božje beskonačnosti i vlastite konačnosti; takvom čovjeku još nikad nije postala jasna. Sveci su bili i jesu ljudi, koji imaju veliki pojam o Bogu i Boga potresno doživljavaju. Zato sebe smatraju, kao samo po sebi razumljivim, da su "nekorisni sluge".

O PRAVOJ VJERI
17, 11-19

"Kad je putovao u Jerusalem, prolazio je posred Samarije i Galileje. I kad je ulazio u neko selo, srete ga deset gubavaca, koji staše izdaleka. I podigoše glas govoreći: Isuse, učitelju, smiluj nam se! I vidjevši ih reče: Idite, pokažite se svećenicima! I kad su pošli, očistiše se. A jedan od njih vidjevši, da se izliječio, povrati se slaveći Boga iza glasa. I pade ničice pred njegove noge i zahvali mu; i to je bio Samarjanin. Tada Isus prozbori i reče: Ne očisti li se desetorica, a devetorica gdje su? Zar se nijedan ne nadje, koji bi se vratio i dao slavu Bogu, nego ovaj tudjinac? I reče mu: Ustani, idi, tvoja ti je vjera pomogla."

1. Polovična vjera

Čini se, da deset gubavaca imaju jaku vjeru. Oni čuju o Kristu i vjeruju, da ih može izliječiti. Iz te vjere oni krše sve zakonske propise, koji su ih prisiljavali, da žive daleko od ljudi. Dolaze u gradić. Približavaju se Isusu i mole, da im se smiluje. Gdje je kraj ljudske nade, ovi beznadni

vjeruju u pomoć Kristovu.

Njihova je vjera stavljena na kušnju i ispunja se. Jer Isus ih ne liječi bez otezanja, već ih s njihovom gubom šalje svećeniku, da mu se pokažu. Ovaj propis vrijedi za izliječene. Ali, oni još nisu izliječeni. Trebalo je očekivati, da će ostati na mjestu i da se ne će maknuti, dok ih Gospodin ne izliječi. No, oni vjeruju u samu riječ. Putem budu nenadano izliječeni. Tako se čini, da je njihova vjera prava. Pa, ipak, to je samo polovična vjera. Oni ostaju samo kod izvanjskoga. Gledaju samo svoju bolest i ozdravljenje. Ne prodiru do pravoga, do odlučnoga. Zato se nisu našli kod Onoga, koji ih je izliječio. I koji im, uz tjelesno zdravlje, može dati i duševno zdravlje.

2. Cjelovita vjera

Jedan se jedini vraća, i k tome Nežidov, stranac. Dolazi k Isusu, priznaje mu svoju vjeru u Njegovo božanstvo. Zato pada ničice, da Mu se klanjajući zahvali. Samo on ima cjelovitu vjeru. Zato Kristova riječ njemu glasi: "Ustani, tvoja ti je vjera pomogla. "On je zdrav ne samo na tijelu, nego i na duši. On je izliječen i posvećen. Nije se on brinuo samo za tjelesnu ljusku, i nije mislio samo na vremenito. Cjelovita vjera ne staje kod izliječenja nego kod onoga, tko liječi. Ne kod milosti, već kod djelitelja milosti. Ne kod djela, već kod Onoga, koji djeluje. Ne da se divi stvorovima, nego da se klanja Stvoritelju. Prava vjera prodire kroz sve znakove. Zato ona i jest susret sa živim Bogom.

DVA STADIJA BOŽJEGA KRALJEVSTVA
17, 20-37

"Kad ga upitaše farizeji: Kad će doći kraljevstvo Božje? odgovori im: Kraljevstvo Božje ne će doći, da se vidi. Niti će kazati: Evo ga ovdje, ili eno ondje, jer, glo, kraljevstvo je Božje medju vama. I reče svojim učenicima: Doći će dani, kad ćete zaželjeti, da vidite samo jedan dan Sina čovječjega, i ne ćete vidjeti. I reći će vam: Evo ga ondje, ili eno ovdje! Ne izlazite i ne idite za njima! Jer kao što munja, kad sine, svijetli od jednoga kraja pod nebom do drugoga, tako će biti Sin čovječji u svoj dan. Ali mu najprije treba mnogo pretrpjeti i odbačeni biti od ovoga naraštaja. I kako je bilo u dane Noine, tako će biti u dane Sina čovječjega. Jeli su i pili, ženili se i udavali do onoga dana, kad Noe udje u kovčeg, i dodje potop i sve uništi. Tako kao što bi u dane Lotove: Jeli su i pili, kupovali i prodavali, sadili su i gradili. Ali u dan, kad izidje Lot iz Sodome, daždio je oganj i sumpor s neba i sve uništi. Tako će biti u onaj dan, kad se objavi Sin čovječji. U onaj dan, koji bude na krovu, a pokućstvo je njegovo u kući, neka ne silazi da ga uzme; i koji bude na polju, neka se takodjer natrag ne vraća. Sjetite se žene Lotove! Koji uznastoji da sačuva svoj život, izgubit će ga, a koji ga izgubi, sačuvat će ga. Kažem vam: One noći bit će dva na jednoj postelji; jedan će se uzeti, a drugi će se ostaviti. Dvije će mljeti zajedno, jedna će se uzeti,

a druga će se ostaviti. (Dva će biti na polju; jedan će se uzeti, a drugi će se ostaviti.) Tada ga zapitaše: Gdje, Gospodine? On im odgovori: Gdje je strvina, onamo će se i orlovi skupiti."

Na pitanje farizeja, kad dolazi Božje kraljevstvo, Isus upozorava, da je ono već dijelom ovdje, a dijelom da leži u budućnosti.

P r v i s t a d i j B o ž j e g a k r a l j e v s t v a v e ć j e s t v a r n o s t. Dakako, ono ne dolazi s vanjskom pobjedom, kako su farizeji mislili, i kako još danas mnogi misle. Da bode svima ljudima oči. Da je svakome neminovno upadno. To se protivi njegovoj biti. Ono je tajna vjere. Zato ga nevjernici i ne vide. Oni, doduše, poznaju pojedine znakove. Promatraju i začudne činjenice. Ali, kao cjelina ostaje im zatvorena. Ljudi, dakle uzalud očekuju vrijeme potpunoga razvoja kršćanstva, i nesprečavanoga rasta kršćanskoga života. Ono ne će nikada osvojiti svijet u tom smislu, da sve bude kršćansko. I da se Kristov duh probije u sva područja života.

"Kraljevstvo Božje je u vama" Ono je nešto sakriveno i, prije svega, nalazi se u nutrinji čovjeka. Gdje Božja volja oblikuje život i gdje ljubav ispunjava srca, tamo je Božje kraljevstvo. Religiozna fronta prolazi poprijeko kroz gradove, socijalne slojeve, obitelji i prijateljske odnose. Krist izričito naglasuje: "Bit će dvi na jednoj postelji i dvije će mlijeti zajedno." Jedan može pripadati Božjem kraljevstvu, a drugi ne. Pred Bogom ne odlučuje ni tjelesna snaga, niti stupanj obrazovanosti. Ne odlučuje ni

narodna i politička pripadnost, već odluču- je jedino i samo stav čovjeka prema Božjem kraljevstvu. Prave životne odluke, dakle, padaju u nutrinji čovjeka. Grupacija, koja važi pred Bogom, nije vidljiva prema vani. Božje je kraljevstvo stvarnost, ali sakri- vena stvarnost. Kad bi se moglo vidjeti ono, što se samo iz vjere zna, bilo bi iznenadje- nje, bez dvojbe, izvanredno.

D r u g i s t a d i j leži u budućno- sti. Božje će kraljevstvo jednoga dana, kod ponovnoga dolaska Gospodinova, vidljivo za- sjati u sjaju i slavi. Kad će to biti, toga ne znamo. Nema nikakvih znakova. Ako, dakle, svi mogući sektarci postavljaju račune i navode vrijeme, to se protivi evandjelju. Božje će kraljevstvo odjednom doći, iznenada i potpuno neočekivano. Kao što munja izlazi; kao što su strvinari iznenada ondje, gdje leže strvine; tako će se iznenada otvoriti svršetak i pravi početak.

U medjuvremenu do dolaska Božjega kra- ljevstva u slavi, i čovječanstvo treba da sudjeluje u izgradnji Crkve. Tako, kao što je Noa imao nalog, da gradi kovčeg i kao što ga je u vjeri tada sa svojima iz drveta gra- dio, dok su svi drugi ljudi jeli, pili, ženi- li se i sadili, kao da ništa ne predstoji. I sada ljudi živu na ovoj zemlji, kao da bi mogli ovdje vječno ostati. A ipak, sve ima samo privremeni značaj. Najvažnija je grad- nja duhovnoga kovčega spasenja, u kome se jedinom može preživjeti katastrofa; Crkva Božja. Ona je već ovdje. No, nju treba izgra- diti. Svaki je pojedinac pozvan da doprinese svoj dio. Medjuvrijeme, dakle, nije samo čekanje, već i izvršenje odredjenoga zadatka, izgradnje crkve.

Tako su obadva stadija u medjusobnoj vezi. Božje kraljevstvo je ovdje. Ono mora biti izgradjeno i nadogradjeno. I tada će se nenadano pojaviti u slavi. Mi živimo u nesigurnosti, da je ono već ovdje. I u nesi- gurnosti, kad će se očitovati. Živimo u ispunjenju i zajedno u očekivanju. U sadaš- njosti, a opet s pogledom u budućnost. U posjedu, a ipak još u nadi. U Božjem kraljev- stvu, ali još ne konačno. Tako je čitav tok crkvene povijesti pripremni rad, predsoblje, predbježnost i priprava. Božje je kraljevstvo stvarno ovdje, a ipak će istom doći. Obadvoje uvijek nalazimo u tekstovima naše liturgi- je. A obadvoje ima svoj razlog u dvostrukom dolasku Gospodinovu, u tadanjem i u budućem, svjetskom adventu.

D A L I S E M O L I T V A U S L I Š A V A

18, 1-8

"Govorio im je priču, kako se treba svagda moliti i nikad ne klonuti duhom: U jednom gradu bio je neki sudac koji se ni- je bojao Boga i nije mario za ljude. U onom gradu bila je neka udovica, i dolazila je k njemu govoreći: Obrani me od moga supar- nika. I ne htjede za dugo. A najposlije pomisli u sebi: Ako se i Boga ne bojim i za ljude ne marim, ipak ću obraniti ovu udovicu, kad mi dosadjuje, da napokon ne dodje i iščuška me. Tada reče Gospodin: Čujte, što govori nepravedni sudac. A kamo li Bog ne će obraniti svojih izabra- nih, koji vapiju k njemu dan i noć. Zar da kasni u stvari njihovoj? Kažem vam, da će ih brzo obraniti. Ali Sin čovječji, kad dodje, zar će naći vjeru na zemlji?"

Kršćanin ima u međuvremenu , u kome je on, doduše, u Božjem kraljevstvu, ali još čeka i moli za njegov pobjednički završetak, često bolan i neugodan utisak, da njegova molitva nije uslišana. On je često osobno kao napušten i osamljen. Naporno mora tražiti put kroz život, ako ne će da zaluta s puta Božjega. Nailazi na malu pomoć, ali na veliki otpor. On je u mišljenju i sudovima mnogoput neshvaćen. Da, ismijavan i progonjen. Protivnici triumfiraju. Službenici Crkve često daju dojam zaostalih i slabunjavih. Nekoje su institucije zastarjele. Duh je često slab. Ljubav je hladna. Svetost nevidljiva.Jedinstvo je krhko. Općenitost je više želja nego stvarnost. Vjerni kršćanin moli, jer zna, da je najvažnija pomoć odozgo. Ali, da li je njegova molitva uslišana? Zar njegov glas ne odzvanja u praznome? Zar ne stoji pred zatvorenim vratima?

Krist odgovara krasnom prispodobom. Suca,koji se ne boji ni Boga niti ljudi, koji hladnokrvno sve odbija, što mu ne leži, zamolila je udovica, da preuzme njezin slučaj. On se ni najmanje za to ne zanima, i odbija je. No, ona mu neda mira,dok on konačno ne pristaje, jer se boji nasrtljivosti i žilave nepopustljivosti ove žene. On pristaje, da je se riješi. Zar ne će Bog, koji ipak nije nemilosrdan, i ne misli sebično kao ovaj sudac, svojima pomoći, ako se u molitvi Njemu obrate? Time, dakle, kršćanin zna, da će njegova molitva biti uslišana. Pravo će uspjeti, usprkos svakoj moći nepravde. Pravo će pobijediti, uprkos svima triumfima nepravde. Sveci će dobiti pravo, uprkos svima uspjesima griješnika. Molitelj

stavlja svoju sudbinu i sudbinu Crkve u ruke vječnoga suca i zna, da ovaj sudac ne izriče samo pravo, nego ga i stvara. Tako molitelj nije sumnjač ni očajnik, već nosi u duši veliki mir i sigurnost. Živo moliti, ustrajno moliti, ne znači očajno kucati i jurišati. Već znači stalno, mirno približavanje prema Bogu.

F A R I Z E J I I C A R I N I C I
18, 9-14

"Nekima, koji se uzdali u sebe, da su pravedni i koji su prezirali druge,kaza ovu priču; Dva čovjeka udjoše u hram da se mole; jedan farizej, a drugi carinik. Farizej stade i moljaše se u sebi ovako; Hvalim ti, Bože, što nisam kao ostali ljudi; razbojnici, nepravednici, preljubočinci ili kao ovaj carinik. Postim dva puta u tjednu, dajem desetinu od svega, što stičem. A carinik je stajao izdaleka i nije htio ni očiju podignuti prema nebu, nego je bio svoje grudi govoreći; Bože, milostiv budi meni grješniku. Kažem vam; Ovaj otidje opravdan kući svojoj, a ne onaj; jer svaki koji se povisi, ponizit će se; a koji se ponizi, povisit će se."

Ovaj f a r i z e j ima nešto uzorno na sebi. Da ide u hram, to je sigurno dobro. Jednako je dobro, da se u hramu ne gura gdjegod ostraga. On se bez ljudskoga straha, upućuje naprijed na molitvu. Ono, što govori, potpuno odgovara istini. On doista nije razbojnik, nepravednik, preljubačinac. I drugačiji je nego ovaj carinik. Dakle, on govori ispravno. I što dalje naglasuje, i to su

činjenice. Posti dvaput u tjednu, i daje desetinu. Jedno i drugo, svakako, nije neznatna stvar. Rijetki su kršćani, koji to oboje čine. Isto je dobro, da se zahvaljuje Bogu. Tako je sve u redu. Jedino je naopako, da je on toga svijestan, i da sebi usljed toga nešto uobražava. Ovim uobražavanjem sve uništava. On nije "nekoristan sluga", o kome je malo prije bilo govora. Već sebe smatra sasvim korisnim slugom. I ne samo slugom, već izabranim Jahvinim miljenikom. Ali, jer on samomu sebi pripisuje dobra, koje je ipak Bog dao , uništava ovo dobro, i ne preostaje ništa drugo do ove naduvenosti. Time farizej postaje karikaturom pobožnosti.

O c a r i n i k u valja kazati slično, iako u sasvim drugom smislu. Isto je istina sve ono zlo, što se o njemu kaže. On staje izdaleka, što zapravo nije uzorno. Njegov je pogled toliko upravljen prema zemaljskome, da ne može stupiti pred Božje oči. Jednako s pravom se udara u prsa. Jer ima sasvim pravo, da se kaje. On se zove grešnik. I je to s pravom. Bez sumnje, da ima mnogo toga na savjesti. Priziva milost, i to s pravom. To je jedino, što mu može pomoći. Tako carinik nije utješna pojava. No, on je i toga svijestan. A upravo to je ono dobro na njemu. Carinik zna, da s njime stoji zlo, i da ne može pokazati nikakvu prednost. Da nije nikakav svetac i da ne pristaje u Božju blizinu. Jer to zna, a s druge strane jednako zna, da pripada u Božju blizinu, a i da bi tu morao biti, njemu preostaje kao jedini izlaz, da moli za milost Gospodinovu. A upravo to je religiozni stav. Prema Isusovoj nauci pobožnost nije djelo čovjeka, koje ga privodi k Bogu, već je pobožnost djelo Božje, kojim se Bog spušta do čovjeka. Religioznost je, u prvom redu, milost. Tko to zna i tko prema tomo uzimlje stav, taj će se pred Bogom opravdati. Jer on jedini ispravno stoji pred pravednim Bogom. A tko toga ne zna , ili ne priznaje, nego je s njime i s njegovim životom sve u redu, taj drži, sebe za pravednika. Samoopravdanima pak ne treba, da ih Bog opravda. I tako su prepušteni sebi samima, a s time propadaju. Ne postoji samoposvećenje. Postoji posvećenje samo po jedinom, svetom, Bogu.

Prispodoba o farizeju je opomena, koja je osobito važna za one, koji se po svome zvanju bave religijom; za svećenike, propovjednike, redovnike, redovnice, vodje kršćanskih udruženja i katoličkih djela. Oni su u opasnosti, da podlegnu mekanizmu i rutini. Oni moraju religiozno živjeti. Ako to oni u nutrinji stvarno više nisu, prisiljeni su na prividnu religioznost. Da rade, kao da su religiozni. Pomalo se priviknu na ovu prividnost. I konačno, vjeruju, da su religiozni, a da to uopće nisu. Ili, da više to nisu.

Prispodoba o cariniku je utjeha za one, koji su svijesni svoje udaljenosti, svoje slabosti, svoje grešnosti, svoga stalnoga podbacivanja, svoje slabosti i pogrešivosti. I uvijek bolno pod time trpe. Oni se ne smiju odvratiti od Boga i od Božje kuće. Već sada znaju, da je njihovo iskreno priznanje stvarnoga stanja put koji ih posvećuje.

K A O D J E C A
18, 15-17

"Donosili su k njemu i djecu, da ih se dotakne. Kad to vidješe učenici, zabranjivahu im. A Isus dozvavši ih reče: Pustite

djecu, neka dolaze k meni i ne branite im, jer je takovih kraljevstvo Božje. Zaista vam kažem: Koji ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, ne će ući u njega."

Samo je po sebi razumljivo, da Krist ne hvali djetinjasto, već djetinje. U tome leže dva momenta.

1. Držanje mudrih

Djeca i mudri imaju nešto zajedničko: Oni nisu uobraženi. Jedni to još nisu. A drugi to više nisu. Komplicirano njima ne leži. Priprosto, jednostavno, odgovara njihovu biću.

Mudrac se smije svemu ludomu, svima ljudskim uobraženostima. A, prije svega, smije se uobraženosti zbog znanja. Znanje samo po sebi, ne dovodi k Bogu. Postoje veliki teolozi i filozofi, koji su nutrinji svojoj daleko od Boga. Ne radi se o obrazovanosti i inteligenciji, još manje o lukavosti i prepredenosti, takodjer ni o spretnosti i sposobnosti, već je pitanje o onoj mudrosti, koja zna, da sve to Boga ne predobiva: "Jer, ako ne budete kao djeca, ne ćete ući u kraljevstvo Božje." Nečuvena mudrost leži u onom stavu, koji ne gradi na znanju i razboritosti, već je svijestan, da se na koncu konca radi o sasvim drugim stvarima.

2. Dijete je po svojoj biti primalac

Ono prima život od oca i majke. Prima hranu i odijelo. Prima tjelesnu i duševnu pomoć, odgoj i izobrazbu, brigu za čitavu

egzistenciju. Samo slabo, potpuno je upućeno na pomoć drugih. Kao maleno gleda na primjer drugih, velikih. Takav treba da bude čovjek pred Bogom. Čovjek je po svoj biti primalac. Zato se ne pouzdaje u sebe, već u Boga. Milost je bit Božjega kraljevstva. Zato može ući u Božje kraljevstvo samo onaj, koji je po biti primalac. Dakle, koji sve prima s jasnom razumljivošću poput djeteta.

Negativno, odricati se svake vrsti uobraženosti i pozitivno biti pripravan na primanje, to su zahtjevi za svakoga, koji želi ući u Božje kraljevstvo.

SVE DATI DA SVE ZADOBIJEMO
18, 18-30

"I zapita ga neki poglavica: Učitelju dobri, što treba da učinim, da dobijem život vječni? Isus mu reče: Što me zoveš dobrim? Nitko nije dobar osim jedinoga Boga. Znaš zapovijedi: Ne učini preljube, ne ubij, ne ukradi, ne svjedoči lažno, poštuj oca i mater! On reče: Sve sam to držao od svoje mladosti. Kad to ču Isus, reče mu: Još ti jedno manjka: Prodaj sve što imaš i razdijeli siromasima, i imat ćeš blago na nebu, i dodji, podji za mnom! Čuvši on ovo, veoma se ražalosti, jer je bio vrlo bogat. Tada ga pogleda Isus i reče: Kako će teško imućni ući u kraljevstvo Božje. Lakše će deva proći kroz iglene uši, nego li bogataš ući u kraljevstvo Božje. Oni, koji su slušali, rekoše: Tko se dakle može spasiti? Odgovori im: Što je ljudima

nemoguće, moguće je Bogu. Tada reče Petar: Eto mi sve svoje ostavismo i podjosmo za tobom. On im odgovori; Zaista vam kažem; Nema nikoga, koji ostavio kuću ili ženu ili braću ili roditelje ili djecu poradi kraljevstva Božjega, da ne bi primio mnogo više u ovo vrijeme, i na drugomu svijetu život vječni."

Posljednja grupa Gospodinovih govora postavila je zahtjeve, koje treba izvršiti, da zadobijemo Božje kraljevstvo. Opraštanje u duhu vjere, spoznaja vlastite ništavosti. Nadalje pripravnost, molitva, poniznost, djetinstvo, i t.d. Sada će se sve na svršetku zaokružiti u velikom, općem zahtjevu; Sve dati, da sve zadobijemo.

1. Z a h t j e v

Neki bogataš i odličnik želi znati, što mu je činiti, da zadobije Božje kraljevstvo. Odgovor, ponajprije, utvrdjuje najnižu liniju, minimum zahtjeva. To je izvršavanje Božjih zapovijedi. No, ovaj bogataš želi više. I tako Isus sada postavlja sveobuhvatni zahtjev;"Prodaj sve što imaš i razdijeli siromasima, i imat ćeš blago na nebu, i dodji i podji za mnom". To je predavanje svega, to ne samo potpuno odreknuće svega vanjskoga posjeda. Već u odgovoru na Petrovo pitanje jednako je pridodano, da čovjek radi Božjeg kraljevstva napusti kuću, roditelje, braću, ženu i djecu. Dakle i rodjake. Sve štogod pruža kakvo osiguranje i zaštitu. Sve, o čemu čovjek ovisi i uza što se priljepio, mora napustiti. Bog je veći. Tko želi posjedovati sasvim Boga, mora znati, da u Njemu Jedinomu ima sve. Zato i ne smije ništa izvan Njega željeti. Božja totalitarnost zahtijeva, da čovjek u svom unutarnjem teženju smatra sve stvari ništavilom. Sasvim i isključivo imati Božje kraljevstvo, znači ni na što drugo ne misliti i ni na što drugo objesiti svoje srce. Potpuno vezanje na Boga zahtjeva potpuno oslobodjenje od onoga što nije Bog.

2. P o t e š k o ć a

Ovaj je bogataš otišao žalostan, a Isus je odgovorio;"Kako će teško bogati ući u kraljevstvo Božje. Lakše će deva proći kroz iglene uši, nego li bogataš u Božje kraljevstvo." Ovu su drastičnu sliku kušali oslabiti. Rekli su, da je to pisarska pogreška u hebrejskom, i da bi moralo umjesto "deva" biti prevedeno "brodski konopac". Ali, što to mijenja na stvari? Jer, nigdje ne može brodski konopac proći kroz iglene uši. Drugi su tumačili, da je iglena uška bilo pučko ime za jedna uska vrata u gradskom zidu Jeruzalema. No, sve kad bi Isus prihvatio i ovo malo poznato označivanje, i to ništa ne mijenja na Isusovoj stvarnoj konstataciji. Da, naime, čovjek ne može pomoću "ne samo, nego i" ući u Božje kraljevstvo. Dakle, da njegovo srce ne može visjeti na zemaljskom posjedu i ujedno pripadati Bogu. Ova je Isusova nauka uvijek čovjeku nešto tudje. Jer, čovjek neprestano pokušava, da ima oboje i da oboje kombinira. On hoće, da mu ovdje ide dobro, a da ipak i tamo gore postigne blaženstvo. Malo je njima Bog tako velik, da pred Nje-

govim dostojanstvom sve ostalo blijedi. I da oni kao od šale sve ostalo uklanjaju na stranu. I ničim se ne daju zaustaviti, da se Boga sasvim dokopaju. Zato je broj svetaca malen.

3. P o m o ć

Učenici se plaše Gospodinova govora. "Tko se, dakle, može spasiti?" No, Isusov odgovor je jasan; u Boga nije nijedna stvar nemoguća. Potpuna predanost Bogu s potpunim odreknućem svega drugoga moguće je samo po snazi samoga Boga. Isus je htio na to upozoriti već bogataša, kad ga je ovaj pitao, čim mu je rekao: "Što me zoveš dobrim? Nitko nije dobar osim jedinoga Boga". Upozorenje na jednostavnu Božju dobrotu treba da produbi želju za Bogom. Ako je pogled sasvim uperen na Boga, i ako je srce sasvim za Boga otvoreno, tada Bog daje i snagu za odreknuće. Što čovjeku izgleda nemoguće, postaje moguće po milosti Božjoj. Bog ništa ne traži , a da zajedno ne daje sve, što omogućuje izvršenje ovoga zahtjeva.

4. O b e ć a n j e

Tko uistinu sve ostavlja, kako to Petar naglasuje, tome se obećaje dvoje. On će već u ovome svijetu više primiti, no što je ostavio. A u budućem će svijetu dobiti vječni život. Ovo"mnogo više" ne smije se dakako shvatiti u kvantitativnom smislu, već u kvalitativnom. On napušta zemaljsko, ljudsko, materijalno, i zato dobiva nadzemaljsko, božansko duhovno. Dobiva posjed Boga. A s time i unutarnji mir i bogatstvo povezanosti

s Bogom, koje vrijedi kao i sve drugo. U budućem vijeku, na drugom svijetu, dobiva ono, što je još ovdje nesigurno. Što se može izgubiti kao konačno: vječni život. Kao što je Bog jedini dobar, tako je Bog, u pravom smislu riječi vječan i jedini živ. Dakle, tko posjeduje Boga, ima vječni život.

Tako završava ne samo ovaj odlomak, nego i čitav prikaz putovanja Lukina evanđelja upozorenjem na vječni život. Put u Jeruzalem je znak puta u vječni Jeruzalem, koracanje u vječnost.

Isus će žrtvovati zemaljski život, da za sebe i za druge zadobije vječni život. Njegovo potpuno odreknuće i njegova potpuna predanost donijet će ljudima puninu Božjega kraljevstva. Isus daje sve, da sve zadobije. Tko se nalazi u Njegovoj pratnji, treba da nastoji oko istoga duha. Samo onaj, koji se svega odriče, taj sve i dobiva.

U J E R U Z A L E M
18, 31-34

"I uze dvanaestoricu i reče im: Evo, idemo gore u Jerusalem, i sve će se izvršiti, što su proroci pisali za Sina čovječjega. Jer će ga predati neznabošcima, i narugat će mu se, i zlostavljat će ga i pljuvat će ga. I pošto ga bičuju, ubit će ga, ali treći će dan uskrsnuti. I oni od toga ništa ne razumješe. Ovaj je govor bio im sakriven, i nisu razumjeli, što im je kazao."

Veliki izvještaj o putu je pri kraju. Isus je već došao u Judeju i pripravlja se na posljednji put u Jeruzalem. To je velik čas. Važnost odluke je izričito naglašena u evandjelju.

1. Očekivanje

Isus uze dvanaestoricu na stranu i reče im; "Evo idemo gore u Jeruzalem i sve će se izvršiti, što su proroci pisali za Sina čovječjega". Ako Isus odjeljuje dvanaestoricu od ostalih, da im nešto posebno kaže, to je osobito važno. On je već više puta bio s Njima u Jeruzalemu. No, ovaj puta, to je sasvim drugi ulazak. Jer, sada će se izvršiti proročke riječi. Ova Isusova riječ očekivanje napinje do vrhunca. Izvršenje mesijanskih proročanstava znači za apostole, kao i uopće za tadašnje Židove, dolazak mesijanskoga kraljevstva. A snjime i oslobodjenje od jarma rimskoga gospodstva. Znači svršetak sviju nevolja i muka. Znači uspostava Davidove kraljevske vlasti. I obnova stare kraljevske vlasti i starog kraljevskog sjaja i stare kraljevske vlasti. Trijumf Izraela nad narodima, Gospodstvo Jahve i njegova zakona u svijetu. S time su povezani najsmjeliji snovi. Žarke nade sjaju. Izgleda, kao da je noć povijesti na svršetku. Da puca i dan velikoga oslobodjenja. Isusova riječ, da se njegovim putem u Jeruzalem sve izvršuje, morala je apostole u unutrinji oduševiti, zanijeti u stanje prave opojenosti i veselja. Sve dosadašnje bilo je samo lagana slutnja. Sve je slavlje naroda kod Isusovih čudesa, sve oduševljenje mase s Njegovim evandjeljem bilo je samo

početak. Sakriveni šapat i tiho šuškanje. Sada će se prolamati i pretvoriti se u buru oduševljenja. I sada će biti slomljene sve poteškoće. Nadvladane sve zapreke i uništeni svi neprijatelji.

2. Stvarnost

No, rečenica koju Isus nadodaje, stoji u oštroj suprotnosti sa svim ovim; "Sina čovječjega će predati neznabošcima i narugat će Mu se i zlostavljat će ga i popljuvat će ga. I pošto ga bičuju, ubit će Ga, ali treći će dan uskrsnuti." To je protivno od onoga, što očekuju dvanaestorica, a s njima i čitav narod. Na mjesto triumfa, Isus obećaje poraz. Umjesto oduševljenja porugu. Umjesto slavlja zlostavljanje. I umjesto, da Mu se poklone, oni će Ga popljuvati. Izvršenje proroka znači, da će Ga ubiti. Oni ne primjenjuju na Mesiju riječi proroka O Janjetu, koje vode na zaklanje. O Jahvinom slugi, koji uzimlje sve zlo na sebe, i na kome nema zdrava mjesta. Ovi su tamni tekstovi za njih obasjani svijetlom krive nade. A ova je tužna nauka potpuno utonula u slavlju oduševljenja. Oni očekuju zemaljsko, a Isus donosi nadzemaljsko. Oni žele preobražaj zemlje, a Isus donosi nebo. Oni se nadaju Njegovom trijumfu na ovom svijetu, a On upozoruje na vječnost. Oni su tako utučeni od oštre suprotnosti svojih očekivanja i Njegova obećanja, te jedva čuju posljednju rečenicu, da će On treći dan uskrsnuti. Njima je potpuno neshvatljiv Mesija, koji podliježe, Koji dopušta da Ga zlostavljaju. I koji umire kao zločinac u sramoti i porugi. To nadmašuje sve mogućnosti njihova religioznoga mišljenja.

3. U č i n a k

"Ovaj govor bio im je sakriven i nisu razumjeli, što im je kazao". Potpuno nerazumijevanje je triput istaknuto. Njegove su riječi, po sebi, jednostavne, neizbježive. Upravo bolno jasne. Ali, to je tako protivno svima njihovim očekivanjima. To je potpuni preokret za njihovo mišljenje, da oni toga jednostavno ne mogu shvatiti. A, kako da i shvate, što je neshvatljivo? Da obuhvate, što je neobuhvatljivo? To je protivno njihovu pojmu o Bogu. Protivno je njihovu shvaćanju čovjeka. Protivno je tumačenju poslanstva njihova naroda. Ukratko, to se protivi čitavom njihovu mišljenju. Ludost križa, njima je zasad samo ludost. Učenici vide samo dan, a ne noć, iz koje jedino može sinuti Njegovo svjetlo. Čuju samo evandjelje o životu. A ne znaju, da samo smrt vodi k pravom životu. Sanjaju samo o pobjedi. Ali ne će razumjeti, da poraz ostvaruje tu pobjedu. Božji putevi njima su još uvijek nepoznati. I Božje su metode njima potpuno tudje. Spremaju se, da idu s Njime u Jeruzalem. No, kako je sasvim drugačiji Njegov ulazak u grad proroka od njihove pratnje, jer, oni Njega ne razumiju.

Ovo nerazumijevanje još nije od tada izčezlo, uprkos uskrsnuću Gospodinovu. Ljudi uvijek ponovno očekuju od svoje povezanosti s Bogom zemaljske koristi; zdravlje, produženje života, nestanak briga, ovozemske uspjehe. Razočarani su, ako moraju poći za Učiteljem u muku. Nerazumijevanje apostola, tamna nauka o muci nastavljaju se kroz stoljeća. Svaki kršćanin mora iznova učiti i

iznova početi misliti, da bi mogao unutarnjim načinom ići s Gospodinom kroz život, k smrti i uskrsnuću.

S L I J E P A C
18, 35-43

"Kad se približio k Jerikonu, neki je slijepac sjedio kraj puta i prosio. A kad ču, gdje narod prolazi, pitao je što je to. I javiše mu, da prolazi Isus Nazarećanin. Tada povika; Isuse, sine Davidov, smiluj mi se! Oni, što su išli naprijed, karali su ga, da šuti. A on je još jače vikao; Sine Davidov, smiluj mi se! Isus stade i zapovijedi, da mu ga dovedu. I kad mu se približi, zapita ga; Što hoćeš da ti učinim? On reče; Gospodine, da progledam. Isus mu reče; Progledaj! tvoja ti je vjera pomogla. I odmah progleda, i podje za njim slaveći Boga. I sav je narod, koji vidje, hvalio Boga."

1. T j e l e s n o

Isusu nije stalo do vojske ni do politike. Nije mu stalo ni do vanjskoga trijumfa, kao niti do pobjedničkog ulaska u Jeruzalem. Po sebi, raspoloženje je povoljno. Isusa okružuju mase. Oduševljenje lebdi u zraku. Isus je došao u Jerihon, dakle u mjesto, gdje je Izrael pobjednički zaposdnički zaposjeo Svetu Zemlju. Preko Jordana je prešao po suhu. A neosvojiva tvrdjava Jerihon je pala. Zar ne će On, u pouzdanju na Očevu pomoć, zauzeti i duhovni Jerihon, kulu svojih neprijatelja? Zar ne će zaposjesti Svetu

Zemlju, kraljevstvo Očevo? No, Njegovo kraljevstvo je kraljevstvo ljubavi i pomoći u ljubavi. I na putu u Jeruzalem, On je Spasitelj, koji pomaže s pogledom na patnike. Tako Isus ugleda onoga, koji ne može vidjeti. On se osvrće na kup bijede na rubu ceste, koga nitko ne gleda. Čuje zapomaganje onoga, koga hoće ušutkati i koji zato ne može uspjeti, da ga poslušaju. Isus zastane usred gužve, Dade dovesti k sebi slijepoga prosjaka, i vraća mu vid. To je za Njega važnije od oduševljenja mase. I od ludih ideja o uspjehu i pobjedničkih sanjarija Njegovih apostola. Ovaj pogled na nevolju usred slavlja naroda. Ovo razumijevanje velikoga za maloga. Ovoga, koji vidi za slijepca. Darivatelja za prosjaka; ima upravo u ovom času nešto lijepo na sebi.

2. D u š e v n o

No, izmedju redaka ovoga izvještaja, leži još nešto. Apostoli nisu razumjeli Kristovu riječ. Oni idu s Njime u Jeruzalem kao duševni slijepci. A sada, kod ozdravljenja tjelesnog slijepca, Gospodin naglasuje, da mu je vjera pomogla. Vjera, koja je dala ovomu prosjaku svijetlo tjelesnih očiju, treba da i apostolima donese duševno svijetlo, unutarnje spoznaje. Samo Ga tada mogu pravilno slijediti u Jeruzalem. Slijepci moraju vidjeti. Vjera, to je novo svijetlo. Ova nova snaga gledanja daje pogled na stvari, koje su, inače, zatvorene. Posreduje u diobi spoznaja, kojih inače ne možemo imati. Daje uvid, koji nadilazi osjetnu i razumnu spoznaju. Tko nema ove vjere, taj je slijepac.

K tome pridolazi još nešto. Slijepi prosjak na rubu ceste je slika čovječanstva. Isus ulazi u Jeruzalem, da otkupi čovječanstvo. Ali, ovo čovječanstvo nepokretno sjedi na cesti i vjeruje, da napreduje. Ono je slijepo, a misli da gleda. Siromašno je a može apelirati samo na Božje milosrdje. No, Isus zastaje, da liječi i da pomaže. On će u Jeruzalemu obogatiti prosjačko čovječanstvo i učiniti, da slijepo čovječanstvo progleda. Sve to se može upoznati samo vjerom. I sada će sve te snage biti darovane vjernom čovjeku.

Tako je ova scena trostruko važna. Jer, ona znači izlječenje tjelesnoga slijepca. Nagoviješta, da će apostoli biti izliječeni od njihove duševne sljepoće. I da će čitavo slijepo čovječanstvo, po Gospodinovu putu u Jeruzalem, biti otkupljeno.

G R E Š N I K
19, 1-10

"Zatim udje u Jerikon i prolazaše kroz nj. Ondje je bio čovjek po imenu Zakej, koji je bio predstojnik carinički, i bio bogat. I on je želio da vidi Isusa, tko je, ali nije mogao od naroda, jer je bio malena stasa. I potrčavši naprijed pope se na divlju smokvu, da Ga vidi, jer mu je onuda trebalo proći. Kad dodje Isus na ono mjesto, pogledavši gore reče mu: Zakeju, sidji brzo, jer mi danas valja ostati u kući tvojoj. I sidje brzo, i primi Ga radujući se. Ali svi koji to vidješe, mrmljali su govoreći: Svrati se kod grješnog čovjeka. A Zakej stade i reče Gospodinu: Evo, polovicu svoga imanja, Gospodine, dajem siromasima, i ako sam koga

u čemu prevario, vraćam četverostruko. Reče mu Isus; Danas dodje spasenje ovoj kući, jer je i on sin Abrahamov; jer je Sin čovječji došao da potraži i spase, što je izgubljeno."

Poslije bolesnika grješnik. Ovaj je g r j e š n i k poznati i uvaženi gradjanin. Jerihona. Carinici prave dobar posao u ovom pograničnom gradu. A Žakej je, kao carinički predstojnik uzeo u zakup razne carinarnice. Time je stekao lijep imetak. Dakako, služio se metodama, koje po židovskom shvaćanju nisu bile čiste. Jer, on je prisiljen da stalno saobraća s poganima. K tome on uvijek financijski tlači i svoje podredjene i narod. Zato su carinici prema židovskom mišljenju, nužno grješnici. Kod Zakeja, predstojnika carinika, grijeh ima, na neki način, službeni značaj.

Ali, to je samo vanjska ljuska gradjanske egzistencije. Iza nje krije se religiozna jezgra. Zakej želi vidjeti Isusa. To nije samo senzacija, jer se po riječima koje upravlja Isusu, vidi, da u srcu ovoga novčara drijema sakrivena, nezasićena želja. On je pripravan da polovicu svoga imetka razdijeli siromasima. Učinjenu nepravdu da četverostruko nadoknadi. Zakej nije zadovoljan samim sobom. Ni svojim životom.Niti svojim vanjskim položajem. Ni svojim uspjesima. Ono najskrovitije u njegovoj nutrinji ostalo je prazno. Novac može, doduše, napuniti džep, ali ne može srca. Ugled može učvrstiti vanjski položaj. Ali ne može učvrstiti unutarnji stav pred Bogom. Zakej je u dobi, u kojoj blijede iluzije, a u čovjeku se javlja vječno. Ovakve, Zakejeve duše često lutaju svijetom.

Gospodin nalazi pravi pogled i pravu riječ. Jer, Krist ne gleda na ljudski sud. On je često ožigosao kao grešnike ljude,koji su vrijedili kao sveci. I opet je ponovno pozvao na svetost ljude, koje su smatrali grešnicima. Njegov sud je neovisan o utjecaju masa. Tako i ovdje. Iz čitave je mase naroda izabrao upravo Zakeja. I Isus ima za njega samo časak vremena za kratku riječ i za kratki susret. On mu čini ljubav i iskazuje mu čast, da dolazi u njegovu kuću, da kod njega prenoći. Isus zna, da je to u očima pobožnih skandal, jer posvećuje kuću grešnika i time čini sablazan. No, Isus je došao "da traži i da spase, što je izgubljeno". Tako On i na svom posljednjem velikom putu u Jeruzalem misli na izgubljene. On ne misli na sebe, nego na druge. Ne obazirući se na dojam, što ga Njegov postupak proizvodi, ide k Zakeju,jer ovdje može dati čovjeku, što ovaj traži. Jer može jednoga udaljenoga dovesti u Božju blizinu. Usrećiti duhovno praznoga Božjom puninom. Jednoga pristupačnoga obogatiti milošću. Svojom riječju pozvati budnoga, koji pripravno sluša. Tako je ovdje grešnik zapravo pripravan. A samo na tu pripravnost **Isus gleda.**

O D G O V O R N O S T

19, 11-28

"Kad su oni to slušali, nastavi priču, jer je bio blizu Jerusalema, i jer su mislili, da se ima odmah javiti kraljevstvo Božje. Reče dakle; Neki čovjek, ugledna roda , otide u daljnu zemlju, da primi kraljevsko dostojanstvo i da se vrati.

Dozvavši deset svojih slugu, dade im deset mina i reče im: Trgujte, dok se ne vratim. A njegovi su gradjani mrzili na njega, i poslaše za njim poslanike govoreći: Ne ćemo, da on kraljuje nad nama. I kad se on povrati, pošto primi kraljevsko dostojanstvo, zapovjedi, da dozovu one sluge, kojima dade novac, da vidi, koliko je koji prigospodario. Dodje prvi govoreći: Gospodaru, tvoja mina donese deset mina. I on mu odgovori: Dobro, dobri slugo, jer si u malom bio vjeran, imat ćeš oblast nad deset gradova. Tada dodje drugi govoreći: Gospodaru, tvoja mina donese pet mina. I ovomu reče: I ti budi nad pet gradova. Opet drugi dodje govoreći: Gospodaru, evo tvoja mina, koju sam čuvao u rupcu. Jer sam se bojao tebe, kad si oštar čovjek; uzimaš, što nisi uložio, i žanješ, što nisi sijao. Reče mu: Iz tvojih ti usta sudim, zli slugo! Znao si da sam ja oštar čovjek, uzimajući što nisam uložio i žanjući što nisam sijao; pa zašto nisi dao moga novca u mjenjačnicu, da ga ja došavši primim s kamatama? Tada reče onima, što su ondje stajali: Uzmite od njega minu i podajte onomu, koji ima deset mina. I rekoše mu: Gospodaru! ima deset mina. Kažem vam, da će se svakomu, koji ima, dati, a od onoga, koji nema, uzet će se od njega i ono što ima. A one moje neprijatelje, koji ne htjedoše, da ja kraljujem nad njima, dovedite ovamo, i pogubite ih preda mnom.

I kazavši ovo putovao je naprijed uzlazeći u Jerusalem. "

" Kad su to slušali, nastavi priču, jer je bio blizu Jeruzalema, i jer su mislili, da se ima odmah javiti Božje kraljevstvo. Očekivanje Božjega kraljevstva, koje ima doći, postaje sve više goruće. Nemir obuzimlje ljude. Oni su napeti i očekuju neobične stvari. No, još uvijek imaju krive predodžbe. Isus ih korigira prispodobom, koja će im pred oči staviti nuždu osobnoga napora, vlastitoga zalaganja, aktivne suradnje. Isus razlikuje tri grupe ljudi.

P r v a g r u p a su ljudi, koji se naprežu i nastoje. Jedan udesetostručuje svoju minu. Drugi postizava svojim radom peterostruko. Obadva su nagradjena. I to u razmjeru s njihovim radom. To je gotovo prispodoba o plaći za rad. Ne smijemo je izbrisati iz Evandjelja. Božje kraljevstvo, sigurno, u prvom je redu milost. Slobodno darovana milost. A čovjek je, naprotiv, u prvom redu primalac. No, nije s a m o milost, i on nije s a m o primalac. Čovjek mora k tome doprinijeti svoje. Vjera nije samo pasivnost. Milost se jednostavno ne sipa u prazno. Božja riječ je poziv i naziv. Ona je zahtjev: ti moraš. Ona je dužnost, koja je nametnuta. Riječ je koja sadrži odgovornost. Božje djelovanje ne smijemo potpuno odijeliti od djelovanja čovjeka. Iz prispodobe je vidljivo, da sudjelovanje može biti različne intenzivnosti. Pored prosječnih kršćana ima i svetaca. Pored polovičnih, ima čitavih kršćana. Pored kršćana, koji borave na poljima, šumama ili vodama, postoje ljudi koji ljube visoke planine. Pored onih, koji borave na obalama slikovitih jezera, postoje odvažni moreplovci, koji se usudju-

ju zaploviti na široko more. Svetost rada je, ako se pravo razumije, sasvim biblijska. Katolička nauka o zasluzi i ozloglašeni moral nagrade ima čvrstu podlogu u ovoj prispodobi.

D r u g a g r u p a su pasivni. Čovjek u prispodobi ne želi minu, koju je primio, izgubiti, niti je povećati. Ali, baš toga nema kod milosti. Nema ostajanja u status quo. Nema udobnoga plandovanja. Nema neutralnosti izmedju dobra i zla. Ne postoji ničija zemlja izmedju Boga i djavla. Ne može se jednostavno čekati na dolazak Božjega kraljevstva. Slijepi je prosjak na rubu ceste podigao svoj glas i prizivao, usprkos svima pokušajima zastrašivanja. I Zakej je ostavio svoju vilu. Izašao je ususret Isusu i popeo se na drvo. Samim se riječima ništa ne postizava. Jer čovjek, pokazuje prispodoba, gubi čistom pasivnošću i ono, što je primio. Željezo rdja. Napeto pero omlohavi. Voda se ishlapi. I jednoga dana mora čovjek pred Bogom priznati, da nije ništa više preostalo od onoga, što mu je Gospodin dao. Zato čovjek nosi odgovornost, da suradjuje s milošću. Da slijedi unutarnje svjetlo. Da odgovara poticajima odozgo. Da ne prečuje glasa **Božjega**. Da ne prespava odlučne satove.

T r e ć a g r u p a su aktivni ljudi, ali s negativnim predznakom. Njihovi napori nisu u službi Božjega kraljevstva. Oni stoje u drugom taboru , na protivnoj fronti na drugoj strani jarka. Bog ih dugo pušta, a da ne zahvata. Ne zato, jer je slab. Nego baš zato, jer je jači komu oni svojim radom ne mogu naškoditi. On čeka. Ovo čekanje znači za njih mogućnost, da

se obrate. Kad tada kraljevstvo Božje dodje kao vidljivo, kazna i to kako prispodoba kaže, pogubljenje, zaslužena je posljedica.

Tako je Božje kraljevstvo, doduše, veliki i najveći čas milosti. Ali je ujedno i čas odluke. Zato čovjek mora uza sve veselje ipak s ozbiljnošću gledati na taj čas, i tako mu ići ususret. On nosi **odgovornost**. I morat će o tome polagati račun.

Isusov put u Jeruzalem opet je slika puta kroz vrijeme sve do posljednjega časa ovoga vremena, kad se Božje kraljevstvo bude pojavilo kao vidljivo. Posljednje zemaljskoga Isusova života je eshatološki usmjereno. Zato govor o velikom času suda, kad će svakomu biti naplaćeno po njegovim djelima. Dakle, i po njegovu služenju. Odgovornost je neizbježiva.

U L A Z A K
19, 29-48

"I kad se približi Betfagi i Betaniji prema gori, koja se zove Maslinska, posla svoja dva učenika govoreći; Idite u selo, što je prema vama, i kad udjete u njega, naći ćete magare privezano, na koje nitko od ljudi nije nikad sjeo, odvežite ga i dovedite. I ako vas tko upita; Zašto odvezujete? reći ćete mu ovako; Ono Gospodinu treba. Koji su bili poslani, otidjoše i nadjoše, kao što im reče. Kad su oni odvezali magare, rekoše im gospodari njegovi; Zašto odvezujete magare? Oni rekoše; Ono Gospodinu treba. I dovedoše ga k Isusu. I bacivši svoje haljine na magare, posadiše Isusa na njega. Kad je naprijed pošao,

prostirahu svoje haljine po putu. I kad se već približio, da sidje s gore Maslinske, poče sve mnoštvo učenika radujući se hvaliti Boga iza glasa za sva čudesa, što su vidjeli, govoreći: Blagoslovljen kralj, koji dolazi u ime Gospodnje. Mir na nebu i slava na visini! I neki mu farizeji iz naroda rekoše: Učitelju zabrani svojim učenicima! A on im odgovori: Kažem vam, kad bi oni šutjeli, kamenje bi vikalo. I kad se približi, ugleda grad i zaplače nad njim govoreći: Kad bi i ti upoznao i barem u ovaj tvoj dan, što je za mir tvoj, ali je sad sakriveno od očiju tvojih! Jer će doći dani na tebe, i okružit će te neprijatelji tvoji opkopom, i opkolit će te i pritisnut će te odasvuda, i o zemlju lupit će tobom i djecom tvojom, koja su u tebi, i ne će ostaviti u tebi kamen na kamenu, jer nisi upoznao vremena pohodjenja svoga.

Potom udje u hram i stade izgoniti prodavače govoreći im: Pisano je: Kuća moja kuća je molitve, a vi načiniste od nje spilju razbojničku. I učio je svaki dan u hramu. A veliki su svećenici i književnici i poglavari narodni gledali da ga pogube. I nisu znali, što bi mu učinili, jer se sav narod, slušajući ga, oduševljavao za njega."

Čas je konačno došao. Dugo je trajalo putovanje s galilejskih bregova sve do neposredno pred zidove Jeruzalema. No, Isus je uvijek i ponovno upozoravao na Jeruzalem. Čitavo je putovanje stajalo pod utiskom onoga, što nadolazi. Ulazak ima neobično, dvo-

struko lice. Izvana je, i jedino ovoga puta, napadno svečano. Isus ne dolazi više kao privatan hodočasnik u nekoj od mnogih skupina. Njega slave mase naroda, kad ulazi u sveti grad. Istodobno, Njegovo je unutarnje raspoloženje daleko od radosti i trijumfa. Evandjelje ističe obe crte i neumolno stavlja jednu uz drugu.

1. I z v a n j s k i

Isus upotrijebi jahaću životinju Istoka i uzjaše na magarca. Već je to značajno. To nije borbeni konj, kako ga upotrebljavaju rimski vojskovodje i politički vlastodršci, kad na čelu svojih legija ulaze u sveti grad. To je jahaća životinja istočnjačkih naroda. Kod toga su istaknute neke pojedinosti. Ponajprije, to je životinja, na kojoj još nitko nije jahao, jer, Istog ima religiozno uvjerenje, da se nešto, što je služilo profanim svrhama, ne smije više upotrijebiti za službu Božju. A ovdje je glavom Bog, koga ova životinja smije nositi. Osim toga, Isus **suvereno** , kao Gospodin, raspolaže ovim, prema ljudskim pojmovima, tudjim vlasništvom. Opravdanje, koje Njegovi učenici **moraju** dati vlasniku, glasi jednostavno: "Ovo Gospodinu treba." To mora dostajati, i stvarno zadostaje. Nadalje, ovdje je natuknuto, kako se s ovim ulaskom ispunj riječ proroka Zaharije.

Radosno klicanje naroda više nije moguće zaustaviti. Prostirali su svoje haljine na put, da bi Gospodin po njima jahao kao po sagu. I okružuju Mesiju poklicima, koji su tako jasni, da im ne treba tumačenja. Pozdravljaju Ga kao onoga, koji dolazi u ime Gos-

podnje. Prema tome kao obećanoga, u Jahvino ime poslanoga Mesiju. Oni pridodaju opasnu i značajnu riječ: "Kralj". Isus je Mesija, kralj Izraela. Sada je mir na nebu i čast Najvišemu. Lakom izmjenom ponovljen je ovdje pozdrav andjela kod Gospodinova poroda. Ovaj puta nije govor o miru na zemlji, već je govor o miru na nebu. Jer, sada je Bog izmiren i mirovnom voljom gleda na svoj narod. Neprijatelji nastoje sklonuti Gospodina, da sam učini kraj opasnoj igri ovih poklika. Ali, Gospodin je ovoga puta sporazuman s narodom, i ističe, da bi i kamenje govorilo, kad bi ljudi šutjeli.

Isus pokazuje, svojim prvim putem kroz sveti grad, da dolazi kao Mesija. Ali, ne kao zemaljski vlastodržac. Ne dolazi, dakle, kako se neprijatelji pribojavaju. I ne dolazi tako, kako to Njegovi žele. Već dolazi, kako to hoće Otac na nebu. Isus ne jaše prema Herodovom kraljevskom dvoru. Niti prema rimskoj tvrdjavi Antoniji. On jaše gore prema hramu i odanle izbacuje trgovce i starotinare. Jer, kuća Njegova Oca ne smije biti spilja razbonjička, nego kuća molitve. Njemu nije stalo do vlasti, već do posvećenja naroda, čovječanstva i svijeta. On je Božji pomazanik, koji hoće po nalogu Gospodina podignuti Božje kraljestvo. Kao kraljevstvo i milosne vlasti Božje. To je pravi smisao.

2. U n u t r i n j i

Usred burnoga oduševljenja, koje okružuje Gospodina, On na pogled Jeruzalema udara u plač. Njegov narod i svijet, gledan u cjelini, nije pravo shvatio smisao ovoga časa. Oni hoće nešto, što On ne će. Oni Ga

otklanjaju, jer hoće Mesiju, koji će njima kao moćni Cezar donijeti slobodu i zemaljsko blagostanje. Cezarov će glasnik doći. I uistinu će na konju ujahati u grad. A tada će kamenje govoriti. No, to će biti potresni govor katastrofe. Tada je prekasno, da to razumiju. Rimljani će grad okružiti zidom i konačno ga osvojiti. Ne će ostati ni kamen na kamenu. Tada ne će više djeca slaviti Mesiju. Jer će na pločniku ležati razmrskana. Izrael, koji Mesiji pretpostavlja Cezara, dobit će Cezara. Izrael, koji odbacuje Mesiju, bit će odbačen. Isus to zna i potpuno jasno predvidja. Zato plače nad sudbinom zaslijepljenih, kojima želi pokloniti svoju ljubav i pomoć. A oni je odbijaju, jer žele svoj hram, svoj grad kao razbojničku špilju, u kojoj nagomilavaju materijalno blago. Oni ne će hrama kao mjesta sabranosti, molitve i gospodstva Očeva. Oni hoće, što Isus neće, i neće ono, što Isus hoće. Njihovo je naopako htijenje jasni "ne" volji Očevoj. Zato je ovaj ulazak u Jeruzalem samo vanjski trijumf. U nutrinji zapravo je početak Njegove prividne katastrofe. Ustvari, to je njihova katastrofa.

K A K V O M   V L A Š Ć U
20, 1-8

"Kad je jednoga dan učio narod u hramu i propovijedao evandjelje, pristupiše veliki svećenici i književnici sa starješinama i rekoše mu: Kaži nam, kakvom vlašću to činiš? ili tko ti je dao vlast? On im odgovori: I ja ću vas upitati za jednu stvar, i odgovorite mi: Da li je krštenje Ivanovo bilo s neba ili od ljudi? A oni

umovahu međju sobom: Ako kažemo: S neba, reći će: Zašto mu dakle ne vjerovaste? Ako li rečemo: Od ljudi, sav će nas narod kamenovati, jer je uvjeren, da je Ivan prorok. I odgovoriše, da ne znaju, odkuda je. A Isus im reče: Ni ja vama ne ću kazati, kakvom vlašću činim ovo."

1. P o l o ž a j

Razilaženja se do posljednje krajnosti zaoštravaju. To je uvjetovano prostorom i vremenom. P r o s t o r n o , jer Isus je u Jeruzalemu. Time je stvarno u vlasti svojih neprijatelja. U selima i na brežuljcima Galileje mogli su Ga napasti riječima, ali ne i djelotvorno , jer je narod bio na Njegovoj strani. Ovdje, u Jeruza mu imaju sve u svojoj ruci. Oni su načelno nadležni u hramu, gdje Gospodin još vodi posljednje rasprave s neprijateljima. Hram je u neku ruku posljednja tvrdjava njihove vlasti. Tu oni mogu govoriti. Svećenici s hramskom stražom, pod vodstvom velikoga svećenika, imaju pravo da o svemu odlučuju. Isus je, dakle, došao u lavsku špilju.

Oštrina razilaženja je i v r e m e n s k i uvjetovana. Jer, ponajprije, nemir blagdansko revolucionarno formalno lebdi u zraku. Nije nikakav slučaj, što je Krist u muci suprostavljen vodji političke bande. Stranka Zelota, koja je odbijala svaki kompromis s Rimom, postala je jaka. Razilaženje se upravo formalno nameće. Osim toga, neposredno je pred vratima jedan od najvećih blagdana. Fanatizirane se mase naroda sabiru u Jeruzalemu. Grad je prepun i ognjište je nereda. Nikada se ne zna, što će izaći iz

ovog uzavrelog i uskipjelog kotla. I Herod, kralj Galileje, došao je sa svojom pratnjom u Jeruzalem. Pilat, rimski visoki komesar u maširao je s odredom vojske u Jeruzalem. Tako ovi posljednji govori Isusovi dobivaju osobito značenje.

2. P i t a n j e

Napadaj neprijatelja počinje pitanjem, kakvom vlašću On radi.

P i t a n j e o ovlaštenju potpuno je o p r a v d a n o. Jer, konačno, i svećenici i pismoznanci su odgovorni za sve, što se poučava u hramu. Svećenici su rukovodioci vjerskoga života. Pismoznanci su učitelji u Izraelu. Nadležna vlast ne može jednostavno sve dozvoliti. Kamo bi se došlo? Ta, hram nije sajmište religija i nadzora na svijet. Korov je uvijek pogibeljan u vjerskim pitanjima. Istinu ne smiju dokazivati demagozi i neka vrst masovne psihologije. Ona nije ni rezultat javnoga zauzimanja stava naroda, ili bilo kakvih demokratskih zaključaka. To vrijedi dvostruko i trostruko o objavljenoj istini. Dakle, o Božjoj riječi. Nije svatko ovlašten da tumači Gospodinovu riječ. Ako svatko, tko misli, da ima bilo koje unutarnje iskustvo, ili osobno poslanje želi uzeti riječ i govoriti u ime Božje, tada su širom otvorena vrata zloporabi, histeriji, fanatizmu, uobraženosti. Tako je, dakle, potpuno opravdano pitanje o ovlaštenju.

No, u konkretnom slučaju, pitanje n i j e i s k r e n o. Svećenicima i pismoznancima uopće nije stalo do istine. To se

pokazuje u činjenici, da oni uzmiču pred Isusovim pitanjem, gdje točno znaju, što bi istinski morali odgovoriti. Ali, njima je nauka tek jedno od sredstava, da učvrste svoj položaj na vlasti. Njima nije stalo do Božje riječi, nego do vlastite moći. Isus im je neugodan baš zato, jer objavljuje istinu. Naime, onu istinu, koju oni nerado slušaju, i koju nastoje silom prigušiti. Sigurno je Njegova riječ, kako se upravo u ovom odlomku zove, " spasonosna vijest". No Isus je poučavao o spasu, koga oni neće. Jer On propovijeda Božje kraljevstvo, koje izravno protuslovi njihovim vlasti željnim planovima o podizanju zemaljskog kraljevstva. Oni hoće vlast, bogatstvo, užitak. A Isus propovijeda poniznost, siromaštvo i odricanje. Oni su Božju riječ ukalupili u jedan sistem. Uhvatili su je u mrežu paragrafa tako, da je postala bezazlena. Time su se u svoj čovječnosti osigurali protiv Njegova božanskoga zahtjeva. Ali Isus ruši ove ograde. On neće upravo ovu ljudsku sigurnost. Već hoće, da čovjeka ponovno kao neosiguranoga, predanoga, nepokrivenoga stavi pred Boga, da bi tako primio od Boga milost i ljubav. A po tome da zadobije sasvim drugačiju, upravo, božansku sigurnost. Njegova nauka ima nešto neugodno, jer razara udobno i domaće samo ljudskoga doma. Njegova je nauka odvažan pothvat, jer znači izručenje svetom Bogu. Ovi maleni duhovi ništa ne razumiju od svega toga velikoga. A ova širina izgleda opasna njihovoj duševnoj uskogrudnosti. Oni ne pitaju, da li nisu možda krivo razumjeli Božju riječ. I krivo je protumačili, pa bi dosljedno morali iznova učiti. Već se jedino pitaju, kojim će sredstvima

ušutkati istinu. Nije, dakle, pitanje istine, koje ih pokreće. To je pitanje vlasti.

3. O d g o v o r

Isusov odgovor je udešen prema ovoj situaciji. Svojim pitanjem, što oni drže o Ivanovu krstu, dovodi im u svijest njihovo subjektivno stajalište. Jer, ako je njima stalo do istine, tada moraju, ili priznati, da je Ivan bio Božji čovjek. U tome slučaju moraju primati Isusa kao Božjega poslanika, koga je Ivan uveo. Ili će, naprotiv, osporiti, da je Ivan od Boga došao. A tada moraju kao odgovorni čuvari istine imati hrabrosti, da to uvjerenje pred narodom izraze. Ali, oni izmiču, i time pokazuju, kako je neispravan njihov stav.

No, istodobno, u Isusovu protupitanju leži indirektan odgovor na pitanje svećenika. Jer, Isus pokazuje, kakvom vlašću radi. Naime, po ovlašćenju Božjem. Njega je Bog ovjerio kao poslanika. S jedne strane, po glasniku, preko koga Mu je pripravio putove. S druge strane, po glasu s neba, i po očitovanju Duha Svetoga prigodom Ivanova krštenja na Jordanu. Ako se, dakle, Isus poziva na Boga, nije to na temelju unutarnjega doživljaja. Već je to Njegovo poslanstvo u svojoj objektivnoj vrijednosti Bog posvjedočio i potvrdio. Tako je Isusov odgovor razotkrivanje lažnih motiva, koji leže u pitanju protivnika. Ujedno je i objašnjenje Njegove učiteljske djelatnosti i autoriteta. Isus više ništa ne kaže, jer svaka dalja riječ ovim ljudima, koji odbijaju istinu, znači rasipanje. Iskreni tražitelji istine nalaze Boga. A gdje religiozne rasprave

izlaze samo iz nagona za afirmacijom i služe samo duhovnoj težnji za vlašću, postaju besmislene i štetne.

PROTUUDARAC
20, 9-19

"Zatim poče narodu govoriti ovu priču: Čovjek posadi vinograd i dade ga u zakup vinogradarima, pa otidje u tudjinu na dugo vremena. I u vrijeme posla k vinogradarima slugu, da mu dadu od roda vinogradskoga. Ali ga vinogradari izbiše i otpustiše prazna. Tada opet posla drugoga slugu. A oni i toga izbiše i osramotivši ga otpustiše prazna. Napokon posla trećega. Oni i toga izraniše i istjeraše. Tada reče gospodar vinograda: Šta ću učiniti? Poslat ću svoga ljubeznog sina, možda će ga se bojati? Ali kad ga vidješe vinogradari, stanu se svjetovati izmedju sebe govoreći: Ovo je baštinik, ubijmo ga, da bude baština naša. I baciše ga napolje iz vinograda i ubiše. Što će, dakle, učiniti njima gospodar vinograda? Doći će i pogubit će te vinogradare, i dat će vinograd drugima. A oni čuvši to rekoše: Ne dao Bog! Ali on pogledavši na njih reče: Što dakle znači ovo u Pismu "Kamen, koji odbaciše graditelji, onaj posta ugaoni kamen? "Svaki koji padne, satrt će ga.

I gledaše književnici i veliki svećenici u onaj čas, da dignu ruke na njega, ali se pobojaše naroda, jer upoznaše, da je njima kazao ovu priču."

Prispodoba o vinogradarima, kojom Isus, sa svoje strane, izvodi napad protiv svećenstva, po svom obliku prispodoba je prikrivena, ali stvarno jasna prijetnja.

1. Tada

Tadanja je situacija oštro ocrtana. Vinograd je Izrael. To je česta slika u književnosti ovoga naroda seljaka, pastira i vinogradara. Ona se često nalazi u Psalmima, kao i kod proroka. Vlasnik vinograda je Bog. Najamnici su duhovni vodje Izraela. Plodovi, koje Bog očekuje, to su duh pokore, pripravnosti, predanosti. A ljudi, koji su uvijek dolazili, to su bili proroci, i uopće, svi Božji poslanici. Odbijanje voda prokazuje neprekinuto stupnjevanje. Sin, koji je sada došao, Sin je Božji. Isus pokazuje u ovoj prispodobi, da se On potpuno izdiže iznad svih dosadašnjih Božjih poslanika. Da je jedini, sasvim drugačiji Sin Božji. Time je sada došao čas odluke. Ali, Isus jednako jasno pokazuje, da zna svoju sudbinu: Oni će Ga ubiti. I po tome će i liniju svoga "ne" povući do kraja. Isus se nije dao zavesti oduševljenjem naroda, da se preda iluzijama. On ne dozvoljava ni sada, da Ga pokušaji zastrašivanja protivnika jednako tako sklone na popuštanje. Usred oduševljenja i otpora mirno, sigurno i ustrajno ide naprijed. No, ujedno im daje razumjeti, da su oni, koji prijete, stvarno ugroženi. Oni će, dođuše izvršiti svoje prijetnje. Odbacit će Njega, koga je Bog postavio za gredjevni kamen. I kamen će na njih pasti i razmrskati ih. Njegova propast, uistinu, je njihova propast. Njegov svršetak, njihov je svršetak. Za Isusa to znači istom pravi početak. Jer, odba-

čeni kamen postat će ugaoni kamen, koji drži zajedno čitavu novu kuću duhovnoga Izraela. Tako u ovoj prispodobi leži preokret čitave situacije. Protivnici su opasni. Oni će izvana ostvariti svoje prijetnje. No, u stvari, oni su ugroženi, a Isusove prijetnje će se pokazati kao istinite.

Učinak nije nipošto spoznaja i obrat u posljednji čas. Naprotiv, mržnja se ukrućuje. "I gledahu književnici i veliki svećenici u onaj čas, da dignu ruke na Njega, jer upoznaše, da je njima kazao ovu priču."

2. D a n a s

Ova je situacija i d a n a s važna. Odviše je jeftino i opasno histořiziranjem prispodobu učiniti bezazlenom. I sve prebaciti u prošlost i na tadanje svećenstvo. Prispodoba je ušla u evandjelje, da je svi čitaoci sviju vremena na sebe primjenjuju. Crkva je novi vinograd Božji. Glasnici Gospodinovi jesu sveci. I u ovoj se Crkvi može, prije svega, razabrati glas Sina, jer, On je rekao apostolima: "Tko vas sluša, mene sluša". Vodje i svaki član Crkve nose odgovornost, da slušaju glasnike i Sina. Nije dovoljno pisati biografije svetaca. Vješati njihove slike na zidove i svetkovati njihove blagdane. Treba slušati njihove riječi; njihove potresne opomene. Njihove zahtjeve za pokorom. Njihove unutarnje preokrete. Njihova upozorenja, da ne propadnemo u religioznu rutinu i osrednjost. A prije svega, valja budnim duhom i pripravnim srcem primati Kristovu riječ tako, kako ova stoji u evandjelju, i kako je Crkva naučava. Inače ostaje Crkva i njezina riječ i za nas prijetnja.

Čovjek se ne može jednostavno desinteresirati. Prema Crkvi i dosljedno prema Kristu ne postoji jednostavno izmicanje i povlačenje u privatan život. U protivnom slučaju padamo na kamen, ili će nas on razmrskati. Ravnodušnost prema činjenicama "Crkva, i "Krist" već je "ne". To je uskraćenje traženoga ploda. To je neisplačivanje dužnih kamata i, prema tome, krivnja i grijeh. Treba osjetiti prijeteći karakter prispodobe, da možemo shvatiti ozbiljnost situacije. Samo onaj tko shvati ovu ozbiljnost, taj je pravo pročitao ovu prispodobu.

D A J T E C A R U
20, 20-26

"Zato su pazili na njega i poslaše zasjedače, koji se pretvarali da su pravedni, ne bi li ga uhvatili u riječi, da ga predadu poglavarstvu i vlasti upravitelja. I upitaše ga: Učitelju, znamo, da pravo govoriš i učiš, i ne gledaš, tko je tko, nego zaista učiš putu Božjemu. Da li je nama dopušteno, dati caru porez, ili ne? A on vidjevši njihovu podmuklost reče im: (Što me kušate?) Pokažite mi dinar? Čija je na njemu slika i natpis? Rekoše mu: Carev. I reče im: Podajte dakle caru, što je carevo, i Bogu, što je Božje. Jer ne mogoše riječi njegove pokuditi pred narodom, diviše se njegovu odgovoru i zašutiše."

Ponovno slijedi dvostruki napadaj neprijatelja. Prvi je upravo rafiniran.
Pitanje glasi: "Da li je nama dopušte-

no dati caru porez? P i t a o c i nisu nipošto ljudi, koji iskreno traže. Kao što im u prethodnom napadaju nije bilo stalo za pravo i ovlaštenje, tako im ni sada nije stalo do moralne jasnoće, da li bi se moralo ili bi se smjelo. Ili, da li je plaćanje poreza caru zabranjeno. Po sebi, pitaoci imaju pravo na svoja pitanja. Jer, narod je bio opljačkan. Pored poreza domaćim vladarima i poréd hramskoga poreza morali su davati i Rimljanima danak po glavi. To je bilo jedva moguće izvršiti. Tako je pitanje moglo imati kao izvor socijalno mišljenje i osjećanje. No, osim ovoga, bilo je to i religiozno pitanje. Car je bio poganin. Da li je Božji narod smio pomagati poganskoga vlastodršca? No, u stvari, pitanje nije proizašlo ni iz socijalnoga mišljenja, niti iz religiozne svijesti, već iz ljudske zlobe. Oni hoće Isusu postaviti zamku, kako evandjelje to izričito kaže; "ne bi li Ga uhvatili u riječi". I da upadne u pitanje, izabrali su kako tekst kaže one, "koji su se pretvarali, da su pravedni" Oni sasvim svijesno namjeravaju, da Ga navedu na neoprežan odgovor. Zato njihova uvodna primjedba; "Učitelju, znamo, da pravo govoriš i učiš, i ne gledaš tko je tko, nego zaista učiš putu Gospodnjemu." Tako je njihovo pitanje pretvaranje. Posljednja nakana jednostavno stoji u tome, da oni ne moraju snositi odgovornost za umorstvo. Već da ga prebace na političku liniju. A time, da je natovare na rimskoga upravitelja. To im ne će uspjeti. Odgovornost će pasti na oboje, na Židove i pogane. Na svećenike i zemaljskoga upravitelja. Ljudska se lukavost razbija na Božjoj mudrosti.

P i t a n j e, kao takvo, tako je po-

stavljeno, da se Isus po ljudskom predvidjanju, sa svakim odgovorom, zamjerava neprijateljima. Jer, ili je za plaćanje poreza caru , tada je neprijatelj naroda . I to ne samo iz materijalnih razloga već i iz religioznih. Rimski je vlastodržac neprijatelj naroda. A narod je Božji narod. Dakle je neprijatelj Božji. Ako je Isus doista Mesija, tada mora zauzeti stav protiv poganskoga ugnjetača. Ako se izrekne u njegovu korist, tada je pred Božjim narodom završio kao Mesija.

Ako je pak njegov odgovor protiv poreza, i prema tome, u skladu sa željama naroda, tad je Njegov postupak politički. A time je samoga sebe izručio političkim vlastodršcima. Tako će uspjeti ukloniti s puta ovoga duhovno nadmoćnoga političkim metodama i pomoću državne vlasti.

Tako je pitanje rafinirano postavljeno.

No, Isusov odgovor jednim potezom razara čitavu mrežu. Što se tiče pitanja poreza, prisiljava pitaoce, da sami odgovore. Oni moraju, htjeti to ili ne, ustanoviti, da slika i natpis na dinaru potječe od cara. I da pokazuje cara. Novac je, dakle, vlasništvo carevo. Po njemu je došao u zemlju. Prema tome, car ima i pravo, da traži danak. Ovu činjenicu ne mogu ni neprijatelji poreći.

A zatim Isus zadire u pravo središte. Neprijateljima pokazuje, da se radi o sasvim drugom pitanju, koga izbjegavaju. Onim, u prvom redu, čak ne bi smjeli pitati, što su dužni caru. Većma bi se morali brinuti za najvišega Gospodina i pitati, što Bogu duguju. Kao što se na novcu može vidjeti utisnuta slika careva, tako su prema Sv. Pismu, na koje se Njegovi neprijatelji pozivlju, ipak stvoreni na sliku Božju. Slika Božja je,

utisnuta u nje. Oni su Božje vlasništvo, Božji dužnici. Dakle, moraju ono što je Božje Bogu i dati. Moraju dati tribut počitanja, poslušnosti i predanosti. Oni licemjerno izigravaju savjesnost, a u stvari su nesavjesni. Rade kao da ozbiljno uzimlju svoju dužnost, ali zanemaruju svoju pravu dužnost. Simuliraju smisao za pravo i pravdu, a u stvari povredjuju pravdu i pravednost pred Bogom. Svojim pitanjem htjeli su Njega izvrgnuti sramoti. No svojim su odgovorom sami osramoćeni. Licemjerna maska je pala.

Zato znači odvoditi u sporedno, ako se ovaj biblijski tekst i Isusove riječi upotrebljavaju zato, da bi se protumačio porezni moral. To je samo polazna točka, koja je, osim toga, bila vremenski uvjetovana. Odlučno u tekstu je religiozni zahtijev, bezuvjetno dati Bogu ono, što mu pripada. Dakle teoretsko i praktično priznati Božji pravni zahtjev. Tko priznaje, da je Božje vlasništvo i da je odgovoran Gospodinu Bogu, za toga zemaljsko ljudska pitanja i odnosi gube mnogo na svojoj težini i svome značenju. U životu se radi o sasvim drugom, nego samo o pitanjima poreza ili politike. Radi se o odnosu prema Bogu. Tu mora čovjek postavljati pitanja. Tu mora ispitivati svoju savjest. Tu uredjivati svoje vladanje. Samo onaj, koji s ovim religiozno postavljenim pitanjima dolazi k Isusu, taj dolazi kao iskreni i pravi pitalac. I, prema tome, dobit će jasan i siguran odgovor. Dati Bogu što je Božje, važnije je nego dati caru što je carevo. I tko doista daje Bogu što je Božje, taj je voljan i pripravan dati caru što je carevo. Ali, s druge strane, taj

nije pripravan ni pod kojim uvjetom da daje caru što je Božje. On nikada ne će cara priznati kao najvišu instancu, da gospodari i odlučuje u religiji.

P I T A N J E O Z A G R O B N O M Ž I V O T U
20, 27-40

"Tada pristupiše neki od saduceja, koji kažu, da nema uskrsnuća, i upitaše ga: Učitelju, Mojsije nam propisa: Ako komu umre brat, koji ima ženu, i taj bude bez djece, da je brat njegov uzme za ženu i podigne potomstvo svomu bratu. A bilo je sedmero braće. I prvi uze ženu, i umrije bez djece. I drugi je uze, (i umrije bez djeteta). I treći je uze. A tada i svih sedam ne ostaviše djece i pomriješe. Najposlije umrije i žena. Na uskrsnuće, dakle, čija će od njih biti žena? jer je sedmorici bila žena. Reče im Isus: Djeca ovoga svijeta žene se i udavaju. A oni, koji će biti dostojni onoga svijeta i uskrsnuća od mrtvih, niti će se ženiti niti će se udavati. Jer više ne mogu umrijeti, jer su kao andjeli i sinovi su Božji, kad su sinovi uskrsnuća. A da će mrtvi uskrsnuti, i Mojsije naznači, kad govori o grmu, gdje naziva Gospodina Bogom Abrahamovim i Bogom Izakovim i Bogom Jakobovim. Ta, Bog nije Bog mrtvih, nego živih, jer njemu svi žive. Tada prozboriše neki od književnika i rekoše: Učitelju, dobro si kazao. I već se nisu usudili, da ga išta zapitaju."

Protivnici poslije poziva na pravo i moral sada postavljaju pitanje iz područja nauke.

Treba opet reći, da je **p i t a n j e** po sebi opravdano. I upravo su po tome napadaji protivnika opasni, što uvijek dolaze s pitanjem, koje je potpuno opravdano. Pitanje o uskrsnuću jedno je od osnovnih pitanja, u kojima se razlikuju farizeji i saduceji. Slobodoumni saduceji ne vjeruju u prekogrobni svijet. Za njih sve svršava smrću. No, saducejski svećenici opet ne postavljaju pitanje, da bi saznali za Isusovo mišljenje u ovoj točki nauke. Oni znaju, da se Isus uvijek poziblje na prekogrobni život. Znaju i da upravo sada, kad stvari hite svom kraju, govori o tom svršetku. No, Mesija, koji ne uspije na ovoj zemlji i u ovom životu, za njih nije Mesija. Isusova nada u prekogrobni život njima je dokaz, da Isus nije obećani pomazanik Gospodnji.

Osim toga, pitanje je o prekogrobnom svijetu odlučnog značenja i za čitavo čovječanstvo. Jer, ako nema prekogrobnog svijeta, tada čovjeku samo preostaje, da ovozemski život po mogućnosti što bolje, ljepše i uspješnije uredi. Da ga proširi i da ga u punoj mjeri uživa. Tad je ovaka nada na nešto iza toga varka, koja završava kao gorko razočaranje. Ako pak postoji prekogrobni svijet, tad je stav čovjeka upravo obratan. U tom je slučaju čitav ovozemski život samo privremen. Samo je priprava. Tada treba sve staviti na odlučnu kartu prekogrobnosti. Pogled mora uvijek biti upravljen na prekogrobni svijet. Ukratko, čitav se životni stav mijenja prema vjeri ili nevjeri u prekogrobni svijet. Tako je pitanje ne samo opravdano, nego i veoma važno.

No, smiješan je oblik pitanja, kako su ga saduceji postavili. Oni ga zaoštruju do grotesknog slučaja. Prema Zakonu treba da

ženu, kojoj je umro muž, oženi njegov brat. I sada saduceji izmišljaju slučaj, u kome ista žena mora šest puta uzastopce doživjeti smrt svoga muža. Istom kod sedmog ona sama umire. Prema tome postavlja se pitanje: Kojemu će od ove sedmorice ona pripadati u prekogrobnom svijetu? Ne gledajući na praktičnu nemogućnost takve modrobrade žene, sama konstrukcija slučaja ne odgovara ozbiljnosti pitanja. Kazuistika je opravdana, jer čovjek mora uvijek aplicirati opća načela morala na konkretne situacije i životne promjene. Da mu pri tome kazuistika pomaže, nije ništa po sebi loše. Ali, u kazuistici se krije opasnost, da izgubi počitanje prema pravomu Božjem duhu. Izmudruje se sve moguće. Traže se stražnja vratašca. Rješenja se iskonstruiraju pomoću jurističkih cjepidlačarenja. Ova ne smjeravaju na to, da odgovore jednostavnom slušanju Božje riječi i Božje volje. Već idu za tim, da napakoste Božjem zakonu. Pravo je opravdano, ali ono može čovjeka ometati u poniznoj poslušnosti religioznog stava prema Bogu.

Upravo ovdje je moguće osjetiti, da saducejima nije baš ništa stalo, da saznaju je li Isus vjeruje u prekogrobni svijet? I da li takav postoji? Njima je stalo do toga, da smiješnim slučajem izrugaju nauku o prekogrobnom svijetu. A s time da ismiju Isusa, koji ukazuje na prekogrobni svijet.

Isusov **o d g o v o r** je u srazmjeru s time. Isus, ponajprije pokazuje, da je čitav ovaj slučaj i čitav stav pitalaca promašio. Prekogrobni svijet je stvarnost. No, ona leži na sasvim drugoj razini. Prijeko i gore je sasvim drugačije. Tu nema baš nikakva govora o ženidbi i udavanju. Tamo uopće nema

rasprave o svim tim ljudskim odnosima. Ne smijemo prekogrobni svijet mjeriti ovozemskim mjerama. I ne možemo o Bogu i o Božjem prekogrobnom svijetu ništa ispravno kazati u ljudskim kategorijama mišljenja. To sve je potpunoma drugačije. Iz jednostavnog razloga, jer će tada biti vidljiv beskonačni Bog u svoj svojoj slavi. A pred ovim zatalasanim svjetlom sve ostalo izbljedjuje. Ljudsko ima u ovozemskom toliko značenje, jer je Bog nevidljiv. U prekogrobnom svijetu Bog znači sve. Sve drugo postoje potpuno beznačajno. Prema tome, pitanje saduceja polazi iz sasvim krivih shvaćanja. I iz upravo smiješno sitne ideologije. Nije smiješna vjera u prekogrobni svijet. Ali je smiješna vjera pitalaca, koji imaju o prekogrobnom svijetu tako odviše ljudske, djetinjaste predodžbe. Kao što je kod odgovora na pitanje o porezu, tako je i ovdje Isus u pitanju o prekogrobnom svijetu kraljevskim držanjem odstranio djetinjaste smiješnosti protivnika. A ukazao je na ovo, što zapravo odlučuje, na Božju veličinu i beskonačnost.

Zatim još izričito pridodaje, da je prekogrobni svijet stvarnost. Njegov dokaz je opet sasvim jednostavno upućivanje na Boga. Bog je živi Bog, koji je stvorio život. Bog ne dopušta, da se život opet jednostavno izgubi u ništavilu smrti. On je živi Bog, koji život produžuje, mrtvo oživljuje, i zato daruje vječni život. Ako Ga Pismo zove Bogom Abrahama, Izaka i Jakova, to u ovim nazivima nije govor o prošlim povijesnim dogadjajima, o ljudima, kojih više nema. Bog nije Bog mrtvih. I zato su Abraham Izak i Jakov još danas stvarnosti. Oni žive u prekogrobnom svijetu, jer su primili život

od Boga, životvorca. I ostaju u životu po Bogu, održavatelju života. Prava vjera u Boga donosi vjeru u život poslije smrti. A po tome i vjeru u sasvim druga iji način prekogrobnoga života. Samo onaj, koji stoji pred živim Bogom, nalazi ispravan odgovor na sva pitanja. Naime, ne samo čovječji, već božanski odgovor. Tako Isus obadva napadaja protivnika odbija na isti način. Naime, da opetovano upućuje na Boga.

SIN DAVIDOV ILI GOSPODIN
20, 41-21,4

"Tada im reče: Kako govore, da je Krist sin Davidov? Dok sam David govori u knjizi psalma: "Reče Gospodin Gospodinu momu, sjedi meni s desne strane, dok ne položim neprijatelje tvoje za podnožje nogama tvojim". David, dakle, njega zove Gospodinom, pa kako mu je sin?

Kad je sav narod slušao, reče svojim učenicima : Čuvajte se od književnika, koji vole da idu u (sjajnim) haljinama, i traže pozdrave na trgovima i prva mjesta po zbornicama i začelja na gozbama; koji jedu kuće udovičke i pretvaraju se kao da dugo mole. Oni će još većma biti osudjeni.

Pogledavši vidje bogate, gdje bacaju svoje darove u blagajnu za prinose. A vidje i neku siromašnu udovicu, gdje stavi onamo dvije lepte. I reče: Zaista vam kažem: ova siromašna udovica stavi više od svih, jer svi ovi baciše na dar Bogu od svoga suviška, a ova baci od svoje sirotinje sav svoj živež, što je imala."

Neprijatelji Isusovi su poduzeli dvostruki napad. Isus isto tako odgovara dvostrukim protunapadom. Neprijateljima postavlja odlučno pitanje i osudjuje ih.

1. P i t a n j e

Farizeji su u svojim napadima i poteškoćama pokazali, da im nije stalo do Boga, nego do vlastitoga ja. Zato je Isus u svojim odgovorima uvijek upozoravao na Boga, kao na ono, što je odlučno. Ukazivao je na punomoć, koju ima od Boga, kao što je to Ivan Krstitelj posvjedočio. Na Boga, komu treba dati, što Mu pripada, kako se caru daje, što je njegovo. Na Boga, koji je sadržaj vječnoga života tako, te je tamo čisto ljudsko bez značenja. Tako Isus i sada posljednjim pitanjem, koje im postavlja, provodi u ovo središnje. Oni Mu moraju odgovoriti na pitanje, kakav je odnos Mesije prema Bogu. Sam je David, na koga se uvijek ponovno pozivlju i Mesiju označuju kao Sina Davidova, u Psalmu na to na to upozorio, da je Mesija Njegov Gospodin. Dakle Davidov Gospodin; Reče Gospodin Gospodinu mojemu. I to je Mesijino gospodstvo jasno obilježeno kao istobitnost s Bogom. Jer Mesija, slikovito govoreći, sjedi s desne Bogu, tj. jednak je Bogu u istoj vlasti i istom dostojanstvu. Mesija je, dakle, ne samo Sin Davidov, nego kao Sin Božji Gospodar je svijeta. "Po tijelu je Sin Davidov, po Duhu Svetomu potvrdjen kao Sin Božji." To bi eto farizeji morali priznati. I prema tomu morali bi u Njega vjerovati. I tako Ga susretati.

U Isusovoj riječi leži još i nešto drugo: prijeteće upozorenje na svršetak. Jer, Davidova riječ Psalma upozoruje na veliki svršetak, u kome će Mesijini neprijatelji

morati Mu služiti kao podnožje nogama. Ako farizeji i pismoznaci ustaju protiv Njega, kao Njegovi neprijatelji, moraju pomisliti, da ova pogibelj prijeti njima. Sada se osjećaju moćnima. Ali, oni su samo zato ovdje, da budu podnožje Njegovim nogama. Svršetak s Njegovim ponovnim dolaskom pokazat će Njega kao pravoga Moćnoga. Tako Njegovo pitanje i Njegov napad završava prijetećim upozorenjem na opasnost, u kojoj oni živu. Kao i na svršetak, koji im predstoji. Isus gleda kroz sve i preko svega u onaj veliki čas, koji sve mijenja i sve stavlja u prave razmjere. Tada će se ukazati kao Onaj, što Mu poriču, kao Mesija, Gospodar svijeta. Gospodar nad svim svojim neprijateljima.

2. N j e g o v a   o s u d a

Isus se odvraća od njih i obraća narodu. Javno osudjuje farizeje i pismoznance. Oni ne traže Boga nego sebe. I to duhovno traže sebe po oholosti, kojom u svečanim, dugim haljinama hoće činiti utisak pobožnosti. Time teže, da ih u javnosti poštuju, te da mogu svagdje imati prva mjesta. No, oni i materijalno traže sami sebe, jer za skupe novce obavljaju ustima samo vanjske molitve.

Njegova osuda je porazna. No, ova osuda, koja sada postoji samo u riječima, biti će pretvorena u djelo na svršetku, na koji i ovdje upozorava. Osuda, koja je sada izrečena pred narodom, bit će tada izrečena pred čitavim svijetom. "Oni će još većma biti osudjeni."

Naopakost farizejskoga mišljenja i djelovanja pokazuje se u protuslici siromašne udovice. Ona ubacuje samo dvije lepte u

blaganju za prinose. Pa ipak veća je od sviju drugih. Svojom žrtvom osjeća pomanjkanje. A pismoznanci i farizeji daju malenkost od svoga suviška. Udovica daje sve radi Boga. I zato je zbog toga prezrena. Isusovi neprijatelji žrtvuju Boga radi sebe. I poštovani su. Ovaj će naopaki svijet istom kod suda iskusiti veliki preokret sviju stvari. Zato sada Isusovi govori završavaju govorima o svršetku.

G O V O R I O S V R Š E T K U
21, 5-19

"I kad su neki govorili za hram, da ukrašen lijepim kamenjem i zavjetnim darovima, reče: Doći će dani, u koje od svega, što vidite, ne će ostati ni kamen na kamenu, koji se ne će razvaliti. Tada ga zapitaše: Učitelju, kad će to biti, i kakav je znak, kad će se to dogoditi? On reče: Čuvajte se, da vas ne zavedu, jer će mnogi doći u moje ime govoreći: "Ja sam", "vrijeme se približi"; ne idite dakle za njima. A kad čujete za ratove i bune, ne plašite se; jer ovo treba da se dogodi najprije, ali još nije odmah svršetak. Tada im je govorio : Ustat će narod protiv naroda i kraljevstvo protiv kraljevstva. I bit će veliki potresi, i po različitim mjestima bit će gladi i kuge i strašne pojave i veliki znaci na nebu. Ali prije svega toga stavit će na vas svoje ruke, i progonit će vas predavajući vas u zbornice i u tamnice i vodeći pred kraljeve i upravitelje zaradi imena mojega. To će vam se dogoditi, da zasja vaša nevinost. Odlučite, dakle, da se prije brižno ne pripravljate, kako ćete se braniti.

Jer ću vam ja dati dar govora i mudrosti kojoj se ne će moći oprijeti ni odoljeti svi protivnici vaši. Dapače predavat će vas roditelji i braća, rodjaci i prijatelji, i ubit će neke od vas. I svi će zamrziti na vas radi mojega imena; ali ni vlas s vaše glave ne će propasti. Ustrajnošću spasit ćete duše svoje."

Posljednji su govori Gospodinovi posvećeni posljednjim stvarima. U njima je govor o svršetku svijeta i o svršetku Jeruzalema.

1. S v r š e t a k d o l a z i

Učenici se podaju utisku o veličini i bogatstvu hrama. Upozoruju Isusa na silno kamenje i bogate zavjetne darove. Ali, Isus odgovara, da ne će ostati ni kamen na kamenu. Silni se stupovi hrama dižu na moćnim temeljima, koji izgledaju kao da su formalno izrasli iz prirodnih stijena. Na njima se radilo desetljećima. Pa ipak, gradjevina nije bila sasvim dovršena. U riznicama je bilo nagomilano blago sakupljeno od darova bezbrojnih hodočasnika. Gradnja je izgledala, kao da je podignuta za vječnost. No ljudi se opet daju zavesti veličinom i bogatstvom. Pa ipak, sve je bilo odredjeno da propadne. I da se jednoga dana sruši. I da utone u prahu i pepelu. I konačno u ništavilo propasti svijeta. Isus, koga je ovih dana sasvim obuzela misao na svršetak, bezbrižan je za veličinu gradjevine i za bogatstvo zavjetnih darova. Neumoljivo ukazuje na ovaj svršetak. I doista, ovaj je hram razoren i do danas nije više ponovno podignut. Njegovo je bogatstvo izgubljeno. A njegova veličina samo je uspomena.

To vrijedi ne samo o gradnji ovoga hrama. I druge su silne gradjevine podignute. Kraljevske palače u Egiptu, Asiriji i Babilonu. Visoko steršeći hramovi u Ateni, i Rimu. Ponosni dvorci francuskih kraljeva, njemačkih careva, španjolskih granda i engleskih lordova. Oni ili su već davno propali, ili strše poput stranih tijela u našem vremenu kao spomenici danas više ne žive prošlosti. Vrijeme neumitno koraca dalje. Ljudska su djela obilježena znamenom prolaznosti. Sve prolazi. Sve su to valovi, koji se razbijaju. Prolaznost zemaljskoga treba čovjeka opominjati na jedino neprolazno, na nadzemaljsko. Na Boga i na Božja djela.

2. Vrijeme svršetka za ljude je neizvjesno

Ljudi uvijek vole znati, kad će biti svršetak. Tako i pitanje učenika glasi: "Učitelju, kada će to biti?" Ljudi žele znati i predznake svršetka, da se prema tome mogu ravnati. Zato je pitanje učenika: "Kakav je znak, kad će se sve to dogoditi?" Ali Isus odgovara tako, da uskraćuje odredjenje vremena. Upozoruje, da nema nikakvih sigurnih znakova ovoga vremena, što dolazi. Ljudi se ne smiju dati ni od koga i ničim zavarati.

Ne krivim prorocima. Kao što ima krivih Mesija, koji proglasuju: "Ja sam, vrijeme je došlo", tako će biti uvijek sektaraca, zavedenih i zavoditelja, koji postavljaju računice. Njihovim širenjem uznemiruju i zavaravaju mase. Uvijek su htjeli izračunati svršetak. I to dobrim dijelom upravo pomoću smiješnih polaznih točaka i razmišljanja. Ljudi, koji su im vjerovali, bili su zavarani i nadmudreni. Ne postoji nikakvo izračunavanje. Isusova riječ glasi jasno i oštro: "Ne idite dakle za njima".

Ali ne i katastrofama. Uvijek ima, kako Isus naglasuje, ratova i pobuna, borba naroda protiv naroda, kraljevstva protiv kraljevstva. K ovim povijesnim katastrofama pridolaze i prirodne katastrofe. Potresi, glad, pošasti i čudni prirodni fenomeni na nebeskom svodu, pomrčine sunca uznemirujući kometi i slično. Ali, sve to ne znači ništa. Isus naglasuje: "Ali još nije odmah svršetak." Doista uvijek ima ljudi, koji smatraju da ratna vremena ili druge nevolje znače bliži svršetak. Tada narodi postaju nemirni prihvatljivi za proročanstva. Ništa nije laganije, nego uznemirene i poplašene mase neugodnim riječima utjerati u strah. Ali, to nije duh Gospodinov. Sve te stvari nisu nipošto znaci svršetka. Gledani s Božjega vidika, to su djelomično kazne za grijeh. Djelomično su opomene, da se ne izgubimo u zemlji. To nisu znaci skoroga svršetka.

No, ni progon Crkve. Takvi će progoni doći. Isus ih proriče sa svojom jasnoćom. Apostole će bacati u tamnice i izvoditi pred kraljeve i upravitelje. Vlastiti rodjaci će ih napuštati i optuživati. Da, Gospodinova riječ sadrži nečuveno i potresno proročanstvo: "I svi će zamrziti na vas radi mojega imena." No, to ne smije ljude uznemirivati ni u času pogibelji, jer će im Bog dati dar govora i mudrost. Time će imati prigodu, da daju svjedočanstvo. A Bog će biti njihova zaštita. I ako ustraju i izdrže, spasit će u umiranju tijela život svojih duša. Ljudi su uvijek uvjereni, da se Bog mora umiješati za progona Crkve.

Što je progon oštriji. Što je neprijatelj jači, misle oni, toliko će više uslijediti Božji nenadani zahvat . A svršetak je pred vratima. Krist odvraća od obe obmane. Božja će pomoć biti unutarnja, po unutarnjem svjetlu i po unutarnjoj snazi. I pojedinac će biti osobno štićen. On, doduše, može tijelom propasti. Ali ne dušom, ako se drži Boga. Progon Crkve nije znak blizoga svršetka. U toku povijesti uvijek će se moći naći sve te stvari; nastup krivih proroka, provala katastrofa, bjesnilo progona. One pripadaju povijesti čovječanstva i Crkve. Nisu, dakle, znak nečesa izvanrednoga i neobičnoga. Nikakav dokaz bliskoga svršetka. Dolazak svršetka je siguran. Ali, neizvjesno je vrijeme dolaska. Vjera daje sigurnost o činjenici. No, tko želi dati sigurnost o času, ne govori iz vjere. Kršćanin koraca kroz ove sve poteškoće, nevolje, borbe, doduše, dirnut, ali ne uznemiren. On nije iznenadjen, jer Krist mu je sve to unaprijed prorekao. Njega sve to ne će svladati, jer je po Kristovoj riječi na to pripravljen. Tko obećaje krivi mir, taj je krivi prorok. On obmanjuje ljude koji će tada, kad nastupe poteškoće, biti obmanuti. A, tko ove poteškoće i nemire proglasuje kao znakove blizoga svršetka, također je krivi prorok. Jer, čovjek ne smije znati, kad dolazi svršetak. Po Kristovoj riječi mi imamo sigurnost, o "da", ali ne o "kada". O dolasku, ali ne o času dolaska. Tko u to vjeruje, taj vjeruje u svršetak. No ne vjeruje u potanje odredjenje vremena ovoga svršetka.

S V R Š E T A K P U N S T R A H A
21, 20-38

"A kad vidite, da je vojska opkolila Jerusalem, znajte tada, da se približilo njegovo opustošenje. Tada, koji budu u Judeji, neka bježe u gore; i koji budu u gradu, neka izlaze; i koji budu na polju, neka ne ulaze u njega. Jer su ovi dani osvete, da se izvrši sve, što je napisano. Teško trudnima i dojiljama u one dane, jer će biti velika nevolja na zemlji i gnjev na ovom narodu. I past će od oštrice mača, i odvest će se u ropstvo po svim narodima; i Jerusalem će gaziti neznabošci, dok se ne ispune vremena neznabožaca.
I bit će znaci na suncu i na mjesecu i na zvijezdama, i na zemlji tjeskoba medju narodima poradi silovite buke morskih valova. I ljudi će izdisati od straha i čekanja, što će doći na ovu zemlju, jer će se sile nebeske pokrenuti. I tada će ugledati Sina čovječjega, gdje dolazi na oblaku sa velikom silom i slavom. A kad se počne ovo zbivati, ohrabrite se i podignite glave svoje, jer se približuje otkup vaš. I kaza im priču; Gledajte smokvu i sva drveta. Kad već napupe, promatrajući sami znate, da je blizu ljeto. Tako i vi kad vidite, da se ovo zbiva, znajte, da je blizu kraljevstvo Božje. Zaista vam kažem, da ovaj naraštaj ne će proći, dok se sve ne zbude. Nebo i zemlja proći će, ali riječi moje ne će proći. Ali se čuvajte, da vaša srca ne otupe od mamurluka i pijanstva i briga za ovaj život, i da vam ovaj

dan ne dodje iznenada; jer će doći kao zamka na sve, koji stanuju po svoj zemlji. Bdijete, dakle, moleći se u svako doba, da budete dostojni uteći od svega onoga, što će se zbiti, i održati se pred Sinom čovječjim. I po danu je učio u hramu, a po noći je izlazio i noćio na gori, koja se zove Maslinska. I sav je narod dolazio rano ujutro k njemu u hram, da ga sluša."

Svršetak dolazi nenadano. To vrijedi za svršetak Jeruzalema i za svršetak svijeta.

1. S v r š e t a k J e r u z a l e m a

Kad neprijateljska vojska opkoli grad, istom tada će ljudi postati svjesni, da predstoji svršetak ovoga grada i njegovo razorenje. Nekoji će još tada moći pobjeći u gore. Oni, pak, koji su i tako izvan zidina, neka se ne vraćaju. Jer svršetak će biti strašan: "Jer će biti velika nevolja na zemlji i gnjev na ovom narodu. I past će od oštrice mača i odvest će ga u progonstvo po svim narodima." Narod, koji se sada osjeća tako siguran, i ponosan je na svoj grad i na hram, koji se u njemu diže, tada će gledati, kako grad i hram padaju kao ruševine. I doživjet će svršetak vlastitog narodnoga postojanja. Tada je prekasno za spoznaju. Svršetak je svršetak **pun** straha.

Ovaj zemaljski znak treba biti ljudima znak opomene. Točno tako, kao što se dogadja u malom s Jeruzalemom, dogodit će se jednoga dana u velikom razmjeru sa svijetom.

2. S v r š e t a k s v i j e t a

Svršetak nastupa nenadano. Kad nastupe astronomske katastrofe ljude će zahvatiti strahovita tjeskoba. Kad provale potresi i poplave, obuzet će ih očajanje. Zatim će Sin Čovječji doći sa slavom na nebeskim oblacima. To je svršetak svijeta. A time svršetak sviju Kristovih neprijatelja. Svršetak sviju, koji su na ovoj zemlji vjerovali, da su sigurni. Sviju ponosnih na svoja djela i svoja postignuća.

Tako je svršetak svijeta svršetak pun straha. Ali, samo za protivnike. Za djelotvorne kršćane, koji su očekivali Gospodina, priželjkivali Njegov svršetak, i molili za njega, to je čas oslobodjenja; "A kad se počne ovo zbivati, ohrabrite se i podignite glave svoje, jer se približuje otkup vaš". Što za druge znači strah, to je za kršćane veselje. Što je drugima svršetak, to za njih znači početak. Jer, ovaj svršetak je preuredjenje i preokret sviju stvari. Ovaj Krist, koji je sada u Jeruzalemu predan vlasti svojih neprijatelja. Krist, koga u svojoj sudačkoj presudi osudjuju na smrt; tada će doći sa snagom. On će izreći presudu kao sudac nad svojim protivnicima. Zato čovjek ne smije dopustiti, da svijet na njega utječe, i da se prepusti svijetu. Čovjek treba da misli na svršetak i da prema tome uredjuje svoj život. Tada svršetak za njega ne će biti svršetak pun straha. Već će to biti, na temelju evandjelja o ponovnom Kristovu dolasku, početak veselja.

3. Znaci

Nema nikakovih predznaka, po kojima bi se moglo spoznati i proračunati, kad nadolazi svršetak svijeta. Znaci, koje Isus navodi, već su početak katastrofe. A tada je prekasno za svaku pripravu. Isus izričito naglašuje, da nije moguće znati ni dana niti časa. Kad bi predznaci postojali, oni ne bi bili za čovjeka pomoć, već zapreke. Jer, čovjek bi dalje živio lakomisleno, da se istom tada pokrene, kad bi prijeteći znaci bili vidljivi. A ovako bitno živi u nesigurnosti, koja zahtijeva stalnu pripravnost.

Pa ipak, postoji jedan znak. A Isus upravo govori o tome jednome jedinome znaku. To nije znak za izračunavanje, već je to znak opomene. Ovaj je znak propast Jeruzalema, u širem smislu shvaćeno, sudbina Izraela. Židovstvo je u povijesti čovječanstva veliki upitnik. Činjenica njegovoga opstanka, posebnost njegove vjere, njegovo Sveto Pismo, njegova etika, i prije svega, značajan tok njegove povijesti, to su stvari, koje nije moguće protumačiti prirodnim faktorima. Izrael je metafizički u najvećoj mjeri religiozni problem. To je Božji narod u izabranju u odbačenju i u konačnom spasenju. Propast Jeruzalema i razorenje njegova hrama trebaju biti svima narodima i ljudima znak u malome. Iz njega mogu spoznati, što svima prijeti u velikome, ako se odreknu Krista. To je znak. I tu leži razlog, zašto Isus uvijek povezuje svršetak Jeruzalema sa svršetkom svijeta, i pokazuje gotovo kao jedno te isto. Isusovi govori uvijek znače svršetak svijeta i svršetak Jeruzalema ne kao vremensku, već kao religioznu jedinicu. U tome smislu ima svršetak Jeruzalema značaj znaka. Ne smijemo prečuti ovu opomenu. Zastrašujući svršetak Jeruzalema trebao bi svijet očuvati od strašnog svršetka.

Borba riječima i govorom je pri kraju. Isus poučaje i dalje narod u posljednjim danima, koji mu još preostaju. Više ne napada protivnike. A ni ovi više ne napadaju Njega. Fronte su konačno povučene, a položaji zauzeti. Zato Luka kratko i stvarno kaže: "I po danu učio je u hramu, a po noći je izlazio i noćio na gori, koja se zove Maslinska. I sav je narod dolazio da Ga sluša." Jednako stvarno i potresno pridodaje: "I tražili su svećenici i književnici, kako bi Isusa ubili, ali su se bojali naroda."

B O R B A
U S M R T I U S K R S N U Ć E

J U D A
22, 1-6

"Približio se blagdan beskvasnih hljebova, koji se zove pasha. I tražili su veliki svećenici i književnici, kako bi Isusa ubili, ali su se bojali naroda. Tada sotona udje u Judu, koji se zvao Iškariot, i bio jedan od broja dvanaestorice. I ode i raspravljaše s velikim svećenicima i s nadstojnicima (hrama), kako će im ga izdati. I obradovaše se i ugovoriše, da će mu dati novaca. I on se zavjeri. I tražio je zgodu, da im ga preda tajno od naroda."

Judina izdaja ostaje zagonetka, koja se ne može sasvim odgonetnuti. Ona krije u sebi našem shvaćanju nepristupačan misterij.

1. I z n e n a d j e n j e

Izvještaj evandjelja sasvim nemotivirano i iznenadjeno nastavlja: "Tada udje sotona u Judu, koji se zvao Iškariot, a bio je jedan od dvanaestorice. I ode i raspravljaše s velikim svećenicima i nastojnicima hrama, kako će im Ga izdati!" Neprijateljima dolazi pomoć sa strane, na koju nisu nikad računali. I kojoj se oni nisu usudili ni nadati . Javlja se prebjeg. Tako jedan iz štaba Isusovih suradnika počinje odmatati akciju.

Juda je morao biti čovjek moralnih vlastitosti i izrazite religiozne nadarenosti. Inače ga Isus ne bi pozvao u broj posebno izabranih. Ili se Juda ne bi odazvao pozivu. Ustrajao je više godina. Podnosio je svakovrsne napore. Odricao se i strpljivo podnosio napadaje protivnika Isusovih, ako je sve dobro započelo i jedno je vrijeme išlo sve dobro. Osim toga, Juda je bio u krugu ljudi, u kojem je vladala vrlo intenzivna i ujedno zdrava religiozna atmosfera, jer, dvanaestorica su bili vrlo prirodni, zdravi ljudi. Istodobno i stalno zaposleni s religioznim pitanjima i zadacima. Osim toga je Juda imao potpunu duhovnu jasnoću, kako mu je to donosila stalna Isusova duhovna pouka. Imao je u Isusu takovo duhovno vodstvo i takvu pastoralnu brigu, da bolje nije moguće zamisliti. Nijedan psiholog, ni poznavalac ljudi, nijedan svećenik, nijedan svetac nije mogao imati na Judu takav utjecaj, kao Isus. I s Isusom

je dnevno živio u životnoj zajednici. Konačno , i Judu je zanosio mesijanski pokret, koga je započeo Ivan Krstitelj. A sada se taj razvio u potpuno oduševljenje za Isusa. Juda nije jedanaestorici, s kojima je stalno živio, upadao u oči kao strano tijelo, kao onaj, koji ne bi dušom suradjivao, koji bi drugačije mislio, koji se udaljivao ili se unutarnjom odvajao. Juda nije davao dojam, da je bolji ili gori od drugih. Zato ova vijest evandjelja dolazi potpuno iznenada i neočekivano.

2. T u m a č e n j e

Ako potražimo prirodno tumačenje, najprije ćemo ga naći u krivim predodžbama i željama. koje je Juda povezivao s Mesijom i mesijanskim pokretom i kraljevstvom. On je poput mnogih iz naroda i od neprijatelja očekivao Mesiju, koji će Izraelu donijeti političku moć i zemaljsko blagostanje. Očekivao je, dakle, mesijanski pokret i njegov uspjeh ovdje, i to kao neposredni vanjski preokret sviju stvari. U tome se očekivanju pridružio Isus, koga je doista smatrao Mesijom. S ovim je predodžbama pratio Isusa. S ovim je idejama prosudjivao Njegove govore i djelovanje. Gospodinova čudesa ulijevala su ulje u vatru. Oduševljenje narodnih masa utvrdile su Judu u njegovim nadama. A triumfalni ulazak u Jeruzalem bio je posljednji proplamsaj njegove vatre. Ali, u medjuvremenu Juda je saznao s velikom zabrinutošću, za Učiteljeva proricanja muke. Spoznao je, da Učitelj otklanja zemaljske ciljeve. Neiskorištavanje narodnog oduševljenja u Jeruzalemu; neupotrebljavanje moći, zanemarivanje

sviju zemaljskih mogućnosti otvorile su mu oči. A Isusovi govori o posljednjim stvarima, prije svega o razorenju Jeruzalema, konačno su mu pokazali, da je Isusovo kraljevstvo bilo nešto potpuno drugo, no što je Juda očekivao i čemu se bio nadao. Zato se odrekao Isusa. Nije mu preostalo ništa drugo, nego da se u posljednji čas spasi. To znači da prijedje u drugi tabor: Da sebe osigura. I da barem materijalno iz svega izvuče još i dobitak . Tako bismo mogli, donekle, protumačiti Judinu izdaju. Pa ipak, protuslovlje izmedju dosadašnjega načina života ovoga apostola i sadanjega načina ostaje nepotpuno odgonetnuto.

Pravo, upravo tajanstveno rješenje leži u natprirodnom. U rečenici evandjelja: "Tada sotona udje u Judu". Tako, kako je Bog u Isusu postao čovjek, tako sotona sa svoje strane zaposjeda čovjeka, da izvede svoje sotonsko djelo protiv Boga. To je pobuna sotone protiv Boga. Sotona, "lažac od početka", služi se izdajom. Odbačeni andjeo zavodi jednoga od apostola u propast. Sotona, koji je otpao od Boga i time počinio izdaju prema Bogu, sada dovodi do pada jednoga od izabranih, i čini ga izdajicom Utjelovljenoga Boga. Sve to odgovara njegovoj najunutarnijoj biti. Tako je ovdje, odmah na početku muke pokazana tamna pozadina. A prava pokretna sila muke postaje vidljiva. Iza sve prostote, o kojoj izvješćuje evandjelje, prikazan je tamni misterij demonskoga. I to kao ona tajna, koja jedina donekle tumači ono tajanstveno svega tamnoga i smrtonosnog dogadjanja. Niskost i mržnja, koje triumfiraju u smrti Isusovoj, demonski su misterij zlobe. Ljubav i život, koji se u uskrsnuću ukazuju kao veće i jače,

tajne su Božje. To su prave pozadine. Tako je već u prvim verzovima prikaza muke sve postavljeno u nadčovječje i podčovječje. U nebesku i paklenu, božansku i sotonsku perspektivu.

S V E T A   V E Č E R A

22, 7-20

"Dodje dan beskvasnih hljebova, u koji je trebalo klati vazmeno janje. I posla Petra i Ivana govoreći: Idite i pripravite nam vazmeno janje, da jedemo. Oni mu rekoše : Gdje hoćeš, da pripravimo? Reče im: Eto, kad udjete u grad, srest će vas čovjek, koji nosi vodu u krčagu, i idite za njim u kuću, u koju on udje. I kažite domaćinu: Učitelj ti kaže: gdje je blagovalište, gdje ću jesti pashu sa svojim učenicima? I on će vam pokazati veliku sobu sagovima prostrtu, i ondje pripravite. Oni otidjoše i nadjoše, kako im je rekao, i pripraviše vazmeno janje. I kad dodje čas, sjede za stol, i s njim dvanaest apostola. I reče im: Vrlo sam želio, da ovu pashu jedem s vama, prije nego ja muku podnesem. Jer vam kažem, da je više ne ću jesti, dok se ne svrši u kraljevstvu Božjem. I uzevši kalež, zahvali i reče: Uzmite i razdijelite medju sobom. Jer vam kažem, da ne ću piti odsada od roda trsova, dok ne dodje kraljevstvo Božje. I uzevši kruh zahvali, prelomi i dade im govoreći: Ovo je tijelo moje, koje se daje za vas: to činite na moju uspomenu. Tako i kalež po večeri govoreći: Ovaj kalež je Novi Zavjet u krvi mojoj, koja se za vas prolijeva.".

Isusovi su govori i rasprave s neprijateljima završeni. Prije no što Isus podje u muku, po posljednji put sabire svoju dvanaestoricu u uskom krugu zajednice stola. Ova večera ima dvostruki značaj, liturgijske svečanosti i osobno ljudske svečanosti oproštaja.

Liturgijska je svečanost jasno podijeljena u dva dijela; u svečanost židovske vazmene večere i u novu svečanost kršćanske žrtvene gozbe.

1. Vazmena večera

Priprava je jednostavna i jedinstvena u svojoj veličini i svečanosti. Isus izašilje Petra i Ivana, buduće predstavnike vlasti i ljubavi, da priprave večeru. I to kao gospodar raspolaže On suvereno sa svim. Točno zna, kako sve dolazi, i kako će se sve odvijati do u pojedinosti. Zato može ovdje reći; "Eto, kad idete u grad, srest će vas čovjek, koji nosi vodu u krčagu. I on će vam pokazati veliku sobu sagovima prostrtu i ondje pripravite". Znanju pridolazi i raspolaganje. Učenici moraju sasvim jednostavno čovjeku priopćiti; "Učitelj ti kaže, gdje je blagovalište, gdje ću jesti pashu s mojim učenicima?" Znanje i moć ujedinjuju se u Kristu upravo u ovom času, kad učenici ništa ne znaju i ništa ne slute, uprkos svima proricanjima. I kad Ga nakon par sati budu gledali nemoćna pred ljudima, Njegova se mirna nadmoć posebno doimlje baš toga časa.

Krist slavi s apostolima židovsku vazmenu večeru. On misli na to, da je sada pri svršetku ne samo ropstvo Izraela nego i ropstvo čitavoga čovječanstva. I to ne samo egipatsko nego i sotonino. Isus misli, da je sada Mesija došao kao pravi Mojsije, da povede Božji narod u slobodu. Židovska svečanost, zapravo u ovaj čas nalazi svoje ispunjenje i usavršenje. Tako je Njegova proslava pashe posljednja, istinski puna smisla proslava u Izraelu. Po tome, što je ispunjena, bit će suvišna u budućnosti. Isus je čekao na ovaj veliki čas ispunjavanja; "Vrlo sam želio da ovu pashu jedem s vama, prije nego muku podnesem. Jer vam kažem, da je više ne ću jesti, dok ne dodje kraljevstvo Božje". I još jednom ponavljam riječi, kad je kalež kružio naokolo; "Ne ću piti odsad od roda trsova, dok ne dodje kraljevstvo Božje". Sada je ispunjeno religiozno značenje Izraela i vazmenoga svetkovanja. S Isusovom smrću i uskrsnućem započinje povijest novoga Izraela. To je početak Božjega kraljevstva. U njemu će biti vazmena svečanost s novom žrtvom i novim blagovanjem.

2. Euharistijska gozba

Više se ne blaguje meso jaganjca i više se ne prolijeva krv jaganjca. Sada je Isus vazmeno janje. Njegovo tijelo se žrtvuje. Njegova krv se prolijeva. A da bi mogli sudjelovati na gozbi ove žrtve, daje im svoje Tijelo i svoju Krv. Dakle, svoje žrtveno Tijelo i svoju žrtvenu Krv, u prilici kruha i vina. Zato izgovara nad kruhom stvaralačke riječi pretvorbe; "Ovo je Tijelo moje, koje se za vas daje". Pretvaranje tijela je žrtva. Uživanje toga tijela je dakle žrtvena gozba. A nad kaležom izgovara riječi;

"Ovaj kalež je Novi Zavjet u krvi mojoj, koja se za vas prolijeva." Njegova prolivena krv je žrtvena krv. I apostoli opet imaju udio u tome, po blagovanju žrtvene gozbe.

No tu pridolaze još dva elementa. Ponajprije nalog: "To činite na moj spomen." To, što je Isus ovdje učinio, moraju i apostoli dalje nastavljati. Moraju, dakle, kao i Isus pretvarati kruh u Njegovo žrtveno tijelo, a vino u Njegovu žrtvenu krv. Oni to čine na spomen Njegove žrtve. Tako je u misi prisutno ne samo žrtveno Tijelo i prolivena Krv sada proslavljenoga i uzvišenoga Gospodina. Već se Njegova tadanja žrtva iznova prikazuje. I to po odijeljenim prilikama kruha i vina kao znakovima, da je rastavljena Njegova Krv od Njegova Tijela. Misa, kao žrtvena svečanost ima ovdje svoj izvor. A pričest kao žrtvena gozba, ovdje je ustanovljena Njegovom riječju i Njegovom voljom.

Ovome pridolazi i daljnje. To je, kako Isus kaže: "Novi Zavjet u mojoj ljubavi". Stari je Zavjet sklopljen na Sinaju u krvi žrtvovane životinje. Novi je Zavjet sklopljen u krvi Mesije. Krv je znak života. A žrtvena krv je znak ljubavnog predavanja. Novi Zavjet treba po živomu Bogu pokloniti ljudima život. A Gospodinova ljubav, pravu ljubav. Ovom su ljubavlju ljudi pripravni, da, sa svoje strane, sebe žrtvuju Bogu i sebe da žrtvuju za ljude. Tako je život i ljubav ono što stvara jedinstvo izmedju Boga i ljudi i izmedju ljudi medju sobom. A život i ljubav crpu svoju snagu iz Gospodinove žrtve.

Time se Izraelova žrtvena svečanost ispunjava u Kristovoj novozavjetnoj žrtvi, nastavljenoj u žrtvi mise. A Izraelova vazmena večera ispunjava se u Gospodinovoj

večeri, nastavljanoj u žrtvenoj gozbi mise. Tako je ova liturgijska svečanost svršetak Izraela i njegove žrtve. Početak je Crkve i njezine žrtve. Svršetak Staroga Zavjeta i početak Novoga Zavjeta. Svršetak pukih znakova i simbola životinja s njihovim mesom i njihovom krvlju, kaleža sa svojim vinom. A početak je stvarnosti Gospodina i Njegova Tijela, kaleža s Krvlju Kristovom. Liturgija kršćanske crkve je svečano započela u Gospodinovoj večeri. Liturgija nije od tada više prestala i ne će prestati, dok Gospodin opet ne dodje. Jer, tada prelazi žrtvena gozba u svadbenu gozbu, s pravom zajednicom u ujedinjenju izmedju Boga i čovjeka. Izmedju preobraženoga Krista i preobražene Crkve.

Sveta Večera ima osim liturgiskog značenja, još i osobni značaj Isusova oproštaja od svojih. Posljednje riječi Gospodinove kod oprosne večere opširno su sadržane u Ivanovu evandjelju. Tako je, prije svega govor o poslanju Duha Svetoga i o Njegovu djelovanju. Luka izabire samo nekoliko riječi. U njima je više govor o ljudskom, privatnom, osobnom. U toliko više pripada ovim riječima važnost u odnosu čovjeka prema čovjeku.

O P R O Š T A J N A   V E Č E R A
22, 21-23

"Ali, eto, ruka moga izdajnika sa mnom je na stolu. Istina, Sin čovječji ide, kao što je odredjeno, ali teško onomu čovjeku, koji ga izda. I oni stadoše ispitivati medju sobom, koji bi od njih bio, koji bi se osudio to učiniti."

Još se jednom postavlja Judin problem. Ovaj puta ne s ljudske strane, kao psihološki problem. Već s Božje strane i prema tome kao teološki problem. To je tajanstveno, zajedničko djelovanje slobode čovjeka i Božjega odredjenja.

Sloboda čovjeka je pretpostavka za moralnu krivnju. Zato Isusove riječi: "Teško onomu čovjeku koji Ga izda." Ovaj teško u Judinoj **prisutnosti** ponovna je opomena i upozorenje. Ovdje se osobito osjeća Judina opakost i zloba slobodne odluke, da izda. Jer ova riječ stoji neposredno kraj Gospodinove ljubavi, koja se očituje u prikazivanju euharistijske žrtve i euharistijske gozbe. I osobito je naglašen spoj obojega, predavanja i izdaje, ljubavi i prezira: "Eto ruka mogâ izdajnika sa mnom je na stolu." Ljubav Gospodina, suprotno od podmuklosti Judine izdaje, očituje se i u tome, da Isus upozoruje. Ali, to čini u isti mah tako diskretno i suzdržljivo, da drugi ne mogu primijetiti, o kome je riječ. "I oni stadoše ispitivati, medju sobom, koji bi od njih bio, koji bi se usudio učiniti". Ono što je već stvarno svima se čini nemoguće. Bezdan ovogá metaliteta tako je pokvaren, da ga krug apostola ne može zamisliti.

A sada dolazi teološki problem. Bog zna za izdaju, a ipak je dopušta. Krist pokazuje svojim riječima, da pozna nakanu i rabotu izdajnika. Uslijed toga može odmah spriječiti izdaju. Izdajnika učiniti neškodljivim, a izdaju bez posljedica. Usprkos toga, Isus to ne čini. Bog pripušta zlo i dozvoljava zlima, da čine zlo. Pušta im slobodno polje. Upravo zato, jer je čovjeka **stvorio** za slobodu. A time mu je dao mogućnost, da kaže "da" ili

"ne". Da čini dobro ili zlo. Da ljubi, ili da mrzi. U konkretnom slučaju, dao mu je slobodu, da bude vjeran, ili da izda. Sloboda je riziko. Stvarajući čovjeka slobodna, Bog je upravo taj riziko uzeo na sebe. Kad bi Bog morao spriječiti svako zlo, bio bi konačno ovisan o čovjeku. Jer čovjek bi mogao prisiliti Boga svojim djelovanjem, da ponovno zahvata kao zaštitnik i ispravljač. Ili bi mogao prisiliti, Boga, **da** mu pokloni toliko milosti, te bi još doduše prestala sloboda. Ali praktički bilo bi isključeno, da Bog ne sudjeluje. Tada bi čovjek odredivao mjeru milosti, a ne više Bog **i tako** Bog pratički ne bi bio suvereni gospodar. A milost ne bi u punom smislu bila milost. Upravo u pripuštanju Judine izdaje postaje vidljiva važnost slobode. Ali i odgovornost čovjeka kao nosioca slobode.

K tome pridolazi još nešto. To leži u Kristovoj riječi: "Sin čovječji ide, kao što je odredjeno". Time se ostvaruje Božji plan i to potpuno sigurno i točno. Isus poznaje taj Božji plan, i slobodno se u nj uključuje. Juda ga nastoji prekrižiti. No, Božji se plan ostvaruje u svakom slučaju i pod svim uvjetima. I to tako, da je u plan sve uključeno: Isusova poslušnost i vjernost, te Judina neposlušnost i izdaja. Ni grijeh niti grešnici ne mogu ometati Božje planove. Pače, i z l i i z l o moraju služiti Bogu. Bog pripušta zlo radi čovjekove slobode. Ali ga božanskom veličinom upotrebljava, da iz samoga zla učini dobro. Tako uz ljudsku slobodu stoji nedirljiva Božja moć i suverenost. Bog je gospodar i čovjekove slobodne volje. Svoje gospodstvo izvršuje tako, da ostaje

sloboda, a ipak se Božja volja ispunja. To je ovo nečuveno i silno veliko, što je upravo samo Bogu moguće. Obje rečenice; "Sin čovječji ide, kao što je odredjeno. Ali teško čovjeku, koji Ga izda", stavljaju neposredno, jedno uz drugo, neuzdrmano i nepokolebljivo ostvarenje Božjega gospodstva i čovjekove slobode, kako se one upotrebljavaju i zlorabe. One pokazuju, pače, da i zloporaba slobode mora služiti ostvarenju Božjega plana. Tu stoji jedno uz drugo čovječja neznatnost i Božja veličina. Čovječja zloba i Božja dobrota. Čovječja ograničena i zloupotrebljena sloboda, te sloboda, kojom Bog ostvaruje svoje slobodne planove spasenja, usprkos svima zaprekama. Da, upravo preko tih zapreka. Judin "ne" uključen je u "Kristovo veliko "Da". Ovaj "Da" ga pobjedjuje. Čovjek je nevjeran, ali Božja je vjernost jača. Izdaja je kobna za Judu, no, Bog po izdaji ujedno ostvaruje spasenje. Tako je zajedničko djelovanje čovjekove slobodne volje i Božjega odredjenja misterij milosti neizmjerno velikoga, beskonačnoga i milosrdnoga Boga.

U Č E N I C I
22, 24-30

"A nasta i prepiranje medju njima, koji bi vrijedio kao najveći medju njima. Zato im reče; Kraljevi neznabozački zasužnjuju ih, i koji imaju vlast nad njima, nazivaju se dobrotvori. A vi nemojte tako; nego najveći medju vama neka bude kao najmanji, i poglavar kao sluga. Jer tko je veći, koji je za stolom ili koji služi? Nije li onaj, koji je za stolom? A ja sam medju vama kao sluga. Vi ste, koji ustrajaste sa mnom u

mojim kušnjama. I ja odredjujem vama kraljevstvo, kako je Otac moj meni odredio, da jedete i pijete za mojim stolom u kraljevstvu mojem, i da sjedite na prijestoljima i sudite dvanaest plemena Izraelovih."

Kod pitanja, komu treba pripisati izdaju, nastaje prepirka, tko je, zapravo, medju njima najveći. Učenici očito nisu ni izdaleka shvatili ni svečanost liturgiskog čina, niti veličinu časa oproštaja. Isus upotrebljava prepirku, da im još jednom pokaže krivu i pravu veličinu.

K r i v a v e l i č i n a je, kad se čovjek u svojoj čovječnosti uzdiže i želi biti viši medju sebi jednakima. Kod Gospodinovih učenika treba da bude obratno. Tko je svijestan svoje neznatnosti, pripravan je za pravu veličinu, koju Bog daje. Tko ima volju da služi, taj je shvatio, da je samo jedan Gospodin, Bog. No, tko zna, da njegova služba znači služiti Bogu, taj je pripravan i voljan služiti. Zemaljski nastrojeni ljudi uredjuju svoj život po mogućnosti što udobnije. Vole sjediti kod stola, a drugi trebą da čekaju. A tko zna, da Krist nije došao, da Mu služe, već da služi, taj će biti na Kristovoj strani. Dakle medju slugama.

P r a v u v e l i č i n u daje Bog. Ona je sasvim druge vrste, no što je veličina, kako je ljudi shvaćaju. Isus se oprašta od ove zemlje i ovoga života. Zato želi svojima dati baštinu. To nije ništa manje nego Božje kraljevstvo;" Odredjujem vam kraljevstvo, kako je Otac moj meni odredio. To je najveće, što čovjek može pri-

miti. Dio u Božjoj slavi. Jedini Bog je vladalac . Tko s Njime sudioništvuje, taj je pravi gospodar i time stvarno moćan i velik. Tako je odmah dana i zamjena uloga, potpuni preokret situacije. "Da jedete i pijete za mojim stolom u kraljevstvu mojem" Nebeska je gozba plaća onima, za kojih zemaljski život vrijede Isusove riječi: "Vi ste, koji ustrajaste sa mnom u mojim kušnjama". Sudioništvo na Kristovu gospodstvu je i sudioništvo u Njegovoj sudačkoj vlasti. "Da sjedite na prijestoljima i sudite dvanaest plemena Izraelovih". Proslavljeni Krist je kralj i sudac. Tko ima dio s Njime, ima nešto kraljevsko. I dijelit će sud s Gospodinom nad drugima. Tada će biti sudjeni veliki ove zemlje, uživaoci, koji hoće samo u obilju živjeti, i koji su druge zlorabili za svoju osobnu službu. To je veliki preokret i promjena. Prava je veličina tamo, gdje ne dopuštamo, da prolazno, zemaljsko utječe na nas i ono odlučuje. Ona je tamo, gdje u svemu mislimo na posljednje, na prekogrobno. Vječno i znamo, da će istom tamo biti prava veličina i pravo veselje. Gospodinova riječ o neznatnosti i veličini, o službi i gospodovanju, upozorenje je na ovo posljednje. A time je stvarno oproštaj. To je duhovna oporuka, koja treba da svoje opremi , kako bi pravo upravljali baštinom Njegova kraljevstva.

P E T A R
22 31-33

"Simone,Simone, evo sotona zatraži, da vas rešeta kao pšenicu; ali ja sam se molio za tebe, da vjera tvoja ne oslabi, i ti obrativši se utvrdi braću svoju. On mu

reče: Gospodine, pripravan sam s tobom ići i u tamnicu i na smrt."

Nakon učenika slijedi posebno izabrani, Petar. Gospodin je govorio, o krivoj i pravoj veličini. Sada pokazuje pozvanomu na najvišu službu pravu i krivu sigurnost.

P r a v a s i g u r n o s t je samo u Bogu. Čovjek se nalazi u opasnoj situaciji. "Sotona traži, da vas rešeta kao pšenicu". Čovjek je u kušnji. No, onaj koji ga kuša nije dobronamjeran, dobrohotan, na pomoć spreman. Pače, nije ni stvaran ispitivač, koji neumoljivo konstatira. Već je to neprijatelj, mrzitelj i upropastitelj. Iz ove pogibli spasava samo Bog. Zato, sa strane čovjeka, postoji samo sigurnost vjere, koja se drži Boga. "Ja sam se molio za tebe, da tvoja vjera ne oslabi". Ova je vjera u Boga učvršćena u Kristu. Jer, Krist je Bog , koji je postao čovjek. Po Njemu može čovjek doći k Bogu. Ako Krist moli za osiguranje čovjeka, zajamčeno je uslišenje molitve, Otac ljubi Sina i sluša Ga. Tako Petar treba da znade, da će ga Krist podržavati u njegovoj pogibli. Jedino to je osiguranje.

K r i v a s i g u r n o s t je samosigurnost, koja se uzdaje u vlastitu snagu i vlastitu hrabrost. "Gospodine, pripravan sam ići i u tamnicu i u smrt" Ova je pripravnost bila iskrena, a uvjeravanje mišljeno sasvim ozbiljno. Ali ovo: "pripravan sam" zvuči odviše sigurno. Zato Isusov potresni odgovor:"Kažem ti Petre. ne će zapjevati pijetao danas, dok se triput ne odrečeš, da me ne poznaš," Sigurnost u samoga

sebe, će se vrlo brzo preokrenuti u protivno, još prije jutarnjega pjevanja pijetla. A pripravnost na smrt i tamnicu će kapitulirati pred jednom sluškinjom. Uprkos toga, Gospodin ne će odbaciti svoga izabranoga učenika. Isus dopušta, da Petar po padu napusti sigurnost u samoga sebe. A osiguranje da nadje jedino u Njemu, Kristu. Ponavlja se scena noćne oluje na jezeru. Petar ide po vodi. Zatim odaleċuje pogled od Isusa i gleda na samoga sebe. Iznenada počinje tonuti. Ali ga Gospodinova ruka prihvaća i opet povraća na čvrsto tlo. Pouzdanje u samoga sebe odriče se pouzdanja u Boga. Pouzdanje u Boga odriče se pouzdanje u samoga sebe. Tko se osjeća jakim, bit će prepušten svojoj slabosti. Tko poznaje svoju slabost, traži i nalazi snagu u Kristu. Naša je opstojnost radi krhkosti našega bića i radi sotonine napasti bitno nesigurna i ugrožena. No, ona po Kristu nalazi sigurnost u Bogu. Tko je našao tu sigurnost, treba, da je dalje nosi i drugima pokazuje put iz opasnosti. "Ti obrativši se, utvrdi braću svoju". Gospodinova oproštajna riječ upravljena Petru, popratnica je papinstva, svakoj crkvenoj službi i čitavoj crkvi. Sotona će je rešetati. Ona će često i često posrtati i padati, kad god pokaže samopouzdanje. Ali će usprkos svima pogiblima i svima propustima biti osigurana u posljetku po Kristovoj molitvi i pomoći.

N A O R U Ž A N J E Z A B U R U
22, 35-38

"I reče im: Kad vas poslah bez kese i bez torbe i bez obuće, da li vam je što uzmanjkalo? Oni odgovoriše: Ništa. Tada im

reče: Ali sad koji ima kesu, neka je uzme, tako i torbu; a koji nema, neka proda svoju haljinu i kupi mač. Jer vam kažem: Još ovo treba da se meni izvrši, što je pisano: "I ubrojiše ga medju zločince"; i što se proteže na mene, ide k svršetku. Oni mu rekoše: Gospodine, evo ovdje dva mača. A on im odgovori: Dosta je."

Gospodinove posljednje riječi su posljednja ponovna priprava za buru, koja neposredno slijedi. Ona će uhvatiti Njega i njih. Jasno je povučena linija izmedju prošlosti i sadašnjosti.

U p r o š l o s t i im nije ništa uzmanjkalo. Na Isusovo pitanje učenici to izričito konstatiraju. Kad ih je otposlao, situacija, gledana izvana, nije bila nipošto jednostavna. Poslao ih je bez kese, bez torbe i bez odjeće. Ali, ako izvana sve manjka, u biti uzoto, ne manjka ništa, ako čovjek posjeduje Krista. Tako su apostoli znali, da ih je On osigurao i da će ih On podržavati. Čovjeku može mnogo toga iznutra manjkati, ali donekle j e s Kristom i Krist s n j i m e, ovo pomanjkanje ne znači ništa, jer je sve izjednačio i nadmašio Krist, koji je veći. Zato kršćanin zna, da ga u svakoj situaciji Krist podržava. On posjeduje unutranji mir i zaštitu u Kristu.

No s a d a , za vrijeme muke u buri, to ne će biti slučaj za učenike. Jer, sada Ga "ubrojiše medju zločince". Pred njihovim će očima podnijeti sudbinu zločinca. Oni će gledati, kako će nestati. Svi će Ga napustiti. Sud će Ga osuditi. Vlastodršci će Ga smaknuti. To je velika bura, koja se preko njih valja. Zato se moraju pripremiti , kako

priprema na buru. Čovjek, koji ide ususret neprijateljskom napadu, prodaje sve suvišno, da nabavi mač. Sada se učenici nalaze u ovoj situaciji. To je čas neposredno prije neprijateljskoga napada, ali oni ne razumiju riječi Gospodinove. Apostoli je shvaćaju doslovno, umjesto po smislu, upozoruju, da imaju dva mača. Upravo je groteksno, kako daleko ide njihovo nerazumijevanje i potpuno pomanjkanje slutnje. Apostoli još neposredno prije muke ne će ništa o njoj da znaju, i za nju se naoružaju. Isusova riječ: " Dosta je" znači resignirano odricanje daljenjega tumačenja. Isus tiho prestaje govoriti, jer i onako ne bi razumjeli, kad bi im još što dalje govorio. On je svoje učinio, da ih naoruža za buru. Tako je uvijek i s čovjekom. Čovjek prečuje opomene, ili ih ne će da sluša, a tako je i s čovječanstvom. Ono zna, da jednoga dana dolazi svršetak i Gospodinov ponovni dolazak. Ali, ni čovjek niti čovječanstvo se ne spremaju na ono, što ipak dolazi.

Riječima "Dosta je", prestaju Gospodinove riječi. To, što je rekao može i mora dostajati. Završilo je vrije govorenja. Započinje muka.

NA MASLINSKOJ GORI
22, 39-46

"I izišavši otide po običaju na goru Maslinsku. Za njim otidjoše i učenici njegovi. Kad dodje na mjesto, reče im: Molite se, da ne padnete u napast! I on se udalji od njih, kako se može kamenom dobaciti: i kleknuvši na koljena moljaše se govoreći: Oče, ako hoćeš, odnesi ovaj kalež od mene, ali ne moja volja, nego tvoja neka bude.

I javi mu se andjeo s neba i hrabri ga. I jer je bio u smrtnoj stisci, molio se usrdnije. I njegov znoj bio kao kaplje krvi, što su tekle na zemlju. I ustavši od molitve dodje k svojim učenicima, i nadje ih gdje spavaju od žalosti. I reče im: Što spavate? Ustanite, molite se, da ne padnete u napast."

Isus ide u svoju muku jednostavno, ali s unutarnjom veličinom. Čitava je scena na Maslinskoj gori kod Luke uronjena u molitvu. Pet puta stoji u ovih sedam redaka riječ molitva.

1. Potreba molitve

To je prvo, što je naglašeno. Isus dvaput zahtijeva od učenika: "Molite se, da ne padnete u napast". Ono što je Gospodin svoje učio u Očenašu, sada je ponovljeno u odlučnom času pogibelji. Čovjek ne može izbjeći kušnji, jer sotona hoće da ljude rešeta. Čovjek treba da se upravo u kušnji odluči za Boga, ili protiv Boga i tako njegov stav u napasti može i mora da postane proslavom Božjom. Zemaljska egzistencija znači bivstvovanje u pogibelji. A čovjek treba da u pogibelji gleda u Boga i da se Boga drži. Tako je molitva njegova prava snaga i oružje u njegovoj ruci. Čovjeka, koji ne moli, ili napast iznenadi i nepripravna, dakle, nespremna pregazi. Tako ga napast dovodi do pada. Ili čovjek susreće napast i odmah vjeruje, da joj je dorastao. Ali, jer oholost prethodi padu, ovdje je pad nužna posljedica. Samo je čovjek, koji moli, s Bogom povezan. Time je pripravan, da pogibelj susretne s

unutarnjom poniznošću i pouzdanjem u Božju pomoć.

2. S a d r ž a j   m o l i t v e

vidljiv je iz same Isusove molitve: "Oče, ako hoćeš, odnesi ovaj kalež od mene, ali ne moja volja, nego tvoja neka bude." To je dakle, molitva, da Ga mimoiđe muka. Da se otkloni zlo. Ali je zbivanje, u isti mah, potpuno prepušteno volji Božjoj. A sam je molitelj potpuno uključen u okvir Božje volje. Božja volja i čovječja volja nipošto se ne poklapaju u svakom slučaju. One su i u Isusu odijeljene: "Ne moja volja, nego tvoja volja". Jer, čovjek po naravi često želi nešto drugo nego Bog. No, Bog hoće mudrije i savršenije i s više ljubavi. Ovdje se opet ispunja riječ Očenaša: "Neka bude volja tvoja". "Ne" prema volji Božjoj, to je bio istočni grijeh čovjeka. "Da" Prema volji Očevoj bila je prva riječ Spasitelja. Poslušnost drugoga Adama je u suprotnosti s otporom prvoga. Ponizno priznanje Boga kao Gospodina je u suprotnosti s gospodstvom oholice. Čovjek može i smije moliti Boga za sve. Ali uvijek tako, da je pripravan prihvatiti volju Božju. Tako molitva preraščuje sićušnost i uzanost vlastitoga osobnoga htijenja u širinu i veličinu i ljubav na nebesima.

Isus počinje svoju muku izvana i iznutra osamljen. Uz Njega su samo učenici. Pa i od njih Ga dijeli razmak, koliko se može nabaciti kamenom. Napušta Ga i unutarnja sigurnost tako, te pada na koljena i u noći osamljenosti proživljava svoje časove Maslinske gore. No, molitva dovodi osamljenoga u zajednicu s Ocem na nebesima. Upravo tada,

kad je čovjek izvana osamljen molitva ga privodi u zajednicu s Bogom. A tada je ostavljeni najmanje napušten. Ako je sadržaj predanost u volju Božju, ova ga predanost povezuje s Bogom.

3. U č i n a k   m o l i t v e

je već time natuknut.

I z v a n a se u zbivanju ništa ne mijenja. Gospodin će ipak piti kalež. Muka Ga ne će mimoići i ne će biti ublažena. Muka ide svojim tokom, jer tako odgovara volji Božjoj. Tako je i često kod molitva ljudi. Bog, koji od vijeka predvidja ovu molitvu, uključio ju je u svoj plan tako, da molitva može utjecati na vanjski tok zbivanja. Ali ga ne može odredjivati. Bog je potpuno slobodan u svojim odredbama.

I z n u t r a se, ponajprije, kod Isusa takodjer ništa ne mijenja. Strah Ga još nije prošao. Luka je izričito naglasio, da Ga je smrtni strah spopao istom nakon molitve, i to tako, da znoj probija iz sviju pora i kao kaplje krvi teče na zemlju. Isus se ovdje pokazuje u svojoj punoj čovječnosti. Zahvatio Ga je strah pred onim, što nadolazi. On ne ide u svoju muku hladan poput stoika sa smješkom prezirateljа ljudi. On se boji muke. Hrabrost ne znači, da ne osjećamo straha. Hrabrost znači, da, usprkos strahu, ostajemo na svome mjestu. Ili, što više da idemo naprijed i da se izlažemo opasnostima.

Čovjek, koji moli, ne treba, dakle, da odmah očekuje prestanak prirodnoga osjećaja straha, tjeskobe ili žalosti.

No, molitva Gospodinova ima, prije svega, j e d a n u č i n a k. "I javi Mu se andjeo s neba i ohrabri Ga". Molitva daje unutranju snagu. Usprkos duševnom strahu i tjeskobi, Isus se diže te mirno i sigurno ide ususret onome, što nadolazi. Molitva daje čovjeku onu snagu, koju nema po sebi. Čovjek molitve postaje jak čovjek. Njegova vanjska sudbina može ostati nepromijenjena. I njegova će se unutranja tjeskoba produžiti, ali sada ima unutranju snagu, da to oboje učini i podnese. To je odlučno. Ova se snaga odozgo daje samo molitelju. No, snaga mu se stvarno daje. Božji duh podržaje ljudski duh. Božja snaga jača čovječju slabost.

Tako je početak muke nepatvoreno čovječji i božanski. To je Bogočovjek, koji ide u muku sa svom slabošću čovječjom, ali je uklopljen u snagu božansku.

U H V A Ć E N
22, 47-53

"Dok je on još govorio, evo svjetine; i jedan od dvanaestorice, koji se zvao Juda, išao je pred njima, i pristupi k Isusu, da ga poljubi. A Isus mu reče; Juda, poljubcem izdaješ Sina čovječjega? Kad su vidjeli njegovi pratioci, šta će biti, rekoše mu; Gospodine, da udarimo mačem? I udari jedan od njih slugu velikoga svećenika i odsiječe mu desno uho. Ali Isus odgovori; Prestanite. Nipošto dalje! I dotače se uha njegova i izliječi ga. Tada reče Isus velikim svećenicima, nadstojnicima hrama i starješinama, koji su došli na njega; Kao na razbojnika izidjoste s mačevima i s batinama. Kad sam bio svaki dan s vama u hramu, ne pružiste ruke na mene, ali je ovo vaš čas i vlast tame."

U sceni na Maslinskoj gori upada u oči nagli preokret od straha do suvremenoga mira i sigurnosti. Ako se Isus na početku muke pokazao u svojoj čovječjoj tjeskobi, sada dolazi do izražaja. Njegova unutarnja veličina.

Veličinu pokazuje prema J u d i. Učenik, "jedan od dvanaestorice", dolazi na čelu rulje k Njemu i izdaje Ga poljupcem ljubavi. Krist ne odgovara ni srdito zbog izdaje, niti ogorčeno zbog izdajice. On uopće ne misli na sebe, Njegova je misao još jednom upućena nesretnom učeniku. Njegova riječ; "Juda, poljupcem izdaje Sina Čovječjega?", sadrži posljednju opomenu. Posljednji apel na srce. Posljednje upozorenje, da se ovdje radi o Sinu Čovječjemu, dakle o Mesiji. Ali, i ta se posljednja opomena gubi u prazninu. Proigrana milost, zloporaba božanskoga uzrokuje duhovnu okorjelost i tvrdoću srca, koja je potpuno nedostupna za svako dobro. Okorjeli čovjek sluša samo izvana. Gleda samo izvana. Ništa više ne dopire u njegovu nutrinju. Postoje vremena, u kojim je milost proigrana, a čovjek vlastitom krivnjom još u tami zatvara oči, da ne vidi svijetla. U udaljenosti od Boga još i uši zatvara, da ne mora čuti glasa Gospodnjega. Tajna slobode krije u sebi i tajnu konačnoga otpada.

Isus se pokazuje jednako velikim i p r e m a n e p r i j a t e l j i m a. Učenicima zabranjuje otpor. Čudom ozdravljuje uho sluge, koji je mačem udaren. Nadmoćno miran izlazi neprijateljima ususret. Samo ističe, da nije bio potreban čitav pothvat lukavosti i sile, taj noćni udar, kao i pomoć oružanih ljudi. Mogli su Ga za dana uhvatiti, kad je boravio medju njima. Iza toga

im se mirno i hladnokrvno predaje. Na Njemu nije moguće opaziti ni vanjskoga ni nutarnjeg bilo kakvog otpora . Bez vike, bez uzmicanja, bez pomisli na bijeg, bez prijetnje, bez upotrabe čudotvorne snage, da samomu sebi pomogne bez apela za pomoć učenika. Ništa od svega toga. Isus im se predaje potpuno pripravan i čvrsto odlučan.

I p r e m a B o g u je velik u svoj potpunoj pripravnosti. Isus zna, da je prema Božjem planu i Božjoj volji sada došao čas neprijatelja. A tama može razvijati svoju moć. U Utjelovljenju, u čitavom svom javnom životu u svojoj nauci i djelovanju, u izboru svojih učenika, kod osnivanja svoje Crkve, u svemu se pridržavao volje Očeve. Tako i sada. Došao je čas tame, dakle ide u tamu. Otac je dao vlast tami, dakle ne pruža tami otpor. Otac odredjuje dan i sat. Sada je došao taj dan i sat, dakle je Isus pristao s mirnom veličinom. Da ova veličina nije bila nešto samo po sebi razumljivo, pokazao je prethodni strah. U toliko je veličina sad vrednija udivljenja i izvanrednija, kad se na Njega spušta stvarnost, pred kojom je drhtao. Nisu vanjski dogadjaji ono, što Gospodinovoj muci daje veličinu, već je to unutarnji stav. Upravo Luka, koji kao liječnik ima osobiti smisao za ono, što je čovječje, na poseban način naglasuje ovu veličinu. Matej opisuje Isusa kao trpećeg Mesiju. Marko donosi vrijedne pojedinosti, Kod Ivana kroz sve dogadjaje svijetli ono božansko, No Luka, poznavalac duša, opisuje Gospodinovu unutarnju veličinu. Samo tada pravo čitamo njegov prikaz ruke, ako uvijek pazimo u Kristovoj muci na ono duševno. Zato Luka stavlja u smrtnoj muci drhtanje srca na početku. A, tome slijedi

unutarnja veličina kod hvatanja Isusova, koja se savršeno prepušta vodstvu nebeskoga Oca. Ova se veličina dalje očituje u svim stadijima muke.

P E T R O V O O D R I C A N J E
22, 54-62

"Kad ga uhvatiše, odvedoše ga u kuću velikog svećenika. Petar išao je za njim izdaleka. Kad naložiše vatru sred dvorišta i zajedno sjedoše, sjedio je i Petar medju njima. Vidjevši ga jedna sluškinja gdje sjedi kod ognja, uprije oči u njega i reče: I ovaj je bio s njime. A on ga zataji govoreći: Ženo, ne poznajem ga. I malo zatim vidje ga drugi i reče: I ti si od njih. A Petar reče: Čovječe, nisam. I kad je prošla otprilike jedna ura, netko je drugi tvrdio odlučno: Zaista i ovaj je bio s njime, jer je i Galilejac. Reče Petar: Čovječe ne znam, što govoriš. I odmah, dok je on još govorio, zapjeva pijetao. Obazrevši se Gospodin pogleda na Petra. I Petar se sjeti riječi Gospodinove, kako mu reče: Prije nego pijetao zapjeva, triput ćeš me zatajiti. I izišavši napolje gorko je plakao."

Isus je kod večere upravio dvojici učenika, Judi i Petru posebne opomene i upozorenje. Kod obojice bez uspjeha. Juda je usprkos tome postao izdajicom, a Petar Ga je zatajio.

1. P e t a r

Petar je čovjek velikoga samopouzdanja. Već je za javnoga života Gospodinova uvijek prvi uzimao riječ. On je rekao: "Gospodine, pripravan sam s tobom u tamnicu i u smrt". A nakon nekoliko sati izjavljuje, da ne pozna je Isusa. Da nema ništa s Njime. Na trostruko pitanje odgovara trostrukim Ne zatajivanja. Samopouzdanje pokazuje, da čovjek potpuno podcjenjuje izloženost svoje naravi napadaju. Da podcjenjuje krhkost svoga bića i nepouzdanost svoga htijenja. Pouzdanje je temelj egzistencije religioznog čovjeka. Ali, ne pouzdanje u sebe, već pouzdanje u Boga. Bog prepušta ljude, koji imaju samopouzdanje, samima sebi. Tada postaje pad neuklonjiv. Naprotiv, gdje pouzdanje u sebe zamijeni poniznost, postaje put pouzdanja u Boga slobodan.

Kod Petra pridolazi k osobnom momentu i službeni. On je apostol. Krist je Petra postavio na čelo zbora dvanaestorice. Njemu je obećao vodstvo Crkve. Njegov pad ne znači, da je obećanje službe postalo neodrživo. Jer, Krist mu je poslije uskrsnuća izričitim, svečanim rječima ipak predao ovu vlast. No, Petrovo zatajenje pokazuje, da je izvršavanje službe ovisno o osobi. Ali ne i sama služba u svojoj egzistenciji kao takvoj i u pravnoj valjanosti. Maleni pape zadali su Crkvi štetu. Širokogrudni dali su joj svjetovnu širinu. Nemoralni su pape bili sablazan kršćanima i nekršćanima. Trajno su opterećivali Crkvu velikim hipotekama. Sveti su joj pape dali svijetli sjaj moralnog izžarivanja. Tako je vršenje službe ovisno o veličini i

neznatnosti osobe. To povećaje odgovornost svakoga crkvenog dostojanstvenika i službenika. Zato je Petrov pad za svakoga opomena i upozorenje. A sama služba kao takva, nije ljudsko djelo. Zato njezina egzistencija ne počiva u ljudskim rukama. Ona je Kristovo djelo. I zato je Krist osigurava. Tko ne može rezlikovati izmedju službe i osobe, nije shvatio sićušnost i veličinu Petrovu, kako je opisuje biblijski izvještaj.

2. I s u s

Ova scena pokazuje Isusa u Njegovoj božanskoj i ljudskoj veličini. Božanska je veličina očita, jer se Isusova proricanja ispunjavaju s matematičkom točnošću. Krist je govorio o trostrukom zatajivanju i s točnim navodima vremana. I stvarno, triput slijedi zatajivanje. Za vrijeme trećega zatajenja pijetao već započinje pjevati, kao znak ispunjenja. No, istodobno, Isus je u ovoj sceni sasvim čovjek. Jer u času, kad je pijetao zapjevao, Isus se okreće prema Petru i pogleda ga. To nije triumfalni pogled onoga, koji je imao pravo. Nije to ni uništavajući pogled suca, koji kažnjava, niti je to pogled onoga, komu se čini nepravda. To je pogled smilovanja koji, usprkos svemu, gleda na grešnika i ne pušta ga, da padne. Zato ima učinak, koji prodire do najdublje dubine duše. Petar ulazi u sebe i čini pokoru. Grijeh se je dogodio. No, odmah slijedi pokajanje i unutarnji i vanjski preokret. Petar je brz u padu, brz je i u pokori. I opet se dešava božansko i čovječje, kad Gospodin poslije

uskrsnuća raskajanom grešniku predaje vodeću službu u Crkvi.

PRED ŽIDOVSKIM SUDOM
22, 63 - 71

"A ljudi, koji su ga držali zarobljena, rugali mu se i bili su ga. I pokrivši ga (tukli su ga po obrazu), i pitali ga govoreći: Proreci, tko te udari? I mnoge su druge psovke govorili protiv njega. I kad dan osvanu, sabraše se starješine narodne i veliki svećenici i književnici, i odvedoše ga u svoju skupštinu govoreći: Ako si ti Krist, kaži nam. On im reče: Ako vam kažem, ne ćete mi vjerovati, a ako vas zapitam, ne ćete mi odgovoriti niti ćete me pustiti. Ali odsada će Sin čovječji sjediti s desne strane sile Božje. Tada svi rekoše: Ti si dakle, Sin Božji? On im odgovori: Vi kažete, ja jesam. A oni rekoše: Što još trebamo svjedočanstvo? jer sami čusmo iz usta njegovih."

1. Vojnici

U svako je vrijeme bilo vojnika, nadzornika i čuvara, koji su svoju duševnu grubost i sotonsku okrutnost iskalili nad zatvorenicima. I što je srušeni prije bio viši, to zloradost, sakrivena zavist i neke vrsti želja za osvetom bezobzirnije prodire u postupku i zlostavljanju. Ako se pak radi o religioznom području, ljudi, koji su najprije bili iz nekog tajanstvenog počitanja i unutarnjega straha suzdržljivi, kad padne religiozni nimbus, postaju dvostruko razuzdaniji. Jednak je slučaj, ako se ne moraju

bojati nikakva začaranog djelovanja. Djelomično je to prevarena nada. Djelom je okrutna poruga i cinizam, koji tada izbijaju na površinu. Kod Isusa se to sve stječe. Tako se vojnici rugaju Njegovoj proročkoj ličnosti i mesijanskim proročanstvima. Isus neka upotrijebi svoje sveznanje, da zadovolji njihovoj podrugljivoj igri. Ili se šale s Njime, ili traže, da Isus svojom čudesnom snagom, njima zbija šale. No, Utjelovljenje Božje i muka Utjelovljenoga Boga u najmanju su ruku šale. Tako je ova scena najokrutnija poruga i poniženje, blasfemno udaranje po Bogu. Nikada nije čovječanstvo dublje poniženo nego u ovoj sceni, kad su ljudi ponizili Boga.

2. Suci

Pa, ipak druga je scena još punija poniženja. Držanje vojnika barem je otvoreno i iskreno. Oni ni najmanje ne sakrivaju svoje niske osjećaje. Naprotiv, suci čuvaju vanjski izgled prava. Glume monstrum proces kao da im je stalo do prava i pravde, a stvarno već su zaključili Isusovu smrt. Čitava scena suda je lakrdija. Njihova je zloba to veća, što se radi o religioznome. Oni su vodje naroda. Njihova je dužnost, da narod priprave na Božji dolazak. Sada, kad je Mesija pred njima, kad je, dakle, ostvaren dolazak, oni Ga ne samo otklanjaju, već Ga odbacuju kao bezbožnika, zavodnika i bogohuljitelja Iz vana je sve u redu. Veliko se vijeće pravilno sastalo. Na okupu su sve tri grupe, koje ga sačinjavaju. Tu su starješine, kao zastupnici sviju političkih grupa, svećenstvo kao zastupnici hrama i pismoznanci kao zastupnici Zakona. Prividno se pro-

vodi propisano preslušavanje, a s time i istraga pravnoga stanja. Suci postavljaju i odlučno pitanje, koje zadire u središte rasprave; "Ako si Mesija, kaži nam." Njegov potvrdni odgovor im je dovoljan, kao činjenički dokaz, na temelju kojega Ga osudjuju na smrt. Sada prividno imaju pravo na svojoj strani. Pred narodom su pravednici. A ipak su u stvarnosti nogama pogazili pravdu. Sami nepravedni, osudili su jedinoga Pravednika, pozivajući se pri tome na pravo.

3. I s u s

Krist u svom poniženju stoji mirno i dostojanstveno. Za vrijeme zlostavljanja vojnika ne kaže nijedne riječi. Bilo bi sasvim besmisleno govoriti ovim zvjerskim ljudima. Postoje situacije, u kojima je šutnja jedino mogući odgovor. Sucima pokazuje, da potpuno prezire njihove osjećaje. Njima nipošto nije stalo, da ustanove istinu. I da na temelju istine dosude pravo. Jer ako im Isus priopći istinu, nisu ni najmanje pripravni, da joj odgovore vjerom. Ako im postavi protupitanje tako, da bi se raspleo razgovor u jednom ili drugom pravcu, oni se krate da odgovore. Tako su još pred par dana pokazali prigodom Njegova pitanja o naravi Mesije kao Gospodina Davidova. / 20,41 / Zato se Isus u ovoj sudbenoj raspravi u opće ne upušta u njihova pitanja. Već On usred poniženja, ukazuje na svoje uzvišenje. Suci moraju pomisliti, da će On jednom doći kao sudac. "Odsad će Sin Čovječji sjediti s desne strane sile Božje". Njegov je odgovor svjedočanstvo za Njegovu veličinu i Njegovu narav.

Bog će uzvisiti Njega, koga ovdje suci sramote i osudjuju. Jednom će On suditi ovima prividnim sucima. Tako rasprava izvana završuje s Njegovim porazom, a u zbilji s Njegovom pobjedom. Neprijatelji nisu došli na svoj račun. Dali su samo prigodu, da Isus još jednom u svečanom obliku potvrdi, da je Mesija i Sin Božji. Osudjenik je pravi pobjednik u ovoj nejednakoj borbi.

P R E D P O G A N S K I M S U D O M
23, 1-7

"Tada ustade sva njihova skupština i odvedoše ga k Pilatu. I počeše ga tužiti govoreći; Ovoga nadjosmo, gdje buni narod naš i zabranjuje davati porez caru i govori, da je on Krist, kralj. Pilat ga upita; Zar si ti kralj židovski? on mu odgovori; Ti kažeš. Tada Pilat reče velikim svećenicima i svjetini; Nikakve krivice ne nalazim na ovom čovjeku. Ali oni su navaljivali govoreći; On buni narod učeći po svoj Judeji počevši od Galileje do ovdje. Pilat čuvši to zapita, da li je podanik Herodov, posla ga k Herodu, koji je takodjer bio onih dana u Jerusalemu."

Židovi ne mogu Isusa pogubiti bez odobrenja visokoga rimskog komesara. Zato Ga vode pred njegovo sudište.

1. T u ž i t e l j i

Vodje Izraelovi postupaju lukavo i svrsishodno. Znaju, da njihova religiozna shvaćanja nemaju nikakve važnosti kod pogana.

Ako, dakle, optuže Isusa kao Mesiju, to nema nikakve **vrijednosti pred Pilatom**. **Zato okreću optužbu pred** političarom u političku optužbu. Isus buni narod, zabranjuje dati caru porez i proglasuje se Mesijom. Strogo uzevši, u ovom su prigovoru sadržane tri optužbe. On unosi nemir u narod dakle je revolucionar. Zato se Pilat mora zanimati, da ukloni ovoga začetnika nemira. Zabranjuje dati caru porez. Prema tome je neprijatelj Rima. Financijski oštećuje Rim. A time i samoga Pilata, predstavnika Rima. Ove su optužbe vrlo proračunano formulirali, jer znaju, kako su namjesnici mnogo nastojali, da se obogate na račun naroda. Treći elemenat tužbe je kraljevstvo. I ovdje se polagano čuje ono religiozno; Mesija-Kralj. Rimljani neposredno vrše vlast u Judeji nakon uklanjanja Arhelaja. Tko, dakle, teži za krunom taj je buntovnik protiv vlasti i gospodstva Rima. Time su optužbe tako formulirali, da ih Pilat mora uzeti ozbiljno. Usprkos tomu, one potpuno promašuju svoj učinak. Pilat, doduše, sasvim formalno ustanovljuje, da se Isus stvarno smatra židovskim kraljem, ali, ovo mišljenje izgleda Pilatu tako smiješno, da stvarno ne može ništa poduzeti protiv toga pretendenta i kandidata krune. U stvari, ovaj zahtjev izgleda naprosto nemoguć. Isus je sam, svezan, uprljan popljuvan i bez svake vlasti. Stoji pred Pilatom, predstavnikom rimske vlasti, koji svijestan svoje moći ovdje sudi; Nemoćan pred nosiocem vlasti. Ovaj je religiozni sanjar u očima Pilata potpuno neopasan. I tako Rimljanin, u punoj formi, ustanovljuje, da ne nalazi na Njemu nikakve krivice.

Otada je ponovo postavljen prigovor

krivoga povezivanja religioznoga s političkim. I tako su kršćane opetovano smatrali državnim neprijateljima. S druge strane, političari su, prožeti voljom za vlašću, uvijek prezirali kršćane, jer nisu vjerovali u sredstva vanjske sile i nisu htjeli svoje uvjerenje širiti mačem. Zato su smatrali kršćane kao svijetu tudje sanjare i religiozne fantaste. Optužba političke nepouzdanosti i buntovnog sanjarstva nije više umukla od rasprave pred Pilatom.

2. S u d a c

P i l a t se takodjer sa svoga gledišta rukovodi samo politikom. Isus je s političkog gledišta neopasan. U interesu i u ime rimske politike može i treba da bude oslobodjen i pušten na slobodu. Pilat to utvrdjuje sa svom formalnošću. Ali, Pilat se može Njime politički okoristiti. Jer; Isusa kao Galilejca može prepustiti poglavaru Galileje. To je Herod, koji je ovisan o rimskoj vlasti, ali je ipak imao neku punomoć u izvjesnoj vlasti. Tim se Pilat, s jedne strane, riješio neugodnoga slučaja, i može prebaciti odgovornost na nekoga drugoga. S druge strane, zadobiva prijateljstvo Herodovo, jer pred Židovima priznaje njegovu nadležnost. Herod ne će biti nepristupačan za ovaj gest uljudnosti. Tako je i presuda i predavanje zatvorenika Herodu, doduše, nedosljedno, ali politički i diplomatski lukavo i mudro. A to je jedino odlučno. Političari su uvijek izvrgnuti opasnosti, da stvari gledaju samo s političkog vidika. Kako se često pravo mora ravnati prema politici. Kako politika često ugnjetava moral.

Ništa nova pod suncem.

2. O p t u ž e n i

Krist odgovara na pitanje: "Je si li ti kralj židovski", samo kratkom rečenicom: "Da, ja jesam". Ovaj je odgovor, diplomatski, nerazborit i nespretan. Ta, Krist je mogao pred sucem, koji politički misli, bez otezanja naglasiti, da je Njegovo pitanje samo religiozno. No, Isus to ne čini. Jer stvarno, Njegovo kraljevstvo nije, doduše, od ovoga svijeta, ali, ono ipak obuhvata čitav svijet. Bog je gospodar država i njihovih vlastodržaca. I tako ima Sin Svevišnjega vlast nad vlastima ovoga svijeta. Isus j e s t kralj Židova. Dakako, Njegovo je kraljestvo, potpuno drugačije, no što su Židovi očekivali. Oni očekuju Mesiju, koji će stvarno pobuniti narod. A zatim ga osloboditi od rimskoga gospodstva. Ono, što ovdje Kristu predbacuju, to je bila njihova potajna nadá. Ali, jer vide, da Krist baš to ne čini, zato Ga optužuju. No, zato i Isus zauzimlje jasan stav. On je kralj židovski. Ali, njihove su predodžbe i nade krive. Njegovo kraljevstvo ima drugi značaj. To je Božje gospodarstvo, da bi Njegov narod i svi narodi uistinu postali Božje vlasništvo. Znači, da se potpuno podrede Njegovoj volji. I da Njega stvarno spoznaju i priznaju kao Gospodara. Njegovo je kraljevstvo veće, no što su očekivanja Židova. Činjenica da Isus i u svom poniženju ustraje na svojoj veličini. I da u svojoj nemoći ističe vrijednost svoje moći, mogla bi im otvoriti oči. To, dakako, kad bi im bilo stalo do istine i do spoznaje Božjih planova. Tako je Isusov

odgovor ne samo ljudski hrabar, jer se time izručuje Rimljanima. Što više, Isusov odgovor je religiozno velik, jer otklanja krivo kraljevstvo židovskog naroda, i objašnjuje pravo, bogodano kraljevstvo.

H E R O D
23, 8-12

"Herod vidjevši Isusa vrlo se obradova, jer ga je odavna želio vidjeti, što je mnogo čuo za njega i nadao se, da će vidjeti od njega kakvo čudo. I pitao ga je za mnoge stvari. Ali on mu ništa ne odgovori. Veliki su svećenici i književnici stajali i tužili ga postojano. Tada ga Herod prezre sa svojim vojnicima i narugavši mu se obuče mu bijelu haljinu, i posla ga natrag Pilatu. I u taj se dan sprijateljiše Herod i Pilat, jer su prije bili neprijatelji jedan drugome."

Pred židovskim se sudom radilo o veličini i poniženju, pred Pilatom o moći i nemoći, a pred Herodom je pitanje o mudrosti i ludosti.

2. H e r o d

H e r o d se pokazuje kao mudar i razborit. Bila je to razboritost, što je do sada bio suzdržljiv prema Isusu, premda je Isus kao Galilejac živio i djelovao na području Herodove vlasti. No, Herod je već izgubio mnogo simpatija zbog zatvaranja Krstitelja, zato je razboritost zahtijevala, da Isusa pusti na miru. Osim toga, Herodov je prestiž rastao, ako se držao podalje i nije

se puštao da zadire u zbivanja i pokrete medju nižim pukom. I konačno, nikad se nije moglo znati, kakve će posljedice i učinke imati razgovor s galilejskim prorokom, zato se Herod iz razboritosti držao po strani. Razboritost sada traži, da odgovori na Pilatovu gestu i da izrekne sud nad Isusom. Time je Herodu porastao ugled u javnosti. A prije svega, pred židovskim vodjama, koji su sada morali pred njegovim sudom iznositi optužbe protiv Isusa. I konačno, bilo je razborito, da Isusa, koji nije odgovorio ni na jedno pitanje s kime se očito nije moglo ništa započeti, presudi onakvim, kakav je bio; neopasan, lud sanjar, nikakav opasan zločinac. Samo zaslijepljeni ludjak. To je presuda, koju Herod izriče. Zatim šalje Isusa u ludjačkoj košulji natrag k Pilatu. Time uzvraća i političku uljudnost. Razboriti postupak nije promašio svoj cilj. Jer, " u taj dan se sprijateljiše Herod i Pilat, koji su prije bili neprijatelji jedan drugome".

Crkva i Kristovi učenici uvijek ponovno iskušavaju ono, što je Kristu palo u dio pred Herodom; porugu i prezir. Poluobrazovani osudjuju nauku Crkve, a pri tome se pozivlju na obrazovanost. Ljudi, koji se predavaju užicima, osudjuju kršćanski moral i njegove stroge propise kao besmislene. To čine, samo da bi ušutkali svoju savjest. I da zadobiju slobodan put za svoju moralnu razuzdanost. Častohlepni laktaši izruguju se kršćanskoj poniznosti. Vlastoljubivi političari ismjehuju kršćansku ljubav. Novčari izruguju ideal dragovoljnog siromaštva. Ohola preuzetnost ne zna, što bi započela sa zahtjevom kršćanske poslušnosti. A svi ovozemski orijentirani ljudi mašu glavom nad kršćanskom vjerom u prekogrobni život.

2. I s u s

I s u s je za Heroda stvarno luda, jer ne zna iskoristiti svoju životnu prigodu. Isus bi mogao kovati vatru kod Heroda pomoću svoje pripadnosti istoj narodnosti. Mogao bi iskoristiti proturimski i, nada sve, protupilatovski stav kralja. Mogao bi svojim razboritim odgovorima razbiti sve napadaje židovskih vodja. Ukratko, Isus ima dovoljno mogućnosti, da isposluje povoljnu presudu. No, Isus šuti. To nije šutnja iz neprilike. Naprotiv, to je šutnja mudrosti. Ima ljudi, za koje je svaka riječ izgubljeni napor. Isus zna, da je Herod protjerao svoju ženu, da bi mogao živjeti u nedozvoljenom odnošaju sa ženom svoga rodjaka. Zna, da se Herod kod svojih hodočašća na židovske blagdane licemjerno laska, a stalno se Židovima izruguje, i da živi više poganski nego židovski. Isus zna, da Herod izigrava prema Pilatu prijatelja rimskog, a ipak je pripremio potajno spremište oružja za slučaj, da uspije koncentrirati vojničku silu protiv Rimljana. Isus zna, da ovdje Herod izigrava suca, kome je stalo do pravde za Božju riječ i za Božja čudesa. Stvarno pak želi doživjeti samo senzaciju i što više istaći svoj društveni i politički položaj. Ovakvom čovjeku, kome je prividnost važnija od stvarnosti, čovjeku, čiji je čitav nastup u Jeruzalemu samo fasada, Isus ne odgovara. Odgovor ima samo smisla, gdje je pitanje ozbiljno zamišljeno. Ovdje to nije slučaj. Zato Isus šuti.

I Crkva odgovara šutnjom na mnoge napadaje. Kako će protumačiti veličinu Božje riječi onima, koji smatraju, da ne postoji ništa osim onoga, što vide svojim tjelesnim očima i što mogu opipati svojim grubim prstima. Ili onima, koji maleno mjerilo svoje inteligencije postavljaju svagdje, da bi po njému sve prosudijivali. Onima, koji žele svojim pojmovima obuhvatiti sve, a kojima zato ostaju tuda bezgranična ustalasana mora Božjega duha. Podrugljivcima, koji ništa ne uzimlju ozbiljno, ne može se govoriti o ozbiljnosti životne odluke. Nije moguće objasniti mudrost ljubavi ludjacima, koji kruže samo oko vlastitoga "ja". Postoji šutnja mudrosti, koja je jedini mogući odgovor na budalasto brbljanje.

S V J E T I N A
23, 13-25

"Pilat sazvavši velike svećenike viječnike i narod reče im: Dovedoste mi ovoga čovjeka, kao da buni narod. I ja sam ga, eto, pred vama ispitao, i nisam našao u ovom čovjeku ni jedne krivice, zbog koje ga vi tužite. A ni Herod, jer ga je natrag poslao k nama, prema tomu nije ništa učinio, što bi zaslužio smrt. Kaznit ću ga dakle i pustiti. A trebalo je, da im o blagdanu pusti jednoga. Ali sva svjetina povika zajedno: Uzmi ovoga, a pusti nam Barabu. Ovaj bijaše bačen u tamnicu za nekakvu bunu u gradu i za ubijstvo. Kad im Pilat opet prozbori, hoteći da pusti Isusa, odgovore oni vičući: Raspni ga, raspni ga! Ali on im treći puta reče: Kakvo je, dakle, ovaj zlo učinio? Ja ništa

ne nadjoh na njemu, što bi zavrijedilo smrt; kaznit ću ga dakle i pustiti. Ali oni su navaljivali s velikom vikom tražeći, da se on razapne, i sve je bila silnija njihova vika. Tada Pilat izreče osudu, da im bude, što traže. I pusti im onoga, koji bi bačen u tamnicu radi bune i ubijstva, jer su ga tražili, a Isusa preda njihovoj samovolji."

Herod ponovno vraća Isusa Pilatu. No, ova druga scena nije više sudbena rasprava, već strka puka. Pilat je u stavu obrane. Konačno popušta pred pritiskom puka.

Svjetina, koju su farizeji i pismoznanci fanatizirali daje poticaj, da joj Pilat oslobodi Barabu. Pilat želi Isusa osloboditi. Da bi to spriječili, bunitelji naroda traže, da oslobodi ubojicu Barrabu. Narod uzvikuje: " Raspni Ga". Pilat tri puta naglasuje nedužnost uhvaćenoga. On, pače, želi izaći ususret želji naroda i nedužno uhvaćenoga dati bičevati. No, narodne mase nisu time zadovoljne. Sve završava pravom scenom buke: "Ali oni su navaljivali velikom vikom, da se On razapne i sve je bila silnija njihova buka." Izvještaj resignirano završava: "Isusa preda njihovoj samovolji." U ovoj, dakle, sceni nema ni govora o istrazi, o pravednosti, o kažnjavanju. Jedino je govor o slabašnoj popustljivosti prema bijesu svjetine.

Iz toga slijede dvije važne spoznaje. Ponajprije, nepouzdanost narodne mase. Postoji pravi narod sa zdravim sudom i odgovornim držanjem. Ali, postoji kraj toga i masa, koja ne zaslužuje ime naroda već svjetine. To je zgrnuta gomila, u kojoj pojedinac gubi svoj jasni sud, a svoje osobno mišljenje pušta da

se utopi u buci masa. Pojedinci su možda sasvim pristojni ljudi, no u gomilu združeni za bunu, postaju kao zvjeri. Oni slijede onoga, koji najglasnije viče. Tako se može njihov Hosana brzo pretvoriti u Crucifige, Raspni Ga. Oduševljenje u otklon. Ljubav u mržnju. Poštovanje u prezir. Masa tjera danas u lijevo, sjutra u desno. Ona je leteći pijesak, što leti ovamo i onamo. Isus je žrtvovan ovoj nahuškanoj svjetini. Sam se predstavnik rimske svjetovne vlasti pobojao svjetine.

Drugo. Zašto je ovaj narod zatražio Barabu, a ne Isusa? Baraba je bio jedan iz njihove sredine. Bio je čovjek njihova kova. Isus je bio sasvim drugačiji. Bio je od njih neizmjerno više. Oni su Ga mogli poštovati, no On im je ostao ipak neugodan, tudj. Svjetina može poštivati svece, ali ona ih, zapravo, ne ljubi. Sveci su joj stalni prigovor, glas savjesti. Oni ispadaju iz okvira, nadmašuju prosjek, ne uklapaju se u svakidanje. Prosječni ljudi ne vole veličine. Oni želo, da sve bude prikrojeno prema njihovoj mjeri. Sve drugo otklanjaju. I tako sve svršava u potresnoj činjenici, da svjetina traži slobodu za buntovnika i ubojicu. Naprotiv, vodi u smrt Isusa, koji uistinu donosi narodu dobro i koji im daruje život. Oni spasavaju ubojici život, a darivaoca života izručuju smrti. Zovu buntovnika narodnim braniteljem i usrećiteljem. A Onomu, koji narodu donosi spas, predbacuju, da buni narod. Tako nahuškana i fanatizovana svjetina gubi svako prosudjivanje. Ona zove dobro zlim, a zlo dobrim. Lijepo ružnim, a ružno lijepim. Zove Život smrću, a smrt životom. Neprijatelja zove prijateljem, a

prijatelja neprijateljem.

Crkva će se u svako vrijeme obraćati na narod, jer je ona Crkva naroda, crkva koja želi spasenje naroda. Ali, ona će svagda biti izručena mržnji svjetine, i uvijek će nanovo iz njezinih redova slušati Crucifige, Raspni je.

LJUDI NA KRIŽNOM PUTU

23, 26 - 32

"I kad ga povedoše, uhvatiše nekoga Simona Cirenca, koji je dolazio iz polja, i metnuše na njega križ, da ga nosi za Isusom. A za njim je išlo veliko mnoštvo naroda i žena, koje su naricale i plakale za njim. Isus obazrevši se na njih reče: Kćeri Jeruzalemske! ne plačite za mnom, nego plačite za sobom i za djecom svojom; jer gle, idu dani, u koje će se reći: Blago nerotkinjama i utrobama, koje ne rodiše, i grudima, koje ne dojiše. Tada će početi govoriti gorama: Padnite na nas! i brežuljcima: pokrijte nas! jer kad ovako rade od zelena drveta, što će biti od suha?

Vodili su s njime i druga dva zločinca da ih pogube."

Luka ništa ne izvješćuje o Gospodinovu križnom putu, što se neposredno odnosi na Kristovu muku. Dakle, ništa o Njegovu padanju, o izrugivanju i tako dalje. Pogled je usmjeren na druge.

1. S i m o n i z C i r e n e

Simon Cirenac je stranac, koji nema ništa zajedničko s Kristom. On slučajno prolazi putem. Simon se sam dragovoljno ne nudja, da pomogne Kristu. Njega sile da nosi križ. Pa ipak, ta mu je prilika, kako iz Predaje znamo , bila spasonosna i uvijek se to ponavlja u čovječjem životu. Ljude stiže sasvim neočekivano bilo kakva bol i, neprijavni, prisiljeni su da nose križ zbog bolesti, financijskih udaraca, obiteljskih neprilika, zbog neugodnosti u zvanju, bračnih kriza, političkih katastrofa, nepravednog postupka i t. d. Ljudi se iz početka opiru,ali otpor je besplodan. I oni se moraju, htjeli ili ne, s križem obračunati. Ako, zatim, na ovaj način dodju bliže Kristu, to će dosadašnji samo izvanjski odnos, pomalo, postajati unutarnje razumijevanje. A kršćanin po krsnom listu postat će kršćaninom po srcu. Teoretsko uvjerenje postaje praktičnim djelovanjem, načelno postaje stvarnim. Tako život dobiva sasvim novo lice, dok ovi ljudi ne dodju tako daleko da hvale čas, koji su izpočetka proklinjali. I Bogu su za ono zahvalni što su najprije odbili. Nepregledni niz onih, koji stoje iza Simona Cirenskoga, nikad se ne otkida.

2. Ž e n e

Izgleda, da ž e n e koje oplakuju Isusa, imaju u opreci prema Simonu bolji stav. Jer, one otvoreno stoje na Kristovoj strani i sažaljuju Ga. Pa ipak, tome nije tako. Krist ih nipošto ne hvali. Njegov odgovor je prikor.

Neka ne plaču za Njim, nego za sobom. Ne treba oplakivati Njega, već njih. Sentimentalno saučešće, čisto osjećajno ulaženja u Njegove boli nema smisla. Postoje suze, koje su bez svrhe i koje nemaju vrijednosti. Ne treba žalit onoga, koji mora trpjeti, a kome je patnja put u blaženstvo. Sažaljenja vrijedan je onaj, čiji je život neplodno upotrebljen; onaj, koji ne misli na svršetak, te svoj život ne uredjuje prema tome. S Kristom postoji povezanost, koja je samo stvar osjećaja, ta nema vrijednosti kod Isusa. Sentimentalna je pobožnost tudja Njegovu biće, Isus je otklanja. On sam od nje nema ništa, a sentimentalni ljudi imaju još manje. Sentimentalna pobožnost je omot bez svrhe. Tko u sjećanju na muku zastaje samo u čuvstvenom raspoloženju, nije shvatio njezin smisao. Niz iza žena na križnom putu jednako je nepregledan i jednako se nikada ne raskida. Ovim se ljudima ne može nikada dovoljno jasno kazati Kristova opomena. Oni su neplodno drvo.

3. K r i s t

Krist, usred muke,ne misli na sebe. Sada, kad je zapravo potpuno prepušten samome sebi, i kad kao svaki teški putnik jedva može misliti na što drugo osim na sebe, Njegove misli stvarno prelaze preko onih, koji ga okružuju, prelaze preko sadašnjosti, Njegov pogled je uperen na posljednje stvari. Tako, kako je već u blagovaonici Posljednje večere i, zatim, pred židovskim sudom mislio na ono, što je poslije svršetka Njegova života,znači na svršetak Jeruzalema i na svršetak svijeta, tako misli i ovdje. On gleda konačnu katastrofu; Vrijeme, kad ljudi dovikuju bregovima; pad-

nite na nas i brežuljcima; pokrijte nas. Da je Izrael prihvatio Njega kao Mesiju, mogao bi čitav dalji tog povijesti dobiti drugi smjer. Ali, sada Ga je Izrael odbio. Zato će Izrael propasti, a Jeruzalem će biti razoren. A to je samo mali znak velikoga zbivanja kod propasti svijeta na svršetku vremena. Tada će se istom pokazati, koju važnost ima put ka križu, kojim On sada ide, pokazat će se, koja snaga za obnovu leži u ovoj propasti, i kakav život Isus poklanja svojom smrću. Jedini, koji ovdje na križnom putu ima ispravan stav i koji pokazuje pravu veličinu, jeste On Sam. Njega slijedi samo jedan prisiljen, i drugi koji Ga krivo shvaćaju. Samo onaj, koji poštuje i ulazi u način Isusova mišljenja i u najunutarnije Isusove osjećaje, taj je ispravan na Gospodinovu križnom putu.

R A Z A P I N J A N J E
23, 33-43

"I kad dodjoše na mjesto, koje se zove Lubanja, ondje razapeše njega i zločince, jednoga s desne strane, a drugoga s lijeve. A Isus je molio; Oče, oprosti im, jer ne znadu, što čine! Zatim razdijeliše sebi haljine njegove bacajući kocke. I narod je stajao te gledao. I glavari mu se rugali govoreći; Drugima je pomogao, neka pomogne sebi, ako je Krist Božji, Izabranik. I vojnici su ga grdili pristupali k njemu i davali mu ocat govoreći; Ako si kralj židovski, pomozi sam sebi! Bio je nad njim i natpis, napisan slovima grčkim, latinskim i hebrejskim; Ovo je kralj židovski.

I jedan ga je od obješenih razbojnika psovao govoreći; Zar nisi ti Krist? pomozi sebi i nama! A drugi ga je korio govoreći; Zar se ni ti ne bojiš Boga, kad i sam trpiš jednaku kaznu. I mi pravedno, jer primamo, što smo zaslužili po svojim djelima; ali ovaj nije nikakva zla učinio. I reče; Isuse sjeti se mene, kad dodješ u kraljevstvo svoje! I reče mu; Zaista ti kažem; danas ćeš biti sa mnom u raju."

Luka ni u ovoj sceni ništa ne izvješćuje o Kristovoj tjelesnoj i duševnoj muci. Naprotiv njemu je stalo, da Isusa ocrta kao donosioca spasenja, kao spasitelja, dakako onoga donosioca spasenja, kojega su mnogi otklonili.

P r o t i v u r j e č j e leži u činjenici razapinjanja. Luka izričito naglasuje da Krista pribijaju na križ izmedju dva zločinca s Njegove desne i s Njegove lijeve strane, jednako kao zločinca. Pogubljenje slijedi iza smrtne osude zločinaca. Time Ga je Izrael, Njegov narod, sa svom formalnošću osudio, odbacio i, po njihovu mišljenju uklonio sa svijeta. Da je to konačno, proizlazi iz činjenice, što dijele njegove haljine, bacaju kocku za posljednji ostatak njegove svojine.

Protivurječje se takodjer pokazuje u riječima. Veliko vijeće Ga izruguje, i to izričito kao Pomazanika i Izabranika Gospodnjega. Isus nije po njihovu uvjerenju Mesija. Njegova propast na križu to jasno dokazuje. Oni hoće i očekuju drugoga Mesiju. **Ovomu, koji visi na križu, kazali su; "NE".** **Isto vrijedi i za vojnike.** Njihova je poruga namijenjena kralju židovskomu, dakle

njegovu kraljevstvu. Pilat izrazuje svoj prezir, kad daje staviti na križ podrugljivi natpis "Kralj židovski". Konačno, protivurječje formulira jedan od dvojice razapetih; "Ako si Krist, pomozi sebi i nama!" Ove su riječi izgovorene kao zlobna hula.

Spas i spasenje po križu uvijek nailaze na nerazumijevanje i otpor. Ako čovjek govori o spasu, to je za njega skup blagostanja, ugodnosti i životne punine, Križ je nešto sasvim protivno. Zato je spas po križu za čovjeka protivurječje, kome se on mora protiviti. Pa ipak je Krist donio spasenje po križu, jer spas leži na drugoj razini i ostvaruje se u drugo vrijeme. Ovdje je u nesigurnosti onoga ,što je duhovno i natprirodno,a istom će tamo, preko groba, biti u tjelesno-duhovnom vidljivom ostvarenju dovršeno.

Kristov odgovor na ovo protivurječje je u dvjema jedinim riječima, koje Luka izvješćuje. Prva vrijedi za sve. To je riječ umirućega; "Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine". Njegova riječ nije predbacivanje, niti oštra presuda suca, nego Njegovo vlastito opraštanje i molba Ocu na nebesima, da im i On oprosti. Tako je Isus, dok umire, pomoćnik i liječnik. On daje svoj život za spas ljudi. Zato je Njegova posljednja molba prošnja za spas sviju. Oni ne znaju što čine. Jer, kad bi bili pravo shvatili, što se zapravo zbiva u ovaj čas, da je to naime porodjajni čas novoga čovječanstva, početak Crkve, obrat od propasti k spasenju, od smrti k životu, bili bi drugačije radili. Oni to doista ne znaju. Isus nije dirnuo u pitanje, da li je to njihovo neznanje krivično, ili ne, On jednostavno ustanovljuje, da oni to

ne znaju. Zato i Osudjenik govori za vrijeme svoga pogubljenja u prilog svojih sudaca i izvršitelja osude. Nemo contra Deum, nisi solus Deus. Ovdje govori Bog u prilog ljudi protiv Boga. Milost u Sinu govori protiv pravednosti u Ocu, da bi milost bila ispred pravde. I da bi snaga ljubavi nadjačala krutu pravednost.

Druga je riječ upravljena čovjeku, koji se ovdje na križu moleći obraća Kristu. To je jedan od dvojice razbojnika. Njegova molba glasi; "Isuse, sjeti se mene, kad dodješ u kraljevstvo svoje" Jedini, koji u času poniženja govori o Isusovoj slavi. Jedini, koji smaknutoga zločinca smatra kraljem jeste ovaj razbojnik. On priznaje svoju grešnost; "Mi primamo što smo zaslužili po svojim djelima". On priznaje takodjer Isusa nevinim; "Ali ovaj nije nikakva zla učinio". Što više on priznaje, da će Isus ponovno doći u slavi svojoj. Ovdje je čovjek prihvatio vjeru s pogledom na svršetak. Zato će on biti spašen. Isusov odgovor glasi; "Zaista ti kažem, još danas ćeš biti sa mnom u raju." Grijeh, koji je zatvorio vrata raja, ovdje je nadvladalo otkupljenje, koje otvara rajska vrata. Započinje povratak kući odbačenog, nemirnog čovječanstva. Lutanje je došlo do krajnje točke. Izvršuje se veliki povratak, odlučan preokret. A prvi je osudjeni zločinac, koji započinje ovaj preokret. Za život čovjeka nisu odlučni grijesi, koje je počinio, već vjera, kojom se Kristu obraća i prima milost. Svraćanje na spoznaju vlastite grešnosti preduvjet je za preokret, za pravo obraćenje i za početak novoga života u Kristu, a s time i u spasu.

Tako u ovoj sceni razapinjanja kod Luke leži tama i potresna tragika onoga "NE".

Ali tu tragiku nadvladavaju dvije velike Gospodinove riječi, koje znače "DA". Riječ prema ljubavi Oca, koji oprašta i riječ prema grješnom čovječanstvu, koje moli za oproštenje. Spasenje je nadvladalo propast. Onaj, koji umire je Spasitelj svijeta.

ISUSOVA SMRT
23, 44-49

"Bilo je oko šeste ure, i tama je bila po svoj zemlji do devete ure. I pomrča sunce i zastor se hramski razdere na dvoje. I povikavši Isus iza glasa reče: Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj! I rekavši ovo izdahnu. Kad vidje satnik, što se dogodi, stade slaviti Boga govoreći: Zaista ovaj je čovjek bio pravednik! I sve mnoštvo, koje se skupilo, da gleda ovo, kad vidje, što se zbilo, vraćalo se, bijući se u grudi. Svi su znanci njegovi stajali izdaleka, i žene, koje su išle za njim iz Galileje, gledale su ovo."

Poniženje je pri kraju. Preokret ka uzvišenju počinje već prije Isusove smrti. Umiranje je uza svu jednostavnost izvještaja, ocrtano kao nešto nečuveno veliko i važno.

1. Dogadjaji

Tama se spustila nad čitavom zemljom. Kod Isusova poroda noć je zasjala. Kod Isusove smrti svijetli dan je potamnio, jer se u golgotskoj tami gasi svijetlo svijeta, koje je zasijalo u Betlehemskoj noći. Priroda, kojoj se Gospodin po čudesima očitovao kao

gospodar, svjedoči za umirućega Gospodina. Po riječi je sve postalo, a prva stvaralačka riječ glasi: "Neka bude svijetlo!" Sada, u smrti ova riječ postaje nijema. Zato se tama spušta na Zemlju. Izrael je imao svijetlo objave. Izrael sada otklanja ovo svijetlo pogubljujući Mesiju. I tako je vanjsko zamračenje prirode znak, da je duh potamnio.

"Zastor se hramski razdire na dvoje". Isusovo navještenje je započelo u hramu kod Zaharijine žrtve. Isusovom smrću, a njegovo je umiranje jedina velika žrtva čovječanstva, prestaje razlog opstojanja Izraelove hramske žrtve. Razdiranje zastora naznačuje svršetak tih litrgijskih svečanosti. Teški zastor zatvara svetinju nad svetinjama i dijeli je od svetišta. Prema riječima poslanice Hebrejima, Isus ulazi po svojoj smrti u pravu nebesku svetinju nad svetinjama s napunjenom žrtvenom posudom krvi svoga srca. Zemaljsko svetište i svetinja nad svetinjama sada su bez svrhe. Jer, na mjesto samih simbola stupaju pravo svetište duhovnoga hrama Crkve i nebeska svetinja nad svetinjama. I sada je Krist otvorio tu nebesku svetinju nad svetinjama. Probijeno je zatvoreno, zaključano odvajanje izmedju neba i zemlje, izmedju ovozemske i prekogrobne Crkve. Zastor, koji je razdvajao, postao je bez smisla. Od sada postoji samo jedno Gospodnje svetište, koje strogo uzevši, nije više podijeljeno. U njemu više nema zatvorenoga područja.

Isus je jakim glasom povikao: " Oče, u ruke tvoje predajem duh svoj". To nije polagano strašno umiranje. Nije to ni sve veće slabljenje u potpunoj nemoći, već je to povik snažnim glasom. Život dovršuje svečana dostojanstvena posljednja riječ. Ako su

Njegove riječi na križnom putu i na samom križu bile namijenjene ljudima, koji su Ga okruživali, posljednjom se riječju obraća k Ocu. Isus umire s molitvom na ustima. To nije povik očajnika. Nije to ni tjeskobna molitva u smrtnoj nevolji. To je svečani govor Onoga, koji se vraća kući. To je riječ Psalma, a njegov molitelj izmiče svakoj zemaljskoj pogibli u skrivenost Božje zaštite. Isus je izašao od Oca, k Ocu se ponovo vraća. Krug se zatvara. Život je zaokružen. To je dovršena, savršena cjelina. Tako nad čitavim rastankom i preminućem leži tiha veličina i svečana zbilja.

2. U č i n a k

Preokret se može zapaziti i kod ljudi. Poruga je zamukla. Poganski stotnik daje prvi svjedočanstvo. Najzadnje se to od njega moglo očekivati. No, on je prvi. Već prvi počinju bivati posljednji, a posljednji prvi. Crkva sastavljena od Židova i pogana, započinje ovdje pod križem. Poganin slavi Boga, jer spoznaje da ovo umiranje, u dubini, nije zločinačko ljudsko djelo, nego Božje milostno djelo. Ovo je umiranje nadljudske veličine. Zato treba Boga slaviti, što je ljudima poslao takva čovjeka. Stotnik slavi Isusa kao pravednika. Isus je pogubljen kao zločinac. U smrti je priznat pravednim. Presuda se preokrenula. Iza rimskog centuriona stoji čitav poganski svijet, koji je po Kristu našao put k Bogu.

Narod se udara u prsa i vraća kući. Ovi su ljudi stajali pod križem djelomično podrugljivo, djelomično radi senzacije, dijelom apatično. No, sada spoznavaju, da nisu samo gledaoci, već i sukrivci ovoj smrti. Priznaju svoju krivnju i grešnost. Njihov je povratak u Jeruzalem ujedno preokret k unutarnjem obraćenju. Gospodinov križ počinje djelovati kao opomena na pokoru.

Za žene evandjelje kaže jednostavno, da su Ga slijedile iz Galileje, i da su sve to gledale. One su nijemi svjedoci. Njihovo slijedjenje nije bilo samo vanjsko, od uspješnog sunčanog djelovanja na Galilejskim brežuljcima sve do golgotske katastrofe. Već je to bila i unutarnja pratnja sve do posljednjega. Sve do Njegova preminuća. Evandjelje je ovdje ostavilo spomenik njihove vjernosti. Žene pripadaju medju prve svjedoke, jer one izvješćuju sve, što su zajedno gledale onima koji nisu smjeli gledati.

Tako opis Kristove smrti nije prikaz pun boli. Nije prekor pun gorčine. Nego je to prikaz velikoga dogadjaja, koji je neposredno vidljiv kao prekretnica. Ta će se očitovati u velikim stvarima. Priroda i povijest daju svedočanstvo. Ljudi se obraćaju. Tako stoji križ usred kozmosa. U središtu povijesti i u središtu ljudskih sudbina.

U K O P
23, 50-56

"I, gle, čovjek po imenu Josip, vijećnik, čovjek dobar i pravedan, koji nije odobrio odluke i djela njihova, iz Arimateje, grada Judejskoga, koji je iščekivao kraljevstvo Božje. Ovaj pristupi Pilatu i zatraži tijelo Isusovo. I skide ga, omota u platno i položi ga u grob isječen u stijeni, u koji još nitko nije bio položen. I bio je dan priprave, i subota je svanji-

vala. Žene, koje bijahu s Isusom došle iz Galileje, pratiše (Josipa) i vidješe grob, i kako je položeno tijelo njegovo. Vrativši se pripraviše mirodije i pomasti. U subotu počivaše po zapovijedi."

Gospodinovo tijelo nije kamo-god bačeno i zatrpano kao tijelo pogubljenoga zločinca. Njegov ukop ima nešto svečano na sebi.

Č o v j e k k o j i G a u k a p a, nije istom tkogod. Nije ni jedan od Njegovih učenika. To je odlični vijećnik iz Jeruzalema. Nije, dakle čitavo veliko vijeće bilo protiv Krista. Mala grupa, elita, sačuvala je samostalan sud. I nije se dala udaljiti od puta prava. Čitav Izrael ne stoji na drugoj strani. Josip iz Amrimateje jedan je od prvih zastupnika pravoga Izraela. Dobri, koji su do sada prestrašeni stajali po strani, sada nastupaju neustrašivo. I to je jedan od znakova obrata. Josip iz Arimateje ode do rimskoga upravitelja, zatraži i dobije od njega pravo, da tijelo mrtvoga Krista dostojno ukopa. Dozvola nagovješta i promjenu kod Pilata. Ako je do sada popuštao Kristovim neprijateljima očito to više nekani činiti. On ide na ruku Isusovim prijateljima. Stranica se okrenula.

G r o b u koji je Gospodin položen, nije jedan od onih, u kome već netko leži, ili je ležao. To je novi grob za odličnika, isklesan u pećini. Krist je kod začeće položen u nedirnuto djevičansko krilo. Njegovo tijelo bit će poslije smrti položeno u nedirnut grob. Prvi je čovjek uzet iz zemlje. U zemlju će se povratiti kao posljedica grijeha. Tako se i drugi Adam, Krist, koji je na sebe uzeo grijehe svijeta, vraća u zemlju. Dakako, On ne će dugo ni trajno prebivati u njezinu krilu. Polaganje Gospodina u grob pokazuje Njegovu kozmičku povezanost. Njegovo Utjelovljenje je dolazak na svijet, sudioništvo na zemlji. S ovom je zemljom sada povezano Njegovo tijelo i počiva u njoj. Ako On zatim kod uskrsnuća izidje iz zemlje, pobijedio je smrtonosni karakter kozmosa. A zemlju je učinio majčinskim krilom, iz koga će se roditi novi život. Ono "sepultus est" u Credu, nije nešto sporedno. To sadrži podlaganje Gospodina zakonu grijeha. Ali i povezanost Utjelovljenoga Boga sa zemljom. I ujedno je to posvećenje zemlje, i njezino preobraženje u plodonosno tlo, iz koga raste život.

V r i j e m e polaganja u grob je posebno istaknuto. "Kad je subota svanjivala." Židovi zapaljuju svjetla, u svim kućama u predvečerje subote. Čitav grad počinje svjetliti u sjaju predblagdanskoga veselja. Gospodin je umro u tami. No sada počinje svijetliti pravo svjetlo. Subota je, prema izvještaju o stvaranju svijeta dan, u koji je Gospodin počinuo od posla, nakon završenoga djela stvaranja. Sad je i Isus završio svoje djelo otkupljenja. Njegov je subotnji počinak znak, da je dovršeno i usavršeno Njegovo djelo. Otada leži nad svakim kršćanskim grobom onaj svečani mir, i ono tiho subotnje svjetlucanja. U njemu ne prevladavaju žalost i bol, nego znanje, da je životno djelo dovršeno. I da čeka dan uskrsnuća. Kršćanski ukop je medjuvrijeme. Nije to više ljudsko djelovanje. A još nije savršenstvo počinka. Duša je, doduše, ušla u vječni mir. A tijelo leži u grobu u grobnom

miru. Ali istom onda, kada duša i tijelo opet povezani u Bogu počinu, sve je završeno. Ovo medjuvrijeme posjeduje tajanstveni mir. Posjeduje i svečano čekanje one subote izmedju Kristove smrti i uskrsnuća.

Tako prikaz muke kod Luke završava s bljeskom subote kao nagovještajem bljeska vječne subote jednom u dovršenju, kad muka i smrt Gospodina dovrši svoje otkupiteljsko djelovanje.

P R A Z A N G R O B

24, 1-12

" U prvi dan sedmice, vrlo rano, dodjoše na grob i donesoše mirodije, što ih pripraviše. I nadjoše kamen odvaljen od groba. I ušavši ne nadjoše tijela Gospodina Isusa. I kad se one radi toga zbunile, gle, dva čovjeka staše pred njima u sjajnim haljinama. Kad se one uplašiše i oboriše lica k zemlji, rekoše im: Što tražite živoga medju mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu. Sjetite se, kako vam reče, dok je još bio u Galileji: Sin čovječji treba da se preda u ruke ljudi grješnika, i da se razapne, i treći dan da uskrsne. Tada se sjetiše riječi njegovih. I vrativši se od groba javiše sve ovo jedanaestorici i svima ostalima. A bila je Marija Magdalena i Ivana i Marija Jakobova. I ostale su, što su bile s njima, pripovijedale to apostolima. Ali njima se te riječi činile budalaste, i nisu im vjerovali. Ali Petar ustade, otrča ka grobu, i sagnuvši se vidje samo povoje, i ode čudeći se u sebi, što se dogodilo."

Poslije subote, koja se, prema Zakonu, provodi u miru, dogadjaji se nastavljaju na prvi dan nove sedmice. Prvo u izvještaju jest začudjenje i divljenje ljudi, koji kod toga sudjeluju.

1. Č u d j e n j e

Ž e n e su već priredile mirodije, trave i pomasti. U predvečerje subote trebalo je požuriti s ukopom. Jer s dolaskom subote mora prestati svaki rad. Tako je bilo moguće samo brzo umotati i pokopati tijelo Gospodinovo. Ali nije bilo vremena za balzamiranje. Žene su to htjele obaviti na prvi dan sedmice. To znači tijelo mrtvoga Gospodina na trljati mirisavim pomastima, pokriti mirisavim travama. I tada brižno zamotati. No, kad su došle k grobu, vidjele su na svoje veliko začudjenje, da je bio odmaknut kamen s groba. Na svoje još veće začudjenje, našle su grob prazan. "One su se zbunile." To je ono, što one nisu nikako očekivale.

U č e n i c i su isto tako začudjeni. Žene, kojima je andjeo saopćio činjenicu uskrsnuća, izvijestile su jedanaestoricu što se dogodilo. No, oni se iznenadiše, jer evandjelje izričito kaže: "Ali njima se te riječi žena učinile budalaste i nisu im vjerovali". Petar se hoće osobno uvjeriti. Trči do groba, ali tamo vidi samo povoje gdje leže. Gospodinovo tijelo nije ovdje. "I ode čudeći se u sebi".

Odavle je ~~vidljivo~~ malo, kako su žene i učenici bili duhovno pripravni. Ili, pače, malo disponirani za ovo vjerovanje. Ako su oni, usprkos toga, poslije propovijedali Gospodinovo uskrsnuće, to je ova vjera najmanje

učinak duhovnoga potresa, sakrivene nade, potajnog očekivanja. Sve je baš tome protivno. Učenici nisu očekivali uskrsnuće, nego su s ovom činjenicom izvanredno iznenadjeni, Upravo zaprepašteni.

2. O d g o v o r

Dva momenta proizvode rasplet začudjenja. Ponajprije, saopćenje andjela; dva čovjeka u bijelim haljinama rekoše ženama; "Što tražite živoga medju mrtvima? Nije ovdje nego uskrsnu". Andjeli su javili Mariji Gospodinovo začeće. Andjeli su pastirima objavili vijest o rodjenju Gospodinovu. Andjeli i sada objavljuju Njegovo rodjenje za drugi svijet i saopćuju to ljudima. Oni navode i nutarnji razlog uskrsnuća. Krist je naprosto živ. Od Boga rodjen, ima po svojoj biti život u sebi, jer je Spasitelj, koji je pobijedio grijeh, On je životvorac. Tako Isus nipošto ne može potpasti pod vlast smrti. U njegovoj je naravi, da pobjedjuje smrt i da je živ. Zato ne smiju Njega, živoga, tražiti medju mrtvima.

Drugi je momenat spoznaja i razumijevanje riječi samoga Isusa; "Sjetite se, kako vam reče, dok je još bio u Galileji, Sin Čovječji treba da se preda u ruke grešnika, i da se razapne i treći dan da uskrsne". Učenici su ponovno i opet čuli ove riječi. Ali ih nisu dušom prihvatili. Nisu o njima razmišljali, i uslijed toga ih nisu ni razumjeli. Istom sada, kad su one postale stvarnost, sjećaju se ovih riječi i počinju ih razumijevati.

Obadvoje je važno. Činjenica, da učenici nisu bili duhovno pripravni na uskrsnuće.

A jednako i činjenica i vjera u uskrsnuće na temelju riječi i stvarnog dogadjaja. Dakle, prihvaćanje uskrsnuća, usprkos manjkavoj duhovnoj pripravnosti. Vjera u uskrsnuće ne potječe odozdo i iznutra, iz ljudskih, duševnih težnja. Ona potječe odozdo, izvana, po Božjoj riječi i po Božjem djelovanju. Njezin je temelj Božja objava, koja se učenicima saopćuje u uskrsnuću. Tako izvještaj evanjelja o čudjenju žena, jedanaestorice i, osobito, Petra, ali i izvještaj o riječima andjela, te o narednim vidljivim Gospodinovim ukazanjima, znači polaganje temelja vjere u uskrsnuće.

E M A U S K I U Č E N I C I
24, 13-35

"I gle, dvojica su od njih pošli onaj isti dan u selo, koje je bilo daleko od Jerusalema šezdeset stadija, po imenu Emaus. I oni su razgovarali medju sobom o svemu ovomu, što se dogodilo. I dok se oni razgovarali i raspravljali medju sobom, i sam se Isus približi, i išao je s njima. Ali oči im se držale, da ga nisu upoznali. I reče im; Kakovi su to razgovori, što ih vodite medju sobom na putu? Tada se žalosni zaustaviše. I jedan, po imenu Kleofa, odgovori mu; Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu, i ne znaš, što se u njemu dogodilo ovih dana? I reče im; Što? Rekoše mu; Za Isusa Nazarećanina, koji je bio prorok, silan u djelu i riječi pred Bogom i svim narodom, i kako ga predaše veliki svećenici i prvaci naši, da se osudi na smrt, i razapeše ga. A mi se nadasmo, da će on otkupiti Israela, ali sad je iza svega toga treći dan,

kako se to dogodi. I neke su nas žene od naših uplašile, koje su bile rano ujutro kod groba; ali ne našavši tijela njegova, dodjoše govoreći, da su im se ukazali i andjeli, koji kažu, da on živi. I odoše neki od naših ka grobu, i nadjoše tako, kako žene rekoše, ali njega ne vidješe. Tada im on reče: O bezumni i sporoga srca za vjerovanje svega, što su govorili proroci! Nije li trebalo da to Krist pretrpi i tako udje u slavu svoju? I počevši od Mojsija i svih proroka stane im tumačiti, što je za njega pisano u svemu Pismu. I približiše se k selu, u koje su išli, i on se činio da ide dalje. Ali su ga oni vruće molili govoreći: Ostani s nama, jer je blizu večer, i dan je već na izmaku. I udje da ostane s njima. I kad je bio s njima za stolom, uze kruh, blagoslovi, prelomi i dade im. I otvoriše im se oči i upoznaše ga, a njega nestade ispred očiju njihovih. I rekoše jedan drugome: Nije li gorjelo srce naše u nama, kad je govorio putem i tumačio nam pisma? I ustavši onaj čas vratiše se u Jerusalem. I nadjoše u skupu jedanaestoricu i njihove drugove. Ti su govorili: Doista uskrsnu Gospodin i ukaza se Simonu. I oni su pripovijedali, što se dogodilo na putu, i kako ga upoznaše u lomljenju kruha."

Prvo ukazanje uskrsnuloga Gospodina, o kome Luka izvješćuje, bilo je učenicima iz Emausa. Ovaj je prikaz osobito opširan i pokazuje prelaz od žalosti napuštenih u veselje posjednika. To je prijelaz, koji proživljavaju po Gospodinovu uskrsnuću ne samo učenici, nego i svi vjernici.

1. Bez Isusa

Dvojica učenika nisu nikakvi nevjernici, koji nisu nikad ništa čuli o Isusu. Ni nevjernici, koji su doduše, čuli o Isusu, ali nisu prihvatili Njegova poslanstva. Naprotiv, to su vjernici. Oni su spoznali Isusa "kao proroka, silna na riječi i djelima pred Bogom i svim narodom". Osim toga, uzeli su Ga kao onoga, "koji će otkupiti Izraela. "Ali, ovi su ljudi poradi muke zalutali u svojoj vjeri. Raspeti Otkupitelj je njima nešto neshvatljivo. Oni se ne mogu u svojoj duši sprijateljiti s tom činjenicom. Oni ne vjeruju u uskrsnuće. Već su čuli izvještaj žena, ali ga ne prihvaćaju. Činjenica križa ih je potpuno zbunila. I to tako silno, da upravo sada napuštaju Jeruzalem i, kao razočarani, čak napuštaju i svoje nade.

Bol je uvijek kamen spoticanja. Velika sablazan. Ono, što ljude čini nesigurnim u njihovoj vjeri u Boga. Oni je ne mogu spojiti s vjerom u moć i ljubav Božju. I tako ih bol vodi od tobožnje samoobmane njihove djetinje vjere preko razočaranja, što ga tvrdi život sa sobom donosi, do trijezne vjere bez iluzija. Put emauskih učenika izvan Jeruzalema, je put, kojim idu mnoge tisuće.

2. Isusovo ukazanje

Isus im tumači Pismo. A iz Pisma smisao boli u velikom planu spasenja. "O bezumni i spora srca za vjerovanje svega, što su govorili proroci. Nije li trebalo, da Krist

pretrpi , i tako da udje u svoju slavu?"
Bol i križ Pomazanika Gospodnjega odgovara tajanstvenom Božjem planu. A taj je Božji plan vidljiv iz Pisma. "I počevši od Mojsija i svih proroka stane im tumačiti, što je za Njega pisano u svemu Pismu". Odatle je vidljivo, da je prava egzegeza kristološka. Izričito je rečeno, da Mojsije kao i svi proroci pa i "sve Pismo" govore o Mesiji. Tko, dakle, Stari Zavjet kristološki tumači, taj ne čini sile tekstu. On ga tumači tako, kako ga je tumačio najveći tumačitelj Pisma. Kristološku egzezu, Kristocentrično tumačenje Staroga Zavjeta utemeljio je i opravdao sam Krist. Samo onaj razumije pravi smisao Svetoga Pisma, koji ovako tumači Pismo. Svako drugo tumačenje zaustavlja se samo na vanjskome tekstu. Zatvara samomu sebi razumijevanje za najskrovitiju tajnu i za najdublji smisao Pisma.

Osim toga, Isus se objavljuje još i u lomljenju hljeba."I otvoriše im se oči, i upoznaše Ga". Tumačenju Pisma pridolazi i tajna lomljenje hljeba, A objema saopćenje samoga sebe, kao prava objava, kojom se sam Krist objavljuje. Čovjek može studirati, razmišljati, istraživati i moliti. Konačno, ipak je milost, ako se Krist njemu otkriva. Bez ovoga vlastitoga saopćenja Gospodinova, oči ostaju zatvorene. I tek kad se Gospodin daje upoznati, zbiva se isto kao kod emauskih učenika. "I otvoriše im se oči, i upoznaše Ga." Lomljenje kruha je zajednica stola s Kristom. Samo onaj Ga pravo spoznaje, koga Gospodin zove k ovoj zajedničkoj gozbi.

3. S Isusom

Još prije nego su Ga emauski učenici prepoznali, Isus je bio u njihovoj sredini. I već su mogli osjetiti djelovanje Njegove prisutnosti. "Nije li gorjelo srce naše u nama, kad nam je govorio putem i tumačio nam Pisma?" Iz Krista izlazi tajanstvena vatra. Neka apokrifna Kristova riječ glasi; "Ja sam vatra, tko je meni blizu, blizu je vatri." A bez Krista srca su hladna i ugasla.

Što su učenici prepoznali Krista to djeluje na njih upravo opipljivo. "I ustavši u onaj čas, vratiše se u Jeruzalem." Zbiva se okret od 180 stupnjeva. Obrat od žalosti na veselje. Od beznađa u nadu. Od trčanja na periferiju u vraćanje k središtu sviju stvari. Od klonule plašljivosti u radosno povjerenje. Kad emauski učenici dodjoše k jedanaestorici u blagovaonicu, ovi im ispričaju, da se Gospodin javio Simonu. Time uzajamno potvrdjuju istu odlučnu činjenicu; da je Gospodin uistinu uskrsnuo! Tako je izvještaj emauskih učenika opis života bez Gospodina. On znači zahvat Gospodina i potpuno izmijenjeni život s Gospodinom. Začudjenje učenika, nad praznim grobom poruci andjela o uskrsnuću pridolazi pravo izvršenje samoga Gospodina. On se pojavljuje svojima. Najprije Simonu i dvojici emauskih učenika. A zatim svima sakupljenima apostolima.

U S K R S N U L I   K O D   A P O S T O L A
24, 36-49

"Dok su oni to pripovijedali, stade Isus medju njih i reče im: Mir vama. (Ja sam, ne bojte se!) A oni su zastrašeni i poplašeni mislili, da vide duha. I reče im: Što se plašite, i zašto sumnje nastaju u vašim srcima? Pogledajte ruke moje i noge moje! ja sam glavom. Opipajte me i uvjerite se, jer duh nema mesa ni kosti, kao što vidite, da ja imam. I ovo rekavši pokaza im ruke i noge. Budući da oni još nisu vjerovali od radosti i čudili se, reče im: Imate li ovdje što za jelo? A oni mu dadoše komad pečene ribe i meda u satu. On uze i jede pred njima. I reče im: Ovo su moje riječi, koje vam rekoh, dok sam još bio s vama, da se ima sve ispuniti, što je za mene pisano u zakonu Mojsijevu i u prorocima i u psalmima. Tada im otvori razum, da razumiju Pisma. I reče im: Tako je pisano: Krist treba da trpi i uskrsne od mrtvih treći dan, i da se propovijeda u ime njegovo pokora za oproštenje grijeha po svim narodima počevši od Jeruzalema. Vi ste svjedoci ovomu. I evo ja ću poslati na vas onoga, koga je Otac moj obećao, a vi sjedite u gradu, dok se ne obučete u silu s visine."

1. Č i n j e n i c a   u s k r s n u ć a
24, 36-49

Gospodin iznenada stane medju učenike. Ponovno se prestraše, i ne mogu shvatiti

činjenice, premda su ih prethodno već izvijestile žene, Simon i emauski učenici. Dogadjaj je za apostole tako neshvatljiv, da im se Isus mora formalno nametnuti: "Pogledajte ruke moje i noge moje, ja sam glavom, pipajte me i uvjerite se, jer duh nema ni mesa ni kosti kao što vidite da ja imam." I jer su još i tada nesigurni i jedva se uzdaju da pogledaju činjenici u oči, upita ih: "Imate li što za jelo?" I zatim jede pred njihovim očima. Sada više ne mogu zaobići činjenice. Isus je tijelom prisutan. Njegovo uskrsnuće nije samo duhovno produženje života, već je to tjelesno egzistiranje.

I još je nešto ovdje vidljivo. Ako evandjelje kaže: "I pokaže im ruke i noge" i ako se tome nadoda: "Pogledajte ruke moje i noge moje ja sam glavom" iz toga je jasno, da i nakon uskrsnuća ima znakove razapinjanja, ostatke od rana. Isus je dakle onaj razapeti, koji je uskrsnuo s istim tijelom. Apokalipsa će Gospodina nazvati "zaklano janje". Ostaci rana treba da podsjete, da je Njegovo tijelo žrtvovano tijelo. Da je, dakle, razapinjanje prinošenje žrtve. Prema tome je razapinjanje ne samo povijesni dogadjaj, zbijen u kratki vremenski razmak od nekoliko sati, nego, što više, dogadjaj, koji stalno ostaje i djeluje dalje trajno. Jer žrtveni dar i dalje postoji. Proslavljeni Gospodin je uvijek žrtvovan tako, da snaga Njegove žrtve dalje traje.

2. S m i s a o   u s k r s n u ć a

" Krist treba da trpi i da treći dan, uskrsne od mrtvih i da se propovijeda u ime Njegovo pokora za oproštenje grijeha po svim narodima počevši od Jeruzalema." Razapeti i

uskrsli je, dakle, obećani u Zakonu, Prorocima i Psalmima. Dogadjaj, koji je apostole toliko svladao, nije ništa drugo nego izvršenje velikoga Božjega plana spasenja. Taj je u Starom Zavjetu skiciran, a u Novom Zavjetu ostvaren. Time je ukazana linija, koja se provlači kroz sve biblijske knjige; dolazak, djelovanje i žrtva Mesije. A učinak dogadjaja, i prema tome, njihov najdublji smisao je oproštenje grijeha, i to za sve narode. U ovim riječima leži univerzalnost spasenja i svjetsko značenje žrtve križa. Žrtva križa je žrtva zadovoljštine. Mesija, koji prinosi ovu žrtvu zadovoljštine je ne samo spasenje Izraela, već čitavoga čovječanstva.

3. Propovijedanje uskrsnuća

"Vi ste svjedoci ovomu". Kršćansko naviještanje nije stvaralačko mišljenje. Nije genijalna dosjetljivost novih spoznaja. Niti je istraživanje istina. Ono je svjedočenje jedne činjenice. Naime, činjenice Isusove smrti i uskrsnuća. Kršćanstvo je prema tome, u prvom redu, zbivanje i dosljedno, povijest. A ovo zbivanje nije ljudsko djelo, već Božje djelo. Božje djelo je žrtva utjelovljena Boga. A njezin učinak je oproštenje grijeha svima narodima. Naviještati znači posvjedočiti ovo zbivanje, jamčiti za njega. To je svjedočanstvo riječi, djela i u okolnostima, svjedočanstvo krvi.

Čovjek prima za ovo svjedočanstvo snagu Božjega Duha. "I evo ja ću vam poslati onoga, koga je moj otac obećao." Pravi svjedok je Duh Sveti. On svjedoči ljudima u unutarnjoj vjeri. A ovi svjedoče navještanjem, koje se može zamijetiti. Tako je uskrsnuće

glavni sadržaj kršćanskog naviještanja. U propovijedima apostola kao i u Djelima Apostolskim te u poslanicama apostola, sve drugo ostaje iza ovoga velikoga dogadjaja. Kršćanska propovijed nije u prvom redu postavljanje moralnih zakona, uopćavanje dogmatskih istina, prikazivanje Isusova života. Nego ona je u prvom redu svjedočanstvo smrti i uskrsnuća Gospodinova. To je središte spasonosnoga zbivanja.

OPROŠTAJ
24, 50-53

"I izvede ih prema Betaniji i podignuvši ruke svoje blagoslovi ih. I kad ih je blagoslivljao, odijeli se od njih, i uznosaše se na nebo. I oni padoše ničice pred njim, i vratiše se u Jerusalem s velikom radošću. I bili su neprestano u hramu slaveći i blagoslivljajući Boga."

Gospodin je posljednji puta medju svojim apostolima, da se s njima oprosti u blizini Betanije, dakle izvan Jerusalema. Luka je u svom izvještaju napadno kratak. Ali se on u prvom poglavlju Djela Apostolskih još jednom povraća, i to opširno, da govori o uzašašću Gospodinovu. Ovdje, u evandjelju, stalo mu je samo za završetak blage vijesti.

1. Krist

Evandjelista dvaput naglašuje, da se Isus oprostio od apostola blagoslivljajući ih. Više ne pada nijedna riječ pouke ni naloga. Nestalo je svake tame. Usprkos bijegu u muci, Petrovu zatajenju, sumnji apostola

nakon uskrsnuća i nesigurnosti još kod posljednjih ukazanja, sada je sve uronjeno u svjetlo. I sve završava radosno u blagoslovu Gospodinovu. Ovaj blagoslov mora dati i dat će im snagu, da žive i bezvidljive prisutnosti njihova Učitelja. I da djeluju i nastavljaju Njegovo djelo. Njima će ostati živa uspomena na Gospodina, koji ih blagoslivlje.

Njegovo uzašašće na nebo je ne samo za Njega povratak k Ocu i preobraženje na tijelu i duši. Ono je i za učenike posljednje nagovještanje na Njegov ponovni dolazak, a zatim i na njihov vlastiti ulazak na nebo. Apostoli od ovoga časa znaju, da je njihov život koracanje k svijetlu. I da će usprkos svoj tami zemaljske egzistencije i neprijateljskog progona na koncu sve svršiti u svijetlu i slavi preobraženja.

2. A p o s t o l i

padaju ničice i klanjaju se. I njima je sada nestala svaka tama sumnje, kolebanje i nesigurnost. Sve završava u molitvi i klanjanju. Gospodinovo uskrsnuće i Njegovo uzašašće na nebo konačno im je pokazalo božansko podrijetlo, božansku bit i uznesenje Isusa na desnu Očevu. Jedini mogući izraz njihove začudjene radosti je zadivljeno klanjanje. Tada "vratiše se u Jeruzalem s velikom radošću. I bili su neprestano u hramu slaveći i blagoslivljajući Boga." Evandjelje završava u radosti. A povratak u slavu za apostole je prigoda da Gospodina u slavu za apostole je prigoda da slave Gospodina. Ako oni iz ovoga završetka bace pogled na Zahaharijino i Marijino navještenje, na andjelovu poruku pastirima, na

prikazanje Gospodina u hramu. A tada bace pogled na njihov vlastiti poziv i sudjelovanje kod propovijedanja i čudesa Gospodinovih. Ako sada sa svršetka gledaju, kako je sav otpor neprijatelja ostao besplodan. Kako je Isus svojom mukom i križem, odlučnim Mesijanskim djelovanjem omogućio i ostvario svoju žrtvu zadovoljštine za spas svijeta. Ako, konačno, gledaju kako Gospodin bezbolno ulazi u proslavu; oni ne mogu ništa drugo i bolje učiniti, nego da hvale i slave Boga. NJEGOVO je poslanstvo ostvareno. NJEGOVO je djelo dovršeno. NJEGOVA je čast povećana. NJEGOVA je slava pokazana ljudima. Zato LUKINO evandjelje završava hvaleći Boga.

S A D R Ž A J